2012

KSG/MCRAS

Destinace cestovního ruchu - Asie

Tento studijní text byl zpracován za podpory projektu OP VK Inovace sociální geografie na Ostravské univerzitě směrem ke zvýšení uplatnitelnosti absolventů na trhu práce ve znalostní ekonomice

Registrační číslo projektu CZ.1.07/2.2.00/15.0449

evropský sociální fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VLADIMÍR BAAR – VINCENC KOPEČEK
Ostravská Univerzita
Ostrava, 2012

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

CESTOVNÍ RUCH V ASII

VLADIMÍR BAAR – VINCENC KOPEČEK

Inovace sociální geografie na Ostravské univerzitě směrem ke zvýšení uplatnitelnosti absolventů na trhu práce ve znalostní ekonomice

ČÍSLO PROJEKTU: *CZ.1.07/2.2.00/15.0449*

OSTRAVA, 2012

Tento projekt je spolufinancován evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Recenzenti: RNDr. Tomáš Hoch, Ph.D.

Název:	Cestovní ruch v Asii
Autor:	Vladimír Baar
Vydavatel:	Ostravská univerzita v Ostravě
Vydání:	1. vydání, 2011
Počet stran:	199
Náklad:	vydáno jako elektronická publikace

Studijní materiál pro kurz: *Destinace cestovního ruchu - Evropa*

© Ostravská univerzita v Ostravě

Obsah

1 Střední Asie a Jižní Kavkaz ... 5

1.1 Podmínky a předpoklady cestovního ruchu ve Střední Asii a na Jižním Kavkaze ... 6
1.1.1 Lokalizační předpoklady ... 6
1.1.2 Selektivní předpoklady ... 10
1.1.3 Realizační předpoklady ... 13
1.2 Cestovní ruch v Gruzii – případová studie ... 15
1.2.1 Regionalizace cestovního ruchu v Gruzii ... 16
1.2.2 Další rozvoj cestovního ruchu v Gruzii ... 19
Shrnutí kapitoly ... 21

2 Jižní Asie ... 23

2.1. Podmínky a předpoklady cestovního ruchu v jižní Asii ... 24
Shrnutí kapitoly ... 51

3 Jihovýchodní Asie ... 53

3.1. Podmínky a předpoklady cestovního ruchu v jihovýchodní Asii ... 54
3.1.1. Lokalizační předpoklady ... 54
3.1.2. Selektivní předpoklady ... 59
3.1.3. Realizační předpoklady ... 64
3.2. Cestovní ruch v Thajsku – případová studie ... 79
3.2.1. Regionalizace cestovního ruchu v Thajsku ... 80
3.2.2. Další rozvoj cestovního ruchu v Thajsku ... 83
Shrnutí kapitoly ... 88

4 Východní Asie ... 91

4.1. Podmínky a předpoklady cestovního ruchu ve Východní Asii ... 92
4.1.1. Lokalizační předpoklady ... 92
4.1.2. Selektivní předpoklady ... 96
4.1.3. Realizační předpoklady ... 100
4.2. Cestovní ruch v Číně – případová studie ... 115
4.2.1. Regionalizace cestovního ruchu v Číně ... 119
4.2.2. Další rozvoj cestovního ruchu v Číně ... 122
Shrnutí kapitoly ... 137

5 Oceánie ... 139

5.1. Podmínky a předpoklady cestovního ruchu v Oceánii ... 140
5.1.1. Lokalizační předpoklady ... 140
5.1.2. Selektivní předpoklady ... 149
5.1.3. Realizační předpoklady ... 156
Shrnutí kapitoly ... 198

1 Střední Asie a Jižní Kavkaz

V této kapitole se dozvíte:

- Jaké předpoklady pro cestovní ruch existují na území Střední Asie a Jižního Kavkazu (přírodní, historicko-kulturní, ekonomické a politické)
- Které druhy cestovního ruchu mají v tomto regionu nejlepší předpoklady
- Které druhy cestovního ruchu se zde opravdu rozvinuly
- Které oblasti a destinace vybraných středoasijských a jihokavkazských zemí jsou z hlediska cestovního ruchu nejvýznamnější

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- Orientovat se v prostorovém rozmístění podmínek cestovního ruchu Střední Asie a Jižního Kavkazu
- Zhodnotit význam cestovního ruchu pro jednotlivé státy

Klíčová slova kapitoly: Střední Asie, Jižní Kavkaz, Gruzie, lokalizační faktory, realizační faktory, selektivní faktory.

Čas potřebný k prostudování učiva:
? + ? hodin (teorie + řešení úloh)

Průvodce studiem

Tato kapitola se zabývá cestovním ruchem ve dvou na první pohled odlišných oblastech. Střední Asie patří k nejodlehlejším oblastem světa, je obrovská svou rozlohou, relativně homogenní z etnického a náboženského pohledu a celkově má nízkou hustotou obyvatelstva. Jižní Kavkaz je naopak malým, heterogenním a Evropě poměrně blízkým regionem. Přesto však spolu Střední Asie i Jižní Kavkaz mají něco společného, co způsobilo jejich zařazení do jedné kapitoly. Nesou si totiž v sobě dědictví bývalého Sovětského svazu a ruského carského impéria, což u řady (nejen) studentů způsobuje to, že státy existující v této oblasti jsou zahrnovány pod vše- a zároveň nicneříkající termín „Rusko“; snad z tohoto důvodu nebývají obecně považovány za vhodná místa pro trávení dovolené – a to jak z hlediska bezpečnosti, tak kvality poskytovaných služeb. My se tento mýtus budeme snažit uvést na pravou míru; představíme si nejprve lokalizační, selektivní a realizační faktory turistického ruchu v obou oblastech a posléze se zaměříme na cestovní ruch v turisticky nejvýznamnější zemi oblasti – Gruzii. Ostatní země budou představeny pouze pomocí krátkých případových studií a příkladů v rámečcích, které budou zároveň prezentovat různé formy cestovního ruchu v regionu.

Střední Asií máme v této kapitole na mysli postsovětskou Střední Asii, složenou z pěti států: Kazachstánu, Kyrgyzstánu, Tádžikistánu, Turkmenistánu a Uzbekistánu. Jižní Kavkaz (dříve také známý jako Zakavkazsko) je tvořen třemi mezinárodně uznávanými státy – Arménií, Ázerbájdžánem a Gruzií. V regionu existují i tři mezinárodně neuznávané separatistické státy – Abcházie, Jižní Osetie a Náhorní Karabach. Abcházii i Náhornímu Karabachu, které mají z hlediska cestovního ruchu výraznější potenciál, se věnuje krátká případová studie.

1.1 Podmínky a předpoklady cestovního ruchu ve Střední Asii a na Jižním Kavkaze

1.1.1 Lokalizační předpoklady

Střední Asie je tvořena třemi velkými geografickými celky. Jih a východ budují **pásemná pohoří** alpsko-himalájské soustavy, severozápadně od nich leží **pás pouští** a dále na sever poté **pásmo stepí**. Z **klimatického hlediska** patří Střední Asie k místům s nejvíce **kontinentálním podnebím** na planetě. Panují zde horká suchá léta a mrazivé, na sníh chudé zimy. Pouštní oblasti Uzbekistánu a zejména Turkmenistánu mají zimy o něco mírnější, ovšem i zde se průměrné lednové teploty pohybují kolem nuly. Kyrgyzstán, Tádžikistán a přilehlé části okolních zemí pak mají typické **vysokohorské podnebí** s dostatkem srážek, krátkými léty a sněhovou pokrývkou přetrvávající až do začátku léta. Nejvyšší horské polohy jsou zaledněny.

Hlavními pohořími Střední Asie jsou **Pamír a Ťan-Šan**, jejichž nejvyšší vrcholy, přesahující výšku 7 000 metrů, jako např. *štít Ismoili Somoního* (dříve pik Komunizma), *štít Ibn Sina* (dříve pik Lenina) či *Džengiš čokusu* (dříve pik Pobedy), jsou expedičními horolezeckými terény. Možnosti pro klasickou vysokohorskou turistiku nabízejí pohoří dosahující spíše alpských výšek, zejména **Alatau**, soustava více horských hřebenů na kyrgyzsko-kazašsko-čínských hranicích, nebo **Altaj**, který zasahuje na nejzazší severovýchod Kazachstánu. V zimě mají středoasijská pohoří **vynikající sněhové podmínky**. Řeky Pamíru i Ťan-Šanu nabízejí zajímavé **vodácké terény**.

Příklad: Rafting a kajaking na střeše světa

Pohoří Pamír nazývají Tádžikové poeticky *Bám-i-dunjá*, tj. Střecha světa. Spustit se z této střechy dolů na kajaku či raftu je opravdové dobrodružství. Středoasijské řeky začaly být ruskými dobrodruhy objevovány v 60. letech 20. století a splouvány na podomácku vyrobených plavidlech. Dnes jsou tyto řeky prvořadou adrenalinovou atrakcí celého Tádžikistánu. Jejich splouvání však vyžaduje **expediční zajištění** – a to jak kvůli obtížnosti řeky, tak obtížnému přístupu a zajištění případné první pomoci. Zatímco řeka *Zeravšan* patří mezi ty jednodušší, *Jagnob* naopak patří k nejtěžším vodáckým terénům vůbec. Prvotřídní vodácké terény nabízí i oblast Ťan-Šanu a Alatau (Velký a Malý Naryn, Čaryn, Ču) v Kyrgyzstánu a Kazachstánu. Vodácky lépe přístupné řeky pak nabízí Gruzie (Rioni, Mtkvari, Teregi, Alazani) nebo Arménie (Debed).

Pás pouští, sahající od turkmenského kaspického pobřeží přes centrální Uzbekistán až po jihovýchodní Kazachstán, nemá oproti horským oblastem výrazné přírodní lokalizační faktory, snad kromě vysychajícího **Aralského moře** a divoké polopouštní krajiny poloostrova **Mangyšlak** a plošiny **Ustjurt.** Podobně málo přírodních lokalizačních faktorů má i **pásmo středoasijských stepí**, z nichž drtivá většina leží na území Kazachstánu. Většina stepí je rozorána a přeměněna v zemědělsky využívané **celiny**.

Příklad: Fascinace zkázou

I **ekologické katastrofy** či **válkou zničená místa** přitahují jistou sortu turistů. Kazašské cestovní agentury např. pořádají organizované výpravy k **Aralskému moři**, kdysi čtvrtému největšímu jezeru světa, které vlivem snížených přítoků z řek *Amudarja* a *Syrdarja* vysychá. Kromě vznikající slané Aralské poušti návštěvníky přitahuje i **„hřbitov lodí“** u města Aralsk. Destinace podobného charakteru najdeme i na jiných místech regionu, např. na ázerbájdžánském poloostrově **Apšeron**, zničeném těžbou ropy (zde se ale jedná převážně o individuální turistiku, která se netěší oficiální podpoře), případně v Náhorním Karabachu, kde mezi turisticky atraktivní cíle patří válkou těžce poškozené město Šuši nebo zcela zničený Aghdam, zvaný městem duchů.

Podhorské a pouštní oblasti Střední Asie mají spíše **kulturně-historické lokalizační předpoklady** pro cestovní ruch. Města, jako **Samarkand, Buchara či Chiva** (všechna v Uzbekistánu) byla zastávkami na proslulé **hedvábné stezce** a zároveň centry středověkých muslimských států; řada cenných architektonických památek se dochovala do současnosti. Historická centra všech tří měst jsou zapsána na list světového kulturního dědictví UNESCO. Technickým unikátem celé oblasti je kosmodrom v kazašském **Bajkonuru**, který je cílem organizovaných výletů cestovních agentur.

Příklad: Střední Asie – pokladnice architektury

Z bohaté středoasijské historie se navzdory častým zemětřesením dochovala celá **středověká města chráněná mohutnými kamennými hradbami** (např. *Ičan Kala* v Chivě) a zejména **komplexy mešit a medres** v perském stylu (např. *Bibi-Chanim* v Samarkandu nebo *Poi Kalan* v Buchaře). Novou architekturu přineslo **ruské koloniální období** a poté zejména **období sovětské**. Typickým příkladem může být hlavní uzbecké město **Taškent**, které bylo po katastrofálním zemětřesení v roce 1966 kompletně přestavěno. Charakteristické jsou pro něj široké bulváry, parky a fontány. Podobný charakter mají i další velká města – kazašské **Almaty** či kyrgyzský **Biškek**. Vskutku monumentální architekturu pak nabízí turkmenský **Ašchabad**, obnovený po zemětřesení v roce 1948. Další vlnu výstavby zažil na přelomu 20. a 21. století za vlády autoritářského prezidenta *Nijazova*, zvaného *Turkmenbaši* (tj. Otec Turkmenů), libujícího si v megalomanských stavbách. Nejslavnější z nich, *Archu neutrality* se sochou Turkmenbašiho otáčejícího se za sluncem, se však nový prezident *Berdymuhamedov* rozhodl odstranit. Příběh **Astany** je poněkud jiný. Provinční město Celinograd bylo kazašským prezidentem *Nazarbajevem* vybráno jako nové, centrálně položené hlavní město země. Celinograd tak čekala rozsáhlá přestavba na Astanu podle moderních urbanistických koncepcí. Turisticky atraktivními stavbami jsou např. přes 100 m vysoký pomník *Bayterek* nebo tzv. *Pyramida míru*.

Jižní Kavkaz je především hornaté území, nejvyšší vrcholy **Velkého Kavkazu** přesahují 5 000 m, **Malého Kavkazu** pak 3 000 m. Obě pohoří skýtají výborné realizační předpoklady pro **vysokohorskou turistiku, alpské lyžování** nebo **rafting.**

Příklad: Chcete lyžovat? Najměte si helikoptéru!

Movitější turisté mohou na Jižním Kavkaze i ve Střední Asii za své peníze zažít vskutku nevšední věci. Chcete letět na lyže helikoptérou? Žádný problém, vrtulníků je v postsovětském prostoru dostatek a zařídit lze za peníze úplně všechno. Zatímco v jiných částech světa vyznavači **freeride** těžko hledají terény, kam by se dostali lanovkou, v Gruzii, Kyrgyzstánu či Uzbekistánu není problém objednat si přes agenturu vrtulník, který vás vysadí na jednom z horských štítů a pak již následuje sjezd volným terénem. Takovéto radovánky si můžete dopřát třeba ve středisku **Karakol** v Kyrgyzstánu nebo v okolí gruzínského **Gudauri**.

Černomořské pobřeží v Adžárii (autonomní republika v rámci Gruzie) a **Abcházii** skýtá dobré lokalizační předpoklady pro **letní rekreační pobyty** a vodní sporty. **Kaspické pobřeží** je na tom hůře z důvodu znečištění způsobeného těžbou ropy. „Arménským mořem“ je zváno **vysokohorské jezero Sevan** (1 900 m n. m.), které je díky svému příznivému klimatu v létě populární destinací zejména pro obyvatele Jerevanu.

Z hlediska letní rekreace je velmi důležité **jihokavkazské klima**. To se mění od západu k východu a také s nadmořskou výškou. Západ oblasti, zejména černomořské pobřeží Gruzie a Kolchidská nížina, leží ve **vlhkém subtropickém pásmu**. Nejvyšší denní letní teploty v Adžárii běžně přesahují 40°C a to při vysoké vlhkosti vzduchu, která značně zvyšuje pocitovou teplotu. Takřka na denním pořádku jsou srážky, které zachycuje hradba pohoří Malého Kavkazu. Naopak **Abcházie má podnebí sušší** a její lokalizační předpoklady jsou z tohoto pohledu pro letní rekreaci lepší. Dále do vnitrozemí ubývá srážek a přibývá kontinentality. Ubývá také lesů, aby se na východě Gruzie a v Ázerbájdžánu krajina změnila ve step či polopoušť. Mimo nížinné oblasti je v zimě **běžná sněhová pokrývka** (včetně Tbilisi nebo Jerevanu). Klima se samozřejmě mění i s nadmořskou výškou. V horských údolích a průsmycích **leží sníh od října do června**, a nad 3000 m neodtává ani v létě; nejvyšší partie jsou zaledněné. Nížinné oblasti Gruzie jsou vyhlášenými **vinařskými oblastmi**. Jedná se zejména o **Kacheti** na východě země nebo **Imereti** na západě.

Z kulturně-historického hlediska je region Jižního Kavkazu nesmírně bohatý – od antických památek přes unikátní horské vesnice až po moderní architekturu. **Starověké památky** nalezneme na pobřeží Černého moře, kde ležely řecké kolonie a římské pevnosti (např. **Gonio**). Více než dvě tisíciletí arménské historie zanechaly antické stavby i v okolí Jerevanu (např. **Garni** nebo **Erebuni**). Největším lákadlem Jižního Kavkazu jsou však **církevní památky**. Typické kostely a katedrály, stavěné do tvaru kříže a s hlavní věží na vrcholu kupole, najdeme po celé Arménii a Gruzii a to takřka všude. UNESCO chrání katedrály v **Mcchetě**, a **Kutaisi** v Gruzii a také arménské církevní centrum v **Ečmiadzinu** a nedalekou zřícenou katedrálu **Zvartnoc**. Typické

jsou i kláštery nebo celé klášterní komplexy, z nichž vyčnívá **Davit Garedža** na hranicích mezi Gruzií a Ázerbájdžánem, **Gelati** nedaleko Kutaisi nebo arménské UNESCEM chráněné kláštery **Haghpat**, **Sanahin** a **Gekhard**. Gruzie může nabídnout i unikátní do skály vytesaná města **Vardzia** a **Uplisciche**.

Historická města lze rozdělit na několik skupin. První jsou města, která si zachovala **původní ráz z dob před ruskou správou**. V prvé řadě je to zejména historické centrum Baku (**Ičcheri Šehir**, chráněné UNESCO) a do jisté míry rovněž ázerbájdžánské **Šeki** a gruzínské **Sighnaghi**. Další města již nabízí především **ruskou koloniální architekturu**, zejména **Tbilisi, Batumi či Kutaisi** v Gruzii. **Jerevan** je naopak příkladem **sovětského urbanismu**. Svébytnou kapitolou jsou **horské vesnice**. Ty najdeme v údolích Velkého Kavkazu v Gruzii i Ázerbájdžánu. Celá gruzínská oblast **Horní Svaneti** s vesnicemi **Mestia a Ušguli** s typickými obrannými věžemi je chráněna UNESCO, ale podobné vesnice najdeme i v horských oblastech Chevsureti (Šatili) nebo Tušeti (Omalo). Z Ázerbájdžánských horských sídel lze uvést např. **Lahič** nebo **Chynalug**.

Posledním realizačním faktorem, který zmíníme, je **lázeňství**. Jižní Kavkaz je bohatý na minerální prameny, což v kombinaci s teplým klimatem již za carských dob dalo vzniknout řadě významných lázní. Prim dodnes hraje gruzínské **Bordžomi**, výrazně se však rozvíjí i arménský **Dilidžan**.

Příklad: Gruzínská kuchyně jako lokalizační faktor

Gruzínská kuchyně je asi nejpestřejší a nejslavnější z národních kuchyní celé popisované oblasti. Vyznačuje se zejména velkým množstvím zeleniny a kořeněných masových pokrmů, králem gruzínské kuchyně je však *chačapuri* (sýrový koláč), podávané ke každému jídlu. Pomyslné druhé místo mezi gruzínskými lahůdkami patří *chinkali*, těstovým „knedlíkům“ plněným směsí kořeněného masa. Jídla na podobném základě jsou ostatně typická i pro Střední Asii. **Gruzínské stolování** je obřad sám pro sebe. Tradičně se jí u „dlouhého stolu“, na němž leží mísy s jednotlivými chody, které si stolující volně nabírají na své talířky. Neodmyslitelnou součástí stolování je víno, jehož konzumaci řídí *tamada* (šéf stolující společnosti). Jedině on má právo pronášet květnaté přípitky, jež mají tradicí stanovené pořadí. Porušení práva tamady a pronesení přípitku bez vyzvání je velmi vážným společenským prohřeškem. Gruzínská kuchyně a vinařská kultura mají velkou šanci stát se podobně významným lokalizačním faktorem, jako kuchyně francouzská či italská. Již dnes se rozvíjí **vinařská turistika** zejména ve východogruzínské Kacheti s centry ve městech Sighnaghi, Kvareli či Telavi.

1.1.2 Selektivní předpoklady

Střední Asie (kromě Tádžikistánu) je obývána převážně **turkickými etniky** a dominantním náboženstvím je **sunnitský islám**. Sedmdesát let sovětského režimu však způsobilo jeho poměrnou umírněnost – radikálních skupin je málo a zejména ve městech není třeba dbát pravidel hidžábu. Společnosti si však navzdory sovětskému zřízení zachovaly značně paternalistické rysy. Podobná

situace je i v rovněž turkickém, ale převážně šíitském Ázerbájdžánu, který však patří spolu s Tureckem mezi nábožensky a kulturně vůbec **nejliberálnější muslimské země**. Hlavním jazykem mezietnické komunikace v celé oblasti zůstává i nadále **ruština**. Azbuka s některými zvláštními znaky se používá v Kazachstánu, Kyrgyzstánu a Tádžikistánu, na latinku v 90. letech přešel Turkmenistán a Uzbekistán.

Arménie a Gruzie jsou křesťanské země, kulturně relativně blízké Východní Evropě, nicméně i zde je stále hluboce zakořeněna **tradiční kultura**, zejména v horských oblastech Gruzie. Arménština je jazyk indoevropský, gruzínština kavkazský, nicméně jejich srozumitelnost pro Evropana je nulová, podtržená tím, že **každá ze zemí používá vlastní písmo**. Naštěstí podobně jako všude v regionu většina zejména **starší populace ovládá ruštinu**, mladí lidé a velká část osob činných v cestovním ruchu ovládá i **angličtinu**, v Arménii často i francouzštinu.

Otázka k zamyšlení

Obyvatelé celého Kavkazu i Střední Asie si velmi cení hostů – přijmout a pohostit (přátelského) cizince se považovalo a většinou dodnes považuje za čest. Jakým způsobem může podle vašeho názoru tato tradice cestovnímu ruchu napomáhat a jak mu naopak může bránit?

Tabulka č. X - Základní indikátory zemí regionu (údaje z let 2006-2011)

Země	Rozloha (v km^2)	Počet obyvatel v celých tis.	Hustota zalidnění (obyv./km^2)	Měna	HDP (per capita, v USD)	Míra chudoby (v %)
Arménie	29 743	2 968	100	dram	5 700	26,5
Ázerbájdžán	86 600	8 372	97	nový manat	10 900	11
Gruzie	69 700	4 586	66	lari	4 900	31
Kazachstán	2 724 900	15 522	6	tenge	12 700	8,2
Kyrgyzstán	199 951	5 587	28	som	2 200	40
Tádžikistán	143 100	7 627	53	somoni	2 000	53
Turkmenistán	488 100	4 998	10	turkmenský manat	7 500	30
Uzbekistán	447 400	28 129	63	sum	3 100	26

Zdroje dat: CIA World Factbook, 2011.

Ani jedna ze zemí Střední Asie a Jižního Kavkazu **není klasickou liberální demokracií**. Státy Střední Asie a Ázerbájdžán jsou typickými **autoritářskými režimy**. To s sebou nese relativně **nižší míru kriminality**, na druhou stranu různé otřesy režimu mívají krvavou podobu. Tádžikistán si prošel regulérní **občanskou válkou**, jejíž důsledky jsou dodnes odstraňovány, **etnické střety** má v nedávných letech za sebou i Uzbekistán nebo Kyrgyzstán. Turkmenistán je vzhledem k izolovanosti režimu prezidenta *Nijazova*, který skončil v roce 2006, stále obtížně dostupný, i když se situace zlepšuje a omezení pro svobodné cestování se snižují. Arménie a zejména Gruzie si užívají větší míry demokracie i osobních svobod a cestování je v nich uvolněnější a snazší. Oproti divokým 90. letům jsou jihokavkazská města již bezpečná a jejich **bezpečnostní situace se příliš neliší od zemí Střední Evropy**. Chaos 90. let si však dodnes vybírá svou daň v podobě **nevyřešených etnických konfliktů a existencí tří mezinárodně neuznávaných států.** Zatímco v Náhorním

Karabachu a Abcházii je bezpečnostní situace uspokojivá a obě země jsou turisty navštěvovány, Jižní Osetie je od okolního světa více odříznutá a takřka žádný cestovní ruch zde nepanuje.

Příklad: Abcházie a Náhorní Karabach – turistika v zemích, které neexistují

Abcházie se odtrhla od Gruzie po občanské válce v 90. letech a po rusko-gruzínské válce ze srpna 2008 její nezávislost uznalo Rusko (i měnou je ruský rubl). Hranice mezi Abcházií a Ruskem se tedy otevřela i pro turistický ruch a Abcházie, **tradiční destinace letních dovolených z dob Sovětského svazu,** začala zažívat turistický boom. Za rok 2010 Abcházii navštívilo asi **300 tisíc převážně ruských turistů**, mířících zejména do letovisek v severní části země (**Gagra, Picunda**), ale i do hlavního města **Suchumi**. Řada z nich však do země zavítala jen na jeden den k vysokohorskému **jezeru Rica** (s dačou J. V. Stalina) nebo do kláštera a **jeskyní v Novém Afonu**. Území na jih od Suchumi je stále nebezpečné, obývané zbytky gruzínské populace, která byla jinak z dalších částí země vyhnána. Z hlediska Gruzie je Abcházie územím okupovaným Ruskem a **překročení rusko-abcházské hranice je v Gruzii kvalifikováno jako trestný čin.** Převážně Armény obydlený **Náhorní Karabach** si vybojoval nezávislost na Ázerbájdžánu roku 1994, i když v praxi tvoří víceméně jednu entitu s Arménií (měnou je arménský dram), přes kterou vede jediná spojnice s okolním světem. Hlavními lokalizačními předpoklady cestovního ruchu jsou hory (Malý Kavkaz a jeho populární značená stezka **Džanapar**), termální prameny a **církevní památky** (kláštery **Dadivank, Gandzasar**). Proto jsou **hlavními návštěvníky Náhorního Karabachu Arméni z Arménské republiky i z diaspory** (USA, Francie, Ruska), kteří přijíždějí právě za církevními památkami. Počet turistů z Arménie zvyšuje i **kampaň arménské vlády**, vyzývající občany k trávení letní dovolené v Náhorním Karabachu. Dalším impulsem pro rozvoj turistiky bude plánované otevření letiště v hlavním městě Stěpanakertu. Bezpečnostní situace je mimo linii dotyku mezi arménskými a ázerbájdžánskými silami bezproblémová.

Otázky k zamyšlení

Jakou roli hraje cestovní ruch v ekonomikách Abcházie a Náhorního Karabachu? Má turismus v těchto de-facto státech i nějaký význam pro Arménii a Rusko, jejich patronské státy? Jakou marketingovou strategii v oblasti cestovního ruchu oba státy používají? Možná vám pomohou webové stránky http://abkhazia.travel/en/ nebo www.karabakh.travel a pro srovnání i www.visitsouthossetia.com/.

Ekonomická situace ve všech studovaných zemích zůstává neuspokojivá, problémem jsou však zejména **obrovské ekonomické rozdíly** v rámci každé země. To se týká i Kazachstánu, Turkmenistánu nebo Ázerbájdžánu, jejichž HDP v posledních letech dramaticky roste v důsledku těžby ropy a zemního plynu. Ekonomicky rostou i Arménie nebo Gruzie, i když zde byl hospodářský růst zbrzděn ekonomickou krizí z let 2008-2010.

Gruzie má velmi dobré vztahy se zeměmi EU a Severní Ameriky, většina těchto zemí má s Gruzií **bezvízový styk**, včetně Česka. Do **všech ostatních** zemí na Jižním Kavkaze a ve Střední Asii platí pro občany Česka (stejně jako

dalších zemí EU) **vízová povinnost**. Vízové předpisy se mění a jsou vždy uvedeny na stránkách Ministerstva zahraničních věcí ČR. Středoasijské země a Ázerbájdžán vydání turistických víz **často podmiňují oficiálním pozváním**, arménské vízum lze naopak bez problémů pořídit online nebo na počkání při vstupu do země. Na Jižním Kavkaze najdeme **česká velvyslanectví** v Tbilisi (pro Gruzii a Arménii) a v Baku (pro Ázerbájdžán). Ve Střední Asii je české velvyslanectví v Astaně (pro Kazachstán a Kyrgyzstán) a v Taškentu (pro Uzbekistán, Tádžikistán a Turkmenistán), honorární konzuláty jsou navíc ještě v Almaty a Biškeku.

Úkol

Zkuste na internetu zjistit, jak může občan Česka získat karabašské či abcházské vízum.

Tabulka č. X – Ekonomický význam turismu (2011)

Země	Podíl turismu (a souvisejících činností) na HDP v % (pořadí v rámci světa)	Prac. místa přímo i nepřímo vytvářená turismem (v % z celkového počtu prac. míst)	Počet zahraničních turistů (odhad pro rok 2011)	Počet zahraničních turistů na 100 obyvatel
Arménie	7,1 (113)	6,3	673 000	23
Ázerbájdžán	6,1 (130)	5,5	1 382 000	17
Gruzie	4,0 *)	n/a	3 000 000◊)	65
Kazachstán	5,3 (143)	4,8	3 013 000	19
Kyrgyzstán	6,0 (131)	5,2	2 127 000	38
Tádžikistán	n/a	n/a	4 000 **)	0
Turkmenistán	n/a	n/a	8 177 ***)	0
Uzbekistán	n/a	n/a	1 069 300 †)	4

◊ počet zahraničních návštěvníků celkem, * rok 2006, ** rok 2001, *** rok 2007, † rok 2008
Zdroj: World Travel and Tourism Council – Travel and Tourism Economic Impact Country Reports 2011, Georgian National Tourism Agency, Georgian Agency for Tourism and Resorts, NationMaster.com, UNWTO 2010

Otázky k zamyšlení

Prostudujte si předcházející tabulku. Které země jsou na turismu nejvíce závislé a které nejméně? Které země turistický potenciál příliš nevyužívají, ač mají dobré lokalizační předpoklady? Ve kterých zemích a jak může rozvoj cestovního ruchu snížit počet obyvatel žijících v chudobě?

1.1.3 Realizační předpoklady

Realizační předpoklady jsou takové faktory, které v přijímací zemi ovlivňují to, zda budou lokalizační faktory využity. **Problémem Střední Asie** je zejména její **odlehlost a nevyhovující turistická infrastruktura**, i když ta se poměrně rychle zlepšuje. Turisté míří do Střední Asie především letecky, v rámci regionu dominuje rovněž letecká přeprava nebo dálková přeprava železniční. **Nejvýznamnější mezinárodní letiště v oblasti je v Taškentu,** sekunduje mu letiště v Almaty. Většímu rozvoji individuální turistiky brání **špatný stav silnic a veřejné dopravy**. Dalším infrastrukturním problémem celé oblasti je

ubytování. Nedá se říci, že by jeho kvalita byla vyloženě špatná, je spíše velmi nevyrovnaná a kvalitní hotely ve velkých městech jsou často orientovány především na **klientelu z oblasti byznysu**. Velký význam pro individuální turistiku má **ubytování v soukromí**. S tím souvisí i rozvoj **ekoturistiky či agroturistiky**, která je v tomto ohledu na turistickou infrastrukturu méně náročná, šetrná k přírodě a místní kultuře a zároveň přináší zisk přímo místním obyvatelům.

Příklad: Eko-agroturistika v Kyrgyzstánu

Oblast kolem jezera **Issyk-Kul** se stala místem realizace programu UNESCO, zaměřeného na rozvoj ekoturistiky. Místní společnost *Novinomad*, financovaná z prostředků OSN, rozvíjí udržitelný turismus, využívající i respektující místní kulturní tradice. Návštěvníci mohou spát v tradičních jurtách, vyzkoušet si tkaní koberců či se zúčastnit výletu na koních do hor. Podobné projekty realizuje UNESCO i v Kazachstánu a dokonce i v Tádžikistánu.

Úkol k textu

Podívejte se na internetové stránky propagující eko-agroturistiku na Jižním Kavkaze a ve Střední Asii. Na Google Maps či Google Earth si najděte oblasti, v nichž se tato forma cestovního ruchu rozvíjí. Jaké typy organizací se na projektech eko- a agro turistiky podílejí?

- Eco-Agrotourism in the Souh Caucasus: http://eatsc.ecotourismarmenia.com
- Ecotourism Armenia: http://www.ecotourismarmenia.com
- Kanach: http://www.kanach.org
- Tkibuli Region: http://www.tkibuli.eko.org.pl
- ETPACK Project: http://etpack.ecotourism.kz/

Pro Turkmenistán a Kazachstán, země bohaté na suroviny, nemá turistický ruch z celostátního ekonomického hlediska příliš velký význam. Naopak pro Tádžikistán či Kyrgyzstán může být turistika vítaným zdrojem příjmů na lokální i celostátní úrovni. Bohužel svou bezpečnostní situací a nedostupností je Tádžikistán o tyto příjmy připraven a ani Kyrgyzstán, do něhož přijíždí přes dva milióny návštěvníků ročně, přičemž jejich počet neustále stoupá, nevyužívá **kvůli nestabilní politické situaci** své lokalizační faktory naplno.

Realizační předpoklady cestovního ruchu na Jižním Kavkaze se částečně shodují s těmi ve Střední Asii. Základním problémem je opět **turistická infrastruktura**. Ta často přežila z období Sovětského svazu a její obnovování je mimo ty nejvýznamnější turistická centra (Batumi, Tbilisi apod.) postupné. I tady je proto šance mj. spatřována v eko- či agroturistice, která se rozvíjí více, než ve Střední Asii. Evropané na Jižní Kavkaz cestují především **letecky**, dobré spojení mají z Evropy všechny tři metropole a rozvíjí se i letiště v Batumi. Všechny tři země investují do oprav dopravní infrastruktury, zejména silniční, ale v menší míře i železniční (Gruzie). Prioritou často bývají silnice zpřístupňující právě turistické destinace. Veřejná doprava do horských oblastí však dodnes na řadě míst neexistuje a jedinou možností tak zůstává najmutí terénního vozidla.

Příklad: Místo turistů uprchlíci

Typickým osudem mnoha hotelů zejména v Gruzii byla jejich **přeměna na uprchlické tábory**, a to doslova ze dne na den. Abcházský a jihoosetský konflikt vyhnal ze svých domovů statisíce lidí, kteří našli útočiště v sovětských hotelech a sanatoriích po celé zemi. Jeden příklad za všechny: Termální lázně v městě **Ckaltubo** v gruzínské provincii Imereti byly jedním z nejvýznamnějších center lázeňství na Jižním Kavkaze s řádově desítkami tisíc návštěvníků ročně. Začátkem 90. let příliv lázeňských hostů zeslábnul a sanatoria zaplnili uprchlíci. V roce 2011 v jinak pustých lázních funguje jediné sanatorium označované jako „číslo 6“.

Otázka k textu
Jihokavkazské země se na rozvoj cestovního ruchu zaměřují více, než středoasijské. Čím je to podle vás způsobeno?

1.2 Cestovní ruch v Gruzii – případová studie

Gruzie na počátku 21. století zažívá skutečný turistický boom. Svým způsobem je v Gruzii na co navazovat. Již **za carských dob** byla rozvíjena zejména černomořská letoviska (Novyj Afon, Gagra) a také lázeňské město Bordžomi. **Za dob Sovětského svazu** bylo gruzínské pobřeží vedle ukrajinského Krymu jediným místem v SSSR vhodným pro letní rekreaci. Vznikla proto další rozsáhlá letoviska, zejména v Abcházii (např. Picunda). Oproti Abcházii byl turistický ruch v Adžárii, další přímořské oblasti, nižší. Horské oblasti Svaneti, Kazbegi a Bordžomi byly již za sovětských časů centry organizované vysokohorské turistiky a ani jejich dnešní bouřlivý rozvoj tak není náhodný.

Kontrolní otázka
Pokud jste pozorně studovali předcházející pasáže této kapitoly, nebude pro vás problém odpovědět na otázku, co v období SSSR způsobilo menší rozvoj letní turistiky v Adžárii v porovnání s Abcházií?

Rozpad SSSR přinesl i rozvrat cestovního ruchu v Gruzii. Země se propadla do chaosu občanské války, Abcházie vyhlásila nezávislost a mimo kontrolu centrální vlády se dostala i Adžárie. Počátkem 21. století, kdy se situace v zemi konsolidovala, a zejména po „revoluci růží“, při níž se na podzim 2003 dostal k moci liberální prezident *Michail Saakašvili*, nastalo pro gruzínský cestovní ruch nové období. Saakašvili otevřel zemi Západu a bezvízový režim pro západní země ve spojení s vynikajícími lokalizačními předpoklady začal do země lákat větší množství turistů.

Nejvíce návštěvníků přijíždí do Gruzie ze sousedních zemí – Arménie a Ázerbájdžánu – a to více než půl miliónu ročně; tendence je přitom setrvalý nárůst počtu návštěvníků. Protože Gruzie neodlišuje ve statistikách turisty od jiných návštěvníků země, musíme odečíst řádově desetitisíce Arménů a Azerů, kteří cestují do Gruzie za obchodem, příbuznými (Gruzie hostí půlmilionové menšiny Ázerbájdžánců a Arménů) apod. Přes sto tisíc návštěvníků ročně zavítá do Gruzie i z Turecka a Ruska (navzdory složitým vztahům Gruzie

s touto zemí). **Velmi rychle roste i počet návštěvníků z Evropy**, v roce 2010 již přesáhl 670 000. V tomto případě se však jedná z valné části skutečně o turisty.

1.2.1 Regionalizace cestovního ruchu v Gruzii

Gruzie se snaží prezentovat sebe sama jako ideální země pro turistiku téměř jakéhokoliv charakteru. Dvě státní instituce, které se na celostátní úrovni zabývají cestovním ruchem (Ministerstvo hospodářství, oddělení cestovního ruchu a letovisek a Gruzínská národní turistická agentura – www.gnta.ge) zemi člení do turistických regionů, respektujících hranice dvanácti administrativních celků – provincií. Ve skutečnosti se však cestovní ruch koncentruje pouze do několika oblastí. Jedná se o Adžárii, horské oblasti Velkého Kavkazu (zejména Svaneti, Kazbegi, Chevsureti, Tušeti), Bordžomi a okolí, Tbilisi a okolí, Kutaisi a okolí a Kacheti. Ostatní oblasti jsou turistickým ruchem příliš nezasažené, i když lokalizační faktory nepostrádají.

Adžárie je prvořadou turistickou destinací celé Gruzie, která však **přitahuje zejména obyvatele okolních zemí, Armény a Ázerbájdžánce,** pro něž je nejbližší a nejlevnější možností letní dovolené. Jim sekundují Rusové, Ukrajinci a Turci.

Příklad: Adžárie – výkladní skříň Gruzie

Když se začátkem roku 2004 podařilo Michailu Saakašvilimu obnovit státní moc nad Adžárií, stala se tato malá autonomní republika, a zejména její centrum Batumi, výkladní skříní celé země. **Saakašvili investoval do rozvoje cestovního ruchu a infrastruktury obrovské prostředky**, aby ukázal separatistické Abcházii, jak by se její turistický potenciál mohl rozvíjet, kdyby byla součástí Gruzie. V roce 2010 do Adžárie (s necelými 400 000 obyvateli) přijelo 872 000 návštěvníků! Batumi je dnes označováno za **letní hlavní město Gruzie**. Koná se v něm proslulý jazzový festival a pobřežní kolonády kypí nočním životem. V samotném Batumi vyrostly luxusní hotely mezinárodních řetězců (Sheraton, Radisson aj.) a je místem letní rekreace zámožnějších Arménů, Ázerbájdžánců, Rusů a Ukrajinců. Vesnice a městečka na jih od Batumi směrem k turecké hranici (Gonio, Sarpi) mají infrastrukturu horší a vyhledávány jsou méně movitými turisty. Ubytování se odehrává zejména v soukromí. Kobuleti severně od Batumi je dalším místem levné letní dovolené, zejména pro samotné Gruzíny. To se však zřejmě do budoucna změní, vláda v Kobuleti plánuje „svobodnou turistickou zónu“, v níž má vyrůst na 30 hotelů.

Úkol k textu

Jaká vidíte pozitiva a negativa masivního rozvoje cestovního ruchu v Adžárii?

Batumi slouží pro řadu návštěvníků Gruzie jako jedno ze dvou základních vstupních míst do země. Tím přece jen významnějším však zůstává hlavní město **Tbilisi**. To podobně jako Batumi hostí hotely světových řetězců (např. Mariott, Radisson), ale i zde tvoří významnou položku **ubytování v soukromí**

či v malých penzionech. Na rozdíl od Batumi, **Tbilisi je přitažlivé zejména pro turisty z Evropy**, a to jak významnými architektonickými památkami (kostel *Metechi*, katedrála *Sioni*, pevnost *Narikala* apod.), tak zajímavými muzei (včetně skanzenu) a zejména podmanivou atmosférou starého města s jeho křivolakými ulicemi, náměstíčky, dvorky a verandami. Pro místní a návštěvníky z okolních zemí jsou hlavní turistické atrakce poněkud jiné. Jedná se jak o zábavní park *Mtacminda*, tak o botanickou zahradu, sirné lázně, tzv. *Tbiliské moře* (ve skutečnosti umělé jezero na předměstí), aquapark *Europark* apod.

Tbilisi slouží také jako základna pro návštěvu dalších výrazných turistických lokalit. Jedná se zejména o **Mcchetu**, historické hlavní město Gruzie s významnými chrámy *Džvari* a *Sveticchoveli* a také o **Gori** s muzeem místního rodáka J. V. Stalina, citadelou, chrámem *Ateni Sioni* či do skal vytesaným městem *Uplisciche*.

Jako turistický region se prezentuje **provincie Samcche-Džavacheti**, cestovní ruch se zde však odehrává zejména v **lázních Bordžomi** a přilehlém **národním parku Bordžomi-Kharagauli**, sdíleným s provincií Imereti. I tady platí pravidlo o odlišném vnímání turistického potenciálu místními a evropskými turisty. Zatímco Evropané míří za vysokohorskou turistikou, Gruzíni, Arméni, Ázerbájdžánci, Ukrajinci apod. přijíždějí za léčivými prameny či za lyžařskými terény v **Bakuriani**. Společnou destinací obou sort turistů zůstává do skal vytesané město **Vardzia**.

Otázka k zamyšlení

Již poněkolikáté jsme v případě Gruzie narazili na to, že místní turisté a turisté z okolních zemí považují za turisticky přitažlivé jiné věci, než turisté z Evropy. Čím je to podle vás způsobeno?

Turistický potenciál cílevědomě rozvíjí **provincie Kacheti**. Ta staví zejména na **historickém městě Sighnaghi**, vysokém počtu církevních památek, zejména **klášterů** (*Alaverdi, Ikalto, Gremi, Šuamta, Davit Garedža* aj.) a také na nejvýznamnější vinařské oblasti Gruzie s centry ve městech **Telavi** a Kvareli, či vesnicích Cinandali a Mukuzani. K tomu se přidává i **potenciál národních parků** – jak velehorských *Tušetského* či *Lagodechského*, tak stepního až polopouštního národního parku *Vašlovani*.

Úkol k textu

Podívejte se na stránky gruzínské *Agentury pro chráněná území* www.dpa.gov.ge. Seznamte se s charakterem gruzínských národních parků a přírodních rezervací a pokuste se zhodnotit jejich turistický potenciál. Jaké formy cestovního ruchu byste pro jednotlivé národní parky zvolili?

Zajímavou turistickou oblastí je **provincie Imereti** s centrem v **Kutaisi**. To bylo hlavním městem západní části země a považuje samo sebe i za centrum starověké *Kolchidy*. Na mýtu o Iásonovi, Médei, argonautech a zlatém rounu staví do značné míry svůj marketing nejen Imereti, ale i Adžárie. Kromě historického centra města z ruských koloniálních dob nabízí Kutaisi i památku UNESCO, zřícenou **Bagratovskou katedrálu**. V sousedství města se nachází

jeden z nejvýznamnějších gruzínských klášterů **Gelati**, a také **Sataplia**, nejnavštěvovanější přírodní rezervace v Gruzii, chránící unikátní archeologické nálezy stop dinosaurů, stejně jako krasové jeskyně a subtropický kolchidský les. Podle dostupných statistik gruzínské Agentury pro chráněná území navštívilo jen za první pololetí roku 2011 tuto rezervaci přes 70 000 osob, což více než sedmkrát převyšuje počet návštěvníků druhého nejnavštěvovanějšího národního parku Kazbegi. Sataplia byla rekonstruována v roce 2010 z prostředků společnosti British Petrol, která se podílí na provozu ropovodu z Baku přes Gruzii do Turecka. Nutno však podotknout, že na evropské poměry je Sataplia spíše než přírodní rezervací jakýmsi příměstským parkem, plnícím i zábavní funkci. Největším vládním projektem v Imereti je zpřístupnění **Prométheovy jeskyně** nedaleko chátrajících lázní Ckaltubo. Mohutná jeskyně s unikátní krápníkovou výzdobou má ambice stát se prvořadým turistickým cílem oblasti.

Tušeti, o níž jsme krátce hovořili v odstavci věnovaném Kacheti, patří mezi klasické **horské oblasti Vysokého Kavkazu**. Spolu s **Chevsureti**, **Kazbegi** a **Svaneti** přitom patří mezi turisticky nejvýznamnější. Všechny tyto oblasti nabízejí vynikající podmínky pro vysokohorskou turistiku, horolezectví, rafting apod., ale také nabízejí jedinečné kulturně-historické památky v podobě zejména horských vesnic s typickými kamennými obrannými věžemi. Rovněž etnograficky se jedná o velmi zajímavé oblasti s živými turisticky atraktivními tradicemi, festivaly apod. Jejich základním problémem je však **velmi špatná dopravní dostupnost**, v případě Chevsureti a Tušeti veřejná doprava prakticky neexistuje, naopak Kazbegi je zatím jako jediné dostupné po asfaltové silnici.

Příklad: Kazbegi, Šatili a Mestia jako centra vysokohorské turistiky

Kazbegi je snadno dostupné z Tbilisi po tzv. „gruzínské vojenské silnici“ i veřejnou dopravou. Ubytování je především v soukromí, v městečku je informační centrum, podporované nadací *Polish Aid* a *Člověkem v tísni*, které nabízí jak možnost ubytování, tak zapůjčení horské výbavy. Několik obyvatel Kazbegi nachází obživu jako horští vůdcové. **Šatili**, centrum Chevsureti, je na rozdíl od Kazbegi přístupné jen obtížně. Nedlážděná horská silnice je v zimním období či po deštích nesjízdná a existuje na ní jen minimální veřejná doprava. Šatili však nabízí ubytování v několika penzionech, patřících turistickým agenturám, které zároveň organizují i dopravu turistů. Typickou aktivitou jsou např. vyjížďky na koních. **Mestia**, centrum Svaneti, bylo rozhodnutím vlády vybráno jako turistická destinace. Ještě na začátku Saakašviliho prezidentství bylo cestování do Svaneti značně nebezpečné a často končilo okradením, únosy a někdy i smrtí dobrodružství chtivých turistů. Zhruba od roku 2008 je však oblast považována za bezpečnou, v roce 2011 je dokončována betonová silnice, která spojí Mestii s provinčním hlavním městem Zugdidi; nad Mestií již stojí nový lyžařský areál, pod ním malé, ale moderní letiště a celá Mestia prochází obrovskou přestavbou v moderní vysokohorské středisko.

Úkol k textu

Podívejte se na webové prezentace některých horských gruzínských regionů. Porovnejte jejich marketingové strategie a zhodnoťte jejich schopnosti přitáhnout určité typy návštěvníků.

- Svaneti: www.svanetitrekking.ge

- Kazbegi: www.mtskheta-mtianeti.gov.ge/yazbegi.html, http://www.mountainhouse.ge/
- Tušeti: www.tusheti.ge
- Boržomi-Kharagauli: www.borjomi-kharagauli-np.ge

1.2.2 Další rozvoj cestovního ruchu v Gruzii

Rozvoj turistického ruchu se v Gruzii obecně děje ve dvou rovinách. První je poněkud **megalomanský přístup státu**, který je schopen jednorázově napumpovat obrovské peníze do rozvoje infrastruktury, avšak s výjimkou Batumi, Bordžomi, případně Tbilisi bez úspěchu, který by odpovídal vynaloženým prostředkům. Druhou rovinou jsou **aktivity neziskových organizací**, jak místních, tak zahraničních. Ty jsou sice cíleny na to, aby z rozvoje cestovního ruchu měli více i místní obyvatelé (agroturistika či ekoturistika), ale ani to se ne vždy podaří. Příklady obou přístupů i svérázné „třetí cesty“ najdete v následujících třech rámečcích.

Příklad: Sighnaghi – Potěmkinova vesnice

Městečko Sighnaghi ve východogruzínské Kacheti bylo vládou vybráno jako **prvoplánová turistická destinace**. Historické centrum, připomínající svým charakterem italské Toskánsko, bylo na náklady vlády opraveno, zůstává však do značné míry jen jakousi Potěmkinovou vesnicí. Město má sice informační centrum, ale jeho webová prezentace je vysloveně mizerná. Ani jedna ze dvou oficiálních webových stránek dlouhodobě nefunguje – ostatně přesvědčte se sami: www.sighnaghi.ge, www.visitsignagi.com. Turisté nakonec přeci jen přijíždějí, ale městu chybí více kulturních a folklórních akcí, které by mrtvé centrum oživily. Návštěvníci se ubytovávají v soukromí, kde mají zajištěnu plnou penzi, a místní restaurace proto povětšinou zejí prázdnotou. Sighnaghi je však často využíváno jako **základna pro výlety po kachetských vinařských obcích** a církevních památkách.

Příklad: Tkibuli aneb když mniši zavřou turistickou stezku

Město Tkibuli v regionu Imereti po zavření většiny kamenouhelných dolů počátkem 90. let 20. století jen obtížně hledá cestu dalšího rozvoje, podobně jako okolní venkovské oblasti. Jedním z projektů, které mají do regionu přilákat turisty, je agroturistická trasa ze správního centra oblasti Kutaisi vápencovým kaňonem přes klášter Mocameta do již zmiňovaného Gelati a dále do vesnice Cucchvati. Stezka je značená a několik farem na cestě má poskytovat turistům ubytování. Od roku 2009, kdy byla stezka s podporu české nevládní organizace *Člověk v tísni* otevřena, se na ni vydalo jen několik skupin turistů, aby vše v roce 2011 vyvrcholilo tím, že mniši z Mocamety uzavřeli klíčovou část stezky, procházející v blízkosti kláštera. Webová prezentace projektu viz http://www.tkibuli.eko.org.pl, sekce „Activities“.

Příklad: Pankisi – agroturistikou ke zlepšení image

Údolí Pankisi, **obydlené Kisty,** etnickými Čečeny (a tudíž muslimy), má dodnes nedobrou pověst. Za čečenské války se stalo útočištěm wahhábistických radikálů, terčem ruského bombardování a nakonec cílem

bezpečnostní operace gruzínské armády a policie. Dnes již v údolí zůstávají pouze původní Kistové, kteří ale jen obtížně nacházejí zaměstnání. Vedle zemědělství je tak jejich další možností obživy agroturistika. Vzhledem k tomu, že do Pankisi zavítá řádově několik desítek turistů ročně, nemusí se tento projekt vzniklý ve spolupráci místního sdružení žen *Maršua Kavkaz* a etnografů z Varšavské univerzity jevit jako úspěšný. Musíme však pochopit to, že cílem projektu z pohledu Maršua Kavkaz nebylo proměnit Pankisi na turistické středisko, ale zejména změnit image údolí a jeho obyvatel a poté také přinést finanční přilepšení rodinám, které turisty ubytují. I tak má ale agroturistika v Pankisi stále co dohánět: Státní instituce ji zcela opomíjejí a jediným zdrojem informací je amatérský web www.pankisi.org. Horské stezky nejsou značené, a tudíž je třeba najmout si buď průvodce, nebo se spoléhat na vlastní orientační schopnosti. Řeka Alazani nabízí vynikající raftařské terény, ale v celém Pankisi neexistuje jediná loď k zapůjčení.

Úkol k textu

Podívejte se na webové stránky Gruzínské národní turistické agentury (www.gnta.ge) a seznamte se s projekty, které v oblasti cestovního ruchu připravuje. Pokračuje v rozvíjení destinací, které jsme si představili, nebo začíná nové projekty? Jakého jsou charakteru?

Dnes na lyže, zítra k moři

Podobnými slovy lákají některé turistické servery potenciální návštěvníky Gruzie. Je opravdu jen málo zemí, které mohou něco podobného nabídnout a Gruzie k nim, alespoň do budoucna, jistě patří. V současnosti má Gruzie pouze dvě lyžařská střediska – **Gudauri** ve Velkém Kavkazu a **Bakuriani** v Malém Kavkazu. Před dokončením je však lyžařské středisko ve svanetské **Mestii** a plánuje se i středisko **Goderdzi Pass v Adžárii**. Ve výšce 2 500 m n. m. zde dostatečná vrstva sněhu leží od října do dubna, což při teplém klimatu nedalekého pobřeží skutečně skýtá možnost zkombinovat koupání v moři a lyžování do jednoho pobytu.

Otázky k zamyšlení

Je podle vás zřizování lyžařských středisek v Gruzii účelné? Kdo jsou podle vašeho názoru potenciální klienti těchto středisek?

Příklad: Arménie – turisté, kteří objevují „domov“

Zajímavým případem cestovního ruchu ve studované oblasti je Arménie. **Největší počet přijíždějících návštěvníků pochází z arménské diaspory**, která ve světě činí na 6 miliónů osob, zejména v USA, Rusku a Francii. V roce 2001 činil počet turistů z diaspory přes 90 %, v roce 2007 asi tři čtvrtiny. Turisté z diaspory vyhledávají zejména **kulturně-historické objekty** jako muzea či památníky a architektonické (zejména církevní) památky, zasazené do fascinujících krajinných scenérií. Většina cestovního ruchu se však odehrává v Jerevanu a jeho blízkém okolí. Arménie se proto snaží investovat i do rozvoje dalších turistických oblastí. I tady je důležitým odvětvím eko-agroturistika a rozvíjí se i síť značených turistických tras, ať už v okolí **Dilidžanu** nebo nejvyššího vrcholu Arménie, více než 4 000 m vysoké vyhaslé sopky **Aragac**. Největší investicí v tomto ohledu však je PPP (*public-private partnership*) projekt na rozvoj turismu ve východní provincii **Sjunik** o objemu 36 miliónů €, z něhož byla například vybudována nejdelší lanová dráha na světě (5,7 km) ke klášteru **Tatev**.

Úkol k textu

Podívejte se na webové stránky jerevanských cestovních agentur a pokuste se sestavit typický týdenní program turisty z arménské diaspory. K jednotlivým destinacím také napište, proč by je chtěl turista z diaspory navštívit. Níže naleznete několik odkazů:

- Levon Travel: www.levontravel.am
- Sati Tours: http://satiglobal.com
- Menua Tours: www.menuatours.com
- Five Stars Travel: www.fivestars.am

Shrnutí kapitoly

- Střední Asie a Jižní Kavkaz jsou dodnes do značné míry ovlivněny dědictvím ruské a sovětské nadvlády.
- Ač se ještě v současnosti potýkají s vážnými ekonomickými problémy a nemají vyhovující turistickou infrastrukturu, pro řadu z nich (Gruzie, Kyrgyzstán, Arménie) je již dnes cestovní ruch významným zdrojem příjmů.
- Rozvoj cestovního ruchu zejména ve středoasijských zemích a v Ázerbájdžánu komplikuje existence autoritářských režimů.
- Lokalizační předpoklady jsou ve studovaném regionu velmi pestré – od velehor přes mořské pobřeží, vinohradnictví, krasové oblasti až po architektonické památky.
- Vedle klasického masového turismu existuje ve všech studovaných zemích i alternativa ekorutismu či agroturismu.
- Turisticky nejvýznamnější zemí regionu je Gruzie, do níž ročně přijíždí dva až tři milióny návštěvníků.

Literatura

GEORGIA, ARMENIA & AZERBAIJAN (2012). Lonely Planet.
ATDA. (2011). *Armenia Information.* Jerevan: Armenian Tourism Development Agency [online]. Dostupné z: <http://www.armeniainfo.am/>.
CIA (2011). *The World Factbook* [online]. Washington. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>.
DEPARTMENT OF TOURISM AND RESORTS OF ADJARA (2011). *TourismAdjara.Ge* [online]. Batumi. Dostupné z: <http://visitbatumi.travel/>.
GNTA. (2011) *Georgian National Tourism Agency* [online]. Tbilisi. Dostupné z: <http://www.gnta.ge/>.
DEPARTMENT OF TOURISM AND RESORTS OF GEORGIA (2009). *Georgia Guide.* Tbilisi: Ministry of Economic Development of Georgia.
GABRIADZE, B. (2009) *Tkibuli*. Tkibuli: Tkibuli Development Fund.
HÄBERLI, K., HARKER, A. (2005). *Under Eagles' Wings: Hikes, Bike, Horseback and Ski Tours in Georgia.* H. & H. Travelogue.
HORÁK, S. (2008). *Rusko a Střední Asie po rozpadu SSSR.* Praha: Karolinum.
MAYHEW, B. (2010). *Central Asia.* Lonely Planet.
NATION MASTER (2011). *NationMaster.com* [online]. Woolwich. Dostupné z: <http://www.nationmaster.com>.
NOBLE, J., SYSTERMANS, D., KOHN, M. (2008). *Georgia, Armenia & Azerbaijan.* Lonely Planet.
SHAHVERDIAN, S. (2006). *Discovered Paradise. Karabakh Guide.* Stepanakert: Karabakh Tourism Developmment Agency.
WTTC (2011). *Travel & Tourism Economic Impact Country Reports* [online]. London: World Travel and Tourism Council. Dostupné z: <http://www.wttc.org/eng/Tourism_Research/Economic_Research/Country_Reports/>.
UNWTO (2010). *Yearbook of Tourism Statistics, Data 2004-2008.* Madrid: World Tourism Organization.

2 Jižní Asie

V této kapitole se dozvíte:

- Které oblasti jižní Asie jsou z hlediska cestovního ruchu nejvýznamnější
- Jaké přírodní, historicko-kulturní a ekonomické podmínky pro cestovní ruch existují v jižní Asii
- Které druhy cestovního ruchu mají v tomto subregionu nejlepší předpoklady rozvoje
- Které druhy cestovního ruchu jsou zde rozvinuty

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- Orientovat se v přírodních, historicko-kulturních a ekonomických podmínkách pro cestovní ruch existují v jižní Asii
- Srovnat vývoj cestovního ruchu subregionu jižní Asie s vývojem v jiných subregionech Asie
- Zhodnotit turisticky významné lokality podle jejich významu pro jednotlivé druhy turistického ruchu

Klíčová slova kapitoly: Klíčová slova tvoří logickou součást každé kapitoly.

Čas potřebný k prostudování učiva:
4 + 4 hodiny (teorie + řešení úloh)

Průvodce studiem

Tato kapitola je zaměřena na oblast Přední Indie a přilehlých oblastí, která se stala kolébkou hinduistické civilizační sféry. Hinduismus jako konglomerát náboženských směrů se stal určujícím i pro společenskou stratifikaci, v níž se zakonzervoval tzv. kastovní systém znemožňující reformu společenské stratifikace. Pokus o reformu, který vyústil do vzniku buddhistického učení, se v Přední Indii nesetkal s úspěchem, výjimku tvořil ostrov Cejlon známý nyní pod místním jménem Šrí Lanka. Hinduismem nezasaženy zůstaly i některé vysokohorské oblasti na severu, zejména dnešní stát Bhútán, ale i nejsevernější Indie a Nepálu. Zásadní kulturní průlom v oblasti přišel s islámskými výboji od západu – zejména z oblasti islamizované Persie a Afghánistánu počátkem 8. století. Netolerantní šíření nového náboženství vedlo k postupné islamizaci dnešního Pákistánu a Bnagladéše, z arabského území islamizace zasáhla i souostroví Maledivy. Dlouhá islámská nadvláda nad hustě zalidněnou oblastí jádra Přední Indie (13.-18. století) vedla jen k částečné islamizaci a určité symbióze islámu a kastovního hinduistického systému. V místě nejsilnějšího kontaktu islámu a hinduismu, v oblasti Paňdžábu, vedla k vytvoření

specifického náboženství nazvaného sikhismus. Dominanci islámu zastavila evropská kolonizace. Na ní se podíleli Portugalci, Nizozemci, Francouzi a Angličané, kteří nakonec získali dominantní postavení a vytvořili zde svoji nejbohatší koloniální državu – císařství Britská Indie. Nizozemce vytlačili dále na východ a Portugalcům a Francouzům ponechali jen několik přístavů s nepatrným zázemím. Britové však nezasahovali příliš aktivně do stávající náboženské struktury. Zastavili sice další islamizaci, ale zakonzervovali stav, který existoval v 19. století. Křesťanští misionáři získali prostor pro šíření křesťanství především mezi lidmi, kteří dosud nebyli hinduizováni, ani islamizováni. Koloniální nadvláda, která měla pozitivní i negativní ekonomické důsledky (pozitivní např. v budování dopravní infrastruktury, negativní ve vytvoření závislosti indických obyvatel na vývozu surovin a nákupu zboží vyrobeného v Británii). Protikoloniální odboj vedly islámské i hinduistické komunity, protože však nenašly ani v tomto období společný pohled na budoucnost, vedlo to nakonec k rozdělení Britské Indie na převážně muslimský Pákistán a převáženě hinduistickou Indii. Samostatnost získaly i oblasti, které nebyly přímou součástí Britské Indie – Maledivy, Cejlon alias Šrí Lanka a Bhútán (bhútanský soused, maličký Sikkim byl nakonec připojen k Indii). Jelikož Pákistán tvořily dvě neorganické a hodně vzdálené oblasti, došlo k oddělení Východního Pákistánu ve formě bengálského státu Bangladéš. Bengálci se tak stali národem, který se v důsledku rozdílného náboženství rozdělil na dvě národní komunity – hinduistické Bengálce a muslimské Bengálce alias Bangladéšany. Podobné rozdělení postihlo i Paňdžábce – většinoví muslimové žijí v Pákistánu, menšinové hinduisté v Indii. A právě mezi Paňdžábci se rozšířil sikhismus, který vedl k vytvoření specifického národa náboženského typu – Sikhů. Většina obyvatel Přední Indie patří podobně jako Bengálci a Paňdžábci k indoevropské jazykové rodině – v rámci Indie k nim patří většinoví Hindustánci, ale také Maráthové, Gudžarátci, Urijci, Asámci a další, v Pákistánu Sindhové, Balúčové a Paštunové (ti tvoří i většinové etnikum v Afghánistánu, vedle Tádžiků), v Nepálu pak Nepálci, na Šrí Lance Sinhálci a na Maledivách Maledivané. V jižní části Indie si jazykovou svébytnost udržely národy jazykově patřící do drávidské jazykové rodiny – Tamilové, Telugové, Kannadové, Malajalámci a další. Na severu v horských oblastech Himálaje žijí lidé mluvící tibetskými jazyky, nim patří i Bhútiové v Bhútánu.

2.1. Podmínky a předpoklady cestovního ruchu v jižní Asii

2.1.1. Lokalizační předpoklady

Jižní Asie zaujímá poloostrov **Přední Indie**, dále **Indoganžskou nížinu**, část **Himáláje** a ostrovy v Indickém oceánu – **Šrí Lanka neboli Cejlon, Maledivy, Andamany, Nikobary, Lakadivy** a formálně i vzdálené **Čagoské ostrovy**. Samotný poloostrov Přední Indie se rozkládá na více než 2 mil. km² a jeho velkou část tvoří **Dekanská plošina** s průměrnou nadmořskou výškou cca 900 m n. m. Na východě i západě plošiny se nacházejí horská pásma **Východní a Západní Ghát**. Vyšší Západní Ghát se prudce zdvihá z úzkého pásu pobřežních nížin **Konkánského a Malabárského pobřeží** až do výšky přes

2000 metrů nad mořem (nejvyšší hora **Anajmudi** měří 2695 m n. m.). Východní svahy pohoří jsou pramennými oblastmi Gódavárí a Kršná, které poté protékají skrze celou plošinu k východu. **Indoganžská nížina** zabírá většinu území Pákistánu, severní a východní Indie a prakticky celý Bangladéš. Je tvořena systémy tří velkých řek: **Indu, Gangy a Brahmaputry**. Povodí Indu a Gangy odděluje nízká, suchá **Radžastánská plošina**, při středním a dolním toku Gangy na území Indie a Bangladéše se nachází **Ganžská nížina**, **Asámská nížina** pak okolo řeky Brahmaputry. Na východ od Indu se nachází aridní oblast vyplněná **pouští Thár**. Himalájskou soustavu pohoří tvoří tři rovnoběžné pásy – **Velký Himaláj, Malý Himaláj a Siválik**. Velký Himaláj je ze všech tří pásem nejvyšší s deseti vrcholy nad 8000 m n. m. a také nejvyšší horou světa **Ságarmatha** (Mount Everest, Ču-mu-lung-ma) vysokou 8848 m n. m. Pevninský původ má ostrov Srí Lanka, který je s pevninou spojen souvislým pásem ostrůvků, tzv. **Adamovým mostem**. Andamany, Nikobary a Maledivy jsou ostrovy korálové.

Na území poloostrova Přední Indie převažuje kontinentální tropické klima s poměrně nízkými úhrny srážek (500-700 mm/rok). Větší srážky sem přináší pouze monzunové deště. Díky nim v některých částech oblasti vznikly rozsáhlé monzunové, resp. tropické pralesy. Vnitrozemí plošiny zabírají savany. Povodí Indu a Gangy je charakteristické vysokými ročními úhrny srážek danými pravidelnými monzunovými dešti. Právě monzunové deště určují režim odtoku jak Gangy a jejích menších přítoků, tak především jejího přítoku největšího - Brahmaputry. Himalájská soustava tvoří hranici mezi vlhkým monzunovým regionem Ganžské a Asámské nížiny a suchým kontinentálním regionem Tibetské náhorní plošiny.

Ke kulturně-historickým lokalizačním předpokladům jižní Asie patří především starověké civilizace a tradice vyspělých kultur, etnická, náboženská a jazyková pestrost (**Adamova hora** – hora 4 náboženství) a především široké rozšíření angličtiny.

2.1.2. Selektivní předpoklady

V Jižní Asii vznikaly první starověké civilizace. Nejznámější je starověké město **Mohendžodaro**, kde již ve 3. tisíciletí př. n. l. lidé dláždili ulice a používali asfalt. Tradice vyspělých kultur zde i přes četné potíže (války, nájezdy apod.) vydržela až do dnešní doby. Region vždy měl díky své poloze strategický význam. Leží totiž na spojnici mezi Středomořím a jihovýchodní Asií. Prvními „objeviteli" a kolonizátory byli v 16. století Portugalci, poté v 17. století Nizozemci, Francouzi a především Britové, kteří roku 1600 založili Východoindickou společnost pro obchod s vzácnými exotickými plodinami (především kořením) a nerostnými surovinami. Britové se zde postupně stali hegemony a postupně získali jako kolonii Indii, Šrí Lanku a protektorát nad Nepálem, Maledivami a Bhútánem. Indie se postupně stala britským dominiem, kterým byla až do roku 1947.
Pro státy regionu je charakteristická společná historie s řadou konfliktů vzhledem k etnické, náboženské a jazykové pestrosti a různorodosti. V regionu se nacházejí jedny z nejlidnatějších států světa. Celkem tři zdejší státy

(Indie, Pákistán a Bangladéš) patří do skupiny deseti nejlidnatějších zemí na světě a počet obyvatel neustále výrazně roste.
Region je velice hustě osídlen. Největší hustota osídlení je především v Ganžské nížině, kde dosahuje hodnot převyšující 1000 obyv./km². Průměrná hustota zalidnění přesahuje 250 obyv./km². Poměrně řídkým osídlení se vyznačuje pouze Bhútán. Nalézají se zde také velká asijská města, jako je Mumbai, Kalkata či Dillí. Míra urbanizace je v jednotlivých státech různá. Zatímco např. v Pákistánu a Bangladéši je cca. 40 % a v Indii 30 %, tak v Bhútánu je díky zaostalosti země velice nízká.
Také z hlediska religiózního je jižní Asie velice rozmanitým regionem, najdeme zde všechna světová náboženství. Region jižní Asie je kolébkou dvou velkých náboženství - hinduismu a buddhismu. Z oblasti Přední Indie pocházel zakladatel buddhismu Sidharta Gautáma. Hinduismus výrazně ovlivňuje každodenní život lidí především v Indii. Stále zde funguje kastovní systém (oficiálně zrušený), který dělí obyvatelstvo do čtyř kast (brahmáni, 2. kšatrijové, 3. vaišjové a 4. šúdrové) a lidé uctívají řadu bohů a bůžků a dodržují určité zvyklosti (koupání v posvátné řece Ganze, uctívání skotu jako posvátných zvířat).
Oblast jižní Asie sloužila Evropanům od 15. století jako zdroj přírodního bohatství a jednotlivé země se staly postupně koloniemi nebo protektoráty. Dnes jsou všechny státy nezávislé, pouze území Čagoských ostrovů jsou Britským indooceánským územím. Indie, Bangladéš, Srí Lanka, Pákistán, Maledivy a od roku 2008 i Nepál jsou republikami, Bhútán konstituční monarchií.
Jihoasijské státy jsou dlouhodobě relativně politicky stabilní. Dle indexu demokracie sestavený americkou společností Economist Intelligence Unit, která vyhodnocuje míru demokracie států, řadí Indii a Šrí Lanku k nefunkčním demokraciím, Pákistán, Bangladéš, Bhútán a Nepál k hybridním režimům. U Malediv míru demokracie neudává.

2.1.3. Realizační předpoklady

Státy regionu Jižní Asie patří mezi rozvojové země, mezi jednotlivými státy však nalezneme určité rozdíly. K bohatším zemím patří Maledivy, Bhútán a Šrí Lanka, naopak k nejchudším na světě patří Pákistán, Bangladéš, Nepál a Afghánistán, mezi těmito dvěma skupinami se nachází Indie. Region můžeme také charakterizovat jako agrární až průmyslově-agrární, přičemž nejméně industrializovaný je Bhútán, Nepál a Bangladéš a naopak nejvíce Pákistán a Indie. Infrastruktura pro cestovní ruch je nejrozvinutější na Maledivách, na nižší úrovni je na Šrí Lance a v Nepálu. Přestože cestovní ruch tvoří významnou část hospodářství zemí Jižní Asie, v rámci mezinárodního cestovního ruchu patří k méně významným oblastem s necelými 4 % z celosvětového počtu přijíždějících zahraničních turistů.
Pro vstup na území jihoasijských států používají zahraniční turisté zpravidla některý z hlavních vzdušných přístavů. Všechna důležitá indická letiště v posledních letech procházejí rekonstrukcí a rozrůstají se, aby lépe uspokojovala požadavky cestovatelů. Největším letištěm v zemi je Indira Gandhi International Airport, ležící necelých 20 kilometrů jihozápadně od centra Nového Dillí. Letiště, pojmenované po významné indické političce a premiérce, je nejrušnějším vzdušným přístavem celého jihoasijského regionu a spojuje indickou metropoli s většinou důležitých měst naší planety. Druhým

nedůležitějším letištěm v zemi je bombajské Chhatrapati Shivaji International Airport, vzdálené 15 kilometrů severně od centra města. I pro toto letiště platí, že spojuje město s významnými metropolemi ostatních kontinentů. Třetím nejvytíženějším letištěm v zemi je letiště v Čennaji (dříve Madrás), odkud létají pravidelné spoje převážně do asijských metropolí, ale rovněž do New Yorku, Londýna, Frankfurtu a Bruselu. Kvarteto nejvýznamnějších indických letišť kompletuje Bengaluru International Airport, odkud se vyjma asijských měst létá do Londýna, Frankfurtu a Paříže. Vzhledem k rozloze země je letecká doprava často využívána pro vnitrostátní přesuny. Hojně využívaná je hustá síť železnic, za kterou Indie vděčí koloniálním dobám. Mezinárodní letiště mají také metropole Nepálu, Bangladéše a Pákistánu, kde kromě toho má velké letiště Karáčí.
Úroveň nabízeného ubytování se odvíjí od finančních možností a konkrétního regionu. Škála poskytovaného ubytování sahá od luxusních pětihvězdičkových hotelů (na Maledivách jsou dokonce dva šestihvězdičkové) až po hostely a jednoduché chatky na pobřeží. V nejnavštěvovanějších městech a oblastech není problém ubytovat se v exkluzivních a moderních hotelích známých nadnárodních i indických řetězců, z nichž některé se nacházejí v přestavěných historických palácích. Luxusní pěti a čtyř hvězdičkové hotely jsou plně klimatizovány, zařízení tříhvězdičkových hotelů je méně luxusní a klimatizovány bývají pouze pokoje. V hotelech oceněných dvěma a jednou hvězdou jsou pokoje vybaveny jednoduše a klimatizaci nelze očekávat. Při výběru ubytování je dobré mít na paměti nebezpečí malárie a zvolit tak hotel s klimatizací a okny, která se neotvírají. V levnějších hotelech lze sehnat nocleh bez problémů za pár desítek korun, v hostelech, které ubytovávají hosty ve společných pokojích, můžete přespat doslova za pár korun. V mnoha turistických oblastech jsou mezi cestovateli oblíbené bungalovy, sestávající z jedné či více ložnic, zařízené kuchyně a koupelny.

Zdravotní péče je v jižní Asii celkově na nízké úrovni, evropským standardům se přibližují pouze některé nemocnice ve velkých městech. Za veškerá ošetření se platí, před cestou je proto nutné sjednání cestovního zdravotního pojištění, které lépe pokrývá eventuální výdaje. Po uhrazení lékařského úkonu je potřebné uschovat potvrzení o zaplacení, protože to bude v případě žádosti o proplacení výloh vyžadovat zdravotní pojišťovna po návratu zpět do vlasti. V rámci předcházení střevním potížím se doporučuje pít pouze balenou vodu a rovněž si odmítnout zmrzlinu, ledové kostky v nápojích a ovoce, které nelze oloupat.
Turistům směřujícím do jižní Asie (vyjma Malediv) se doporučuje vakcinace proti břišnímu tyfu, žloutence typu A i B a tetanu. Při cestě do určitých oblastí je doporučeno očkování proti japonské encefalitidě, meningokové meningitidě, choleře a malárii. Turisté, kteří pravděpodobně přijdou do styku s domácími zvířaty, by neměli opomenout vakcinaci proti vzteklině. Očkování proti žluté zimnici je povinné, avšak pouze pro ty cestovatele, kteří přijíždějí do Indie z výchozí nebo tranzitní země s výskytem této choroby.

INDIE
Indie je zemí protikladů a nevšední krásy, stovky nádherných památek i přírodních oblastí jsou však vykoupeny chudobou obyvatelstva i nerozvinutou zdravotní péčí. Země nabízí mnoha zajímavá místa. Vysoké hory na severu,

teplé moře na jihu, horské ledovce i poušť – to všechno je Indie, přírodně i kulturně bohatá země, ve které však lze najít i bídu, hlad a nedostatek. K největším současným problémům Indie patří rozšiřující se nemoc AIDS, také nevzdělanost, chudoba nebo práce malých dětí. Zároveň se však Indie vzmáhá v oblasti softwaru, stále stoupajícího cestovního ruchu, umění, i ve své tradiční kuchyni, která si své místo postupně našla v restauracích po celém světě. Tohle je Indie dvou tváří.

Indie, oficiálním názvem Indická republika, je plošně sedmá největší (3 287 590 km²) a s více než 1,2 miliardou obyvatel druhá nejlidnatější země na světě. Indie, zabírající velkou část indického subkontinentu, se rozkládá na jihu Asie od 8° až k 37° severní šířky. Na severu je od svých sousedů dělena Himálajským pohořím; indický subkontinent, který směrem na jih probíhá do špičky, je obklopen Indickým oceánem: na západě Arabským mořem, na východě Bengálským mořem. Indií protékají tři velké řeky Indus, Ganga a Brahmaputra. Z hlediska klimatu zde převažuje kontinentální tropické klima s poměrně nízkými úhrny srážek (500-700 mm/rok). Větší srážky sem přináší pouze monzunové deště. Díky nim v některých částech oblasti vznikly rozsáhlé monzunové, resp. tropické pralesy. Vnitrozemí plošiny je zabírají savany. Indie je země, ve které žije velké množství různých etnických skupin a hovoří se v nich asi tisíci jazyky a nářečími. Obyvatelé vyznávají mnoho různých náboženství, více než čtyři pětiny obyvatel hinduismus, kde se podle tradice lidé rodí do sociálních vrstev zvaných kasty. Přísná náboženská pravidla přikazují každé kastě, co má jíst, co si oblékat i jakou vykonávat práci. Další rozšířená náboženství jsou islám, buddhismus, sikhové a džinismus. Sjednocujícím jazykem je hindština, celoindickým úředním pak angličtina.

Přírodní a kulturní památky řadí Indii mezi jednu z nejatraktivnějších turistických oblastí světa. Počet přijíždějících turistů překročil **6,3 miliónů turistů ročně**, z toho třetina jsou turisté z Evropy a pětina z Ameriky. Nejvíce turistů připadá **na USA (16 %) a Británii (13 %)**, dále na sousední země **Bangladéš (přes 7 %) a Šrí Lanku (téměř 5 %)**. Podíl mezi **3-4 % vykazují Kanada, Německo, Francie, Malajsie, Japonsko a Austrálie**. Politické napětí mezi Indií a Pákistán způsobuje, že Indii návštíví ročně max. kolem 50 tisíc Pákistánců, což je téměř desetkrát méně než Bangladéšanů. Indie je navíc významným tranzitním místem do jihovýchodní Asie, Austrálie a Evropy, ročně tranzitu přes Indii využije přes 40 miliónů turistů.

Dopravní infrastruktura je slabě rozvinutá. Nejvíce se k přepravě turistů využívá silniční dopravy, v meziměstské především autobusů, ve městech autobusů a rikš. Vlaková doprava představuje spíše kulturní atrakci. Přestože společnost Indian Railways je na 4. místě na světě celkovou délkou kolejí (60000 km) a převáží ročně přibližně 10 miliónů pasažérů, její úroveň však zdaleka neodpovídá evropským standardům. Strategické trasy spojují sever a jih i západ a východ, nejvýznamnějším železničním uzlem je Dillí, které má od roku 2002 i vlastní systém metra. Indie má dobře rozvinutou leteckou dopravu. Největší letiště jsou v Dillí (mezinárodní letiště Indíry Ghándíové), Bombaji, Kalkatě a Madrásu. Ubytovací kapacity v Indii jsou zatím nedostatečné, a to jak počtem, tak vybavením. Kapacita hotelů je okolo 130 tisíc lůžek, některé

z nich již jsou na úrovni evropských standardů. Turisté především využívají bungalovy, mládežnické ubytovny, kempy nebo plovoucí hotely (botely).

Dillí je hlavní město Indie a třetí největší v zemi. Celé město se dělí na dvě části, starou a novou. Staré město bylo centrem v muslimském období a to od 13. do 19. století. V křivolakých uličkách najdete spousty mešit, muslimských restaurací a hlavně památek z období mughalské nadvlády. Staré město se nachází v okolí **Červené pevnosti**, která leží v jeho východní části a je nejvýznamnější dochovanou památkou. Červená pevnost je ohrazena mohutnými zdmi, které jsou postaveny z červeného pískovce a jsou vysoké 18m, ale na straně nad řekou měří až 33m. Stavbu začali budovat v roce 1638 na příkaz Šáha Džahana, který mimo jiné nechal postavit i Tádž Máhál v Ágře a trvalo jim přesně deset let, než dílo dokončili. V dnešní době je pevnost otevřená pro veřejnost a můžete zde strávit příjemný odpočinek od hlučných ulic starého Dillí. **Jama Masjid** je největší mešita v Indii a poslední výkřik na tehdejší dobu extravagantního stavebního stylu Šáha Džahana. Nalézá se nedaleko Červené pevnosti. Mešita má tři vstupní brány, v každém rohu věž a dva minarety, které jsou 40 m vysoké a postavené z kombinace červeného pískovce a mramoru. Východní brána původně sloužila pouze pro vstup císaře. Nádvoří mešity je zkonstruované pro 25 tisíc lidí. Dnes je mešita otevřená pro turisty, ovšem pouze v době mezi modlitbami. Vstup v krátkých kalhotách není povolen. Administrativním centrem Indie je **New Delhi** (Nové Dillí) postavené Brity v koloniálních dobách. New Delhi se soustřeďuje především kolem **Connaught Place**, obrovského kruhového náměstí s velkým parkem uprostřed. Je to v podstatě velké nákupní centrum, kde lze najít prodejny mnoha známých značek, stejně jako velké množství turistických kanceláří, připravených splnit jakákoli přání náročných turistů. To vše korunují všude přítomní pouliční prodavači všeho, co si jen člověk dokáže představit. Pro lepší orientaci je Connaught Place rozdělen do bloků A až N. Nové Dillí bylo založeno 15. prosince roku 1911 a slavnostně otevřeno bylo 13. února 1931. Až do této doby byla hlavním městem Britské Indie Kalkata, ale ta ležela na východním pobřeží země a neměla tak výhodnou pozici pro řízení administrativy, jako je tomu právě u města Dillí. Nové Dillí je politickým a finančním centrem Indie a skládá se z velmi bohatých až luxusních čtvrtí, ale i chudinských čtvrtí takzvaných slamů. Centrem města je pět kilometrů dlouhá a 800 metrů široká **třída Rádžpath** lemovaná mnoha vládními budovami, která vede k **paláci Ráštrpatibhavan.**

Pokud by nějaká stavba měla být symbolem celé země, tak pro Indii by tímto symbolem mohl být proslulý **Tádž Mahal** v uttarpradéšském městě **Ágra**. Není to chrám, ale hrobka Šáhdžahánovy nejmilovanější manželky Mumtázy Mahaly, kterou tak miloval, že se od ní nemohl ani na chvíli odloučit a bral ji všude s sebou. Stavba připomínající nesmrtelnou lásku začala r. 1631 a dokončena byla za více než 20 let. Na stavbě, která zruinovala státní pokladnu, se podílelo 20 tisíc osob. Tádž Mahal stojí na vyvýšené mramorové plošině a je postaven z bílého mramoru vykládaného polodrahokamy. Na každé jeho straně je vztyčen minaret. Nikdy nesloužily k svolávání k modlitbě, ale byly postaveny pouze pro umocnění dokonale symetrického tvaru. Do zahrad Tádž

Mahalu se vstupuje mohutnou branou z červeného pískovce. Síť vodních kanálků, v nichž se odráží, ještě umocňuje jeho symetrickou dokonalost.
Vedle Ágry, Dillí a Mumbaí je nejnavštěvovanější částí Indie **stát Radžastán**. Nabízí velké množství monumentálních pevností, krásných paláců a barevných chrámů. Radžastán je pouštní oblastí, proto zde teploty dosahují opravdových extrémů. Je tedy třeba naplánovat si návštěvu tohoto státu na nejpříjemnější měsíce listopad až únor, kdy teploty přes den dosahují příjemných 30°C (v listopadu a prosinci je ale teplota přes noc docela nízká). Vzhledem k tomu, že je Radžastán pro turisty tolik atraktivní destinací, je i cestování po něm velmi příjemné. Vedle vlaků a státních autobusů je možné využít i služeb soukromých autobusových dopravců (se zařízením takových jízdenek jsou ochotni vypomoci v každém hotelu). Výlet po Radžastánu je možné také zakoupit již v některé z cestovních kanceláří v Dillí. Tuto možnost někteří cestovatelé vítají díky naprosté organizaci jejich cesty, tedy výběru destinací, zařízení hotelů a dopravy (autem s vlastním řidičem) i zajištění jídla. Někteří zase tento způsob poznávání Indie zatracují právě kvůli tomu, že si chtějí vše naplánovat sami a dát své výpravě dobrodružnější ráz. Avšak i pro ty, kteří se rozhodnou cestovat samostatně, je cestování v tomto státě velmi pohodlné. Radžastán nabízí velké množství ubytování různých kategorii, kdy bezpečnou volbou může být i home stay. V tomto státě je nejvíce možností užívat si odpočinku v turistických roof top restaurantech, kde za velmi příjemné ceny člověk unikne do výšky od všudypřítomného indického ruchu a chaosu. Pro ty, kteří mají problémy s indickým jídlem, tyto restauranty nabízejí i západní jídelníček, jako například palačinky nebo pizzu.

Hlavním městem Radžastánu je **Jaipur** (Džajpur) neboli Růžové město. Své jméno dostalo díky lososově zbarveným fasádám domů v opevněné části středu města, které skrývá hlavní turistická lákadla. **Hawa Mahal** (Palác větrů) je architektonicky nejzajímavější jaipurská památka z konce 18. století. Byl postaven pro ženy z panovnického dvora, které odtud mohly poklidně sledovat ruch jaipurských ulic. Nejen zvenčí je Hawa Mahal zajímavý svou růžovobílou barvou, ale i uvnitř návštěvník ocení velmi jemnou práci kameníků, jejichž projekty mají nejen v Radžastánu, ale po celé Indii velmi výraznou a bohatou tradici. Opravdu jedinečnou zkušeností, jež by si nikdo z cestovatelů, kteří navštíví Jauipuru, neměl nechat ujít, je prohlídka **observatoře Jantar Mantar**. Tato astronomická observatoř má osmnácti přístrojů různých tvarů a obrovských rozměrů a je tak největší kamennou observatoří na světě. Je zde možné zaplatit si průvodce, který zájemcům vysvětlí, jak celý systém funguje a jak je s jeho pomocí možné předpovědět dokonce i sílu monzunů. To celé je zajímavější o to, že observatoř Jantar Mantar byla vystavena již v první polovině 18. století. Jaipur ale nabízí mnoho dalších zajímavostí, jako jsou například **City Palace** (městský palác), nejrůznější bazary, ale i **pevnost Nawalgarh** (Tygří pevnost) vně Růžového města nebo **zahrady Ram Niwas**. Kdo do Jaipuru zavítá během března, neměl by si nechat ujít **Svátek slonů**, tedy procesí vesele pomalovaných slonů v jaipurských ulicích. Vše probíhá, stejně jako cokoli jiného v Indii, za hlasitého doprovodu hudby a tance.

Největší a nejbarvitější podívanou v Radžastánu nabízí **Velbloudí trh** v **Pushkaru**. Tato událost přitáhne každý listopad na 200 tisíce prodejců, což z ní činí největší trh s velbloudy na světě. Celoročně se Pushkar pyšní především

posvátným **Pushkarským jezerem** uprostřed pěti set bílých chrámů. Tím nejvýznamnějším je **Brahmaji Mandir** (Brahmův chrám), který má v hlavní svatyni uloženou čtyřhlavou sošku Brahmy. Spolu se Šivou (Ničitelem) a Višnuem (Udržovatelem), je Brahma (Stvořitel) považován za nejvyššího boha hinduistického panteonu. Brahmaji Mandir v Pushkaru je podle mnoha průvodců jediný chrám v Indii zasvěcený Brahmovi. Při návštěvě jednoho z nejlidnatějších států světa však mějte neustále na vědomí, že člověk si nemůže být žádnými informacemi nikdy zcela jist.
Jaisalmer (Džaisalmér) vždy byl a stále je poněkud odříznuté město, navzdory tomu je v současné době populární turistickou destinací. Ve městě i v přilehlém okolí je k vidění několik zajímavých historických památek, přímo ve městě pak velká pevnost. Hlavním zdrojem turistického ruchu však nejsou architektonické památky, ale poušť samotná. Pro mnoho turistů je několik dnů strávených v Thárské poušti, obvykle spojených s výletem na velbloudech, příjemnou změnou a oddychem od hektického života v indických velkoměstech. Staré město je vlastně pevnost s mohutnými hradbami stojící na vyvýšenině ze žlutého pískovce. Uvnitř je palác, bohatě zdobené vily obchodníků a také několik džinistických chrámů. Město leží v samém srdci Thárské pouště, v níž lze v těsné blízkosti města najít několik nádherných hrobek. Jméno město získalo po svém zakladateli Rao Džaisovi, „Džaisalmér“ znamená „pevnost na vrchu Džaisalu“. Přezdívka „zlaté město“ neodkazuje ani tak na naleziště zlata (která v oblasti nejsou), jako spíše na písek, který svou žluto-zlatou barvou ve spojení se žhnoucím sluncem dává městu i okolí zlatou barvu.
Radžastánská města nabízejí nádherné architektonické skvosty, ale důvodem pro návštěvu tohoto státu může být i jeho přírodní bohatství. Velkým lákadlem pro turisty je **Národní park Ranthambor**, kde je ze všech národních parků Indie největší šance spatřit tygra. I když se však nepodaří tuto ušlechtilou šelmu spatřit, návštěvníci neodjíždějí zklamaní, neboť Národní park Ranthambor nabízí jedno z posledních pásem souvislého zeleného porostu v Radžastánu. Nevysychající řeky zde byly přehrazeny a vzniklá jezera tak vytvořila domov pro krokodýly. Národní park zahrnuje obrovskou škálu zástupců světa zvířat, jako jsou kupříkladu leopardi, hyeny, jeleni, šakali, divoké kočky, medvědi, želvy a hadi.

Přestože se zde turista v Radžastánu nedočká odpočinku na pláži nebo trekingu po štítech Himalájí, je Radžastán velmi rozmanitý a umí zaujmout i náročné cestovatele. Ať už jsou to zachovalé památky, posvátná místa, barevná kultura, velbloudí safari či krásná pouštní příroda, je tento indické stát v mnoha ohledech nedosažitelný a většinu návštěvníků přesvědčí o tom, že do Indie je třeba se vracet. Není zde prostor pro představení všech atraktivit, zmíníme proto ještě například tzv. Modré město **Jodhpur (Džodpúr)**, palác na vodě v **Udaipuru (Udajpúru)**, pouštní region **Shekhawati (Šekhavátí)**, krysí chrám **Karní Matá v Deshnoku (Dešnóku)**, rekreační oblast **Mont Abu** nebo džinistické chrámy v **Dilvaře.**

Méně známý než Radžastán je jeho soused, **stát Gudžarát**. Vzhledem k tomu, že není turisticky příliš zprofanovaný, jsou zde i lidé dosti odlišní, dalo by se říci nezkažení masovou turistikou ze západních zemí. Návštěvníci tu mohou najít nejen mnoho zajímavých chrámů, paláců a pevností, ale také Indii jen

málo dotčenou globálními trendy. Stejně jako v Radžastánu je i zde v létě opravdu nesnesitelné horko, i když trochu zmírněné skutečností, že ze západu omývá Gudžarát Arabské moře. Nejlepší doba pro návštěvu je mírné období mezi říjnem a únorem. Gudžarát má velmi dobrou silniční i železniční sít, proto je cestování po něm velmi pohodlné. Návštěvník se ale musí připravit na výraznou jazykovou bariéru, neboť angličtinu neovládá příliš mnoho obyvatel Gudžarátu. Snad také proto sem nepřijíždí tolik turistů, což může být velkou výhodou pro sžívání se s místními obyvateli a poznávání jejich kultury. Tento fakt může být na překážku snad jen v tom, že Gudžarát neoplývá luxusními hotely a v mnohých městech je možné najít pouze ubytování buď velmi předražené, nebo velmi skromné. Gudžarátská kuchyně je velmi chutná, přestože nenabízí západní speciality jako kuchyně radžastánská. Gudžarát je jediný stát Indie, kde platí celostátní prohibice.
Největším gudžarátským městem a významným železničním uzlem celé Indie je **Ahmedabad (Ahmedábád)**. Rozmanitý architektonický styl města umožní návštěvníkovi obdivovat jak hinduistické a džinistické chrámy, tak i mešity a hrobky, nebo navštívit některé z řady muzeí a poznat tradiční gudžarátskou kulturu. Za návštěvu jistě stojí **Gándhího ašrám**, kde je možnost prohlédnout si osobní věci, fotografie a dopisy Mahátmy Gándhího z dob jeho boje za svobodu. Významným prvkem Ahmedabadu je nejpozoruhodnější městská památka **mešita Sidi Sajjída**. Jsou zde patrné zajímavé prvky hinduistického a džinistického umění v islámské tradici. Ženám je však do mešity vstup zakázán. Architektonicky zajímavým městem je také **Junagadh (Džunágád)**. Návštěvníci zde mohou ocenit buddhistické památky i hinduistické chrámy, paláce i mešity, úzké uličky s pestrými krámky, ale hlavním důvodem cesty do Junagadhu pro většinu z nich jsou džinistické chrámy na **posvátné hoře Girnár**. Vyhaslá sopka Girnar je vysoká 1 110 metrů a je významným místem nejen pro džinisty, ale také pro hinduisty. Od úpatí hory vede k jejímu vrcholu pět tisíc schodů, proto je vhodné vyrazit na cestu už brzy ráno, protože již před polednem začíná pořádně pálit slunce. Určitě stojí za to, vystoupat až na samý vrchol, protože vyhlídka, které se zde nabízí, je skutečně nezapomenutelná.
Lesní národní park Gir má jen asi 260 km2 a byl vytvořen na ochranu volně žijící populace lva indického. Dnes zde žije asi tři sta těchto překrásných lvů, které zde však není lehké spatřit. Nejvhodnějším obdobím pro výlet do Girského parku je léto, kdy zvířata chodí pít k napajedlům. V parku je zřízeno i oplocené naučné centrum, kde se návštěvníci mohou projet minibusem mezi krotkými lvy a dokonce vidět i to, jak sami loví potravu. V parku žije také cca dvě stovky levhartů, které má návštěvník šanci zahlédnout. U západní hranice parku se naskýtá i příležitost spatřit krokodýly.

Geograficky ke Gudžarátu patří i maličké území **Daman a Diu** (Diú), po 4 století portugalské území, které politicky nepatří ke Gudžarátu, ale je přímo spravováno indickou vládou jako svazové území. Turisty je vyhledáván především **ostrov Diú** se svými nádhernými plážemi – také proto,že zde na rozdíl od Gudžarátu není prohibice. S nadsázkou by se dalo říci, že **Diu je přímo orientované na prodej alkoholu**. Kromě slunných pláží a temných barů však Diu nabízí i příjemné výlety na kole nebo motorce. Celý ostrov se totiž dá pohodlně projet i za jeden den. Ať už na Diu cestovatelé navštíví místní pevnost, jeden z několika kostelů, zajímavou rybářskou vesnici nebo se

jen procházejí uličkami staré portugalské čtvrti, většina z nich zde díky velmi uvolněné atmosféře zůstane déle, než původně plánovali.
S ohledem na rozlehlost a lidnatost Indie je obtížné vybrat to nejlepší, co Indie nabízí. Následující přehled je proto výběrem z různých indických států. Horské městečko **Darjeeling**, postavené především jako rekreační a odpočinkové centrum pro britské kolonizátory, zažívalo svou největší slávu v polovině 19. století, kdy sem v letním období odjíždělo mnoho Britů především z nedaleké Kalkaty a využívali horského klimatu. Darjeeling leží v nadmořské výšce nad 2 100 m.n.m. a je postaven v prudkém svahu, ze všech stran obklopen čajovými plantážemi. Právě čaj proslavil Darjeeling po celém světě a místní čajová produkce je jedna z nejlepších a nejkvalitnějších na světě. Současní turisté vedle čaje však do města o okolí vábí především zdejší hory. Možná i proto je zde postaveno **muzeum alpinismu a horolezectví**. Vyhledávaná je např. nepříliš vysoká **Tygří hora** (Tiger Hill) nad Darjeelingem (2590 m.n.m.), odkud je možnost pozorovat východ slunce nad himálajskými velikány. Je odsud vidět i nejvyšší hora světa Mt. Everest. Zpět se dá jít příjemnou procházkou a po cestě se dá zastavit v několika lamaistických lesních klášterech a pozorovat praxi buddhismu.
Pozoruhodné ruiny hlavního města říše Vidžajanágar lze obdivovat v malém městečku **Hampí** ve státě Kárnatáka. Dominantou je **Virupakšův chrám** s 52 m vysokou gópurou. Byl vystavěn v polovině 15. stol. a je do dnešní doby hinduistickým poutním místem. **Chrám Vittala** je jednou ze tří jihoindických staveb zapsaných v seznamu Světového dědictví UNESCO. Dokonalá sochařská výzdoba ho řadí k nejkrásnějším stavbám Vidžajanagaru. **Chrám Ačhjutarádžův** není tak bohatě zdobený chrám jako Vittala, ale o to působivější je svým umístěním. Bývalé královské město se liší od chrámového okrsku, protože jednotlivé části jsou obehnány kamennými zdmi. Nachází se zde pozůstatky paláce, harému, královniných lázní, stájí pro slony.
Národní park Kázíranga v Asámu patří se svými 430 km2 k nejmalebnějším na světě. Kázíranga byla prohlášena rezervací divoké zvěře již na počátku minulého století, kdy na jejím území žilo téměř 50 % celosvětové populace tygrů. V r. 1926 se stala chráněným územím, od r. 1974 je národním parkem a v r. 1985 byl připsán na seznam Světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. V dnešní době se park pyšní největší populací jednorohých nosorožců na světě. Park kromě nosorožců a tygrů proslavili divocí buvoli, bahenní jelínci, divoká prasata, bezocasí giboni – takzvaní hulockové, medojedi a languři.
Národní park Keoladeo Ghana, často nazývaný zjednodušeně **Bharatpur** podle města, jež je vstupní bránou do parku. Keoladeo je největší rezervací stěhovavého ptactva v Asii – nabízí útočiště více než 415 druhům ptáků, ze kterých 117 migruje až ze Sibiře nebo Číny. Park založil mahárádža z Bharatpuru, který dal do této suché oblasti přivést vodu z nedalekého zavodňovacího kanálu. Během několika let začali ptáci osidlovat toto místo ve velkých počtech. Je to jedno z mála ptačích útočišť, které může navštívit i laik. Je to oáza klidu a po dlouhodobém pobytu v indických městech opravdový „balzám na nervy“.
Brhadéšvarův chrám v **Thanjavuru** (**Tančávúru)** ve státě Tamilnadu je nejskvělejší ukázkou stavitelství čólské dynastie. Věž nad ústřední svatyní (vimána) se tyčí do výšky 66 m a uvnitř je zdobena nástěnnými freskami. Byl postavený za vlády Rádži Rádži Čóly I. na přelomu 10. a 11. století. Jedná se o

šivaistický chrám, kde uctívaným symbolem je Šivův lingam (Šiva bývá velice často uctíván v podobě falického symbolu, který symbolizuje tvořivou sílu). Tančávúrský lingam váží 81 tun. Před hlavní svatyní leží socha býka Nandina v nadživotní velikosti a střeží klid boha Šivy.

Fatéhpur Síkrí neboli „Město vítězství“ ve státě Uttarpradéš bylo na krátký čas (1570-86) metropolí Mughalské říše. Nechal jej vystavět císař Akbar na místě, kde mu muslimský světec Salím Čiští předpověděl narození syna, korunního prince Salíma a budoucího císaře Džahángíra. Město však bylo záhy opuštěno zřejmě pro nedostatek vody a Ágra nadále zůstala sídelním městem mughalského vládce. Do velké mešity **Džámi Masdžid** se vchází branou, která se jmenuje Buland Darvázá – „Vysoká brána“, na níž je krásný kaligrafický nápis, který hlásá: „Svět je most, překroč jej, ale nestav na něm dům. Kdo doufá hodinu, může doufat věčnost.“ Brána je vysoká 54 m. Na nádvoří mešity je dargáh, tj. hrobka muslimského světce Salíma Čištího.

Khadžuráho v dnešním Madhjapradéši bylo hlavním městem Bundélkhandu (území kolem dnešního Džhánsí), v němž vládl rádžpútský klan Čandélů. Tento klan odvozoval svůj původ od měsíce (čánd – měsíc). Jen v hlavním městě Khadžuráhu postavili 85 chrámů, jichž se do dnešní doby zachovalo 25. Kvůli muslimským vpádům afghánského válečníka Mahmúda z Ghazny přesunuli Čandélové hlavní město do pevnosti **Káliňdžar** a Khadžuráho zůstalo pouze náboženským centrem. Chrámy se zde stavěly do 12. stol. Poslední čandélský panovník zemřel r. 1315 a Bundélkhand byl pohlcen Dillíským sultanátem. Chrámy v Khadžuráhu jsou uspořádány do tří skupin. Všechny byly postaveny mezi l. 950–1050. Proslavily se zpodobněním *mithun*, tj. erotických výjevů na svých stěnách. Chrámy jsou typické svými věžemi, zvanými *šikhara,* vstupní brána se nazývá *tórana*, za ní je *ardhamandapa* a síň *mandapa* a vlastní svatyně s božstvem zvaná *garbhagriha*.

Hlavní indický přístav **Mumbaí (Bombaj)** nacházející se na území státu Maharáštra je nazýván „Klenot Arabského moře“, „Indický Hollywood“, „Město zlata“ či „Brána do Indie“. Jméno města je odvozeno od Mumbaí Dévi, jež byla bohyní rybářů – v hindusitické mytologii byla jinou podobou bohyně Párvatí, manželky boha Šivy. Mumbaí je obchodním a finančním centrem, ale i přelidněnou metropolí, kde mnozí z jejích obyvatel žijí na samém pokraji chudoby. Rychle se rozvíjející město je největším přístavem v Arabském moři. Bombaj leží na místě sedmi ostrůvků, které však již zmizely v husté zástavbě. Ostrovy byly součástí Ašókovy říše ve 3. stol. př. n.l., od 6. do 8. stol. Našeho letopočtu připadla k říši Čálukjovců, což dokládají skalní chrámy na ostrově **Elefanta**. Název dali ostrovu Portugalci podle velké sochy kamenného slona (port. Elefant), který ostrov střežil. Původní název byl Gharapuri, tj. Opevněné město. Slon byl později přemístěn do bombajské zoo, kterou má chránit. Skalní chrámy pocházející z 8. stol. po Kr., z doby vlády dynastie Raštrakútovců (vládli ve střední Indii v letech 757-973). Pravděpodobně tyto chrámy sloužily jako svatyně pro vládnoucí rodinu a zřejmě představují poslední ukázku umění z guptovského období.

PÁKISTÁN

Pákistán rozhodně nepatří mezi masově vyhledávané destinace, přestože se na jeho území nachází bezpočet přírodních i kulturně-historických atraktivit. Důvodem je především nízká míra bezpečnosti – v zemi dochází k únosům

turistů nebo napadáním ze strany islámských fundamentalistů. Obzvlášť rizikové je zde cestování pro ženy bez mužů. Pákistán tak ročně navštíví jen **cca 900 tisíc** zahraničních turistů, což s ohledem na velikost a lidnatost země je nesmírně málo. V důsledku špatných vztahů s **Indií**, ale i s **Íránem**, je návštěvnost z obou zemí velmi nízká a jejich **podíly se pohybují mezi 4-5 %**. Oficiálně mnohem více návštěvníků přichází z **Afghánistánu (cca 12 %)**. Nejvýrazněji se tak na příjezdech do Pákistánu podílejí občané **Británie (32 %), USA (13 %) a Kanady (5 %)**. Stoupá počet turistů **z ČLR (3 %), Filipín a Austrálie (necelá 2 %)**. V případě Britů, Američanů a Kanaďanů však hlavní díl připadá na **naturalizované Pákistánce**, protože více než 50 % přijíždějících uvádí jako hlavní důvod svého příjezdu návštěvu příbuzných a známých, dalších 20 % přijíždí za obchodem. Rekreační pobyt uvádí necelých 15 % návštěvníků. Hlavními destinacemi jsou **Karachi, Lahore** a **Islamabad**, z hlediska provincií přes polovinu turistů navštíví Paňdžáb, více než čtvrtinu Sindh a desetinu Chajbar-Paštunistán. Na Balúčistán při hranicích s Íránem připadají méně než 3 % a totéž platí o pákistánské části Kašmíru.

Na pákistánském území se nachází řada archeologických památek na nejstarší civilizaci v povodí Indu. Nejznámější je **Harappa** v Pandžábu na severovýchodě Pákistánu. S městem je spojena mystická kultura starověkého světa Harappan, která existovala v povodí Indu. Tato kultura byla objevena ve 20. letech 20. století při vykopávkách u Mohendžodára a Harappy. **Mohendžodáro** je nejzachovalejší město civilizace poříčí Indu, které bylo vykopáno v roce 1921. Pravoúhlé ulice dokazují urbanistické plánování, zachovala se kanalizace, což svědčí o vysokém stupni hygieny. Domy byly z pálených cihel. Indické písmo na nalezených pečetidlech dosud nebylo rozluštěno. **Takshasila** (Takšašíla) známější pod mezinárodním označením **Taxila**, je oblast o rozloze cca 25 km2, na které se nachází řada vykopávek z tisíciletého rozkvětu tohoto regionu, který probíhal přibližně mezi 6. stoletím př.n.l. do 5. století n.l. Taxila se několikrát stěhovala z místa na místo a tak se její ruiny nacházejí na tak velké ploše. Bylo to hlavní město regionu zvaného Gandhara, který sahal od dnešního Peshawaru po Islamabad. Už v 5. stol. př.n.l. zde sídlila velká univerzita nabízející výuku matematiky, astronomie, lékařství a dalších věd. V Taxile bylo také vyvinuto písmo *kharoshti*, které pak používal i sanskrt. Když se zde zastavil Alexandr Veliký, bylo to již významné centrum. Poté byla Taxila hlavním městem Kušánské říše, která sahala od severní Indie po střední Asii a jejíž kultura a obchod velmi výrazně ovlivňovaly ostatní státy **Hedvábné stezky**. Právě tehdy a právě odsud se buddhismus začal šířit do střední Asie a do Číny. A zde také, díky propojení řeckých a indických kulturních a uměleckých vlivů, byl poprvé zobrazen Buddha a poprvé byla vyrobena jeho socha v podobě, v jaké ji známe dodnes. Do té doby buddhismus uctíval jen neosobní symboly. V 5. století však Bílí Hunové přinesli městu definitivní zkázu. Hlavní město provincie Chajbar-Paštunistán **Peshawar** (Péšavár) je město s bohatou minulostí a nachází se v něm řada památek. Jeho stará opevněná část zahrnuje celkem 16 kamenných bran, je zde množství mešit, pevností i dalších staveb z různých historických období. Zejména díky svým dějinám je pak město hojně navštěvováno turisty. Hlavně pro ně je ve městě několik hotelů a množství obchodů se suvenýry.

Přestože je dnes Pákistán především islámskou zemí, najdeme zde i řadu památek na hinduistické a buddhistické období. Např. **Takht-i-Bhai** blízko **Mardanu** v provincii Chajdar-Paštunistán je známý a dobře zachovalý buddhistický klášter (původně však byl zoroastrický), který se nachází na skalním hřebeni v Pákistánu. V překladu název znamená „Trůn na vodě“ nebo „Vodní trůn“, protože tento komplex byl vystavěn na svahu, z něhož vytékal pramen. Jeho zříceniny byly zapsány na seznam světového dědictví UNESCO. **Shengerdar** (Šankardara) je obrovská stúpa z druhého století nacházející se na severu země. Je zázrakem, že v této konzervativní muslimské oblasti přežila tak dobře zachovaná. O 2 km dále je ve skále nad cestou vytesána socha Buddhy, tzv. Ghaligai Buddha. **Butkara** je další buddhistická svatyně v oblasti Swát v Pákistánu. Pravděpodobně byla vystavěna maurjským císařem Ašókou, ale je všeobecně datována do 2. stol. př. n.l. Stúpa byla vykopána italskou archeologickou misí vedenou v roce 1955.

Z přírodních krás láká turisty především **Karákoram**, druhé nejvyšší pohoří na světě, jež vrcholem ve světě horolezců zvaným prostě **K2** (v Pákistánu ovšem jako **Čhoghori/Qogir**) dosahuje výšky 8 611 m. Rozkládá se v pákistánském Kašmíru, Indii a Číně na ploše asi 90 tisíc km2. Táhne se 500 km dlouhým obloukem severně od horního toku Indu rovnoběžně s Himalájí a představuje spojení Himaláje s Pamírem a Kchun-lunem. V severním Pákistánu se tak stýkají masivy Karákoramu, Pamíru, Himálaje a Hindúkuše. Hluboká údolí, do nichž se zařezávají divoké řeky, jsou obehnána hradbami zasněžených vrcholků. Mnoho z nich přesahuje 7000 m n. m. Dokonce se zde nachází pět osmitisícových vrcholů. Severní Pákistán je proto rájem horolezců a alpinistů s centrem v **Gilgitu**. Konzervativní městečko **Chilas** je naopak místem, kde hlavní zajímavostí jsou starodávné nápisy na skalách. Kresby a nápisy zde zanechali jak dávní zdejší obyvatelé, tak dobyvatelé a cestovatelé, kteří tudy procházeli. Pevnost v Chilasu je dnes policejní stanicí. Vysoké hory, divoká a čistá příroda, pohostinní lidé, ale také nízké ceny, to jsou hlavní lákadla. Přesto sem zavítá mnohem méně turistů než k vrcholům nacházejícím se v jiných částech světa. Poněkud „horká“ půda zdejšího regionu některé sportovce přece jen odrazuje. Další výhodou zdejších hor je tedy i liduprázdno.

Největší pákistánské město, přístav **Karachi** (Karáčí) v provincii Sindh, se počtem obyvatel v celé aglomeraci blíží 20 miliónům a je chaotickým konglomerátem staré i moderní architektury. Turisté tu mnoho zajímavostí nenajdou, snad jen moderní **mešita Masjid e-Tooba** z r. 1969 patří k často navštěvovaným. Do 50. let 20. století bylo Karáčí hlavním městem Pákistánu, ale jeho poloha daleko na jihu u Indického oceánu byla nepraktická. Proto začala v roce 1961 výstavba zcela nového hlavního města. Architektonický plán měl zabránit vzniku dalšího chaotického a přeplněného města a do značné míry se to podařilo. **Islamabad** (Islamábád) je dnes určitě nejpříjemnějším městem pro život v celé zemi, položený těsně pod lesnatými **Margallskými horami** (Margalla Hills). Skládá se z jednotlivých sektorů rozměrů cca 1x1 km, pojmenovaných čísly. **Mešita Shaha Faisala** pojme 10 000 věřících a střídavě se udává, že je největší na světě, v Asii anebo aspoň v Pákistánu. Dalších 65 tisíc lidí se totiž vejde na nádvoří a verandy. Postavena byla ve zcela moderním slohu v letech 1976-1986 za peníze krále Saúdské Arábie Faisala. Minarety dosahují 88m! V jednom z nich je **mešita Šáha Faisala,**

která pojme 10 000 věřících a střídavě se udává, že je největší na světě, v Asii anebo aspoň v Pákistánu. Dalších 65 000 lidí se totiž vejde na nádvoří a verandy. Postavena byla ve zcela moderním slohu v letech 1976-1986 za peníze krále Saúdské Arábie Faisala. Minarety dosahují 88m! Blízký **národní park Margalla Hills** začíná hned u paty mešity Shaha Faisala. Lze zde podniknout kratší nebo i několikadenní tůry zalesněnými kopečky, navštívit Marghazarskou zoologickou zahradu nebo blízký vyhlídkový kopec **Daman-e Koh.** V přilehlé vesnici Nurpur Shahan je **hrobka Shaha Abdula Latifa Kazmiho**, súfijského učence ze 17. století a patrona Islamabadu.
Lahore (Láhaur) neboli „město zahrad“ v provincii Paňdžáb je kontrastní město s úžasnou moghulskou architekturou na jedné straně a nálepkou jednoho z nejšpinavějších měst v Asii na straně druhé. Např. **pevnost** v Lahore je mistrovským architektonickým kouskem z období mughalské dynastie. V 16. století ji založil císař Akbar, později byla stále zdokonalována. Má 13 bran, uvnitř kromě několika pavilonů je i **mešita Moti Masjid**, postavena Šáhem Džahanem z bílého mramoru. Tentýž panovník dal vybudovat **zahrady Shalamarovy**. Terasovité zahrady jsou zavodňovány kanálem, který ústí do mramorového bazénu. Z kanálu i bazénu tryská 410 fontán. Jsou příkladem geniálního vodního inženýrství Mughalské říše.

Z balúčistánských zajímavých míst můžeme zmínit město **Quetta** (Kvéta), které zaujme svou středověkou a koloniální architekturou a zajímavým mixem různých etnik – Balúčů, Paštunů, Paňdžábců, ale i Tádžiků a Uzbeků, kteří sem utekli z Afghánistánu. Na rozsáhlých pláních mezi Quettou a horami, které ji obklopují, se pěstuje spousta ovoce.

AFGHÁNISTÁN

Vnitrozemský stát, který bychom mohli geograficky přiřadit k zemím Centrální Asie, patří bezesporu k nejpostiženějším mezi asijskými státy. První nezávislý stát Asie, který se zbavil britské nadvlády již v roce 1919, svou vnitrozemskou polohou s obtížnou dostupností neměl příliš šancí stát se ekonomicky silným, ani významnou turistickou destinací. Přesto zdejší příroda i památky přitahovaly dobrodružně laděné návštěvníky. Existence komunistického impéria SSSR na severních hranicích však bránila Afghánistánu využít i polohy mezi jižní a centrální Asií k rozvoji tranzitní dopravy a obchodu jako v předcházejících staletích. Naopak **zákeřná vojenská invaze ze SSSR** na konci roku 1979 s cílem vytvořit z Afghánistánu další satelitní nárazníkový stát na svých hranicích měla katastrofální důsledky.

Vyvolala **občanskou válku, masové přesuny obyvatel, ničení i tak sporadické dopravní infrastruktury, rozšíření zbraní v nebývalém rozsahu, zaminování obrovských ploch území.** Materiální pomoc protisovětským povstalcům ze strany USA se ukázala málo prozíravá, protože vedla k vyzbrojení netolerantních muslimů, kteří poté, co SSSR ekonomicky zkolaboval a rozpadl se, využili své převahy a nastolili **totalitní diktaturu založenou na striktním dodržování pravidel islámu** z počátku jeho vzniku (známi pod jménem Talibán). Začali ničit vše, co nesouviselo s islám, např. i **unikátní skulptury Buddhy v údolí Bamiyanu** vytesané přímo ve skalní

stěně o rozměrech desítek metrů. Podporou podobných islámských bojůvek užívajících teroristické metody boje především proti USA a západním zemím si nakonec vysloužili vojenskou lekci ze strany USA a států NATO (po známém zářijovém teroristickém útoku unesenými letadly na objekty v New Yorku a Washingtonu). Zásah byl sice úspěšný a odstavil Talibán od moci, s ohledem na malou podporu evropských spojenců z NATO však USA nedokázaly v Afghánistánu vybudovat funkční stát kontrolovaný a řízený demokratickými institucemi. Talibán získal znovu prostor a **zastrašováním a terorem dodnes znemožňuje nastolit úplný mír**. I proto stojí Afghánistán stále mimo turistický rozvoj – **několik tisíc zahraničních návštěvníků ročně** přijíždí především na různé pozorovatelské a pomocné mise, případně za obchodem a mediálními reportážemi. Turisty přijíždějící za jiným účelem lze čítat max. na stovky osob. Na území Afghánistánu se přitom nachází řada vzácných historických památek, např. v **Herátu, Balkhu** nebo **Kandaháru**, jimž ale rozhodně neprospěly roky události posledních více než 30 let. Cestování mimo metropoli **Kábul** je mimořádně nebezpečné, a ani v něm není zdaleka bezpečné se zdržovat bez ochrany ze strany amerických a jiných vojáků.

BANGLADÉŠ

Hustě zalidněný stát, vklíněný většinou svého území do teritoria Indie a mající jen na jihovýchodě krátkou hranici s Myanmarem/Barmou a na jihu přístup k Bengálskému zálivu, patří rovněž k zemím s velmi slabě rozvinutým cestovním ruchem. Vinu na tom má nejen slabě rozvinutá ekonomika, ale také nepříliš dobré klimatické podmínky, nízká rozmanitost přírodních forem, špatná dopravní dostupnost, přelidněnost, všeobecná chudoba, špatné hygienické a zdravotní poměry. Bangladéš je znám především svými **častými záplavami**, které má na svědomí malá výšková členitost většiny jeho území (do 12 m n. m.) a vodnatost řek Brahmaputry a Gangy. Na druhou stranu právě na záplavách je většina bangladéšského obyvatelstva závislá. Záplavy totiž do této převážně zemědělské země přinášejí úrodnou půdu, a tedy i život.
Vezmeme-li do úvahy, že v jihoasijském regionu žije již asi 1,6 mld. lidí, zhruba stejný počet v blízké východní Asii a přes 0,5 mld. v sousední jihovýchodní Asii, je návštěvnost Bangladéše **cca 300 tisíc osob ročně** opravdu neúměrně nízká. A to má v posledních letech spíše mírně klesající tendenci. Navíc **přes 60 % návštěvníků tvoří občané Indie** a další, podobně jako u Pákistánu, představují **naturalizovaní Bangladéšané z Británie, USA, Kanady, případně z Austrálie.** Nárůst turistů z ČLR je dán čínskou snahou ekonomicky posílit vztahy s lidnatým Bangladéšem. Turistů přijíždějících za poznáváním a rekreací je tak stále jen pár desítek tisíc.
Je třeba si uvědomit, že bez cesty po řece by žádná návštěva Bangladéše nebyla úplnou. Říční ramena Gangy a Brahmaputry rozbrázdily území na spoustu fakticky říčních ostrovů, zatímco počet mostů je malý a s ohledem na neustálý pohyb břehů se mnohde ani nevyplatí je stavět. A tak je třeba vzít zavděk často převoznickými službami. V Bangladéši, zemi doslova plovoucí na vodě, mohou ale návštěvníci ochutnat skvělý **čaj Pekoe**, který se pěstuje v oblasti **Silhat**. S ohledem na dlouhou historii a prolínání starších hinduistických a buddhistických struktur s mladšími islámskými a ještě mladšími koloniálními a křesťanskými mohou turistům nabídnout zajímavé zážitky. Nicméně právě

určité nepohodlí při cestování, problémy s ubytováním i stravou zřejmě nikdy z Bangladéše populární destinaci neudělají. To si uvědomují i politici a ekonomové, jejichž strategickým cílem je zvýšit do roku 2020 počet turistů na více než 1 milión a výrazně zvýšit návštěvnost z ekonomicky vyspělých zemí.
Nejnavštěvovanějším místem je přirozeně hlavní město **Dhaka (Dháka)**, jedno z nejrychleji se rozvíjejících měst světa v jednom z nejchudších koutů planety. Dháka leží na jednom z ramen veletoku Brahmaputra a v 17. století se stala sídlem mughalských guvernérů bengálské provincie. Z významných památek se zachovala **pevnost Lalbagh s mauzoleem Bibi Pari, karavanseráje Bara Katra** a **Chhota Katra, palác Ahsan-Manzil a náboženský památník Husayni Dalal.** Ve městě dále stojí více než 700 mešit, nejznámější z nich je **Bajt al-Mukarram**.
Chittagong (Čitágáon) je druhé největší město v Bangladéši a zároveň hlavní přístav. Podobně jako v Dháce jsou ulice přeplněny rikšami, ale Chittagong je se svými širokými písčitými plážemi v okolí (např. **Patenga**) a příjemným chladným klimatem ideálním místem pro dovolenou. Velkou atraktivitou je park tradic nazvaný **Shaheed Zia Memorial Complex and Mini Bangladesh**, k němuž patří i 71m vysoká věž s otáčecí restaurací a nejzajímavějšími atraktivitami z celého Bangladéše. Chittagong je také výchozím místem do **Chittagong Hill Tracts**, jediného horského areálu země s 11 etnickými menšinami. S nimi a jejich tradicemi se lze seznámit v chittagongském Etnologickém muzeu, kde jsou expozice pro všech 29 registrovaných menšin v zemi.

Ještě jižněji od Chittagongu leží město **Kaksbajar** známější pod anglickým jménem **Cox´s Bazar.** Je rybářským přístavem, ale proslavené je pro svoji písečnou pláž, o které se říká, že je nejdelší přírodní písečnou pláží na světě a fakticky je jediným bangladéšským ryze plážovým resortem. Město je velice oblíbenou turistickou destinací v Bangladéši a sem také směřují mnozí zahraniční turisté, protože se zde zlepšuje úroveň turistických služeb a nejsou zde žraloci. Blízko je možno navštívit **buddhistický klášter Aggmeda Khyang** nebo **buddhistickou vesnici Ramu**, proslulou dřevěnými suvenýry a ručně vyráběnými doutníky. Asi 50 km od pláže se rozkládá první bangladéšský **safari park Bangabandhu Sheikh Mujib.**

Z ostatních zajímavých míst lze připomenout město **Khulna** na jihozápadě. Khulna je 3. největší město v Bangladéši a nachází se na břehu dvou řek. V zázemí, v deltách Gangy, Brahmaputry a Meghny, se nachází **národní park Sundarbans**, světově nejrozsáhlejší mangrovový les (140 tisíc ha), domov tygra bengálského. Park je zapsán na seznam UNESCO. Tam patří i blízké město **Bagerhat**, nazývané také „město mešit“. Město **Sylhet** na severovýchodě se nachází na severním břehu řeky Surma a je známé čajovými a rýžovými plantážemi. Je zde pohřben Šáh Džalal, který přinesl islám do oblasti Bengálska během 14. století. Sylhet je jedno z nejbohatších měst Bangladéše s mnoha hotely, nákupními centry a luxusními domy.

NEPÁL
Nepál je velmi chudou zemí, která prošla počátkem 21. Století dlouhou politickou krizí, která vyústila ve svržení tradiční monarchie a vytvoření republiky pod vládou komunistických maoistů, kteří chtějí zemi federalizovat.

Nepál je kraj vysokých hor a nížinných kotlin. Je domovem orlů, nosorožců a možná i tajemného yettiho. Nepál je také země buddhistických i hinduistických svatyň. Je to mystická země přitahující nejen sportovce usilující vystoupit na některé z himálajských vrcholů, ale i lid, kteří chtějí na chvíli utéct z globalizovaného světa. Pokladnicí Nepálu je rozsáhlá směsice náboženství, umění a etnických tradic více než 7 desítek horských minorit a většinových Nepálců. Hlubokou religiozitu hinduistů a buddhistů vyjadřují velkolepé chrámy a skulptury. Nepál je země, která okouzluje nejen nádherou svých památek, ale především krásou přírody. Nepál, to však není jen Himaláj. **Kotlina kolem Káthmándú a Pókhary**, oplývající památkami i neprostupná džungle národního parku **Chitwan,** ukazují další tvář země. Himaláje neboli Domov sněhu jsou složeny z 3 hlavních pásem. Je to pohoří, které odděluje Indický subkontinent od Tibetské náhorní roviny. Nachází se zde 10 ze 14 nejvyšších vrcholů světa, tzv. osmitisícovek. Pohoří zasahuje na území Pákistánu, Číny, Indie, Nepálu a Bhútánu. Pramení zde Indus, Ganga, Brahmaputra, ale třeba i čínský Chang Jiang. **Annapurna** je 55 km dlouhý masív ve středním Nepálu v Himalájích. Nejvyšší vrchol Annapurna I, měří 8 091 m, což z ní dělá 10. nejvyšší horu světu a jednu ze 14 osmitisícovek. Annapurna v překladu ze sanskrtu znamená „Bohyně sklizně“. Je to hora s šesti vrcholy a byla první osmitisícovkou, na kterou kdy člověk vystoupil.
Nejlepší období k návštěvě Nepálu je únor-květen a také říjen-listopad. Klima je v Nepálu vzhledem k výškovým rozdílům v jednotlivých oblastech velmi odlišné, ale v zásadě se pravidelně střídají čtyři roční období. Jaro a podzim jsou v jižním a středním Nepálu teplotně velmi podobné našim středoevropským podmínkám, směrem k jihu však teplota a vlhkost stoupá. Letní měsíce jsou ve znamení monzunových dešťů, kdy teploty přesahuji 35 °C. V horských oblastech je o dost chladněji a často fouká velmi studený vítr.

Nepál je zejména díky Himálaji ve světě velmi dobře znám a často se objevuje v nabídkách cestovních kanceláří. Roční návštěvnost přesto není nijak vysoká – **cca 700-800 tisíc turistů**. Přitom kolem **20 % jich přijíždí z Indie, po 10 % z ČLR a Šrí Lanky, 5-6 % z USA a Británie, 3-4 % z Německa, Francie, Japonska a Austrálie**. Strukturou návštěvnosti a také účelem návštěv se tedy Nepál dost odlišuje od Pákistánu nebo Bangladéše a je spíše podobný Šrí Lance.
Vstup do Nepálu většinou začíná v metropoli **Kathmandu (Káthmándú)**, kde lze obdivovat zručnost a umění starých mistrů a pozorovat překotný život v úzkých křivolakých uličkách kontrastující s nekonečným tichem okolních hor. Káthmándú leží ve stejnojmenném úrodném údolí, které je ze všech stran obklopené horami a je uvedeno na Seznamu světového dědictví UNESCO. Kulturní dědictví údolí zahrnuje sedm skupin památek, které představují vrchol nepálského umění. Jsou to: tři velká města v údolí – **Kathmandu** (především **palác Hanuman Dhoka** na náměstí Durbar), **Patan** a **Bhaktapur** se svými typickými náměstími, paláci a sochami; starý náboženský komplex **Swayambhunath**, z níž na vás ze stúpy hledí obří Buddhovy oči; posvátné místo **Bauddhanath** s největší stúpou na světě i největším modlitebním mlýnkem vysokým 5m v Kathmandu; hinduistický chrám **Pashupatinath** (zasvěcený Šivovi) v Kathmandu; hinduistický chrám **Changu Narayan** (zasvěcený Višnuovi) ve stejnojmenné vesnici.

Ačkoliv Nepál si nejčastěji spojujeme s krásnou vysokohorskou přírodou a čistým vzduchem, Káthmándú je asijským městem se vším všudy – neustálým ruchem, divokou dopravou a hustým smogem, který je jedním z velkých zdejších problémů. Přesto svým kouzlem mnohým učaruje. V jeho úzkých uličkách najdete směsici buddhismu a hinduismu, mnoho zajímavých budov, tradiční život obyvatel i moderní hotely s veškerým komfortem pro turisty, stejně jako stánky s rukodělnými výrobky či obchody s nejnovějším trekovým vybavením. Vzhledem k dlouhé historii je Káthmándú plné pozoruhodných památek. Známé je především **Palácové náměstí** (Durbar Square – náměstí tohoto jména však existují v několika dalších nepálských městech), které je zapsané na Seznamu světového dědictví UNESCO. Jeho plocha je relativně malá, avšak obklopená nádhernými stavbami. Je tu velké množství pagodových chrámů, zdobených zdařilými dřevořezbami. Mezi nimi stojí za zmínku **detailní erotické scény**, které si západní turisté s oblibou fotografují. Na náměstí také najdete **Kasthamandap**, což znamená **Dřevěný dům**, podle nějž získalo celé město svůj název. Říká se, že byl postaven z jediného stromu (tato pověst se v Nepálu objevuje na více místech) ve 12. století, což je vzhledem k jeho velikosti těžko uvěřitelné. Pravděpodobně nejvýznamnějším prvkem náměstí je **Hanuman Dhoka**, bývalé královské sídlo rozprostírající se na ploše pěti akrů. Zahrnuje komplex paláců, chrámů a dvorů, pocházejících z 12. až 18. století a vybudovaných nepálskou královskou dynastií Malla. Jen průzkum tohoto areálu dokáže zabrat mnoho hodin, vstupné pro turisty je ovšem dosti vysoké. Dále možno zmínit jména několika chrámů, jako jsou **Trailokya Mohan Narayan, Vilar, Mandžu Deval, Šivův chrám, Kumari Dha**r s krásně vyřezávanými balkony a okny a řada dalších.

Avšak i jiné části Káthmándú mají co ukázat. Z několika buddhistických stúp je asi nejvýznamnější ta s krkolomným názvem **Swayambhunath**, ležící na kopci jižně od města. Říká se jí též Opičí chrám a při její návštěvě poznáte proč. Stoupá se k ní po strmých schodech, po jejichž zdolání vás čeká úžasný architektonický komplex i výhledy na město. Atmosféra důležitého duchovního centra je cítit na každém kroku, byť se zde již projevuje komercializace. Pro Hinduisty má velký význam chrám **Pashupatinath** na břehu řeky Bagmátí ve východní části města. Dvoupatrová pagoda je pro vyznavače tohoto náboženství jedním z nejposvátnějších míst vůbec. I když svatyně pochází už ze 4. století, její současná podobě vznikla až ve století osmnáctém. **Bagmátí** je řekou v Nepálu, která protéká údolím Káthmándú. Je považována za posvátnou řeku jak hinduisty, tak buddhisty. Na březích řeky je několik hinduistických chrámů. Řeka je také spojená s kremacemi, které se zde provádějí, když podle tradice musí být mrtvé tělo před samotnou kremací ponořeno 3x do řeky.

Při návštěvě Káthmándú je třeba počítat s tím, že je turisty dosti navštěvované a místní rozpočet s nimi počítá. To na jednu stranu znamená velmi slušnou infrastrukturu, zajišťující cestovatelům pohodlí a moderní vymoženosti, na stranu druhou se za vstup do mnoha objektů platí, a někdy ne zrovna málo. Obyvatelé však jsou příjemní a nevnucují se vám stále s výrobky a službami jako třeba v Indii a islámských zemích. Každopádně je Káthmándú místem, které stojí za to vidět.

Řeka Trisuli je nejpopulárnější raftingovou řekou s okouzlujícími roklinami a mohutnými peřejemi. Jedna část řeky protéká podél národní silnice a druhá, odlehlá část, pokračuje do **národního parku Chitwan**. Od konce 19. století

byl Chitwan, přezdívaný Srdce džungle (Heart of the Jungle), oblíbeným zimním lovištěm nepálské aristokracie. Do roku 1950 byla cesta z Káthmándú na jih Nepálu svízelná a oblast byla dosažitelná pouze pěšky. V oblasti známé jako **Čtyřmílový les** (Four Mile Forest) byly proto vybudovány pohodlné tábory pro vznešené lovce a jejich doprovod, ti zde přebývali vždy několik měsíců a stříleli stovky trofejních zvířat - tygry, nosorožce, levharty a medvědy pyskaté. Dnes jsou tato zvířata přísně chráněna, stejně jako gaviálové a supi.
Asi 200 km západně od metropole leží u kouzelného jezera město **Pokhara** a nabízí krásné výlety do okolních sídel s tibetskými obyvateli, do klášterů na vrcholcích hor, vápencových jeskyní a k úchvatným vodopádům. Překrásné **vodopády Deví** se nacházejí zhruba 2 km jihozápadně od letiště v Pokhaře.

BHÚTÁN

Království Bhútán je jedna z mála zemí světa, která si zachovává díky své politice a nelehké dostupnosti neopakovatelnou kulturu. Bhútán se po staletí nacházel v naprosté izolaci od okolního světa, nepovšimnut v údolích nejvyššího horského pásma Himálaje, mezi dvěma velikány – Indií a Čínou. Jeho metropole **Thimphu** byla snad ještě nedostupnější než tibetská Lhasa. Poprvé se otevřel světu v roce 1974 a zanedlouho poté se stal jednou z turisticky nejexkluzivnějších destinací. K výjimečnosti této země nepřispívá jenom krása památek a přírody, ale i její obtížnější dostupnost kvůli zavedeným kvótám turistů v zájmu zachování tradičního způsobu života. Turistické vízum neopravňuje ke vstupu do většiny horských oblastí. V principu platí, že cizinci se mohou pohybovat jen po známých turistických trasách. Mimo tyto trasy existuje množství zajímavých chrámů a klášterů, které stále plní svou původní funkci, takže přístup cizincům sem je povolen pouze na zvláštní povolení.
Statistika návštěvnosti je u Bhútánu poněkud zkreslena tím, že jako mezinárodní turisté nejsou vykazováni turisté z Indie, Bangladéše a Malediv. Ti jsou totiž vykazováni jako „regionální návštěvníci“, protože nepotřebují vízum. Ve statistice se potom s těmito regionálními hosty s ohledem na ubytování, příjmy a podobně nepočítá. Ve skutečnosti však tito hosté představují takřka polovinu všech turistů. V roce 2012 překročila návštěvnost stotisícovou hranici (**105 tisíc**). Největší podíl tak připadá na **Indii (ročně 40-45 %), na Bangladéš 5-7 %**. Mimo region prudce vzrostl zájem z asijských zemí, které vytlačily z prvních míst dlouho převažující turisty z USA a Británie, jejichž počet mírně klesá. Nejvíce tak přijelo lidí **z Japonska (8 %** - pokud odečteme „regionální“ turisty tak dvojnásobek, tedy 16 %), až po něm **z USA (7 %), ČLR, Thajska, Německa a Británie (po 3-4 %), dále pak z Francie, Austrálie, Singapuru a Malajsie (cca po 2 %).**
Dávná minulost Bhútánu je zahalena tajemstvím, protože nesmírně cenné a nenahraditelné doklady se ztratily při požárech a zemětřeseních. Za více než 1500 let nepřerušeného a izolovaného vývoje se v této těžce dostupné oblasti vyvinula jedinečná kultura, která je unikátní jak svou architekturou, tak i místními tradicemi. Právě díky způsobu života Bhútánců, jejichž populace čítá necelých 700 000 obyvatel, a vládě, jež vede aktivní politiku ochrany přírody a striktně omezuje příliv turistů, je Bhútán ze 72 % své rozlohy pokryt lesy.
Bhútánu se často přezdívá „poslední Šangri-la“. Bhútánský král přísně dbá na to, aby množství cizinců nenarušilo tradiční kulturu tibetského buddhismu, která v hlubokých a obtížně dostupných himálajských údolích vzkvétá už po

celá staletí. Cestovatelé uvidí, jak pokrok může jít ruku v ruce s tradičními hodnotami, navštíví nedobytné pevnosti, skvostné buddhistické chrámy a nahlédnou do života místních obyvatel. Turisté zde mají možnost vidět **turnaje v lukostřelbě** a mohou se kochat **barvitou himálajskou přírodou** nenarušenou lidskou činností. Panenská příroda se skalnatými horami, malebnými údolími, vinoucími se řekami, křišťálově průzračnými jezery a hlubokými lesy dělá z Bhútánu trekingový ráj.
Bhútánská strava není nijak rozmanitá, odpovídá drsnému charakteru země. Situace je rozdílná ve velkých městech a na venkově. Ve velkých městech naleznete restaurace s čínskou, nepálskou, tibetskou, indickou a kontinentální kuchyní, v dobrých hotelech pak s vynikající mezinárodní kuchyní. Nejlepší dobou pro cestování jsou měsíce říjen - listopad a březen - květen. Počasí je nejlepší na podzim od poloviny září do konce listopadu, kdy nebe je bez mráčků a můžete tak vidět nejvyšší vrcholky hor. Podzim je ideálním obdobím pro trekking a poznávací cesty. Určitě necestujte v měsících červnu - srpnu, kdy úhrn dešťových srážek v Thimpu je až jeden metr.
Bhútán je **zemí slavností a festivalů "tsechu".** Ty nejpěknější se konají jednou ročně v místních pevnostních klášterech "dzong" na počest Guru Rinpoche, který do Bhútánu přinesl tibetské lamaistické učení. Většina z nich se odehrává na jaře a na podzim. Těch nejzajímavějších se můžete zúčastnit v **Paru, Thimphu** a **Bumthangu**. Během oslav jsou "dzongy" bohatě vyzdobeny a lidé slavnostně oblečeni. Slavnostní podívaná trvá většinou 3 až 5 dnů a je provázena buddhistickými obřady, průvody v tradičním oděvu s obětinami, tanci masek, tradiční hudbou a bohatými oslavami.
Thimphu, hlavní a přesto malé městečko leží v srdci Himalájí, v hlubokém údolí rozděleném **řekou Wangchu**. Nové budovy se ve městě staví tak, aby nezastínily tradiční bhútánské stavby. Město je poklidné, plné tradic a obyvatel v krojích *gho* či *kira*. Hlavní třídy lemují restaurace a útulné obchůdky s ručně tkanými látkami, dřevořezbami, oblečením a šperky. Ve městě se také nachází tradiční malířská škola, v níž jsou vystaveny starodávné bhútánské malby *thangka*, jejichž technika se vyučuje v budově Chorten. **Národní knihovna** se pyšní obrovskou sbírkou knih a dokumentů o buddhismu. Šest kilometrů od Thimpu je nejstarší královský opevněný **klášter Simtokha dzong**. Dnes je využíván jako Dzongská jazyková škola Bhútánu. Asi nejvznešenější stavbou v okolí Thimpu je středověká královská stavba **Taschiccho dzong**. V r. 1216 ho postavil lama Gjalwa Lhanangpa jako dzong Dhoghen. Pevnost Dhoghen doznala v průběhu věků mnoha stavebních úprav až jej v r. 1641 první šabdrung přejmenoval na Taschiccho dzong („pevnost vznešené víry“). Dzong (pevnost) sloužil jak civilním úředníkům, tak duchovenstvu. Pro obě dvě skupiny byl však dzong nedostačující, a proto šabdrung nechal postavit ještě tzv. dolní dzong. V polovině 18. století byl Taschicchiho dzong opět přestavěn tak, aby mohl pojmout oba stavy. Původní dzong byl zničen požárem v r. 1771 a poté byl ponechán svému osudu až do r. 1962. V tomto roce král Džigme Dordži Wangčhuk zahájil pětiletý projekt kompletní obnovy stavby. V současnosti je zde sekretariát, panovnická místnost a kanceláře krále, jakož i ministerstvo financí a vnitra. Blízká **Gompa čili klášter Drubthop** poskytuje zázemí ženskému mnišskému řádu *zilukha* a z jeho prostor se naskýtá hezký výhled na Taschicchoho dzong a celé město. Dědičný domov královské rodiny, leží v geografickém středu bhútánského království v **Trongsa**, což vládcům umožňovalo účinně řídit východní i západní oblasti země. Městu dominuje

strážní věž a opevněný dzong z roku 1648, jež je tradičním sídlem králů. Pěšina nad městem skýtá po pár kilometrech jeden z nejkrásnějších pohledů na Bhútán.

Pevnost v **Paro** je jedním z nejpůsobivějších dzongů v Bhútánu. **Rinčhen dzong**, jak zní jeho správné jméno, byl postaven v letech. 1644-45 prvním šabdrungem Ngawangem Namgjalem. Pevnost byla vybudována na místě základů kláštera, který prý nechal vystavět Guru Rinpoče. V průběhu staletí dzong nejednou ochránil údolí před nájezdníky z Tibetu. V r. 1897 stavba vydržela zemětřesení, bohužel v r. 1907 ji zachvátil požár a musela být o rok později zrekonstruována. Dzong původně sloužil jako zasedací budova Národního shromáždění. Dnes je sídlem oblastní správy a klášterní školy. Na západ od Rinčhen dzongu spojuje oba břehy řeky Paro **tradiční dřevěný most** nazývaný **Njamai Zam**. Jedná se o rekonstrukci původního mostu, který býval v době ohrožení dzongu odtažen. Na kopci nad pevností Rinčhen se nachází **Ta dzong**. Stavba byla zrekonstruována v r. 1968 a od té doby se v ní nachází **Národní muzeum**. Původní stavba pochází z r. 1656 a sloužila jako strážní věž. Národní muzeum vystavuje své sbírky v šesti patrech, přičemž každé podlaží je jinak tematicky zaměřeno – od sbírek poštovních známek (Bhútán je filatelistickou velmocí) přes zbraně k *thangkám* – náboženským malbám. Asi 14 km od Para stojí zřícenina kdysi mohutné pevnosti **Drukgjel**. Dzong byl postaven v r. 1646 prvním šabdrungem a sloužil ke kontrole obchodní cesty do Tibetu. Svým jménem (**Vítězství Bhútánu**) měl připomínat porážku tibetských nájezdníku z r. 1644.

Punakha je malá osada, jejíž dzong býval kdysi druhou nevlivnější pevností v zemi, dnes slouží jako **zimní sídlo nejvyššího opata**. Rozkládá se na soutoku dvou řek – Mo Ččhu (řeka Matka) a Pho Ččhu (řeka Otec). Stavbu pevnosti inicioval Guru Rinpoče, který prý předpověděl, že do pevnosti na kopci, který se podobá spícímu slonu, zavítá muž jménem Namgjal. Šabdrung při návštěvě Punakhy rozpoznal v návrší na soutoku oněch dvou řek obraz slona a v r. 1637 začala výstavba dzongu. Pevnost byla dokončena o rok později a nesla jméno **Pungthang Dačhen dzong** – Pevnost největšího štěstí. Do dzongu se přestěhovalo přes 600 mnichů z gompy Čheri z horního údolí Thimphu. Dzong se stal sídlem vlády v obdobích, kdy byla Punakha hlavním městem, než se jím stalo Thimphu. V r. 1952 zde došlo za vlády třetího krále Džigme Dordži Wangčhuka k sestavení nového Národního shromáždění.

Kraj **Bumthang** se 4 údolími na severu centrální části země bývá často srovnáváno s krajinou Švýcarska. Terén se velmi rychle mění od rododendronových lesíků k jehličnatým hájům. V údolích pěstují drobní zemědělci pšenici, ječmen, brambory i pohanku a na okolních kopcích stojí kláštery, jejichž mnichové prý léčili nemocné vladaře. Nikde jinde v Bhútánu není k vidění víc klášterů než právě tady. Centrem Bumthangu je nádherné město **Jakar**. Chlubí se takovým šarmem jako žádné jiné město v zemi. V ulicích se procházejí mniši, na rozích domků postávají prodavači. **Klášter Jambay Lhakang** je každoročně v říjnu místem okázalých slavností, během kterých tančí před diváky neplodné ženy, aby požehnaly těhotným.

Jeden z nejkrásnějších treků v celém Himaláji zavede poutníky pod sedmitisícovku **Chomolhari**. Prochází se po staré kupecké stezce spojující Bhútán s Tibetem do srdce velehor – k úpatí překrásné hory. Cesta vede horskými osadami vzdálenými několik dnů pěšího pochodu od civilizace a překonává jedno bezmála pětitisícové sedlo. Na středně náročné trekové akci spojené s poznáváním Bhútánu je přítomen bhútánský průvodce, kuchař a další personál, který se stará o zavazadla a staví tábořiště.
I když je rafting v Bhútánu zatím v plenkách, experti, kteří si zdejší řeky vyzkoušeli, tvrdí, že umožňují jeden z nejlepších raftingů na světě. Poplatky jsou stejné pro běžné turisty i trekaře a funguje zde již několik specializovaných společností nabízejících programy pro sjezd řek ve třídě 3 - 5. Mezi nejlepší patří **Mo Chhu** ve východním Bhútánu a plavba **kaňonem Ema Datse** po řece **Mangde Chhu** v centrálním Bhútánu.

ŠRÍ LANKA

Šrí Lanka, bezesporu patří k těm místům, které nás přitahují svým kouzelně exotickým tajemnem. Umění, kultura i životní styl místních obyvatel jsou ovlivněny buddhismem a hinduismem, nezanedbatelnou roli tu však má i islám a křesťanství. Téměř na každém kroku potkáte sochy Buddhy, mnohdy v nadlidské velikosti, pocházející z doby před mnoha staletími. Ostrov je dlouhý 433 km a široký 225 km v nejdelších místech, což tvoří rozlohu 65 610 km2. Z jedné strany je omýván přímo Indickým oceánem a z druhé jeho Bengálským zálivem. Šrí Lanka je ostrovem mnoha kontrastů, kdy kilometry překrásných pláží ze zlatého písku s palmami na pobřeží střídá hornaté vnitrozemí s potoky, vodopády, tropickým pralesem, exotickou flórou, čajovými a jahodovými plantážemi a také nejvyšším vrcholem **Pidurutalagala** dosahujícím 2 524 m n. m. Šrí Lanka je místem pro netradičně strávenou dovolenou. V horách narazíte na romantické potůčky s vodopády, stráně, kde se pěstuje známý cejlonský čaj, a zajímavé osady s domorodým obyvatelstvem. Postupně budete scházet až na pobřeží, které uchvátí i ty nejnáročnější cestovatele. Teplé a provoněné večery lákají k romantickým procházkám či posezení na břehu moře. Sportovní možnosti jsou vynikající, a to jak vodní sporty, tak i plážové. Destinace se výborně hodí ke kombinovaným pobytům na plážích s hodnotnými výlety do vnitrozemí. Vlny Indického oceánu zvou ke koupání oceánského typu, tj. život na plážích určuje rytmus přílivu a odlivu a živý příboj. Šrí Lanku proslavila nejen krásná příroda a přívětiví lidé, ale i vzácné kameny, tuha a aromatické čaje. Neodmyslitelnou součástí kulturního dědictví na Šrí Lance je pak tradiční alternativní medicína – ajurvéda, která pomáhá tam, kde klasické léčebné postupy selhávají. Relaxovat tak můžete nejen ve vlnách Indického oceánu, ale také vyzkoušet služby center přírodní medicíny ajurvédy, třeba i s výukou meditací.
Historie ostrova je velmi bohatá, neboť sahá až do prehistorických dob. Události na ostrově byly ovlivňovány především z Indie, později ostrov postupně ovládali Portugalci, Nizozemci a nakonec Britové. Dloholetou metropolí se stalo **Colombo** (Kolombo), které si dodnes zachovalo svůj původní kolorit, a je také obchodní a ekonomický význam. Skutečnou administrativní metropolí a sídlo parlamentu a vlády se však nachází v sousedním městě **Sri Jayawardenapura Kotte** (Šrí Džajavardanapura Kotte). Velmi pestré je na Srí Lance náboženské složení obyvatel. Na ulicích zde potkáte buddhisty, hinduisty, muslimy i křesťany.

Šrí Lanka má pestrobarevnou přírodu s velkolepou faunou a flórou. Národní parky na tomto území začali vytvářet Britové a dnes je tu poměrně dobrá a hustá síť těchto parků – kolem 100 chráněných oblastí. Pravidla chování jsou v národních parcích velmi přísná a musí se striktně dodržovat. Musíte být doprovázeni profesionálním znalcem parku. Vyskytuje se tu obrovské množství druhů drahých kamenů a více než 60 druhů polodrahokamů. Dále 170 druhů původních orchidejí, 242 druhů motýlů, 441 druhů ptactva a více než 500 druhů léčivých rostlin. Díky různorodým klimatickým poměrům, se zde můžete věnovat mnoha typům sportů, jako např. dlouhým procházkám, rybaření, golfu, ale také vodním sportům, jimž vévodí potápění se do fascinujícího podvodního světa. Mezi vyhledávaná místa patří **Beruwela, Bentota, Negombo, Koggala, Hikkaduwa, Kalutara, Wadduwa.**
Přestože je Šrí Lanka oblíbenou destinací, k masovému rozvoji cestovního ruchu jako např. v Thajsku zde zatím nedošlo. Do jisté míry to ovlivnil dlouholetý konflikt na severu ostrova, který je obydlen převážně hinduistickými Tamily, jimž většinoví buddhističtí Sinhálci upírali základní lidská práva, a snažili se alespoň část z nich donutit k přestěhování do Indie. Mírová smlouva s povstalci byla po dlouhých 26 letech uzavřena až v květnu 2009. V bojích však zahynulo přes 70 tisíc lidí. Dalších asi 30 tisíc zahynulo při ničivé vlně tsunami v roce 2004. Přes všechny tyto peripetie vláda systematicky posilovala rozvoj cestovního ruchu, díky čemuž každoročně roste počet přijíždějících turistů i příjmy. V roce 2012 poprvé přesáhl počet příjezdů **1 milión**. Necelých **20 %** turistů přijelo **z Indie, 16 % z Británie a 7 % z Německa, 5-6 %** připadá na **Maledivy, Austrálii a Francii, 2-3 % na Kanadu, USA, Nizozemsko a Japonsko**. Jistě překvapivý je velmi nízký podíl amerických turistů.

Turisté, kteří nepřijíždějí jen za rekreací do nějakého pobřežního letoviska, ale za poznáváním zdejších krás, začínají většinou v ekonomické metropoli **Colombo**. Mezi jeho důležité pamětihodnosti patří **Pevnost**, jak zní jednoduché jméno stavby od dob portugalské a nizozemské okupace od 16. do 18. století. Jen dva kilometry od opevněné stavby leží rušné území bazarů jménem **Pettah,** kde se kromě zeleniny, ovoce, koření, čaje a masa dají koupit i drahokamy, výrobky ze zlata, stříbra a mosazi. V severní části města je centrum s obchodními domy, úřady a bankami, ale jsou tu turistické zajímavosti jako věžní hodiny na bývalém majáku a množství výstavných koloniálních budov. Na jihu leží **Skořicové zahrady** (Cinnamon Gardens), módní čtvrť s alejemi, elegantními sídly a rozsáhlým parkem. Ještě dále se nacházejí **buddhistické chrámy Kelani Rajamaha Viharaya, Vajiraramaya a Gotami Vihare**. Zajímavých chrámů je ovšem v Colombu celá řada. Mezi náboženskými svatostánky ale figurují i mešity, například **mešita Davatagaha a Afar Jumma**. Krásnou stavbou je také budova **Parlamentu**, za níž je ale nutno zajet do administrativní metropole Sri Jayawardenepura Kotte.

Kdo zatouží po chvilce odpočinku, zamíří nespíše do **parku Vihara Maha Devi,** který je pojmenován po matce jednoho z největších králů ostrova. Zahrada je dokonalou spletí vzácných stromů, keřů i květin. Návštěva parku je nejkrásnější během března až května, kdy zahrada září všemi barvami. Mezi další zajímavosti Colomba patří **Planetárium, Národní zoologická zahrada, Národní muzeum** a **Galerie umění**. Jihovýchodně od Colomba se nachází

Národní park Uda Walawe. Rozkládá se na ploše necelých třicet tisíc hektarů v suché zóně, v oblasti Ratnapura a Monaragala. V parku vedle množství zajímavých rostlin žijí i stáda slonů, jelenů, šakalů, divokých prasat a dalších zvířat.

Dalším městem, které by návštěvníci neměli opomenout je vnitrozemské **Kandy**, ležící v krásné kopcovité krajině stejnojmenné plošiny v centru ostrova, obklopeno převážně čajovníkovými plantážemi. Toto posvátné buddhistické místo, známé také jako Senkadagalapura, bylo posledním hlavním městem sinhálských králů a je dnes na seznamu památek UNESCO. Cestovatelé zde jistě ocení i jednu z nejkrásnějších botanických zahrad na světě – **Peradeniya Botanic Garden** s rozsáhlou sbírkou orchidejí. Nejdůležitější kulturní památkou je **Chrám Buddhova zubu** (The Temple of the Tooth Relic), ve kterém je uchovávána tato posvátná relikvie. Osmiúhelníkový chrám sinhálsky zvaný **Sri Dalada Maligawa** s nádhernou zlatou střechou je pomyslným středem města. Jeho význam tkví v tom, že v něm je uschován pozůstatek samotného Buddhy. Hlavních restaurátorských prací se ujalo UNESCO. Nejdůležitější událostí Kandy je **Esala Perahera** - každoroční slavnost, při níž je replika skříňky s relikviemi pronášena mezi exotickými tanečníky a bubeníky. Desetidenních oslav na přelomu července a srpna se povinně účastní i stovka slonů. O pravosti Buddhova zubu se vedou jisté pochybnosti. Dle tradičního vyprávění byl zub vytažen z popelu hranice, na které byl Buddha po své smrti spálen (543 př.n.l.). Na Šrí Lanku byl propašován ve vlasech indické princezny, pravděpodobně ve 4. století n.l. Původně byl zub uložen v Anurádhapuře a v průběhu času několikrát přemístěn (vždy byl uložen v hl. městě). V roce 1283 byl odvezen zpět indickou armádou a opět přivezen zpět sinhálským panovníkem Parákramabáhuou III. Portugalští kolonizátoři v období šíření křesťanství zub vzali a byl spálen v katolickém přesvědčení v indické Góy. Později mniši, kteří se o zub starali, prohlásili, že původně zničená relikvie nebyla pravá. Pravý zub byl uložen na tajném místě, právě z bezpečnostních důvodů. Dnes se vedou v otázce pravosti relikvie spory mezi mnichy a vědci, přičemž vědci se přiklánějí k názoru nepravosti zubu.

Zajímavým místem vzdáleným jen osm kilometrů je **Kalapuraya**. Nachází se v nádherném **údolí Dumbara**, v němž potomci starověkých řemeslníků stále uchovávají tradici výroby skvostů ze dřeva a oceli. V okolí Kandy najdete také celou řadu chrámů a hrobek s jedinečnými malbami, freskami a sloupovím. Okolní vesničky i samotné Kandy také prosluly jako skvělé nákupní centrum. Pořídit si můžete výrobky ze dřeva, mědi, stříbra, mosazi, bronzu a ebenu. Oblíbeným sortimentem je také keramika, lakované předměty, ruční batikované výrobky, šperky a ozdoby z rákosí.

Z **přímořských letovisek** v blízkosti Colomba je asi nejznámější **Negombo**. Městečko nacházející se na západním pobřeží ostrova ve vzdálenosti asi 40 kilometrů severně od Colomba. Středisko má charakter zahradního města s vilami obklopenými svěžími zahradami. Výhodou střediska je i malé turistické zázemí, které disponuje bary, restauracemi a obchody. Středisko je lemováno širokou písčitou pláží s pískem okrově hnědé barvy. Město je známé svým bohatým kulturním dědictvím s řadou římsko-katolických kostelů, vystavěných

Portugalci a ruinami staré holandské pevnosti. Kdo hledá zábavu, najde ji především v Hikkaduwě. **Hikkaduwa** má dlouhou a širokou pláž s řadou barů restaurací a obchodů. Díky příhodným vlnám je to centrum surfařů od prosince do března. Nedaleko pláže je korálová rezervace, které je asi nejlepším místem pro pozorování podmořského života na Šrí Lance. Nevýhodou hikkaduwské pláže je blízkost hlavní silnice, která vede těsně na pobřeží souběžně s pláží a odděluje od ní řadu penzionů. **Unanawatuna** na východním pobřeží má nejtyrkysovější vodu ze všech ostrovních pláží a světlý písek. Pláž samotná je dlouhá a bývala kdysi hodně široká, ale svůj díl si ukouslo tsunami. Dnes v některých místech pláže omývá voda oceánu penziony stojící na okraji pláže. V Unawatuně se velmi dobře plave, šnorchluje i potápí, protože záliv je chráněný korálovým útesem několik stovek metrů od pláže, a tak ani vlny nejsou prudké. Pláž je navíc dostatečně vzdálená od hlavní silnice a je tak chráněná od hluku z ní. Nevýhodou Unawatuny jsou ale penziony a bary nalepené těsně na pláž jeden vedle druhého. V sezóně je tady hodně neodbytných plážových prodavačů všeho možného, to je ale kolorit známý i z jiných pláží. **Nilaveli** leží na severovýchodě a zdejší pláž byla do tsunami považována za jednu z nejkrásnějších na Srí Lance. I když zde tsunami napáchalo velké škody, zůstala pláž velmi dlouhá a široká. Není zde však tolik ubytovacích možností jako v jiných částech Srí Lanky a snahou je budovat zde hlavně luxusní hotely.

Mezi národními parky jsou populární výlety džípy do **Yaly**. Jedná se o největší národní park na Srí Lance, který je mimo jiné domovem pro slony, buvoly, opice, krokodýly a migrující ptačí kolonie. Proslulé jsou také Hortonovy pláně (Horton Plains). Jedná se o krásný, tichý, zvláštní svět – národní park v nadmořské výšce nad 2000 m s velmi atypickou vegetací (obří kapradiny, rododendrony, stromy pokryté mechem, velké travnaté plochy podobné savaně). Z této náhorní plošiny vystupují i druhá a třetí nejvyšší hora Šrí Lanky Kirigalpotta (2 395 m) a Totapola (2 359 m). Hlavní atrakcí je zde tzv. **Konec světa** – plošina končí na jižním okraji kolmým srázem, který má dno o 880 m níže.

MALEDIVY

Tento ostrovní stát tvoří řetězec 19 korálových atolů s 1087 ostrůvky (největší z nich nedosahuje ani 13 km2) se rozkládá jihozápadně od jižního cípu Indie ve střední části řetězce, který na severu tvoří indické Lakadivy a na jihu britské Čagoské ostrovy. Obydleny jsou všechny atoly a v nich 220 ostrovů, což je mnohem více než v podobných atolových státech Oceánie. Ostrovy leží v nadmořské výšce, která nepřesahuje 2,5 metru a Maledivy jsou tak spolu s Tuvalu nejníže položených státem světa. Ostrovy jsou turistům představovány jako opravdový ráj na zemi s bílými písečnými plážemi lemovanými palmami, s průzračně čistou vodu a azurově modrým nebem během skoro celého roku. Některé atoly lemují hluboké laguny, které patří k nejkrásnějším na světě. Maledivy jsou vyhlášenou turistickou destinací a vyhledávaným místem pro potápěče. Počasí je na ostrovech poměrně stálé, je zde tropické podnebí, ale od dubna do září přináší jihovýchodní monzun vydatné srážky.

Ostrovy stály dlouho stranou hlavního proudu turistů. Teď i na nich ale vznikají resorty, kde lze povečeřet v luxusní podmořské restauraci, koupat se v privátním bazénu nebo snídat na obrovské terase luxusního vodního bungalovu

jídlo, které přinese osobní komorník. První turisté sem dorazili na začátku 70. let, od 90. let jsou potom Maledivy a několik jejich nejznámějších atolů synonymem luxusu a zároveň i hříšně drahé dovolené. Počet přijíždějících turistů neustále roste a v roce 2012 zde poprvé, podobně jako na Šrí Lance, zaznamenali více než **1 milión příjezdů**. Současně se výrazně mění struktura návštěvníků, v níž dlouho převažovala klientela z největších evropských zemí. Nárůst asijské klientely však na první místo vynesl občany **ČLR s více než 20 %**, zatímco podíly **Británie, Německa a Itálie klesly na 9-11 %, Francie na 7 %**, přičemž na stejnou úroveň se dostalo i **Rusko**. Podíly mezi **3-5 %** vykazují **Japonsko, Švýcarsko, Indie a Korea.** Lze však očekávat, že podíly asijských turistů budou nadále narůstat. Zajímavé je, že podobně jako na Šrí Lanku jezdí i na Maledivy velmi málo turistů z USA.

Metropole Male vystavěná na jednom z ostrůvku atolu Male je v důsledku moderní výškové výstavby označován za „Manhattan Indického oceánu". Na stejném ostrůvků je i unikátní letiště, v jehož blízkosti funguje několik velmi luxusních resortů, které těží právě z blízkosti hlavního města. Jeho hlavní třída ***Jumhooree Maidan*** je plná kanceláří a vládních budov. Na jihu Male najdete islámské centrum, jehož středem je **mešita Velký pátek** (*Grand Friday)* se zlatou kupolí, minaretem, muzeem a Sultánovým parkem. Nejstarší mešitou celých Malediv je **mešita *Hukuru Miskiiy***, její vznik se datuje do roku 1656. Blízko mešity můžete navštívit hrobku ***Mohammeda Thakurufaana***, maledivského hrdiny, který osvobodil zemi od portugalské nadvlády. ***Singapurský bazar*** je nákupním centrem města**,** plný obchodů s tradičním zbožím, ale na opravdový život narazíte v ulici ***Majeedi Magu***, která protíná ostrov od západu k východu a chodí sem nakupovat místní obyvatelé, kteří zde tráví svůj volný čas až do pozdního večera. Protože hrozí, že nízké ostrovy by mohly při zvýšení hladiny světového oceánu zaniknout, vznikají smělé plány, jak je zachránit. Na Male např. roste luxusní umělý ostrov ve tvaru květiny a plovoucí golfové hřiště.

Atol Ari je dnes symbolem luxusu, občas téměř nepředstavitelného, dovolené v ráji, která ale stojí hříšné peníze. Právě tady vznikla vůbec první podmořská restaurace na Maledivách a zde se také nachází proslulý šestihvězdičkový **Resort Conrad Maldives Rangali Island**, který dvakrát získal titul nejlepšího hotelu světa. Podobnou dávkou luxusu nabízí rovněž **atol Haa Allifu**, jehož tři turistické resorty z něj dělají špičkovou destinaci pro požitkářskou dovolenou v absolutním soukromí. Paláce ukryté v tropické zeleni disponují vlastním personálem i soukromými bazény. Na **atolu Faafu** si zase turisté mohou pronajmout celý ostrůvek jen pro sebe a s nikým se o pláž nedělit.

Atol Dhaalu dal turistickému ruchu na svých 56 ostrůvcích zelenou až v roce 1996. Nicméně od té doby tu stihlo vzniknout několik kvalitních resortů. A bohužel i zaniknout. Po „Vánoční tsunami" v roce 2004 se nepodařilo obnovit život a turistický ruch na ostrůvku **Gemendhoo**. Dnes je to tedy ostrůvek duchů, s minimálními stopami po tom, že tu kdy žili lidé. Jeho původní obyvatelé se přestěhovali na hlavní ostrov. Atol Dhaalu je destinací, kterou často vyhledávají potápěči (ostatně jako celé Maledivy), a při cestě sem byste neměli minout ani největší dhaalský ostrůvek **Kudahuvadhoo** se zachovalou mešitou ze schránek korálů. Na ostrůvku **Rinbudhoo** na západním okraji atolu zase stojí za návštěvu šperkařské dílničky místních.

Na **atolu Laamu** si na své přijdou vyznavači historie, protože v minulosti tu fungovalo několik buddhistických klášterů. Ty vzaly za své po příchodu

muslimů, kteří na jejich troskách vystavěli mešity. Dnes ale na atolu Laamu najdete z těchto mešit také jen trosky. Laamu a hlavně jeho ostrovy při východním okraji jsou sice jednou z nejvýznamnějších archeologických lokalit na Maledivách, ale i tak je nutno upozornit, že se nejedná o nějak atraktivní místo. Spoustu významných míst totiž v minulém století poničili sami místní – když na vlastní pěst hledali v ruinách ukryté poklady. Zničena tak byla (ač mnohdy nevědomky) podstatná část artefaktů, které hovořily o kultuře na Maledivách v období středověku. Laamu je však známé **ekoresortem Six Senses**, kde je vše z přírodních a recyklovaných materiálů. Večer tu lze posedět buď v letním kině, nebo na střešní terase bungalovu. Mezi atoly, které se v posledních letech dostávají ve stále větší míře do katalogů cestovních kanceláří a kde vznikají nové a moderní resorty, patří bezesporu i **atol Raa**. Ještě v devadesátých letech byl pro turisty téměř nedostupný, bez výraznějšího turistického zázemí. Pak ale došlo ke změně zdejší politiky, zahraniční investoři dostali zelenou a i tady dnes stojí několik velmi luxusních resortů.
Atol Baa se v roce 2011stal biosférickou rezervací UNESCO. Dostal se tak do společnosti ostrova Komodo, skaliska Uluru nebo souostroví Galapágy. Až tak jsou jeho přírodní scenérie unikátní. Rozsáhlé porosty mangrovů, nepoškozené korály, obrovská rozmanitost živočišných druhů v korálových útesech. V zálivu **Hanifaru** se každý rok páří žraloci velrybí, při vstupu do této zátoky se pak při shánění potravy shlukují stovky mant obrovských. Tento atol v západní části Malediv je jedním z těch vůbec nejkrásnějších. A právě tady vznikla druhá podmořská restaurace na Maledivách. Je součástí resortu Anantara a na rozdíl od první podmořské maledivské restaurace Ithaa nejde o kompletně prosklenou trubici, ale o krásně designérsky řešenou restauraci, kde vás budou oči přecházet chvíli z toho, co se děje za sklem, chvíli z toho, co vám zdejší šéfkuchaři naservírují.

BRITSKÉ INDOOCEÁNSKÉ ÚZEMÍ (BIOT)

Zámořské území Velké Británie zahrnuje 6 atolů Čagoských ostrovů ve střední části Indického oceánu. Zdejší obyvatelé byli přestěhováni na Mauricius a ostrovy přeměněny z části na vojenskou základnu a z části na přírodní rezervaci. Námořní základna byla r. 1966 pronajata Spojeným státům americkým na 50 let, nájem tedy vyprší roku 2016. Původní francouzštinou hovořící obyvatelstvo tvořilo před rokem 1968 komunitu s cca 1500 příslušníky. Tito lidé, míšenci etnik z východoafrického pobřeží, Malajska a jižní Indie, se nazývají ***Ilois*** (fr. doslova „Ostrované“), obecně jsou však označování také jako **Čagosané**. V roce 1966 potvrdily Londýn a Washington už dříve předjednanou dohodu, podle které mělo být celé nedávno vyhlášené BIOT pronajato na 50 let USA.

Protože USA požadovaly pro zbudování vojenské základny na největším **atolu Diego García** všechny ostrovy bez civilní populace, zahájilo Spojené království v roce 1967 evakuaci, resp. deportaci všech Čagosanů. Ti už v té době protestovali s ohledem na články IX a XIII OSN, podle nichž nikdo nesmí být donucený k exilu. Deportace, podle Britů evakuace neobyvatelných ostrovů, skončila v roce 1972. Kritikům deportace/evakuace vadilo i to, že Čagosané dostali pouze formální odškodnění, takže ještě v roce 1980 mezi nimi byla cca 40% nezaměstnanost a většina z nich žila v chudobě na ostrově

Mauricius a menšina na Seychelách, kam byli převezeni. Nezákonnosti vystěhování potvrdil v roce 1971 i britský nejvyšší soud. Britské úřady rozhodnutí akceptovaly a oznámily, že Čagosané se mohou vrátit (s výjimkou návratu na ostrov Diego García). USA naopak rozhodnutí odmítly akceptovat a jejich postoj se ukázal být rozhodující: Čagosané zůstali na Mauriciu, někteří na Seychelách.

Od roku 1983 nicméně docházelo z britské strany k určitým pokusům Čagosany odškodnit, aniž by bylo zpochybněno jejich právo na návrat. Soudní spory nicméně pokračovaly dál. V roce 2000 bylo potvrzeno jejich právo na návrat a v roce 2002 získali právo být občany britských zámořských teritorií (*British Overseas Territories Act*), přestože žijí na Mauritiu a mají často občanství tohoto ostrovního státu. Navzdory všem těmto skutečnostem britské úřady i nadále odmítaly vpustit Čagosany do BIOT. V roce 2002 pouze umožnili stovce z nich návštěvu. V roce 2003 Nejvyšší soud označil nároky Čagosanů na odškodnění za neoprávněné, ale v roce 2006 ostrované vyhráli soud ohledně právo BIOT navštěvovat (na základě precedentu zacházení s japonskými Kanaďany po útoku na Pearl Harbor), což bylo ještě téhož roku znovu stovce lidí umožněno. O dva roky později však nový soudní výrok všechny nároky Čagosanů odmítl a ukončil definitivně celý spor.

S ohledem na současný status území nelze o cestovním ruchu hovořit. Otázkou je, co se stane v roce 2016, protože o navrácení ostrovů usiluje Mauricius.

Úkol k textu

- Sestavte tabulku návštěvnosti a její struktury všech zemí regionu.

Shrnutí kapitoly

- Jižní Asie je poměrně heterogenní v oblasti kulturní a politické, ale poměrně homogenní ve sféře ekonomické
- Ekonomická nízká úroveň a s ní spojená chudoba limitují rozvoj cestovního ruchu
- Hlavní brzdou rozvoje je nedostatečná úroveň dopravní, ubytovací a stravovací infrastruktury
- Velikost Indie spolu se stabilní politickou situací, obrovskou kulturní rozmanitostí a vyšší ekonomickou úrovní některých regionů předurčilo jeho tuto zemi stát se hlavní destinací cestovního ruchu v regionu

- Nejlépe si v oblasti cestovního ruchu vedou Maledivy a Šrí Lanka, které přijmou ročně více než 1 miliónů zahraničních turistů, o něco hůře je na tom Nepál
- Také Bhútán je s ohledem na jeho velikost a izolovanou geografickou polohu relativně rozvitou destinací cestovního ruchu
- Naopak Pákistán a Bangladéš jsou země velmi slabě zapojené do mezinárodního cestovního ruchu
- Všechny země se však dlouhodobě snaží o zlepšení svého dosavadního postavení
- Obecně lze říci, že jižní Asie je z hlediska mezinárodního cestovního ruchu perspektivním regionem, zatím velmi slabě využitým
- Dlouhodobě v návštěvnosti vykazoval jednoznačnou dominanci návštěvnosti z Británie a Severní Ameriky, případně dalších zemí západní Evropy
- V posledních letech se přesto zvyšuje návštěvnost i ze států východní a jihovýchodní Asie

Literatura

CIA (2011). *The World Factbook* [online]. Washington. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>.
NATION MASTER (2011). *NationMaster.com* [online]. Woolwich. Dostupné z: <http://www.nationmaster.com>.
WTTC (2011). *Travel & Tourism Economic Impact Country Reports* [online]. London: World Travel and Tourism Council. Dostupné z: <http://www.wttc.org/eng/Tourism_Research/Economic_Research/Country_Reports/>
UNWTO (2010). *Yearbook of Tourism Statistics, Data 2004-2008.* Madrid: World Tourism Organization.
AFGHANISTAN (2007). Lonely Planet.
BANGLADESH (2012). Lonely Planet.
BHUTAN (2011). Lonely Planet.
INDIA (2011). Lonely Planet.
MALDIVES (2012). Lonely Planet.
NEPAL (2012). Lonely Planet.
PAKISTAN (2011). Lonely Planet.
SRI LANKA (2012). Lonely Planet.

3 Jihovýchodní Asie

V této kapitole se dozvíte:

- Jaké předpoklady pro cestovní ruch existují na území Jihovýchodní Asie a (přírodní, historicko-kulturní, ekonomické a politické)
- Které druhy cestovního ruchu mají v tomto regionu nejlepší předpoklady
- Které druhy cestovního ruchu se zde opravdu rozvinuly
- Které oblasti a destinace vybraných východoasijských zemí jsou z hlediska cestovního ruchu nejvýznamnější

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- Orientovat se v prostorovém rozmístění podmínek cestovního ruchu Jihovýchodní Asie
- Zhodnotit význam cestovního ruchu pro jednotlivé státy

Klíčová slova kapitoly: Jihovýchodní Asie, Mynmar, Thajsko, Laos, Kambodža, Vietnam, Malajsie, Singapur, Indonésie, Filipíny, lokalizační faktory, realizační faktory, selektivní faktory.

Čas potřebný k prostudování učiva:
? + ? hodin (teorie + řešení úloh)

Průvodce studiem

Tato kapitola je zaměřena na kulturně nejrozmanitější oblast světa. Jihovýchodní Asie je tvořena pevninskou částí zvanou Zadní Indie a ostrovní oblastí nazývanou někdy jako Australasie (tento pojem však není jednoznačně regionálně vymezen – viz kap. o Oceánii). Tu tvoří dvě velká souostroví Filipínské a Indonéské, k nimž lze přiřadit i Malajský poloostrovspojený s pevninou jen úzkou šíjí Kra. Také v Jihovýchodní Asii se zformovaly státy národního typu, i když tento proces se v ostrovní části vyvíjel odlišně od Zadní Indie. Zde se ve staletém soupeření prosadilo 5 velkých etnik – Barmánci alias Myanmové, Thajové, Khmérové, Laové a Vietové, kterým se podařilo vytvořit vlastní státy, do nichž dokázali integrovat i státy jiných etnik, jako např. Monů, Šanů nebo Čamů. V ostrovní části se zformovaly národy poněkud odlišně, protože zde existuje velmi pestrá jazyková struktura. Ještě v koloniálním období úřady přijaly dorozumívací jazyky, do jisté míry uměle vytvořené. V Indonésii to byla malajština, která byla rodným jazykem jen malé části obyvatel, ale pro svoji jednoduchou gramatiku byla široce rozšířena jako dorozumívací jazyk obchodního styku. Na rozdíl od malajštiny používané v té

době v Malajsku a zapisované upraveným arabským písmem, byla v Indonésii nazvána indonéštinou a pro zápis byla zvolena latinka. Na Filipínách byla zvolena nejrozšířenější tagalština, doplněná slovy ještě z dalších 7 široce rozšířených jazyků. Takto vytvořený nový jazyk byl nazván filipínština a pro její zápis byla rovněž zvolena latinka. Indonéština i filipínština byly poté zavedeny do edukačního systému a staly se také úředními jazyky. Na jejich bázi se tak začaly formovat národy územně-politického typu (Indonésané a Filipínci), přičemž lidé si většinou podrželi i původní etnickou identitu založenou na jazykové příslušnosti k určitému etniku (tak existují dále Jávánci, Sundánci, Batakové, Minangkabauové, Ačežané a desítky dalších). Kulturně se pevninská část od ostrovní výrazně liší, protože Zadní Indie je především buddhistickou oblastí, zatímco v ostrovní části se prosadil islám (v Indonésii a Malajsii) nebo křesťanství (na Filipínách). Přesto najdeme i rozsáhlé křesťanské a islámské komunity v Zadní Indii a buddhistické nebo dokonce starší hinduistické komunity v Indonésii. Tato rozmanitost spolu s pestrostí tropické přírody nabízí nepřeberné množství atraktivit pro cestovní ruch. Ten je dnes ve většině států silně podporován, přičemž Thajsko a Malajsie se staly v tomto sektoru již uznávanými velmocemi světového významu. My si na příkladech ukážeme, jaké formy cestovního ruchu v regionu převažují a jaké překážky dosud brání jeho širšímu rozvoji.

Jihovýchodní Asií rozumíme region, který na pevnině tvoří státy Myanmar, Thajsko, Laos, Kambodža a Vietnam, také Malajsie, jejíž východní část leží na ostrově Kalimantan, ryze ostrovními státy jsou Singapur, Indonésie, Filipíny a Brunej, který zabírá jen nepatrnou část na Kalimantanu. Geograficky k regionu patří také Timor-Leste, který však je na vlastní žádost přiřazován k Oceánii. Do Oceánie patří také nejvýchodnější část Indonésie zabírající západní část ostrova Nová Guinea. Indonésané ji nazývají Irian, ale v zájmu vstřícnosti vůči zdejšímu papuánskému obyvatelstvu začali používat mezinárodně známější jméno Papua. Naopak Vánoční ostrov a Kokosové ostrovy, které jsou součástí Austrálie geograficky patří k Asii.

3.1. Podmínky a předpoklady cestovního ruchu v jihovýchodní Asii

3.1.1. Lokalizační předpoklady

Pevninská část Jihovýchodní Asie nazývaná Zadní Indie je převážně hornatou oblastí. Na severu do území státu zasahuje **Himálaj**, na západě horská pásma zakončená **Arakanským pohořím**. Na východě se nachází **Šanská náhorní plošina**, ve středu pak nížina řeky Iravádí. V severní a severovýchodní části Myanmaru se rozkládá vysoké horské pásmo, které je součástí předhůří tibetsko-himálajské horské soustavy. Nejvyšším vrcholem Myanmaru je hora

Kchakabhouyazi s 5881 metry, nacházející se na myanmarsko-čínské hranici. Směrem k jihu a východu země se nadmořská výška postupně snižuje a severní horské pásmo přechází v nižší **Čjinské, Arakanské, Peguské a Tenaserimské pohoří**. Centrální převážně nížinatou částí země protékají mohutné řeky **Iravádí, Čjintwin, Sistaun a Salwin**. Thajsko se nachází ve střední části poloostrova Zadní Indie a zasahuje též na **Malajský poloostrov**. Severní část thajského území je hornatá, s nejvyšším vrcholem **Doi Inthanon** o 2 576 m n. m. Směrem k jihu z této oblasti vybíhají dvě horská pásma, vyšší podél hranice s Myanmarem a dále na Malajský poloostrov, nižší jako pohoří **Phetchabun** ve střední části země. Mezi oběma pásmy se nachází ústřední rovina s dolní částí povodí řeky **Menam**, thajsky **Čao Phraya**, hospodářsky nejrozvinutější oblast Thajska. Zde leží i hlavní město Bangkok. Na východ od pohoří Phetchabun se táhne **Khoratská plošina** až po laoskou hranici, tvořenou převážně veletokem **Mekong**, na jihu je oddělena pohořím **Dangrek** od kambodžského území.

Tři nejvýchodnější státy Zadní Indie jsou často označovány historickým jménem **Indočína**. Laos je vnitrozemský stát, kde 90 % povrchu tvoří hory. Zemí protéká řeka Mekong částečně tvořící hranici s Thajskem. Dále protéká Kambodžou a přes jižní Vietnam vtéká do Jihočínského moře. Faktem je, že delta Mekongu s rozsáhlou úrodnou nížinou byla až do 18. století součástí Kambodže, poté se ho však zmocnil Vietnam, který většinu Khmerů vystěhoval a oblast dosídlil Viety. V Kambodži odvodňuje hornaté oblasti velké vnitrozemské jezero **Tonlesap**. Úrodná nížina, která se rozprostírá kolem jezera zabírá 75 % Kambodže. Pobřežní Vietnam je od Laosu i Kambodže oddělen rozsáhlým horským pásmem **Annamského pohoří** vystupujícím až nad 3 000 m n.m., pobřeží lemuje úzká nížina rozšiřující se hluboko do vnitrozemí v údolí **Song Hongu** (Rudá řeka). Malajsie se skládá ze západní Malajsie, což je Malajský poloostrov a z východní Malajsie, která se skládá ze Sarawaku a Sabahu na ostrově Borneo. Na poloostrově je pohoří které se táhne od středu na jih po obou stranách jsou nížiny. Většina Sarawaku a Sabahu je hornatá, zalesněná a neobydlená. **Singapur** je jeden velký ostrov a 54 malých ostrůvků, většinou nízko položených, na nichž původně převažovaly močály. Brunej je ve vnitrozemí poměrně hornatý a na pobřeží jsou spíše nížiny.

Indonésii oficiálně tvoří 17 508 ostrovů, z nichž je asi 6000 obydlených. Ostrovy se rozkládají na obou stranách rovníku. Největšími jsou **Jáva, Sumatra, Kalimantan, Sulawesi** a **Nová Guine, resp. Papua** (západní část). Na pevnině sousedí Indonésie s Malajsií na ostrovech Borneo a Sebatik; s Papuou-Novou Guineou na ostrově Nová Guinea a s Východním Timorem na ostrově Timor. Na severu sousedí přes mořské úžiny též s Filipínami a Singapurem a na jihu s Austrálií.
Filipíny leží asi 1 000 km od pobřeží jihovýchodní Asie. Souostroví se skládá ze 7 107 ostrovů, z nichž jen asi 700 je obydleno. Největším ostrovem je **Luzon** na severu a **Mindanao** na jihu je druhým největším ostrovem. Centrální část tvoří rozsáhlé **Visayské souostroví**, v němž největší jsou ostrovy **Cebu, Samar, Negros, Panay a Palawan**. Na jihu propojuje Filipíny s Indonésií protáhlé **souostroví Sulu**. Ostrovy jsou hornaté a většinou velmi vulkanicky aktivní. Hlavní dvě horská pásma jsou na ostrově Luzon **Sierra Madre** na východě a **Cordillera Central** na západě. Oddělena je úrodným **Cagajanským údolím**. Na východ od Mindanaa je jedna z největších mořských propadlin –

Filipínský příkop. Podnebí je mořské a tropické. Nejvíce srážek je od července do října, kdy vanou monzunové větry od jihu. Od srpna do října jsou tu časté tajfuny. Lesy pokrývají již jen necelých 40 % země. Zejména jde o smíšené tropické deštné lesy druhově velmi pestré. V důsledku vysoké těžbě dřeva však vznikají
problémy s erozí.

Příklad: Palawan

Filipínský ostrov Palawan je často pokládán za ráj na zemi a to především díky své nedotčené přírodě a krásnému korálovému moři. Zdejší **korálové útesy Tubbataha** byly vyhlášeny národním parkem a zapsány na Seznam světového dědictví UNESCO. Tento malebný ostrov ležící 350km od filipínského hlavního města Manily však zatím není turistům příliš známý. Kolem 400 km dlouhého Palawanu je roztroušeno asi 2000 dalších ostrovů a ostrůvků, z nichž většina je neobydlená. Všechny tyto ostrovy tvoří správní provincii rozkládající se na ploše 14 900 km2. Prvními návštěvníky ostrova byli po objevení Filipín Španělé, kteří zde vybudovali katolické misie. To se však místním muslimům nezamlouvalo, protože měli silné vazby na Brunejský sultanát. Proto se Španělé rozhodli, že ve větších městech postaví pevnosti, jejichž vojenská posádka bude chránit misionáře a umožní jim tak dál rozšiřovat jejich víru. Evropským koloniálním mocnostem se nakonec podařilo oslabit Brunejský sultanát a ten v roce 1749 přenechal jižní část Palawanu Španělsku. V důsledku toho je v dnešní době většina místních obyvatel katolického vyznání.
Osídlení Palawanu se datuje již do prehistorie. V jeskyních nedaleko města Quezon našli antropologové nástroje a lidské pozůstatky. Jak se zjistilo, patřily tzv. tabonskému člověku, který zde žil před 22 tisíci lety. V tomto jeskynním komplexu se nachází přes dvě stovky jeskyní, z nichž ale většina ještě nebyla prozkoumána. Ostrov je převážně hornatý a pokrytý tropickými lesy. Nejvyšší horou je **Mt. Mantalingajan** s výškou 2080 m. Na ostrově není rozvinutá dopravní infrastruktura, proto není možné ho přejet autem z jednoho konce na druhý. K cestování se zde používá loď nebo letadlo. Na severu najdeme města **Puerto Princesa** a **El Nido**, která patří mezi nejrozvinutější. Ostrov se dostal do povědomí hlavně v roce 2001, kdy zde bylo z hotelu u města Puerto Princesa uneseno 20 hostů, z toho dva byli zabiti. K činu se přihlásila militantní islámská skupina Abú Sajjáf. Po tomto incidentu se návštěvnost výrazně snížila. Díky malé návštěvnosti jsou zde téměř **liduprázdné pláže a nádherná nedotčená příroda.**
Ostrov je unikátní také tím, že zde žije asi 320 živočišných druhů a obklopují ho korálové útesy. Příroda byla ohrožena v 80. letech 20. století, kdy zde probíhal nadměrný rybolov a používal se dynamit, což mohlo vážně poškodit jedinečný podmořský svět. Naštěstí filipínské úřady udělaly z ostrova chráněnou oblast a vyhlásili několik národních parků. Chráněná je **řeka Poyuy-Poyuy** ústící do Jihočínského moře, která je **nejdelší ponornou řekou na světě**. Chráněný je celý její ekosystém a krápníkové jeskyně, kterými se dá na loďce plout v délce osmi kilometrů. Celý tento národní park byl v roce 1999 zapsán na Seznam světového a kulturního dědictví UNESCO.

Podnebí Jihovýchodní Asie je všude horké a vlhké bez výrazněji chladnějších období. Celá oblast leží v rovníkové oblasti v tropickém pásmu. Jihozápadní

monzuny vanou od dubna do září a přinášejí do mnohých oblastí déšť. Severovýchodní monzuny přinášejí silné deště v době od listopadu do března. Teploty se v průběhu roku příliš neliší a nevelké jsou i rozdíly mezi dnem a nocí. V Zadní Indii je přece jen trochu chladněji v nejsevernějším vnitrozemí, na teplotách se pochopitelně podepisuje i vertikální členitost. Indonésie má tropické podnebí s mnoha místními obměnami. Severní monzunové větry vanou od Číny a Tichého oceánu v období mezi listopadem a březnem. Jižní monzunové větry vanou od Indického oceánu a Austrálie v období od května do září. Srážky jsou zde poměrně vydatné i teploty jsou zde vysoké. Nejsušší oblasti jsou na jihovýchodě.

Příklad: Luang Prabang – turistická perla Laosu

Historické město s necelými 40 tisíci obyvatel se nachází v hornaté oblasti severního Laosu. Od roku 1995 je zapsáno do seznamu Světového kulturního dědictví UNESCO. Kouzlo městu dodává i okolní malebná krajina s vrcholy vysokými přes 1 200 m n.m. Luang Prabang lze celý obejít pěšky, nicméně je tu na malém prostoru tolik pozoruhodných chrámů, že na jejich úplnou prohlídku by bylo potřeba několik dní. Nízké domy, často dřevěné nebo z části dřevěné, které střídá elegantní, ale neokázalá francouzská koloniální architektura, dotvářejí příjemnou atmosféru. Městečko láká k návštěvě i několika přitažlivými lokalitami v blízkém okolí. Dnes je zajisté nejnavštěvovanějším místem **Laosu**, a tak zde kromě pamětihodností najdeme spoustu slušných restaurací i řemeslných a uměleckých krámků.
Ačkoli oblast byla osídlena už dříve, samotný Luang Prabang má svoje počátky v r. 1357, kdy tu zakladatel laoského státu Fa Ngum založil hlavní město. Nejdříve jej nazval Xieng Thong (Zlaté město), ale vzápětí jej sám přejmenoval na Luang (královský, majestátní) Pha Bang (podle vzácné bronzové sošky Buddhy, daru od khmerského panovníka). Dnes se ovšem setkáme s upravenou podobou jména - **Luang Prabang**. Po rozpadu království Lan Sang na konci 17. století zůstal Luang Prabang i nadále královským sídlem. V 19. století byl vypleněn hordami rebelských nájezdníků z jihočínského Yunnanu a až do nástupu turistiky na přelomu 80. a 90. let byl Luang Prabang spíše zapomenutým koutem.
Bez pochyby nejcennějším a také zřejmě nejdochovalejším chrámem v Luang Phrabangu je **Wat Xieng Thong** (Chrám Zlatého města). Komplex areálu tohoto chrámu se nachází kousek od řeky Mekong a jako jeden z mála nebyl při zmíněné invazi zničen. Jeho původ sahá až do poloviny 16. století. Samotný chrám má střechu v několika elegantně se překrývajících vrstvách, ty koncové spadají až nízko k zemi. Vedle něj stojí tzv. **Červená kaple** a **knihovna Tripitaky** (tj. posvátných buddhistických textů), přičemž obě tyto stavby jsou, stejně jako zadní strana chrámu, bohatě zdobeny mozaikami z barevného skla. Údajně vůbec nejstarší fungující chrám ve městě **Wat Visun**, byl původně celý dřevěný. Jakkoli zajímavý je už svou vnější podobou, pozoruhodná je i sbírka dřevěných soch Buddhy uvnitř, některých již notně zaprášených. Ve Watu Visun byla v l. 1867-94 uložena velká **Buddhova socha** (Pha Bang), která je považována za ochrannou sochu města. Naproti chrámu stojí zhruba 15 m vysoká **Lotosová stúpa**, pro svůj polokulovitý tvar zvaná též **Stúpa vodního melounu**. Na počátku 16. století do ní byly uloženy cenné posvátné předměty (mj. sošky). Část z nich se podařilo zachránit a lze je spatřit v **Královském**

paláci. Palác byl postaven až na počátku 20. století a připomíná spíš francouzské paláce ve skromnějším měřítku. Je obklopen příjemným parkem s palmami. Zadní strana paláce je obrácena k řece, odkud byl původně také přístupný. Dnes slouží palác jako muzeum. Je tu několik sálů, ale lze tu spatřit i bývalé královské pokoje v tom stavu, v jakém byly opuštěny. Mezi vystavenými exponáty nechybí královské oblečení, **busty králů** Laosu, staré buddhistické sochy včetně zlaté uctívané Buddhovy sošky Pha Bang, sloní kly s vyřezanými Buddhy, ale také např. hudební nástroje, masky pro tradiční palácové divadlo, anebo rozmanité diplomatické dary. Uprostřed města se vypíná kopec vysoký asi sto metrů a viditelný ze všech stran. Na jeho vrcholku stojí 24 m vysoká zlatavá stúpa, završená **osmi symbolickými slunečníky** jako symboly královských pagod. Od této stúpy (**That Čom Si**) každoročně vychází procesí při městských oslavách lunárního Nového roku. Z vršku je krásný výhled na město skoro na všechny strany. Na stráních kopce stojí několik chrámů a svatyněk, jedna z nich je jeskynní. Když se sejde severní stranou, dostane se člověk přímo ke královskému paláci. Na úpatí tam stojí další významný chrám - **Wat Pa Huak** s unikátním průčelím z vyřezávaného dřeva. Jde o jeden z nejstarších chrámů v Luang Prabangu vůbec. Luang Prabang rozhodně stojí za návštěvu. Nejen kvůli svému výjimečnému historickému dědictví, ale také pro svou neopakovatelnou atmosféru, přátelské obyvatele a v neposlední řadě pro **krásnou a svěží přírodu**. Vždyť Luang Prabang leží přímo na břehu řeky Mekong - jedné z nejdůležitějších vodních tepen **Asie**. Nedaleko můžete navštívit i travertinové stupňovité **vodopády Kuang Si**, které přímo zvou ke koupání.

Jak již bylo napsáno v úvodu, je Jihovýchodní Asie kulturně nesmírně pestrým regionem, kde se prolínaly vlivy indické i čínské. Z Indie tu již před naším letopočtem pronikla znalost indického písma, které zde nabylo nepřeberných forem, a také hinduismus, který byl později vytlačován buddhismem therávadového typu. Přes Čínu však do Vietnamu pronikl mahájánový buddhismus spolu s čínským taoismem a konfucionismem, jakož i čínským písmem, které si Vietové mírně upravili a používali až do francouzské kolonizace, během níž přijali latinku doplněnou o spoustu diakritických znamének. Francouzi vedle Vietnamu kolonizovali také Laos a Kambodžu, zatímco Britové z Indie postupně obsadili celou Barmu a také Malajsko a Singapur. Díky britsko-francouzskému soupeření si nakonec dokázalo udržet nezávislost Thajsko (do r. 1939 Siam). V ostrovní Indonésii se prosadili Nizozemci a učinili z ní svoji hlavní koloniální základnu, Filipíny obsadili Španělé, ale ti ostrovy pokládali za nepříliš významné a spravovali je z Mexika. Po americko-španělské válce r. 1898 však Filipíny obsadily USA. Evropská kolonizace znamenala i šíření různých křesťanských směrů, zejména u minoritních etnik v horských oblastech. Největšího úspěchu dosáhli ovšem na Filipínách, které jsou až na nejjižnější oblasti ryze křesťanskou zemí. Dávno před křesťanskými Evropany však do Jihovýchodní Asie pronikl s arabskými a indickými obchodníky islám, který se postupně prosadil na většině malajského a indonéského území, kde postupně asimiloval většinu vyznavačů buddhismu a hinduismu. Poslední větší hinduistickou enklávou zůstal malý ostrov Bali, který se i díky tomu stal jednou z nejatraktivnějších destinací celého regionu.

Příklad: Bali

Bali - nazývané též „Ostrov bohů" - je součástí pět tisíc kilometrů dlouhého řetězce indonéského souostroví. Bali leží jižně od rovníku v souostroví Malé Sundy mezi ostrovy Jáva a Lombok. Bali je hlavním cílovým místem turistů cestujících do Indonésie. Je to hornatý ostrov ve svém vnitrozemí, se dvěma krátery – posvátným **Gunung Agungem**, dosahujícím výšky přes 3 tisíce metrů, a **Batur** se stejnojmenným jezerem, s terasovitými rýžovými poli. Bali nabízí 400 km překrásných pláží, neuvěřitelně bohatou tropickou vegetaci a nefalšované, velmi přátelské pohostinství. Na Bali je 90 % populace hinduistů a toto náboženství prostupuje celým jejich životem. Dokonce se zdá, jakoby náboženské slavnosti a obřady zabíraly více dní, než práce. A přesto je snad každý Balijec v nějaké formě umělec, ať už malíř, tkadlec, tesař, sochař či košíkář.
Denpasar je nejdůležitější město ostrova, jehož centrum tvoří **náměstí Puputan** s parkem. Za návštěvu stojí **Balijské muzeum** se sbírkou masek, dřevořezeb a předmětů ze života domorodců. Velmi poutavé obřady se konají v **chrámu Pura Jagatnatha.** V těsné blízkosti Denpasaru se nachází nejkrásnější a také nejnavštěvovanější **mořský chrám Pura Tana Lot** a také dva **královské paláce Puri Agnung a Puti Ankar**. Srdcem Bali je však malé městečko **Ubud.** Nacházejí se tu prastaré královské chrámy, monumentální paláce a vesnička řemesel. Za návštěvu stojí **muzeum Puri Lukisana Neka** se sbírkou děl místních umělců. Významným místem je také komplex dvou desítek **chrámů Besakih**, které se nacházejí na svazích sopky Agung a některé z nich jsou dva tisíce let staré.
U všech ubytovacích hotelů najdou návštěvníci širokou nabídku vodních sportů, od kajaků přes šnorchlování, parasailing, vodní skútry až po potápění mezi korálovými útesy. Nezapomenutelný zážitek turistům nabídne určitě rafting ve vnitrozemí, kde se **řeka Ayung** zařezává do sevřeného údolí s bohatou tropickou vegetací. Horské svahy můžete zdolávat pěšky i na kole, na lodi zase pobřežní moře plné korálů, barevných ryb a hvězdic. Ve středisku **Kuta** si dokonce můžete zkusit bungee dumping či navštívit vodní park. Pro milovníky golfu je rájem zejména středisko **Nusa Dua**. Další golfové hřiště se nachází v **Sanuru**.
Zdejší kulturu představují rozkošné tanečnice, chrámové slavnosti a mnoho hinduistických památek. Tradiční hinduistická víra se svými bohy je zde totiž hluboce zakořeněna. Na Bali se neustále tančí, při slavnostech i v hotelích. Nejznámější je **Ramayana s tancem Kecak**, který provádí přes 100 tanečníků a hudebníků a symbolizuje boj dobra se zlem. Kdo chce poznat zdejší kulturu, neměl by si ho nechat ujít. Nejživějším střediskem ostrova je Kuta, kde návštěvníci najdou noční kluby, diskotéky a bary. Poněkud klidnější je luxusní ráj Nusa Dua, s mnoha dobrými indonéskými restauracemi.

3.1.2. Selektivní předpoklady

Jihovýchodní Asie je pestrá nejen po přírodní a kulturně-historické stránce, ale také v politické a ekonomické sféře. Najdeme zde státy s republikánskou i monarchistickou formou vlády, státy unitární i federativní, země s vysokou i velmi nízkou mírou demokracie, státy ekonomicky velmi vyspělé, středně

rozvinuté i velmi zaostalé, státy s tržní ekonomikou i hospodářstvím pod silnou kontrolou státu. Prakticky každý stát je něčím výjimečný a neopakovatelný. Pro rozvoj cestovního ruchu mají tím pádem velmi rozdílné předpoklady. Např. hospodářsky nejvyspělejší Singapur je do mezinárodního cestovního ruchu zapojen podobně jako Hongkong. Je to městský stát s vysokou životní úrovní, jehož občané mají velmi blízko do Malajsie i Indonésie. V zemi vedle sebe žije několik kultur: čínská, malajská, indická, arabská a západní. Mezi kulturami nedochází k žádným konfliktům, proto se Singapur řadí mezi neobvyklá a zajímavá místa světa. Taktéž se řadí mezi nejbezpečnější země světa. Počet případů úmyslného zabití je pouze 0,38 na 100.000 obyvatel. Porovnáme-li tento výsledek např. s Venezuelou nebo Hondurasem, jejichž počty dosáhly 58 a 52 případů úmyslného zabití na 100.000 obyvatel, je toto číslo neobvykle nízké.

Příklad: Singapur – Lví město

Úsměv vyvolávající **žvýkačkový zákon, zákaz kouření** na veřejných prostranstvích, až **tisícidolarové pokuty** při neukázněném přecházení ulice či odhození nedopalku na zem – to vše se nám vybaví při vyslovení názvu Singapur. I přes přísné zákony je však Singapur přátelským a příjemným místem, které rozhodně stojí za návštěvu. Stará legenda vypráví o tom, jak sumaterský princ zahlédl na tehdejším ostrově **Temasek** lva. Považoval jej za boží znamení, a rozhodl se proto na ostrově založit město, které příhodně pojmenoval **Singapura,** nebo-li **Lví město**. Ve skutečnosti byl však Singapur založen až v roce 1819 britským kolonizátorem Sirem Stanfordem Rafflesem. Původní koloniální čtvrť se zrekonstruovaným parlamentem, ústavním soudem, městskou radnicí, katedrálou či divadlem, které dnes slouží jako sídlo **Singapurského symfonického orchestru**, je dodnes neoddělitelnou součástí jinak moderního města. Hledáte-li něco trochu exotičtějšího, musíte se dopravit na opačnou stranu řeky. Ocitnete se tak v **Čínské čtvrti**, která je považována za skutečné obchodní a kulturní centrum města. Aby ne, vždyť více než 77% z celkového počtu 5 milionů obyvatel tvoří právě Číňani, kteří zde zapustili kořeny již ve 14. století. V Čínské čtvrti vás zajisté upoutají křivolaké uličky plné malých restaurací, obchůdků a pestrobarevných terasovitých domků.
Ať už cestujete do Singapuru s dětmi nebo bez nich, rozhodně si naplánujte jednodenní výlet na **ostrov Sentosa**, jež je do jisté míry obdobou amerického Disneylandu. Místo Kačera Donalda, vás však bude doprovázet na každém kroku Merlion, což je napůl lev a napůl ryba. Zatímco budou vaše děti dovádět na atrakcích ve zdejším vodním parku, vy můžete shlédnout výstavu týkající se historie a života v Singapuru, navštívit „skutečnou“ asijskou vesnici či se pustit do podzemí pevnosti, která za války sloužila jako vojenská základna pro japonské okupanty. Společně si pak můžete odpočinout v některé z překrásných zahrad, kterými je ostrov Santosa doslova protkán. Ať už zvolíte **Voňavou zahradu, Zahradu fontán, Zahradu koření** nebo **Motýlí park**, poznáte, že Singapurské pojetí parku zábavy přináší vedle radosti i spoustu ponaučení. Ale návštěva parku by nebyla úplná, pokud byste vynechali **Podvodní svět**, jež se řadí snad k vůbec nejoblíbenějším atrakcím na Santose. Uvidíte zde rozmanité druhy živočichů, mezi kterými můžete díky podvodnímu tunelu procházet a poznat je tak opravdu velmi zblízka. Vždyť koho z nás by se

nezmocnil alespoň trochu vzrušující pocit, když mu plují žraloci přímo nad hlavou?

Otázky k zamyšlení

Proč Singapur zvolil nezávislost a ne formu federálního státu Malajsie?

Indonésie má dobře vybalancované hospodářství, kde všechny hlavní sektory hrají důležitou roli. Průmyslová výroba se v r. 2010 stala poprvé nejdůležitějším sektorem místní ekonomiky. Tento trend bude i nadále pokračovat, podporován úspěšným omezováním importu a tím potlačováním zahraniční konkurence a paralelně rostoucí poptávkou místního obyvatelstva. Odhaduje se, že v dalších letech podíl průmyslové výroby na tvorbě HDP přesáhne 30 %. Pro Indonésii je velmi významný těžební průmysl, protože se v zemi nacházejí rozsáhlé zásoby nerostných surovin, především ropy a zemního plynu. Kromě toho jsou v Indonésii ještě např. ložiska mědi, cínu, niklu a zlata, tzn. komodit, jejichž světové ceny neustále rostou. Perspektivní komoditou do dalších let je také uhlí, jehož těžba v posledním období roste. Indonésie má dále velký potenciál k rozvoji hydro a geotermální energie a nekonvenčních zdrojů jako větrná, sluneční energie, případně energie získaná z moře.

Malajsie je rychle se modernizující zemí s vyššími středními příjmy, do značné míry vyřešenými kritickými momenty rozvojového světa, země s reálnou vizí zařadit se do r. 2020 mezi vyspělé ekonomiky. Malajsie je dle indexu globální konkurenceschopnosti již na 21. místě ze 142 sledovaných zemí. Sektor služeb se podílí na tvorbě HDP 57,4 % a sektor zpracovatelského průmyslu 27,7 %. V posledních 25 letech prožívá Malajsie rozkvět, který ji umožnil se změnit ze země třetího světa závislé na vývozu kaučuku a cínu v převážně průmyslovou zemi. V době ekonomického růstu dodržovala přibližně 8% růst HDP. Mezi hlavní zemědělské produkty země patří rýže, palmový olej, kaučuk, dřevo, kakao, pepř, ananasy a ryby. Mnohem významnější roli však hraje těžba a zpracování ropy, zemního plynu, cínové rudy, železa a mědi. Mezi hlavní průmyslová odvětví země vedle zpracování surovin a tradičního potravinářského a textilního průmyslu dynamicky se rozvíjející elektronický a chemický průmysl.

Brunej má ve své podstatě jednoduchou ekonomiku založenou na těžbě a vývozu ropy a zemního plynu. Sektory těžby a zpracování ropy a zemního plynu se na tvorbě HDP podílejí více než 70 %. Díky příjmům z prodeje těchto komodit je Brunej dlouhodobě mezi nejbohatší země světa podle výše HDP na obyvatele. I když v posledních dvou letech došlo k nominálnímu poklesu ekonomiky, globální finanční krize zemi nikterak nepostihla. Jediným důvodem ekonomického poklesu byl dočasný celosvětový pokles poptávky po ropě a zemním plynu a výrazné cenové výkyvy u těchto komodit na světových trzích.

Filipíny jsou dosud slaběji rozvinutou ekonomikou. Co se nerostného bohatství týče, jsou Filipíny velmi bohaté. Nacházejí se zde naleziště rud železa, mědi, zinku, olova, manganu, chromu, zlata, stříbra, rtuti a kobaltu. Jsou zde i ložiska důležitých paliv, ropy a černého uhlí. Zemědělstvím se živí asi 40 % obyvatel. Zemědělská půda zaujímá asi 34 % území státu. Nejvýznamnější plodinou je kokosová palma. Zpracováním dužiny jejich plodů (kokosové ořechy) se vyrábí kopra. Filipíny jsou v její výrobě a produkci první na světě. Pěstují se také ananasy, banány, batáty, cukrová třtina, kakao, kaučukovník, káva, kukuřice, mango, maniok, rýže a tabák. Zemědělství převládá nad průmyslem. Donedávna zde převládala tradiční odvětví průmyslu – průmysl potravinářský, textilní, dřevařský a částečně chemický. Od 70. let 20. století začíná na významu nabírat strojírenství. Významnými odvětvími strojírenství se stala výroba videorekordérů, televizorů a radiomagnetofonů a montáž automobilů. Největším průmyslovým centrem země je hlavní město Manila, zde je soustředěno téměř 90% veškerého filipínského průmyslu.

Ve **Vietnamu** patří k nejvýznamnějším průmyslovým odvětvím textilní a oděvní průmysl, který je zároveň jedním z vedoucích exportních odvětví ve Vietnamu. V textilním a oděvním průmyslu dnes pracuje více než 2200 podniků z toho 76 % připadá na vietnamské podniky a 24 % je vlastněno zahraničním kapitálem. Řada dalších zahraničních firem využívá spolupráce formou tzv. výrobní kooperace, což je v podstatě zakázková výroba určitého druhu a značky oděvů, či obuvi, profitující z výhody levné místní pracovní síly. Více než 55 % všech podniků textilního a oděvního průmyslu je situováno v okolí Than-pho Ho Chi Min (česky Ho Či Minova město, dříve Saigon) a 30 % v okolí Hanoje. Největším výrobcem v tomto odvětví je státní podnik VINATEX, který pokrývá téměř 20% celkového obratu textilního a oděvního průmyslu. Dalším významným průmyslovým odvětvím s velkým exportním potenciálem je výroba obuvi. V obuvnickém průmyslu pracuje ve Vietnamu více než 400 podniků. Celková produkce obuvnického průmyslu přesáhla v minulém roce 600 mil. párů obuvi a Vietnam se tak stal čtvrtým největším světovým výrobcem. Více než 85 % produkce je exportováno a obuv je dnes třetí nejvýznamnější komoditou vietnamského exportu (za ropou a textilem). Potravinářský a zpracovatelský průmysl se nadále dynamicky rozvíjejí, zejména v oblasti mražených mořských produktů, ovoce a zeleniny. Velkou budoucnost mají před sebou petrochemický a chemický průmysl. V roce 2009 byl zahájen provoz první vietnamské ropné rafinerie Dung Quat v provincii Quang Ngai ve středním Vietnamu. Perspektivní odvětví pro dodávky chemického strojírenství představuje výroba umělých hnojiv (jak z ropy, tak z antracitu), jejíž modernizace je ve Vietnamu v současné době silně podporována. Výrobu silničních dopravních prostředků zajišťuje třicet nových montoven téměř všech světových automobilových značek (Toyota, Mitsubishi, Honda, Ford, Mercedes-Benz, BMW, Mazda, Kia, Hyundai, GM Daewoo, Suzuki, Fiat, Ssangyong, Daihatsu). Dominantní podíl mají ve Vietnamu samozřejmě japonští a korejští výrobci. Největší podíl na vietnamském automobilovém trhu má tradičně Toyota.
Nesporné přírodní krásy a historické zajímavosti Vietnamu spolu s otevřením se vnějšímu světu umožnily v posledních letech prudký nárůst počtu zahraničních návštěvníků a rozvoj turistického ruchu. Počet zahraničních turistů přijíždějících do Vietnamu vzrostl oproti roku 2009 o 34,8 % na 5

miliónů. V současné době je ve Vietnamu asi 87 000 hotelových pokojů, je však zřejmé, že původní předpoklady zájmu především o ubytovací kapacity vyšší cenové kategorie byly nadsazené a dnes se řada hotelů potýká s vážnými problémy (více než 60 % zahraničních turistů zatím stále tvoří tzv. „baťůžkáři“, kteří vyhledávají co nejlevnější ubytování). Dalšímu dynamickému rozvoji turismu po vzoru sousedních zemí (Thajsko, Indonésie) zatím brání řada faktorů, počínaje mizivou ochranou životního prostředí a konče zaostalým stavem místní infrastruktury. Turistický ruch ve Vietnamu má však bezesporu velké perspektivy rozvoje. To si vietnamská vláda dobře uvědomuje a zařadila jej proto mezi klíčové sektory ekonomiky.

Hlavním sektorem ekonomiky **Laosu** je stále ještě zemědělství, které se podílí na tvorbě HDP asi 30 % a zaměstnává téměř 70 % laoské pracovní síly. Podíl zemědělství na vytvářeném HDP se dlouhodobě snižuje. V návaznosti na rostoucím objemu zahraničních investic vzrostl podíl průmyslové výroby již na 27 %, ještě rychleji však roste sektor služeb, i když jeho podíl dosahuje zatím jen 43 % Vzájemné podíly sektorů na celkovém HDP jsou však pouze relativním vyjádřením růstových trendů. Laos disponuje významnými přírodními zdroji jako například lesy, nerostné bohatství a hydroenergetickým potenciálem, což by mělo být významným předpokladem dalšího ekonomického růstu.

Stupněm ekonomického rozvoje patří **Kambodža** mezi tzv. nejméně rozvinuté země a nejchudší v Asii. Podle indexu lidského rozvoje hodnotícího délku života, zdraví, vzdělání a životní úroveň se Kambodža řadí na 130. místo ve světě. Až do konce minulého století byla Kambodža jednoznačně zemědělskou zemí. Pouze malá část populace byla zaměstnána v zemědělství a zemědělství tak bylo také hlavním zdrojem příjmů. Soběstačnost v potravinové produkci se Kambodži podařilo dosáhnout až v polovině 90. let, kdy Kambodža dokonce začala malé množství rýže vyvážet. Dnes je v zemědělství zaměstnáno přibližně 68 % obyvatelstva a podíl zemědělství na tvorbě HDP výrazně poklesl na současných cca 28 %. Industrializace se v Kambodži významněji projevila koncem 90. let, kdy se díky zahraničním investicím rozběhla výroba oděvů, které patří mezi hlavní exportní komodity země. Průmyslová výroba se na HDP podílí asi 25 %, podobně jako v Laosu rychle roste sektor služeb (cca 47 %). Oblast služeb má silnou vazbu na turismus, který je významným zdrojem pracovních příležitostí a má také přesah do dalších odvětví (potravinářství, stavebnictví, doprava apod.).

Struktura HDP **Thajska** se již podobá struktuře vyspělejších zemí s výraznou převahou služeb (53 % HDP) a průmyslu (39 % HDP). Rozvojový charakter thajské ekonomiky však potvrzuje stále ještě neúměrně vysoký podíl zaměstnanosti obyvatel v zemědělském sektoru. Přestože se zemědělství podílí na tvorbě HDP jen kolem 8 %, je v něm zaměstnáno téměř 42 % pracovních sil. Do asijské finanční krize v roce 1997 patřilo Thajsko mezi tzv. asijské tygry a dosahovalo vysoká tempa ekonomického růstu. Po stabilizaci ekonomiky v pokrizovém období se podařilo opět nastartovat relativně vysoká tempa v posledních letech. K rychlému rozvoji thajské ekonomiky v posledních dvaceti letech (obdobně jako v ostatních zemích „asijských tygrů“) přispěl zejména rychlý rozvoj průmyslové produkce orientované na export.

Exportní základna se postupně rozšířila z jednodušších výrobků (textil) na export sofistikovaných komodit s vyšší přidanou hodnotou. Rychlý růst průmyslu a příjmů obyvatelstva měl vliv rovněž na rychlý růst životní úrovně velké části obyvatel a přispěl k vytvoření solidní domácí spotřebitelské základny, což napomohlo k dalšímu rozvoji sektoru služeb (především distribuce a prodeje zboží a bankovního průmyslu).

Velká část ekonomiky je zaměřena na zahraničí – a to jak v oblasti investic nebo průmyslu, ale i služeb. To ji činí relativně zranitelnou, toto riziko je však dnes již minimalizováno členstvím Thajska v celosvětových i regionálních ekonomických uskupeních (WTO, IMF, Světová banka, APEC, ADB), dostatečnými devizovými rezervami i opatrnější měnovou politikou. Thajsko i nadále zůstává světovou velmocí v oblasti cestovního ruchu, jelikož ročně přijímá téměř 20 miliónů zahraničních návštěvníků. Cestovní ruch patří mezi nejvýznamnější zdroje příjmů země. Tento fakt také napomáhá Thajsku se zařadit na přední místa mezi atraktivní země pro podnikání, resp. investování. Po jistých vnitropolitických problémech se v roce 2010 podařilo zemi stabilizovat díky různým pobídkovým opatřením a opětovně nastartovat relativně vysoké tempo růstu.

Ekonomická situace v **Myanmaru** se v posledních několika letech výrazně zlepšuje. Po desetiletích devastace domácí ekonomiky vojenskou vládou se však dnes Myanmar řadí mezi tzv. nejméně rozvinuté země s hrubým domácím produktem na obyvatele zhruba na úrovni Kambodže. Ekonomice dominuje stále zemědělství (43 %), roste podíl sektoru služeb (cca 27 %), zatímco podíl průmyslového sektoru na tvorbě HDP činí pouze asi 20 %. Nejvýznamnější zemědělskou oblastí země je delta řeky Iravádí, kde převažuje pěstitelství rýže. V nížinných centrální částech země se mimo rýže pěstuje i cukrová třtina, bavlna, proso, sezam, podzemnice olejná, kukuřice a tabák. V nejjižnějších přímořských oblastech rostou různé druhy tropického ovoce. Významná je také těžba některých nerostných surovin, drahokamů a tropického dřeva. Z nerostných surovin to je především ropa, zemní plyn a rudy cínu, zinku, niklu, wolframu a olova, z drahokamů a polodrahokamů pak rubíny a jadeity a z tropických dřev zejména teak.

Otázky k zamyšlení

Zamyslete se nad tím, do jaké míry ekonomická vyspělost či zaostalost ovlivňuje rozvoj cestovního ruchu.

3.1.3. Realizační předpoklady

Realizační předpoklady podmiňují míru využití lokalizačních faktorů a to se samozřejmě odráží i na míře návštěvnosti. Ubytovací kapacity a většinou i řídká a málo kvalitní dopravní infrastruktura limitují širší rozšíření cestovního ruchu v rozlehlých teritoriích zdejších států. Ostrovní státy se navíc potýkají

s problémem územní roztříštěnosti, kterou lze překonat jen zahuštěním leteckých linek. Proto je i hlavním strategickým cílem vybudování nových letišť a zahuštění silniční sítě, k níž prakticky nikde neexistuje alternativa kvalitní a rychlé železniční dopravy, pro kterou jsou limitující orografické poměry a široké říční toky vyžadující náročné přemostění. To jsou samozřejmě i faktory ztěžující vybudování kvalitní silniční sítě. Jelikož jednotlivé ekonomiky nedisponují dostatečnými finančními prostředky, budují se strategické silniční koridory spojující největší města všech zadoindických států v rámci projektů ASEAN (Sdružení států Jihovýchodní Asie), které financuje Asijská rozvojová banka (ADB). Kromě toho se Thajsko, Laos a Kambodža ve snaze rozvinout ubytovací kapacity a služby pro cestovní ruch rozhodly založit organizaci nazvanou **Spolupráce Smaragdového trojúhelníku** (ETC - Emerald Triangle Cooperation).

INDONÉSIE

Současný stav v Indonésii je takový, že pouhých 16 destinací pokrývá 90 % turistického potenciálu celé země – **nejvíce na Jávě**, která je jako celek uváděna jako jedna z těchto destinací. Zde také leží 4 hlavní destinace: **Bandung, Jakarta, Yogyakarta** a **Semarang**. Zbývající tvoří sopečný **ostrov Krakatau**, oblast **Západní Sumatra**, jezerní oblast **Toba** na Sumatře, ostrov **Batam** v souostroví Riau, 3 ostrovy Malých Sund: **Bali, Lombok** a **Komodo** (s výskytem největšího plaza světa varana komodského), **Kupang** v západní části Timoru, dvě oblasti na Sulawesi: etnograficky výjimečná oblast **Tana Toraja** a metropole **Manado**, a konečně malý **ostrůvek Sangalaki** při východním pobřeží Kalimantanu. Vládním cílem je vytvořit 10 nových TOP turistických regionů, z nichž některé jsou plánovány jako rozšíření stávajících menších destinací do širšího zázemí. Patří k nim **Západní Sumatra**, ale také **Severní a Jižní Sumatra**, **Severní a Jižní Sulawesi, Východní Kalimantan, Východní a Západní Malé Sundy** (Nusa Tenggara), souostroví **Riau** a také **Západní Papua**.

Cestovní ruch v Indonésii dosud zdaleka nemá takový ekonomický význam, jaký by odpovídal lokalizačním předpokladům. Indonésané totiž při svých cestách do zahraničí vyvezou více finančních prostředků než činí příjmy od zahraničních turistů – deficit činí každoročně téměř 3 mld. USD. Je to dáno do značné míry tím, že do země přijede ročně jen **6-7 mil. turistů**, což je jen třetina počtu, kteří navštíví Thajsko nebo Malajsii. Nejvíce turistů přijíždí ze **Singapuru (20 %) a Malajsie (16 %), další z Japonska (9 %), Austrálie (7 %), ČLR (6 %) a Koreje (5 %)**. Z přehledu je vidět, že nejvíce turistů jezdí z asijských zemí, z Evropy asi 12 %, ale z USA jen necelá 3 %.

Jakarta, desetimilionová metropole Indonésie, leží na severním pobřeží západní Jávy. Je to hlavní dopravní, politické, obchodní a průmyslové centrum země. **Čtvrť Kota** ležící asi 2 km na sever od hlavního náměstí **Medan Merdeka** představuje stará koloniální Jakartu. Stojí zde **muzeum wayangu** (tradičního indonéského divadla), **muzeum historie Jakarty** a noblesní kavárna Café Batavia. K severovýchodnímu okraji náměstí přiléhá **mešita Masjid Istiqlal** – největší v jihovýchodní Asii. Asi kilometr na sever od centra Koty leží **přístav Sunda Kelapa**, který byl založen v době nizozemské koloniální nadvlády. V té době byl největším nizozemským přístavem v

Indonésii. Kotví tu staré, stále funkční škunery, které si turisté mohou za poplatek prohlédnout.

Na ostrově **Sulawesi** můžete navštívit oblast **Tana Toraja**, kde místní lidé organizují neobvyklé pohřební rituály. Na ostrově **Lembata** zase můžeme navštívit tradiční velrybáře, kteří loví pomocí bambusových harpun. Moře **Bunaken** je podmořským národním parkem a krása jeho korálového podmořského světa je proslulá. Místní krásy si můžete prohlédnout, jen pokud se budete potápět nebo šnorchlovat. Tento národní park leží na severní straně severozápadního cípu ostrova Sulawesi. Východiskem je město **Manado**. Centrem parku je **ostrov Bunaken**, který nabízí turistům veškeré zázemí.

Jezero Toba s velkým ostrovem uprostřed leží v pohoří Barisan v nadmořské výšce 911 m v provincii Severní **Sumatra**, asi 100 kilometrů na jih od hlavního města provincie **Medanu**, odkud je také k tomuto jezeru nejlepší autobusové spojení. Jezero Toba je největším sladkovodním jezerem v jihovýchodní Asii a je domovem a kulturním a duchovním centrem kmene Bataků. Je však také největším kráterovým jezerem na světě. Má rozlohu 1130 km², je 100 km dlouhé a 30 km široké. Dosahuje maximální hloubky 529 m a objem vody je asi 240 km³. Jezero vzniklo na místě sopky, označované jako supervulkán. Erupce supervulkánu před 75 000 lety (jejíž stopy byly objeveny v ledovcích) výrazně ovlivnila klima na planetě a omezila rozvoj lidské populace. Tehdy bylo na zemský povrch vyvrženo přibližně 1500 km^3 magmatu a okolo 3300 megatun aerosolu kyseliny sírové do stratosféry. Počítačové simulace naznačují, že tato jediná exploze způsobila globální pokles teploty o 5 až 15 °C a navození stavu podobnému nukleární zimy. Nicméně o velikosti skutečného ochlazení se vedou spory.

Vybrat si ze stávajících hlavních destinací tu nejatraktivnější je velmi těžké. Zcela unikátní však bezesporu je řetěz drobných ostrovů zvaný **Malé Sundy**. Hornaté souostroví Malé Sundy se rozkládá v Indonésii a je obklopeno korálovými útesy. Jedná se o menší ostrovy táhnoucí se v délce téměř 1500 kilometrů na východ od Bali až po Timor. V odlehlých částech těchto ostrovů najdeme místa, kam ještě nepronikla moderní civilizace a kde lidé žijí stále podle svých tisíciletých tradic. Malé Sundy bývají také nazývány ostrovy ještěrů, protože zde žijí největší ještěři na světě měřící až tři a půl metru. V minulosti sem byli za trest vyváženi zločinci a byli zde ponecháni napospas přírodě a těmto dravým predátorům. I když jsou ostrovy divoké a tektonicky neklidné, pro svou kulturu, přírodu a historii jsou nesmírně turisticky přitažlivé a představují vyhledávanou exotickou destinaci.

Mezi nejznámější a také nejnavštěvovanější ostrovy malých Sund patří **Bali**. Leží jen několik stupňů pod rovníkem a jeho osídlení se datuje do roku 3000 před Kristem. Díky tomu, že je posetý téměř tisíci chrámy se mu přezdívá „Ostrov bohů“. I když je Indonésie převážně muslimská, Bali je ostrovem, kde již po staletí převládá hinduistická kultura a obyvatelé si ji pečlivě střeží. Hinduismus se dostal na Bali pravděpodobně z Indie někdy v prvním století před Kristem a vyznává ho kolem 92% obyvatelstva. Hinduisté se začali na Bali uchylovat ve 13. století, když ustupovali před islámem šířícím se Indonésií. Bali se stalo také útočištěm jávské hinduistické říše Majapahit, která

byla na přelomu 15. a 16. století dobyta malackým sultanátem. Ačkoliv ostrov nepatří mezi největší, je poměrně hustě osídlen – žije zde kolem 3 miliónů obyvatel. Má také velmi úrodnou půdu, ze které byly vytvořeny terasovitá políčka pro pěstování rýže. Ve vnitrozemí najdeme dva sopečné krátery - posvátný Mount Agung a Nátur. Vulkán **Mount Agung** svou ohromnou sílu naposledy předvedl v roce 1963 a vyžádal si tisíce lidských životů. Na turisty zde čeká také téměř 400 kilometrů překrásných písečných pláží, které rozdělují rozeklané pobřežní skály. Na západním pobřeží ostrova leží malinký **ostrůvek Menjangan** obklopený nádhernými korálovými útesy a vodami plnými barevných tropických ryb.

Prvním Evropanem, který vstoupil na půdu ostrova Bali byl pravděpodobně nizozemský mořeplavec a kapitán Cornelis de Houtman. V roce 1597 připlul do Indonésie s cílem překazit Portugalcům monopol na dovoz vzácného koření do Evropy. Jeho mise se sice nezdařila, ale alespoň tak dal podnět k nizozemské kolonizaci Indonésie. Pod jeho velením se na plavbu vydalo 246 námořníků na 4 lodích, vrátilo se však jen 87 mužů ještě chudších než předtím. Během pěti let se Nizozemci nakonec zmocnili obchodu se vzácným kořením v oblasti Indického oceánu a k ostrovům vypravili kolem 60 lodí.

Mezi souostroví Malé Sundy náleží také ostrovy **Lombok, Sumbawa, Flores** a **Timor**, který je jejich nejvýchodnějším a největším ostrovem. Mezi ostrovy Bali a Lombok je úzký průliv kudy prochází tzv. **Wallaceova linie**. Tato linie odděluje dvě zoogeografické zóny: Asii a Australasii. V praxi to znamená, že na západ od této linie žijí živočichové, kteří jsou příbuzní s asijskými druhy zvířat a na východ zase živočichové podobající se australské fauně. Tato rozdělující linie nese jméno po britském biologovi Alfredu Russellu Wallaceovi, který spolu s Darwinem přišel s teorií o přírodním výběru druhů.

Mezi ostrovy Flores a Sumbawa najdeme maličký, ale velice zajímavý ostrůvek **Komodo**. Má rozlohu pouze 390 km2 a žijí na něm obávaní „komodští draci“ – varani komodští. Těmito draky místní lidé pojmenovali obří varany, největší suchozemské ještěry současnosti, kteří dorůstají až ke třem metrům a hmotnosti 160 kilogramů. Tito varani jsou endemickým živočišným druhem, jelikož se nevyskytují nikde jinde, než na Malých Sundách – respektive na ostrovech Komodo, Flores, Padar a Rinca. Kromě ostrova Flores tvoří tyto ostrovy **Komodský národní park**, který zde byl vyhlášen roku 1980 a v roce 1991 byl zařazen na Seznam světového dědictví UNESCO.

FILIPÍNY

Filipíny jsou ve finanční bilanci z cestovního ruchu jen o něco málo úspěšnější než Indonésie, protože jejich saldo je v zásadě vyrovnané, resp. jen nepatrně záporné. Filipíny mají v zásadě i stejné problémy jako Indonésie a jejich strategie je především v lepším propojení hlavních ostrovů. Na Filipíny přiletí ročně jen kolem **3 mil. turistů**, nejvíc z **Koreje (20 %)** a z **USA (18 %),** dále z **Japonska (12 %), ČLR (5 %), Austrálie, Tchajwanu** a **Hongkongu (po 4 %)**. I zde je zřejmá převaha asijských turistů. V minulosti velmi chudá, nyní velmi rychle se rozvíjející země, se stále více zapojuje do světového turistického ruchu. Vzhledem k tomu, že se Filipíny skládají ze 7 107 ostrovů a

ostrůvků, mají co nabídnout. Velkou předností, usnadňující pobyt turistům z celého světa, je úřední jazyk – angličtina (spolu s filipínštinou), leč z období španělské kolonizace zůstala většina jmen a názvů španělských.

Nejdůležitějším ostrovem Filipín je **Luzon**, kde se také nachází hlavní město **Manila**. Z filipínských turistických atrakcí vyniká 4 kilometry dlouhá, kouzelná pláž na **ostrově Boracay**, která patří do „top ten“ nejhezčích pláží světa. Filipíny jsou velmi vyhledávané jako potápěčská destinace a pro zainteresované nutno zmínit město **Angeles**, které je světově proslulé právě tím, že je zaměřeno pouze na prostituci. Většina návštěvníků směřuje k moři, ale nikdo nepohrdne výletem do pralesa či prohlídkou hlavního města Manily. Fascinující jsou večery v malých hospůdkách při sklenici místního piva San Miguel, kdy lze zároveň pozorovat západ slunce nad některým z dalších ostrovů. Kapitolou samou pro sebe jsou kohoutí zápasy, které jsou oblíbenou a drahou zábavou místních (něco jako fotbal pro Italy a Brazilce) a atrakcí, jež Filipíny proslavila po celém světě.

Milovníci divoké přírody míří především na ostrovy **Mindoro a Palawan**, kdo dává přednost pohodlí, zamíří raději na **Boracay** nebo **Cebu.** Návštěvníkům se zde nabízí kombinace fantastických scenérií horských pásem Luzonu s exotickým tropickým pobřežím a korálovými zahradami ostrova Boracay. Jsou zde k vidění vulkány, vodopády, krasové jeskyně, nejúžasnější systémy rýžových teras na světě, animistické kultury kmene Ifugao nebo také tzv. zázrační léčitelé. Nezapomenutelné jsou přírodní scenérie, pláže a korálové útesy.

Nejlepší doba pro návštěvu Filipín je od poloviny prosince do poloviny května. Nejvíce festivalů zažijete v době od ledna do května a nejvíce dešťových srážek padá na pobřeží Pacifiku v období od listopadu do ledna. Pohled na rýžové terasy je nejkrásnější od března do dubna. Kromě toho má vláda zájem přilákat do země tzv. dlouhodobé turisty např. seniory z vyspělých zemí. Budují se pro ně zvláštní zóny se vším hotelovým, zdravotním a rekreačním vybavením a jsou udělována speciální víza pro „důchodce“ – možno o ně požádat od 35 let věku.

MALAJSIE

Malajsie je z hlediska příjezdů nejnavštěvovanější zemí v regionu (22-23 mil.), v příjmech však mírně zaostává za Thajskem a naopak má větší výdaje svých občanů. To souvisí s vyšší ekonomickou vyspělostí, ale celková bilance je každoročně výrazně aktivní (cca 10 mld. USD). Jistě nepřekvapuje, že **plných 50 % příjezdů připadá na občany Singapuru**, kteří přijíždějí především za byznysem na krátkodobější pobyty. I na dalších místech najdeme sousední země – **Indonésii (11 %), Thajsko (7 %), Brunej (5 %) a ČLR (4 %)**. Relativně nízká návštěvnost z ČLR je poněkud překvapivá s ohledem na čilé obchodní styky a skutečnost, že skoro třetinu malajsijské populace tvoří etničtí Číňané, žijící zde již po mnoho generací.

Malajsie je přírodně i kulturně jedna z nejzajímavějších zemí Asie. Je to úžasná mozaika kontrastů. Svým návštěvníkům nabízí divoké a neprostupné pralesy

Malajského poloostrova, hluboké jeskyně a nebetyčné horské masivy severního Bornea. Najdete tu pralesní chýše původních domorodých kmenů, orientální nádheru vznosných mešit muslimských Malajců, zdobné chrámy i barvité ohňové obřady indických Tamilů. Turisté se zde setkají s britskými koloniálními horskými stanicemi s hrázděnými domy, ale také s foukačkami se šípy k lovu denní obživy. Rozprostírají se zde čajové plantáže, háje kokosových a olejných palem, a také kilometry liduprázdných pláží. Najdou se tu zapadlé vesničky i nejvyšší mrakodrapy planety.

Všichni milovníci plavání, potápění a vodních sportů si na malajském pobřeží rozhodně přijdou na své. Moře v Malajsii má díky teplému podnebí velmi příjemnou teplotu mezi 26 až 29 stupni Celsia lákající k celoročnímu koupání. Podmořský život v této oblasti oplývá barevností a návštěvníci zde najdou celou řadu lokalit vhodných pro potápěče. Všichni zajisté ocení odpočinek na korálových **ostrovech Perhentiany** s možností šnorchlování, výletů lodí, anebo jen lenošením ve stínu palem. Malajsie se dá označit za zemi neomezených cestovatelských možností. Nabízí nejrůznější lákadla jak milovníkům přírody, tak i znalcům historie a obdivovatelům architektury. Ostrovy **Langkawi, Penang, Tioman, Velký a Malý Perhentian, Redang** a řada dalších jsou skutečným pojmem v oblasti exotické dovolené. Tropický ráj zde tvoří bělostné pláže obklopené zelenými palmami, průzračné korálové laguny a bujná tropická vegetace ve vnitrozemí.

Návštěvníky zde čeká nádherné pobřeží státu **Terengganu**, kde klasou svá vejce mořské želvy, výšiny **Cameron Higlands nebo Genting Higlands** s nádhernou přírodou, řada národních parků množstvím exotických rostlinných a živočišných druhů včetně endemických. Turisté by neměli opomenout návštěvu původního deštného pralesa v **NP Taman Negara** a vyznavačům historie by neměla uniknout návštěva **Melaky a Georgtownu**. Jsou to města s barvitou koloniální slávou. Obdivovatele architektury nenechá chladnými nápaditost staveb moderních metropolí **Kuala Lumpuru**.

Kultura Malajsie byla ovlivněna několika významnými kulturami - malajskou, indickou a čínskou, které patří v tomto regionu za nejvýznamnější. Malajsie se stala domovem několika set krásně barevných festivalů, které se konají v průběhu celého roku. Nejenom díky společenským akcím Malajci patří mezi velmi společenské, přátelské a milé lidi, kteří se velmi rádi baví.

Nesmírně atraktivní pro zahraniční turisty se stala také ostrovní část Malajsie na **ostrově Kalimantan**. Tento ostrov nabízí překrásné pláže pokryté bílým pískem, tropickou džungli plnou vodopádů a především jedinečnou floru a faunu. Panenský ostrov je rozhodně lákadlem pro milovníky přírody a dobrodružství. Kalimantan je třetí největší ostrov na světě. Návštěvníky přitahují zejména dlouhé písčité pláže, ale i nádherná exotická příroda. Ostrov je skvělá lokalita také pro milovníky potápění a všech sportů vůbec. Malajská část, zejména její severní část **Sabah**, nabízí v rámci celé jihovýchodní Asie jedny z nejlepších podmínek pro aktivní pobyt v krásné tropické přírodě. Navíc se zde téměř z moře zvedá monumentální čtyřtisícovka **Mt. Kinabalu**, která je nejvyšším vrcholem ostrova. Její svahy jsou zarostlé tropickou džunglí a nad prstencem nízkého rododendronového lesa ji korunuje mohutný, ledovci

ohlazený žulový masiv, lemovaný skalními věžemi a sopečnou kalderou. Nachází se v **NP Kinabalu**, který je jedním z nejbohatších ekosystémů na světě – od r. 2000 památka UNESCO.

V horské džungli **NP Crocker Range** je šance spatřit unikátní parazitickou rostlinu rafflesii s největším květem na světě (až 1 m v průměru), seznámit se životem a kulturou domorodých obyvatel, potomků legendárních lovců lebek, užít si tropické přírody s koupáním pod vodopády i malebných rýžových políček. Na řece **Padas**, kam dojedete pitoreskním pralesním vláčkem, budou moci zájemci vychutnat vlídně teplé vlny tropických peřejí. Okolí nížinné **řeky Kinabatangan** zase oplývá mimořádným bohatstvím fauny stejně jako **pralesní rezervace v Sepiloku**, kde centrum pro záchranu orangutanů úspěšně navrací zraněné jedince a opuštěná mláďata do volné přírody. A poznáte samozřejmě i zdejší milé a usměvavé obyvatele celé řady národností, jejich vesnice na kůlech nad mořem i pestrobarevná exotická tržiště. Návštěvníky zde čeká skvělé koupání, šnorchlování či potápění na ostrovech při obou protilehlých pobřežích severního Kalimantanu – zejména **ostrov Sipadan** je z hlediska bohatosti podmořského života jedinečnou světovou lokalitou.

A ještě jednu zvláštní formu turismu Malajsie rozvíjí. Je spojena s rychlým vývojem **zdravotnického průmyslu**. Díky moderním lékařským službám vzrostl počet zahraničních návštěvníků ze 75 tisíc v roce 2001 na téměř 400 tisíc v současnosti. K dispozici je zde široká škála lékařské péče, včetně operací srdce či kosmetických a stomatologických zákroků, a to vše za nižší ceny než ve Spojených státech. Malajsie přitahuje investory i pacienty do zdravotnictví svou rostoucí ekonomikou, vysokou úrovní gramotnosti a politickou stabilitou. Široká síť klinik a nemocnic je nedocenitelným pomocníkem pro ekonomiku země.

BRUNEJ

Brunej je z hlediska cestovního ruchu marginální zemí, do níž přijíždí jen asi **250 tis. turistů** ročně – nejvíce ze sousední **Malajsie (32 %)**, dále z **ČLR (12 %), Singapuru** a **Koreje (po 8 %)** a z **Británie (7 %)**. Většinou se jedná o obchodní cesty, pobytová turistika je slaběji rozvinutá, přestože malá země má co nabídnout – určitým limitujícím faktorem je vysoká cenová hladina a konkrence Indonésie a Malajsie. Nejvíce návštěvníků zavítá pochopitelně do brunejské metropole s mezinárodním letištěm. **Bandar Seri Begawan** či zkráceně jen Bangar je rozlehlým městem s pouze 70 tisíci obyvateli, upraveným a čistým. Nachází se zde jedna z nejpůsobivějších mešit na Východě – **mešita Omara Ali Saifuddina**. Druhou atrakcí je **vodní vesnička Kampong Ayer**, kam je možné se dostat pomocí lodí, jež fungují jako taxi. Výlet skýtá krásnou podívanou na stovky domů pohupujících se na hladině. Za návštěvu stojí **Muzeum korunovačních klenotů**, kde jsou vystaveny dary pro sultána, a rovněž **Brunejské muzeum** na třídě Kota Batu, které dává nahlédnout překrásné sbírce v **Islámské galerii**.

Na cestě z Bandaru do **Tutongu** se nachází největší turistická komerční atrakce – **Jerudongský park**. Velký komplex tohoto parku zahrnuje pólový stadion, stáje, golfová a kriketová hřiště. Bohužel do těchto sportovních zařízení se lze

dostat jen na pozvání. Návštěvníkům je však otevřen zábavní park s horskými drahami mnoha typů. Mnoho lidí jej navštěvuje převážně v noci, kdy opadne vlna veder a navíc lze obdivovat nádherně osvětlený komplex. Za parkem se nachází **Jerudongská pláž** a komplex s restauracemi, které mají otevřeno i v nočních hodinách.

VIETNAM

Vietnam se začal světu otevírat teprve v 90. letech v souvislosti se zavedením podobné politiky jakou se prosadila ČLR. Otevírání se zahraničnímu kapitálu s cílem zreformovat celý ekonomický systém se projevil i v investicích do ubytovacích zařízení. Počet turistů rychle narůstá a blíží se **5 miliónům ročně**, přičemž příjmy zhruba trojnásobně převyšují výdaje (aktivní saldo cca 2 mld. USD). Nejvíce turistů přijíždí z **ČLR (15 %), z Koreje (11 %), z USA a Japonska (po 9 %)** a **z Tchajwanu (7 %).** Jednoznačně nejznámější a nejatraktivnější lokalitou ve Vietnamu je slavná **zátoka Ha Long**. První Češi, kteří v padesátých a šedesátých letech minulého století v její blízkosti pracovali, zdravotníci v nemocnici Vietnamsko-československého přátelství v Haiphongu, jí dali počeštěné jméno Bedalong, odvozené z francouzského Baie d´Halong. Na ploše 1553 km2 je tady roztroušeno 1960 ostrovů, ostrůvků a strmých skalisek, která tu vytvářejí neobyčejně exotickou a romantickou atmosféru, zvláště v jádru této oblasti, kde na 334 km2 je soustředěno 775 těchto zvláštních převážně vápencových přírodních útvarů, po stamiliony let tvarovaných mořskými vlnami za přílivů a odlivů a krasovými procesy. Podobné útvary v této části světa nacházíme i na pevnině: v severním Vietnamu v okolí **Hoa Lu** při jižním okraji delty Rudé řeky (Hong Song) a dále na severovýchodě, v jihočínském Kuej-linu. Nikde však nemají takové osobité, pohádkové kouzlo jako v zátoce Ha Long, kde kontrastují s hladinou subtropického moře, jež je od pradávna domovem bohaté mořské fauny a flóry. Není proto divu, že už ve starší době kamenné, zhruba před 20 tisíci lety, se na ostrůvcích a v jeskyních vyhloubených ve skaliscích krasovou činností začal usazovat pravěký člověk. Moře i džungle a tropický deštný prales mu zde nabízely dostatek obživy po celý rok. Člověku, který opustil život v jeskyních, tu však členitý terén nenabízí možnost výstavby povrchových sídel, takže většina ostrůvků není už po tisíciletí obydlena a příroda je tu zachována ve svém panenském stavu. Vláda nezávislého Vietnamu brzy po skončení války s Francií začala pečovat o to, aby tato nesmírně cenná přírodní památka zůstala zachována neporušenou i v době průmyslového rozvoje, který už v době koloniální zasáhl přilehlé pobřežní okresy. Vždyť právě tam se nacházejí ložiska kvalitního antracitu, těženého v povrchových dolech, který se stal jedním z prvních vietnamských vývozních artiklů. V roce 1962 byla Halongská zátoka vyhlášena chráněnou krajinnou oblastí a prvořadou přírodní památkou celostátního významu. Už v té době, kdy zahraniční cestovní ruch byl ve Vietnamu jen slabě rozvinut, byly na přilehlém pobřeží vybudovány první hotely a rekreační střediska. Odtud bylo možno podnikat vyhlídkové jízdy mezi ostrovy a obdivovat fantazii rozněcující roztodivné tvary skalisek podobně jako v našich skalních městech, jenže ve zcela jiném měřítku a exotickém prostředí. V roce 1994 UNESCO schválilo zařazení jádra Halongské zátoky do seznamu Světového přírodního dědictví podle kritéria č. VII (areál neobyčejné přírodní krásy a estetické hodnoty) a v roce 2000 navíc i podle

kritéria č. VIII (význačné pokračující geologické procesy ve vývoji zemských útvarů a význačné geomorfologické útvary). To má ovšem velký význam nejen pro zachování a vědecko-kulturní využití této přírodní památky, ale i širší význam prakticko-hospodářský, protože zkušenost ukazuje, že památky zařazené na seznam světového kulturního, respektive přírodního dědictví přitahují zejména zahraniční turisty.

Ha Noi (česky Hanoj) hlavní město Vietnamu, je zajímavou směsicí západního a východního světa s čínským po staletí trvajícím vlivem. V nynější době město prochází modernizací. Hanoj ztělesňuje historického ducha, výchozí bod tvoří Stará čtvrť, kde lze navštívit mnoho muzeí, chrámů, památníků či parků. V okolí **Ho Chi Minhova mauzolea** se nachází i mnoho dalších historických budov: **Jednopilířová pagoda** či **Ho Chi Minhův dům**. Dále se nabízí i jiné zajímavé skvosty: např. **Chrám literatury, Armádní muzeum**, či **Muzeum vzdušných sil**, které nabízí k prohlédnutí stíhačky MiG či vrtulníky Mi-6 a mnohé jiné letouny. Chvíle relaxace či možnosti příjemné procházky poskytuje **park jezera Hoan Kieme** v centru města. Zdejší lidé zde každé ráno procvičují tai-chi. Podle legendy vlastnil král Le Loi kouzelný meč, kterým chtěl zahnat Číňany zpět na jejich území. Při plavbě po jezeře se však setkal s obrovskou želvou, která popadla meč a stáhla ho do hlubin. Obrovské želvy prý stále obývají vody jezera a naposledy byly spatřeny roku 1998. Dobrodružněji založení jedinci mohou vyrazit do okolí města a objevovat tamní půvabné vesničky, hory či údolí s úžasnou přírodní scenérií.

Další možností je výlet do zázemí metropole, např.. do **pohoří Sapa** s nedotčenou panenskou přírodou, v němž žije i řada etnických menšin. Výchozím místo do hor představuje městečko Sapa. Ale i v Hanoji je možné u mnoha cestovních kanceláří vybrat si několikadenní výlet či trek do Sapy a okolí. Možný je také výstup na **Fansipan**, nejvyšší horu Vietnamu. Populární je i národní park Ba Be, pro který jsou charakteristické jezera. Hlavní jsou 3 navzájem propojená jezera, dále se tu nalézá na 500 dalších jezer, deštný prales s 65 druhy savců a 214 druhů ptáků. Navštěvovaná je jeskyně **Hang Puong**.

V oblasti středního Vietnamu mají hlavní turistický význam města Hue a Da Nang. V **Hue** se nachází zachovalý **královský komplex** se svými hrobkami, paláci a hradbami je kulturní památkou UNESCO. Nachází se tu citadela s císařským městem uvnitř, **pagoda Thien Mu**, královské hroby a mimo jiné zastřešený most **Thanh Toan.** Větší a hospodářsky významnější **Danang** je jedním z největších vietnamských měst a zároveň jeden z nejdůležitějších přístavů země. Toto nevýrazné město leží na velké řece a procházka po jejím nábřeží v centru každého na chvíli zabaví. Za návštěvu stojí **katedrála a chrám církve Caodai**, druhý největší ve Vietnamu. Přívrženci této církve se snaží o syntézu všech náboženství a mají v zemi několik set tisíc přívrženců. Historicky zajímavé je hlavně **Čamské muzeum**, které připomíná více než tisíciletou historii království Čampa, jehož tvůrci – Čamové – nakonec neodolali silnějšímu Vietnamu. Jeho náboženským a kulturním centrem bylo **My Son** , dnes památka na seznamu UNESCO. Království Champa vzniklo na konci 2. století a zahrnovalo celou střední a částečně i jižní část dnešního Vietnamu. V 15. Století však byla většina území dobyta Vietnamem a jen na malém území se vláda čamské dynastie udržela ve vazalském postavení až do

roku 1832. Podstatné je, že Čampa byla hinduistická, proto v My Sonu najdeme zbytky věží a chrámů boha Šivy s nezbytnými lingamy (velkými kamennými penisy). Hned nad chrámy začínají strmé hory, které se táhnou až do Laosu.

Horké prameny Suoi Voi se nacházejí mezi městy Hue a Da Nang, asi 15 km od oblíbené **pláže Lang Co**. Nedaleko se nachází i **národní park Bach Ma**. Rameno hlavního pramene připomíná hlavu slona, proto jsou prameny někdy nazývané taky jako Sloní. Spíše než turistické je to však oblíbené relaxační místo místních obyvatel. Mezi Danangem a **Hoi Anem** se tyčí pět tzv. M**ramorových hor**, z nichž každá představuje jeden z buddhistických prvků vesmíru - Voda, Země, Oheň, Dřevo, Kov. Nejznámější je hora **Thuy Son** (Voda), jež je poutním místem jak pro buddhisty i hinduisty. V okolních vesnicích žijí potomci slavné chamské dynastie. Z hor je také překrásný výhled na Jihočínské moře, ovšem ten je limitován oblačností, která výhledu často brání. Město **Dalat** v Centrální vysočině nazývané také jako město věčného jara, je dalším atraktivním místem středního Vietnamu. Z památek tu je k vidění **Letní palác císaře** Bao Daie (posledního císaře Vietnamu) a několik pagod, z nichž nejzajímavější jsou **Linh Son** a **Linh Phong**.

Jižním oblastem Vietnamu dominuje historický **Sai Gon** (Saigon), komunisty přejmenovaný na **Than pho Ho Chi Minh**, tedy Ho Či Minovo město. V minulosti bylo město vybudováno Khméry a nazýváno Prey Nokor, po dobytí jižní Kambodže Vietnamci v 16. století však bylo připojeno k Vietnamu s novým názvem Saigon. Prominentní stavbou je zde **Palác znovusjednocení** připomínající unifikaci Severního Jižního Vietnamu v roce 1975, ze starších **katedrála Notre-Dam, Městské divadlo** nebo řada hotelů z koloniální éry. Z muzeí je bezesporu nejzajímavější **Muzeum vietnamské historie**, zatímco **Muzeum válečných obětí** je pojato poněkud propagandisticky, což u komunistické země nepřekvapuje. Asi 65km od Saigonu se nachází další válečná památka **Cu Chi**, což je rozsáhlý komplex 250km dlouhých podzemních tunelů, které sehrály význačnou roli ve válce ve Vietnamu v letech 1965-1975. Tunely vedly od Saigonu až po kambodžskou hranici. **Národní park Cat Tien** se nachází asi 140 km od Saigonu a je zahrnut k biosférickým rezervacím UNESCO. Žije zde vzácný nosorožec jávský, posledních asi 10 kusů. V džungli roste asi 1800 druhů rostlin a byl zde znovu vysazen i vzácný krokodýl siamský. **Souostroví Phu Quoc,** skupina 16 ostrovů blízko hranic s Kambodžou, je jedno z nejlepších míst pro šnorchlování a potápění ve Vietnamu. Ostrovy nabízejí nedotčené pískové pláže a větší část ostrovů pokrývá národní park. **Delta Mekongu** je nejúrodnější oblastí země. Nachází se zde mnoho zelených ostrůvků pojmenovaných po mýtických zvířatech. Hlavním centrem oblasti je město **My Tho** s největším **plovoucím trhem Cai Rang** v zemi. Velmi oblíbené jsou plavby na malých loďkách v ramenech u ústí Mekongu.

LAOS

Laos je stále zemí, jíž vládne komunistický režim, který sice také pootevřel dveře zahraničnímu kapitálu, v cestovním ruchu však zůstává slabě rozvinutou zemí, do níž sice již přijíždí ročně téměř **2 mil. turistů**, ale **více než 50 %** tvoří

příjezdy ze sousedního **Thajska**, zhruba **20 % z Vietnamu, 6 % z ČLR a 3 % z USA.** Většina příjezdů je krátkodobých za účelem byznysu, proto i celkové příjmy jsou velmi nízké v řádu několika stovek miliónů USD.

Vientiane, hlavní město Laosu, v porovnání s ostatními hektickými městy jihovýchodní Asie oplývá velmi uvolňující atmosférou a připomíná spíše malé město skrývající množství zajímavých chrámů. Pravděpodobně nejstarším chrámem je **Wat Si Saket**, postavený v roce 1818. Mezi zdmi se nachází tisíce sošek Buddhy vyrobených ze dřeva, stříbra, kamene a bronzu. Ve městě se nalézá dřívější královský chrám **Haw Pha Kaew**, jež ukrýval vzácný smaragd zvaný Buddha. V současnosti slouží chrám jako malé muzeum. Nejrozsáhlejším muzeem je **Národní muzeum** (dříve nazývané jako Muzeum revoluce), které skrývá historické sbírky připomínající hrdinský boj laoského lidu proti Siamcům, Francouzům a Američanům, zahrnuje např. i sbírku ponožek členů politbyra, kteří utekli z věznice. Ve městě je ztvárněn i pařížský **Vítězný oblouk - Patuxai**. Oblouk obklopuje palmový příjemný park s fontánami. Dva kilometry severně od Patuxai se nalézá **národní symbol** a významný **náboženský monument Pha That Luang**, což je třípatrová pozlacená mohyla. Asi 24 km od města se nachází **Buddhův park** s venkovní bizarní sbírkou betonových soch buddhistického a hinduistického božstva, jakožto i reálnými či imaginárními šelmami. O starém královském městě **Luang Prapang** byla zmínka již v úvodní části, třetí sídlo, v němž sídlila regionální královská dynastie **Champasak** se nachází na jihu země. Hlavní atrakcí tohoto malého, dnes poněkud chátrajícího městečka je khmérský chrám **Wat Phu** z angkorského období (10. až 13. století).

Z přírodních krás Laosu je nejznámější mekongská oblast nazývaná **„Čtyři tisíce ostrovů",** laosky **Si Pan Don.** V celé délce svého toku mezi Tibetem a Jihočínským mořem je Mekong nejširší ve střední části Laosu – místy až 15 kilometrů. Dává tak vzniknout téměř čtyřem tisícům větších či menších ostrovů, jejichž počet se mění podle stavu hladiny tohoto veletoku. Kolem 30 ostrovů je obydlených. Zbylé ostrovy jsou pak domovem a hnízdištěm mnoha druhů ptáků, nicméně hlavním lákadlem této oblasti jsou **sladkovodní iravadští delfíni..** Nejznámější je ostrov **Don Det**, který je spojen se sousedním ostrovem Don Khon jediným mostem v této oblasti a jsou tak společně nejnavštěvovanější oblastí laosko-kambodžských hranic. Ostrovy lze projet na vypůjčených kolech a dojet až k **vodopádům Li Phi**, jediným vodopádům na celém toku Mekongu. Vodopády nejsou ani tak vysoké jako spíš rozlehlé, a tak je jejich burácení slyšet do širokého okolí. Pro překonání výškového rozdílu hladin pod vodopády a nad vodopády zde Francouzi v dobách svého vládnutí postavili **jedinou železnici v Laosu**. Chtěli tak překonat jedinou překážku při obchodě se dřevem, které jinak splavovali po celé délce řeky. Památky na tuto železnici v podobě několikametrových kolejí, dvou přístavních mol a rezavějící lokomotivy tu jsou k vidění dodnes. Ze samého jižního bodu ostrova je pak nádherný výhled do rozestupujících se vod Mekongu, který v těchto místech vplouvá na území Kambodže. Právě toto je místo, kam místní lákají turisty na výlet za sladkovodními delfíny.

KAMBODŽA

Kambodža má poněkud diverzifikovanější strukturu příjezdů, přestože jejich počet je jen nepatrně vyšší (**něco málo přes 2 mil.**) než v Laosu. Nejvíce jich je **z Koreje (13 %), z Vietnamu (10 %), Japonska (8 %), USA (7 %), ČLR a Thajska (po 6 %)**. Mezi nimi je velké množství pobytových turistů, kteří navštěvují nejvýznamnější pamětihodnosti a nepřekvapuje proto, že příjmy jsou až pětkrát vyšší než v Laosu.

Phnom Penh je hlavním a největším městem Kambodže. Přes svou pověst bouřlivého města jím lze bez problému cestovat a objevovat kambodžskou kulturu. Velmi atraktivní architektura tvoří dokonalou kulisu při procházce městem. Žádný návštěvník by si neměl nechat ujít **bulvár Sisowath Quay**. Zastavěná strana ulice obsahuje mnoho kaváren a obchodů. Za návštěvu stojí i **Královský palác a dvě velkolepé pagody**, které jsou jeho součástí. Pagody byly vystavěny v 19. stol. francouzskou technikou a s kambodžským designem. V blízkosti se nachází **Národní muzeum**, které obsahuje úžasnou sbírku umění zlatého věku Angkoru. Muzeum předělané z bývalé věznice Tuol Sleng nabízí pohled do nedávné hrůzné historie Kambodže. Neblaze proslulá „mapa z lebek“ již byla rozebrána, avšak muzeum stále uchovává mučící nástroje a historické snímky. Památník nezávislosti a osvobození postavený v buddhistickém stylu tvoří dominantu města připomínající odchod Francouzů roku 1953.

Angorský archeologický park je jedním z nejvýznamnějších archeologických míst v jihovýchodní Asii. Obsahuje pozůstatky Khmérské říše z 9. až 15. století. Chrám Angoru je vysoce symbolickou strukturou. Chrám byl postaven v hinduistickém pojetí a má představovat mýtickou horu Meru, proto byl vystaven do tvaru pyramidy a obklopen pěti věžemi, které reprezentují pět vršků pohoří Meru. Málokdo však ví, že velkolepá stavba zmizela na několik století z dosahu civilizace a znovu byla objevena až v 19. Století. V roce 1848, když si klestil cestu neprostupnou kambodžskou džunglí, narazil misionář **Charles – Emile Bouillevaux** na rozvaliny jakéhosi velkého dávného města a mezi nimi našel **Angkor Vat**, jeden z největších svatostánků světa. Velebné chrámy Angkoru Vatu zůstaly po staletí ukryty v hlubinách kambodžské džungle. Dnes patří k největším pokladům světové kultury. Tento rozsáhlý komplex vybudoval **král Súrjavarman II.** ve 12. století a zasvětil ho hinduistickému bohu Višnovi, aby sloužil jako svatyně a následně mauzoleum Súrjavarmana samotného. Byl považován za nebeský palác, kde se mohl zdržovat duch králů. Když v roce 1973 eskalovala válka v Kambodži, byl na francouzské archeology, kteří dohlíželi na Angkor Vat, vyvinut nátlak, aby chrám opustili. Celý chrámový soubor, který je ovšem jen částí celého komplexu, se stal úkrytem Rudých Khmérů. Dodnes jsou v chrámech díry po kulkách. Politickým cílem Rudých Khmerů bylo osvobodit zemi od náboženské závislosti, a proto dali odstranit z mnoha skulptur hlavy. Dnes probíhá restaurování, jsou ale pochybnosti, aby bylo provedeno odborně. Soukromou koncesi na prodej vstupenek má místní ropná společnost Sokimex. To znamená, že jen malá část vstupného jde na údržbu a rekonstrukci samotných chrámů, zatímco poměrně velké částky jdou do kapes ropné společnosti.

Vůbec největší zachovaná stavba v areálu Angkoru, a zajisté i nejslavnější, je dodnes vyobrazena na kambodžské státní vlajce. Ústřední chrám má tři široké stupně a připomíná tak pyramidu. Každý ze stupňů je lemován galeriemi s věžemi v rozích a vstupními pavilony uprostřed každé strany. Mezi galeriemi jsou dvě křížová nádvoří, ústící v krytá, stupňovitá schodiště. Vnitřní svatyně má plošné rozměry pouze 4,6 x 4,7 m, což je vzhledem k celkové mohutnosti stavby jen zdánlivě překvapivé – podobně je tomu totiž i u jiných khmerských chrámů, kde rovněž vnitřní prostor není tak podstatný. **Vnější a nejdelší galerie jsou zdobeny souvislými reliéfy**, na nichž lze mj. spatřit 2–3 tisíce nebeských víl, každá z nich je jiná (uváděný počet se v různých pramenech liší). Jde o první skutečný vrchol sochařské výzdoby khmerských umělců a řemeslníků.

Jen asi 2 km na sever od Angkor Vatu se dochovaly pozůstatky bývalého hlavního města **Angkor Thomu**. Hlavní město khmerské říše, postavené za vlády angkorského panovníka Džajavarmana VII. (1181–1219). Tento vládce se rozhodl vybudovat nové hlavní město poté, co bylo to předchozí zničeno čamským útokem v r. 1177. V době jeho největší slávy žil v novém hlavním městě údajně téměř milion obyvatel. Město má v podstatě čtvercový půdorys, orientovaný podle světových stran, a je ohrazeno 8 m vysokou zdí a téměř 13 km dlouhým a 100 m širokým vodním příkopem. Uvnitř se zachovaly jen kamenné stavby, vesměs náboženské povahy, zatímco dřevěná obydlí logicky neodolala času. V hradbách kolem Angkor Thomu je pět bran, každá na jednu světovou stranu, plus jedna brána Vítězná, kterou se z východu dalo jít přímo do královského paláce. Ke každé bráně se jde po vyvýšeném náspu nad příkopem – všechny náspy jsou lemovány sochami bohů a démonů držících hady, což upomíná na hinduistický mýtus o stloukání mléčného oceánu. Přístupové cesty procházejí obrovskými branami, což jsou víc než 20 m vysoké stavby se třemi věžemi, na nichž jsou ze čtyř stran veliké vytesané usměvavé tváře s širokými rty: dodnes panují spory o to, zda má jít o tvář boha Brahmy, bóddhisattvy Avalókitéšvary (Džajavarmanova éra byla ve znamení mahájánového buddhismu), či dokonce o tvář samotného panovníka.

Přímo v geometrickém středu Angkor Thomu stojí hlavní svatyně **Bayon**. Podobně jako Angkor Vat i Bayon se vzpíná pyramidovitě vzhůru, hlavní věž stavby se však od jiných staveb liší svou kruhovou základnou. Tyčí se do výše přes 40 metrů. Na vrcholu svatyně je dalších 49 menších věží, vyrůstajících z horních nádvoří – na všech těchto věžích se opakuje motiv obrovských obličejů ze všech čtyř stran, tak jako tomu bylo u vstupních bran. Samotný chrám je však unikátní také svou reliéfní výzdobou, která pokrývá stěny v délce zhruba 1,2 km. Je na ní zobrazeno více než 11 tisíc postav ve velmi rozmanitých podobách: vedle buddhistických motivů, dosud v Angkoru vzácných, se tu prvně ve velké míře objevují i výjevy z obyčejného života: vojáci, rybáři, kuchaři a podobně. Nechybí tu ani zpodobení boje s Čamy. V Angkor Thomu se nalézají i další pozoruhodné stavby, např. dvě terasy (**Sloní terasa a Terasa malomocného krále**), z boku zdobené detailně propracovanými vlysy, nebo rozpadlý chrám **Baphuon** (dříve údajně velkolepější než Bayon).

Ohromná stavba zvaná **Ta Prohm** z 12. století se nalézá poblíž opevněného Angkor Thomu, na levém břehu řeky Siem Reap. Její kouzlo pro návštěvníky spočívá především v tom, že zůstala ponechána takřka ve stejném stavu, v jakém byla nalezena. Stavby se staly kořistí mohutných stromů, jejichž kořeny vrostly mezi rozpadající se stěny. Původně mělo jít o buddhistický klášter a mělo tu žít více než 12 tisíc mnichů a 615 chrámových tanečníků. Tři vnitřní nádvoří jsou obklopena třemi galeriemi, uprostřed každé hrany jsou vstupní pavilony. V centru komplexu se nalézá ústřední svatyně se zbytky věží. Celkový dojem ze staveb samých trochu znesnadňuje fakt, že částečně splývají s bujnou vegetací, i to, že se tu vyskytuje mnoho dalších pavilonů, věží a svatyň, které neumožňují přehledný pohled. Přesto jde o jedno z nejpůsobivějších míst Angkoru.

Přestože komplex Angkoru výrazně zastiňuje ostatní kulturně-historické atraktivity, neznamená to, že Kambodža nemá více zajímavých míst – např. chrám **Preah Vihear** ležící na 525 m vysokém útesu v **pohoří Dangrek** u thajských hranic. Stavba má neobvyklý tvar, svatyně a jiné stavby byly vybudovány podél 800 m dlouhé osy a jsou spojeny chodníky a schodišti. Kambodži však neschází ani přírodní atraktivity, včetně krásných písečných pláží. Hlavní atraktivitou však je jezero ležící na stejnojmenné řece **Tonlé Sap** – je jedním z nejbohatších zdrojů sladkovodních ryb v zemi a zavlažuje také široké okolí. Název v khmerštině znamená cosi jako „řeka s neslanou vodou“, ale bývá vztahován i na jezero, které je vůbec největším sladkovodním jezerem celé JV Asie. Jezero se rozprostírá jižně od Siem Reapu, a má různou rozlohu v závislosti na ročním období. Zatímco v suchém období je to jen nějakých 2700 km^2, v době monzunových dešťů naroste několikanásobně, takže jeho plocha může dosáhnout až 16 000 km^2. Hloubka jezera pak může stoupnout z průměrného 1 metru až na 9 metrů. Tento nárůst je způsoben nejen dešti, ale také táním himálajských ledovců, jejichž voda napájí Mekong. Řeka Tonlé Sap se vlévá do Mekongu, avšak v této sezoně se její tok díky nárůstu vody obrátí a **vody Mekongu jej vytlačí proti jejímu proudu až do jezera**. Tento jev je naprosto unikátní a nemá ve světě obdoby. Jednou z výhod tohoto úkazu je obrovské množství ryb (asi 200 druhů), jež sem míří a jež tu lze nachytat. Pozoruhodný ekosystém umožňuje život i řadě ohrožených druhů ptáků. Některé části jezera tvoří zatopený les. Přímo na jezeře je několik „vesnic na vodě“, jejichž některé kolové domy jsou vysoké až 6 metrů. Oblast jezera Tonle Sap byla v r. 1997 vyhlášena chráněnou biosférou a zařazena do Světového přírodního dědictví UNESCO.

MYANMAR

Myanmar zůstává zemí, která je vůči cizincům ostražitá a uděluje jen malý počet víz. Počet příjezdů dosahuje jen asi **200 tisíc** a příjmy se počítají jen v desítkách miliónů USD. Nejvíce turistů přijíždí **z ČLR (16 %) a Thajska (14 %), dále z USA, Koreje, Tchajwanu a Japonska (po 6-7 %)**. V poslední době však vláda usiluje o výraznější nárůst návštěvnosti.

Dnešní **Myanmar** je sužován všeprostupující politikou, všekontrolující vládou, nedostatečnou ekonomikou a chudobou. Opozice vyzývala turisty, aby nepodnikali turistické cesty do **Barmy** (opozice stále trvá na tomto názvu) a

nepřinášeli peníze do státní pokladny, které podporují militantní vládu, jež násilně nutí k práci i děti. Naopak se také ozývaly hlasy k podpoře turismu, který by mohl přinést finančních prostředky místním. Proto se doporučuje turistům, kteří nechtějí podporovat tamní vládu, aby se vyhnuli pětihvězdičkovým hotelům.

Rangún byl až do listopadu 2005 hlavním městem Myanmaru, kdy jej nahradilo **Naypyidaw**. Město je známé hlavně díky své koloniální architektuře, v níž splývají vlivy britské, indické, čínské a barmské. Rangún je dosti přeplněné a hlučné město, oplývá četnými parky, tržišti a širokými ulicemi s postranním stromořadím. Mezi dominanty města patří zlatem zdobená **pagoda Shwedagon**, která nejvíce vynikne hlavně při západu slunce. Tyčí se nad okolní městský terén a díky své unikátní kráse se považuje za jeden z divů světa. Mezi další buddhistické stavby patří **Sule Paya**, osmihranná pozlacená stúpa, jenž údajně uchovává Buddhovy vlasy. Na okraji města stojí **Mailamu Paya**, pagoda s pozlacenou sochou Buddhy v nadživotní velikosti. V anglickém stylu se nese **katedrála Svaté trojice** postavená Brity. Druhá katedrála v Rangúnu se nazývá **Katedrála svaté Marie**, jejíž interiér je unikátní. Domovem největšího počtu divokých zvířat v Myanmaru je **Zoologická zahrada** v Rangúnu. Poprvé byla otevřena Brity v roce 1906. Nádhernou sbírku růží pěstuje **zahrada Mahabandoola**, v areálu zahrad stojí **pomník Nezávislosti**. Zahrady též nabízejí nádherný výhled na radnici a budovy z dob koloniálních.

Mandalay, poslední královské město se svými početnými paláci, chrámy a pagodami reprezentuje budhistické a kulturní centrum Barmy. Ve městě je rozeseto několik řemeslných trhů a obchodů s kamennými rytinami a jemným, zlatnickým uměním. Mandalay (založené v r. 1857) přebralo jméno po nedalekém kopci. K hlavním atrakcím se řadí **Shweyattawský Buddha**, který svým prstem ukazuje cestu do města, zlatem pokrytá pagoda Eindawya, **pagoda Shwekyimyint** a **Mahumuni neboli Velká Pagoda.**

Bagan rozkládající na březích řeky Irávádí (Ayerwaddy) patří zcela jistě mezi nejzajímavější oblasti v jihovýchodní Asii. Na oblasti okolo 40 km2 je postaveno na 1000 pagod, buddhistických chrámů a stúp, z nichž mnohé se datují do 11. a 12. stol. Bagan býval po 230 let prvním hlavním městem barmského státu. Město bylo založeno roku 849 a rozkvétalo za období říše krále Anawrahta (1044-1077), 42. vládce baganské dynastie. Za nejsvětější chrám se považuje **Ananda**, který byl vystaven za třetího krále Kyanzittha roku 1091. Název pochází od paliského slova „anantapannya“, což znamená „nekonečná moudrost“.

Úkol k textu

- Sestavte tabulku návštěvnosti a její struktury všech zemí regionu.

3.2. Cestovní ruch v Thajsku – případová studie

Nejstarší státy na území dnešního Thajska vznikly v jeho jižní části kolem přelomu letopočtu. Na ústřední rovině se kolem 3. století zformovala civilizace **Dváravatí**, jejíž městské státy obývali převážně **Monové**, vyznávající théravádový buddhismus. Později sem střídavě zasahovala moc angkorské říše s významným střediskem v **Lopburi**. Zároveň se od severovýchodu začalo na dnešní thajské území šířit thajské osídlení. V průběhu 13. století vzniklo v severní části několik thajských států, z nichž nejvýznamnější byly **Lanna** a **Sukhothaj**. Stát Sukhothaj za vlády krále Ramkhamhenga získal mocenskou převahu na většině tohoto prostoru. Proto je oficiální historiografií považován za první thajský stát. V roce 1350 byl na ústřední rovině založen nový stát **Ajutthaja**. Během několika desetiletí se ajutthajským panovníkům podařilo vojenskou silou i sňatkovou politikou ovládnout Sukhothaj. Zároveň úspěšně vedli opakovaná tažení proti khmérskému Angkoru. To po roce 1431 přispělo k přenesení střediska kambodžské státní moci do Phnom Penhu. Vedle Ajutthaje vznikl v polovině 14. století také stát **Lan Sang** v dnešním Laosu a severovýchodním Thajsku. Na severu nadále existoval stát Lanna. Roku 1569 dobyla Ajutthaju barmská vojska a vnutila jí vazalské postavení. Za vlády krále Naresuana však Ajutthaja svou nezávislost na Barmě obnovila. V 17. století byla dominantní mocností ve střední části Zadní Indie a zejména za vlády krále Naraje udržovala bohaté mezinárodní styky. V roce 1767 však podlehla nové barmské invazi a tentokrát byla zcela zničena. Královskou moc obnovil v **Thonburi** vojevůdce Tak Sin, ale roku 1782 byl svými dvořany prohlášen za nepříčetného a zabit. Vlády se zmocnil generál Buddha Yodfa Chulaloke jako král Ráma I.

Nová dynastie přijala jméno **Čakri** a přesunula hlavní město na opačný břeh řeky Chao Phraya, do **Bangkoku**. Pokračovala v mocenské expanzi, zahájené už Tak Sinem, a vynutila si hegemonii na celém území mezi Barmou a Vietnamem pod jménem Siam. Koloniální pronikání Británie a Francie do regionu však představovalo vážnou hrozbu také pro Siam. Králové Mongkut (Ráma IV., 1851–1868) a Čulalongkorn (Ráma V., 1868–1910) reagovali vstřícnou diplomacií, územními ústupky a reformami, které měly jednak zvýšit prestiž Siamu v očích mocností, jednak upevnit centralizovanou státní moc na územích, která byla dosud vůči Bangkoku ve volném vazalském poměru. **Tak vznikl moderní thajský stát v nynějších hranicích.** Za vlády krále Rámy VI., 24. června 1932, byla státním převratem zavedena konstituční monarchie. V době 2. světové války podpořila vláda Plaeka Phibunsongkhrama Japonsko, jiní politici ale udržovali styky se Spojenci a vytvořili odbojovou organizaci Seri Thaj. Po válce se tato frakce, v jejímž čele stál Pridi Phanomjong, chopila státní moci a následovalo období demokratičtější politiky. Dvojice státních převratů v letech 1947 a 1948 přivedla k moci opět Plaeka Phibunsongkhrama a Thajsko se zapojilo do studené války na straně USA. Sarit Thanarat, který se postavil do čela vlády po dalších dvou převratech na konci 50. let, začal znovu zdůrazňovat úlohu monarchie v thajské společnosti.

Rozvoj cestovního ruchu je v Thajsku spojen s válkou USA ve Vietnamu. Vojáci, kteří měli dovolenou zjistili, že v thajské metropoli Bangkok se lze

velmi dobře nejen pobavit v místních restauracích a barech, ale také získat levně společnici za účelem sexuálních radovánek. Tato forma tzv. **sexuální turistiky** se stala velmi populární a po skončení vietnamské války v r. 1975 a odchodu vojenské klientely zaujali její místo civilní turisté z USA a západní Evropy, kteří měli zájem i o poznávání kulturně-historických pamětihodností a tropické přírody. Země proto začala intenzivně budovat přímořské turistické komplexy v místech s příhodnými plážemi ke koupání, ubytovací zařízení pro různě náročnou klientelu a poznávací zájezdy do nejatraktivnějších destinací. Počet turistů se tak rychle zvyšoval a tím i příjmy z cestovního ruchu. V r. 2001 poprvé přesáhl počet příjezdů hranici 10 miliónů a v r. 2011 jich bylo více než **20 miliónů**. Nejvíce turistů přijíždí **z Malajsie (12 %), Japonska (8 %), Koreje, ČLR, Británie, Austrálie a USA (po 5-6 %)**. Příjmy jsou nejvyšší v celé oblasti a každoročně rostou – přesáhly již 20 mld. USD a celková bilance je vysoce aktivní (přes 15 mld. USD).

Kontrolní otázka

Proč se centrem sexuální turistiky stal Bangkok a ne metropole jiných zemí oblasti?

3.2.1. Regionalizace cestovního ruchu v Thajsku

Thajsko nemá specifickou regionalizaci z hlediska cestovního ruchu, v praxi se používá ekonomickogeografická makroregionalizace na severní nazývaný také jménem historického království Lanna, /severo/východní zvaný Isan, centrální v dolním povodí Menamu alias řeky Chao Phraya a jižní Thajsko zahrnující šíji Kra spojující Thajsko s Malajským poloostrovem. Hlavní turistické destinace jsou soustředěny v jižním a centrálním regionu, stát se však snaží přilákat zahraniční návštěvníky i do severního a východního vnitrozemí. V tomto úsilí úzce spolupracuje s Laosem i Kambodžou v rámci sdružení nazvaného Smaragdový trojúhelník. Thajsko má zatím v regionu jihovýchodní Asie primát v nejvyšší návštěvnosti v rámci tzv. pobytového turismu.

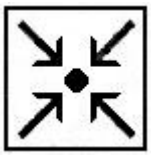

Příklad: Ostrov Phuket – perla Andamanského moře

Ostrov Phuket patří k nejnavštěvovanějším místům nejen v Thajsku, ale v celé jihovýchodní Asii vůbec. Není to ostrov jen tak ledajaký, pyšní se hned několika výjimečnostmi. Je například největším ostrovem v zemi (543 km2), jako jediný tvoří samostatnou provincii a také je provincií nejbohatší. Zásluhu na tom mají právě turisté, kterých sem přijíždí každý rok více než milion. Veškerá infrastruktura je tomu přizpůsobena – hotely, restaurace, půjčovny všeho možného, různé atrakce, to vše čeká na rekreace chtivé návštěvníky. Ničivá tsunami v roce 2004 sice řádila i zde, ale dnes už je vše opraveno a obnoveno. Většina života se odehrává v turistických letoviscích na západním pobřeží. Tady jsou totiž pěkné písčité pláže, zatímco na východě Phuketu

najdete spíše bláto. Jinak je téměř tři čtvrtiny ostrova hornatých a zalesněných, na severu se dokonce nacházejí malé zbytky deštného pralesa.
Phuket není místo, které by zrovna vynikalo historickými nebo kulturními památkami. Nikdo to ostatně ani nečeká, většina návštěvníků tráví čas na **plážích, v restauracích a klubech**. Pravda, zdejší architektura je mnohdy velmi malebná, některé budovy připomínají evropské středomoří nebo Čínu a odrážejí tak různé historické vlivy, ale většinou nejsou starší než z 19. století. Hodně těchto staveb má nějaký vztah k těžbě cínu, což byl dříve zdejší hlavní produkt a obchodní artikl. Těžbu i obchod měli pod palcem Číňané, kteří na vývoji ostrova i jeho kultuře zanechali zřetelný vliv. Dnes Phuketu kromě turismu zajišťuje příjmy také produkce přírodního kaučuku z rozsáhlých plantáží. Pokud si tedy budete chtít „odpočinout“ od ležení na pláži, můžete se **projet na slonovi, navštívit mořské akvárium, motýlí** nebo **orchidejovou farmu** a podobné atrakce. Samozřejmě se dá vyzkoušet i **potápění a vodní sporty**. Zejména v monzunové sezóně je ale nutné dát pozor na silné proudy, kterými je zdejší moře pověstné. Na hlavních plážích bývají v případě nebezpečí vyvěšené varovné vlajky.
Phuket má ještě jednu pozoruhodnou a dosti bizarní atrakci, o které většina návštěvníků nemá vůbec tušení. Každý rok se na ostrově koná tzv. **Vegetariánský festival (džia-čai)**. Tradice začala v roce 1825, kdy do městečka Get-Hoe v okrese Kathu přijela z Číny opera, aby vystoupila pro horníky. V té době byla oblast ještě z větší části pokryta džunglí a tropické nemoci byly běžné. Proto také všichni členové opery onemocněli neznámou horečkou, a tak se rozhodli přejít na vegetariánskou dietu. Brzy poté se uzdravili a veškeré problémy zmizely. Když se místní obyvatelé dozvěděli, že důvodem uzdravení bylo rituální vegetariánství s různými obřady, byli nadšeni a položili základ tradice. Od té doby vždy od prvního večera devátého lunárního měsíce (čínského kalendáře) do devátého dne téhož měsíce probíhá festival, jehož cílem je tělesná i duchovní očista komunity a jejích členů. Kromě vegetariánství, zdržení se alkoholu a pohlavního styku je ovšem charakteristickým rysem festivalu dočasný piercing různých částí těla. Ne však nějakými náušničkami. Muži, v menší míře i ženy, nosí skrze tváře takové předměty, jako smetáky, deštníky, dlouhé jehly, nože, židle od stolu, řetězy z mopedu a dokonce třeba sekačky na trávu. Svou bolestí prý očisťují nejen sebe, ale i ostatní lidi od zla i hříchů. Je to podobné jako křesťanská idea ukřižování.

Úkol k textu

Vyhledejte české cestovní kanceláře, které organizují zájezdy do Thajska a srovnejte jejich programy. Které atraktivity se v nich nacházejí nejčastěji?

Jelikož je Thajsko vyhledávanou turistickou lokalitou, najdeme zde širokou škálu ubytovacích kapacit. Ubytování je různé ceny i kvality. Větší města a turistická centra nabízejí luxusní ubytování v hotelech s bazénem, posilovnou či saunou. Střední kategorie je zastoupena rodinnými penziony, levná kategorie zase kempy, bungalovy a guesthousy. Od těchto levných ubytování nesmíte očekávat žádný komfort, koupelna je většinou na patře a s hygienou si zde moc

starostí nedělají. Součástí pokoje je jen postel či matrace, moskytiéra, větrák a výjimečně koupelna. V odlehlejších oblastech Thajska, mimo turistické resorty, nabídka ubytování klesá a cestovatelé musí přijmout, co jim daná oblast nabízí. Přenocovat se dá také v národních parcích za jednorázové vstupné. V Bangkoku a jiných velkých městech si však můžete vybrat nocleh podle vaší aktuální finanční situace. V Bangkoku najdeme dokonce hotely, které se řadí mezi ty nejlepší na světě a jejich kvalita se rok od roku lepší. Pro cestovatele a turisty, kteří chtějí ušetřit, je centrem levného ubytování hlavní třída Khao San a její okolí v historickém centru města. Cena za ubytování se liší podle typu zařízení a také podle ročního období. V zimních měsících bývají ceny vyšší než v období dešťů a léta. Pro lidi, kteří přijeli do Thajska rozjímat a relaxovat, jsou vhodná ubytování v buddhistických klášterech. Vybavení je zde jen základní, muži a ženy spí odděleně. A je důležité znát základní pravidla etiky chování v klášteře.

Příklad: Pattaya – letovisko pro každého

Bývalé rybářské městečko, které si v minulosti oblíbili američtí vojáci, je dnes jedním z nejznámějších thajských letovisek. Vzhledem k možnosti levného ubytování, krásným plážím a výborným restauracím patří v Thajsku k nejnavštěvovanějším turistickým cílům. **Letovisko Pattaya** leží pouhých 145 kilometrů od hlavního města země Bangkoku. Transfer autokarem z letiště u Bangkoku trvá asi dvě a půl hodiny. Proslulé přímořské středisko bylo desítky let pomyslnou bránou do exotického ráje a dlouhou dobu patřilo nepřekonatelně k nejnavštěvovanějším místům v Thajsku. Tato lokalita vždy nabízela ubytování různých kategorií s ohledem na přání a možnosti turistů. I když se Pattaya díky americkým vojákům proslavila jako **město červených luceren**, dnes má k této pověsti daleko. Jde o moderní živé středisko vyhlášené bary, diskotékami, nočními kluby, kabarety a restauracemi. Turisté milující noční život plný zábavy a vzrušení směřují hlavně do centra a jižní části města, kde jsou zábavní podniky soustředěny. Poptávka po nich způsobuje, že se město stále rozrůstá, dnes už více do výšky než do šířky. Zkrátka ale nepřijdou ani ti, kteří po bujarých radovánkách netouží. Mohou se uchýlit do příjemných hotelových areálů se zahradami a bazény nebo utéct na některý z přilehlých ostrovů.

Osobité kouzlo Pattayi spočívá v členění jejího pobřeží, které je rozděleno třemi skalními mysy na tři jedinečné pláže. Pro ty, kteří dávají přednost klidnější dovolené, je jako stvořená **Wong Amat** v severní části města. Její bílý písek a pozvolný vstup do moře si oblíbili i čeští turisté, kterým vyhovuje také zelené okolí. **Royal Cliff Bay** se nachází asi čtyři kilometry od pulzujícího centra. Poznávacím znamením je dlouhé betonové molo s několika vstupy do moře, nad kterými nepřetržitě visí oko plavčíkovo. Na jihu města najdete **Jomtien Beach** tvořenou dlouhou palmovou pobřežní promenádou lemovanou hotely. Jomtien Beach žije dnes svým vlastním životem, včetně zábavy. Dále na jih od Jomtien Beach je situováno několik samostatných hotelových areálů přímo na břehu moře, které nabízejí nejkvalitnější přírodní zázemí i koupání v celé oblasti.

Většina pláží je pokrytá hrubozrnným žlutým pískem. Milovníci tropické přírody ocení přilehlé korálové ostrovy s překrásnými plážemi, na které z

Pattayi vyplouvají po celý den lodě i malé bárky. Pokud sem zamíříte za aktivním odpočinkem, nabízí se množství vodních sportů od potápění na útesech po windsurfing, dnes se sem ale jezdí také za golfem nebo na motokáry. Rozhodně byste se však neměli vyhýbat místní kultuře a milým lidem. Jsou tu nesčetné možnosti atraktivních výletů do přírody i za poznáním, nezapomenutelným zážitkem může být například návštěva buddhistického chrámu.

Úkol k textu

Zkuste připravit propagační leták, kterým byste oslovili českého turistu, aby navštívil právě Pattayu.

3.2.2. Další rozvoj cestovního ruchu v Thajsku

Drtivá většina turistů přiletí do Thajska letadlem a to do hlavního města Bangkoku. Originální název města zní: Krung Thep Maha Nakhon Amorn Rattanakosindra Mahindrayutthaya Mahadilokpop Noparattana Radchhani Burirom Udom Rachnivet Mahastan Amorn Pimarn Avatarn Satit Sakututtiya Vishnukarm Prasit, což přeloženo do češtiny značí: Město andělů, velké město, věčné a nádherné sídlo hinduistického boha Indry, vznešené město, kde je uloženo devět skvostných drahokamů (diamant, rubín, smaragd, žlutý safír, granát, modrý safír, měsíční kámen /selenit/, zirkon, kočičí oko /to je cymofán, odrůda chrysoberylu/), královské město s mnoha velkolepými paláci a stavbami, věčné město, kde sídlí bohové a má svůj domov hinduistický bůh Krišna, město stvořené bohem Višnou. Takto dlouhý název by si jistě nikdo nezapamatoval a tak se mu zkráceně již od roku 1782 říká Krung Thep, tedy Město andělů. Přesto ho celý zbytek světa zná pod jménem Bangkok, což byl název původní osady, která se za poslední dvě staletí vyvinula v jednu z největších světových megapolí a pohltila i Thonburi ležící na protilehlém břehu Menamu.

Bangkok patří mezi nejvýznamnější metropole jihovýchodní Asie. Mezi nejnavštěvovanější turistická místa patří **Královský palác** a **Wat Phra Keo**. Stavba tohoto komplexu byla započata roku 1782 a areál je obehnán 1900 metrů dlouhou zdí. V chrámu je uchována uctívaná socha **Smaragdového Buddhy**. Vstupné do Královského paláce zahrnuje vstup také do sousedního **Velkého paláce a paláce Vimanmek**. Královská rodina dnes již žije v paláci Chitralada v bangkokské čtvrti Dusit. Palác Vimanmek nechal postavit Ráma V. a je údajně **největší stavbou z týkového dřeva na světě**. Za návštěvu jistě stojí **Wat Pho** – nejstarší a největší „wat“ v Bangkoku, který se stal centrem státního vzdělávání. Původní stavby pocházejí z 16. století, ale chrám byl ve století osmnáctém přestavován. V roce 1832 zde byla vystavěna **kaple Ležícího Buddhy**, který je celý pokrytý zlatem a měří 46 metrů.

Na sever od Královského paláce stojí **Sanam Luang**, místo kde se konají kremace členů královské rodiny. Na západ najdeme **Wat Mahathat neboli**

Chrám vznešeného památníku, který se nachází mezi univerzitami Silpakorn a Thammasat. Dalším zajímavým místem je chrám **Wat Bovornivet** známý svými nástěnnými malbami z 19. století. V této oblasti stojí za vidění také **Národní muzeum** s unikátní sbírkou historie a umění. Překrásnou stavbou je také **palác Wang Na** a **kaple Duddhaisawan**, s nádhernými nástěnnými malbami a výjevy z Buddhova života. V Bangkoku je opravdu velké množství nejrůznějších zajímavých chrámů, které stojí za vidění, jmenujme ještě **Wat Rachanat, Wat Saket, Wat Suthat, Wat Rachabophit** nebo **Wat Rachapradit.**

Čtvrť Dusit se nachází severně od Královského města. Stojí zde královský chrám **Wat Benchamabophit** a **palác Chitralada**, který je rezidencí pro krále a královnu. Dusit je také centrem veškeré politické moci. Sídlí zde premiér, ministerstva a stojí zde **budova Národního shromáždění**. V této čtvrti můžete kromě památek navštívit také koňské dostihy, thajský box či zoo. Nedaleko Bangkoku můžeme najít zábavní park z roku 1970 **Ancient City** či **krokodýlí farmu.** Centrum města láká k nákupům a toulání se po obchodní čtvrti **Old Farang Quarter** s krásnými koloniálními budovami. Obchody a bohatý noční život na vás čekají také ve **čtvrti Silom**. Ve staré čtvrti Farang stojí **katedrála Nanebevzetí**, **mešita Haroon** nebo buddhistický chrám **Wat Suan Phu**.

Asi 150 km severovýchodně od Bangkoku leží **Lopburi**. Je významným místem, kde se našly archeologické vykopávky z mladší doby kamenné a bronzové. Jde o jedno z nejstarších thajských měst, ze kterého do dnešní doby zbyly trosky chrámů, paláců, zdí a bran. Nejvýznamnější památkou je **Prang Sam Yod neboli chrám Tří špiček věží**. Khmérský chrám **Wat Phra Si Rattana Mahathat** pochází z 12. století. Za ním stojí **palác krále Naraie Pha Narai Ratcchaniweta**, který se stavěl 12 let. V paláci je k vidění krásná hlavní brána Pratu Phayakkha, hala Chanthara Phisan, modlitebna Phra Chao Hao, pavilon Suttha Sawan a v přilehlých budovách se nachází **národní muzeum Lopburi**.

Za návštěvu stojí i bývalá thajská metropole **Ayutthaya**, která se stala historickým parkem a patří mezi památky pod záštitou světového a kulturního dědictví UNESCO. Ze zdejších chrámů a paláců zbyly ve většině případů už jen trosky, takovým případem jsou například chrámy **Wat Phra Mahathat, Wat Phra Ram, Wat Phra Si Sanphet a Wat Ratchaburana**. O zdevastování těchto jedinečných památek se ve velké míře zasloužili Barmánci. Ve **Wat Lokaya Sutharam** najdeme 42 metrů dlouhou sochu ležícího Buddhy. Stojí zde také waty s krásnými zahradami, například **Wat Na Phra Men či Wat Yai Chai Mongkhon**. Jednotlivé stavby jsou poměrně daleko od sebe, proto se doporučuje pronájem kola nebo auta. Jedním z nejfotografovanějších míst v Ayutthayi je **Buddhova hlava**, kolem které vyrůstají kořeny stromu. V oblasti Ayutthaya můžete také navštívit **národní muzeum Chao Sam Phraya**, které návštěvníkům představuje vývoj thajského buddhistického sochařství.

Historicky je s Ayutthayou spjato **Bangg Pa-in** s komplexem královských paláců. První palác nechal založit král Prasar Thong v 17. století. Palác sloužil jako **letní sídlo** králů dynastie Ayutthaya. Mezi jednu z nejfotografovanějších

památek Thajska patří právě zdejší **jezerní pavilon Aisawan Thi Phaya** postavený v thajském stylu. Tento pavilon uchovává bronzovou sochu krále Čulalongkorna. Většina staveb, které jsou zde dnes k vidění, však pochází z 19. století, jelikož původní stavby byly z převážné části zničeny Barmánci. Před vstupem do areálu je nutné si zahalit ramena, kolena a vyzout si boty.

Konečně třetí historická metropole Thajska a současně další historický park **Sukhotai** se rozkládá na ploše 70 km2 a jeho součástí je kolem 40 thajských watů. Původní město Sukhotai vzniklo již ve 13. století a bylo centrem umění a architektury. Město postupně ovládalo celé severní Thajsko a éra královského města Sukhotai byla zlatým věkem thajské civilizace. Dnes je toto staré město sjednoceno v historickém parku, který je zapsán na Seznamu světového dědictví UNESCO. Zdejší architektura je typickou ukázkou thajského stylu. Uprostřed areálu je vidět opevněné královské město s mnoha chrámy a muzeem. Mezi nejkrásnější chrámy patří **Wat Mahathat** ze 13. století, kde jsou uchovány sochy Buddhy.

Jednou z nejvýznamnějších buddhistických památek v Thajsku jsou trosky dřívějšího sukhothajského království v **Si Satchanalai**. Několik let zde probíhaly restaurátorské práce, které byly dokončeny v roce 1987. Oblast tohoto historického parku leží na pravém břehu řeky Yom a pokrývá plochu 7 km2. Nejznámějším a největším je zde chrám **Wat Chedi Jet Teo** – chrám se sedmi řadami pagod. Každá z pagod byla postavena ve šrílanském stylu a vypadá, jako by jeho základy podpíralo množství slonů, kteří jsou zde vytesáni. Z pahorku, kde najdeme trosky chrámu **Wat Khao Phanom Phloeng** shlíží na město velký sedící Buddha. O zničení tohoto královského města se opět zasloužili Barmánci.
Druhé největší město Thajska vyrostlo na severu země kolem řeky Ping, která poskytuje výborné podmínky pro pěstování rýže. Město se nachází v nadmořské výšce 300 metrů a kolem dokola ho obklopují hory, z nichž největší je **Doi Pui** měřící 1675 metrů nad mořem.
Chiang Mai je v dnešní době obchodním centrem severního Thajska. Návštěvníky sem lákají kvalitní obchody, restaurace, hotely, bary a trhy. Město přitahuje návštěvníky také svou přírodou, chrámovými zvony a klidem. Uvnitř městských hradeb bylo vybudováno kolem 300 svatyní a chrámů, kterých se do dnešní doby dochovalo jen 36. Mezi zdejšími obyvateli se udržuje také tradiční kultura a zvyky, která patří mezi nejvýraznější v celém Thajsku. Největším chrámem v Chiang Mai je **Wat Phra Sing**, který je typickým příkladem klasického severního stylu. Kromě chrámů zde stojí za vidění také místní trh, muzeum s rozsáhlými sbírkami předmětů z doby království Lanna a válečnými zbraněmi. Nedaleko města se rozkládá **národní park Doi Inthanon** pojmenovaný podle nejvyšší hory Thajska měřící 2 565 metrů nad mořem. Park zabírá území o velikosti 1 000 km2 a upoutá svou působivou scenérií. V této oblasti se vyskytují také vesnice, kde žijí horské kmeny a etnické menšiny.

Starobylé město **Chiang Rai** bylo založeno ve 13. století ještě severněji než Chiang Mai a do dnešní doby se zde dochovalo několik chrámů, jako například **Wat Phra Kaeo**, ze kterého pochází nejvíce uctívaný **Smaragdový Buddha** v Thajsku. Ten je dnes ale umístěn v Bangkoku. Navštívit můžete i M**uzeum horských kmenů**, které představuje historii, život, problémy a výrobky

horských kmenů nebo se vydat na procházku do okolní hornaté krajiny. Chiang Rai je ideálním výchozím bodem pro trekkingy do této oblasti. Velkou městskou atrakcí je také **řeka Mae Kok**, která tudy protéká a představuje hlavní dopravní tepnu.

V rušném a rychle se rozvíjejícím městě **Lampang** na severu je k vidění množství starobylých památek. Není to zde ale tak turisticky vytížené a komerční jako například v Chiang Mai. Zdejší stavby v barmském stylu jsou z velké části postaveny z týkového dřeva, které se zde ve velkém těžilo. Je zde řada významných watů, muzeum a hlavním lákadlem je **výcvikové středisko pro slony**. Říká se, že toto středisko je nejlepší v celém Thajsku a je zde umístěno asi 100 zvířat určených pro výcvik a práci se dřevem. Významnou stavbou ve městě je **Wat Phra That Lampang Luang** pocházející z 15 století, který nebyl nikdy dobyt Barmánci a dnes je z něj významné poutní místo. Údajně je v chrámu ukryt i pramen vlasů patřící Buddhovi.

Nakhon Ratchasima známé i pod zkráceným jménem **Khorat** je hlavním centrem celé východní oblasti známé jako Isan. V Khoratu je velké množství ubytovacích zařízení i restaurací. Turisté hlavně ocení blízkost mnoha cenných historických památek. Nejblíže je chrámový komplex **Prasat Hin Phanomwan**, který je dodnes obýván několika mnichy. Mezi nejkrásnější památky khmerské architektury patří **Prasat Hin Pimai** z 11. století, který se podobá známějšímu Angkor Watu. Ve vesnici **Dan Kwian** se vyrábí jedinečná keramika, kterou si mohou návštěvníci v případě zájmu zakoupit.

Vesnici **Ban Chiang** najdeme na severovýchodě v provincii Udon Thani, která je známá především svými archeologickými nalezišti. V této vesnici se nachází stejnojmenné **národní muzeum**, ve kterém jsou vystaveny starobylé předměty staré 4-7 tisíc let nalezené v okolí muzea a jsou typické pro **kulturu Ban Chiang**. Zdejší ozdobná keramika patří mezi nejstarší na světě. Proto byla v roce 1992 celá oblast zapsaná na Seznam světového a kulturního dědictví UNESCO. Asi 16 km za vesnicí najdeme klášter **Wat Pa Ban Tad**, který je ukryt v pralese a obehnán zdí. Tajemnou atmosférou oplývá také **historický park Phu Pra Bhat**. Jedná se o jeskynní komplex v **pohoří Phu Pan**.

Kanchanaburi je největší město na západě centrálního Thajska a do povědomí lidí se dostalo zejména díky **filmu „Most přes řeku Kwai“** a stalo se tak jednou z největších atrakcí v celém Thajsku. Kanchanaburi leží asi 60 km od Bangkoku a jinak je spíše zemědělským a průmyslovým městem. Prochází tudy železnice vedoucí podél řeky Kwai z Myanmaru do Thajska. Stavba této železnice nechvalně proslula tím, že jí během stavby za druhé světové války padlo za obět na 100 tisíc japonských zajatců. Dnes je město poutním místem válečných veteránů a navštívit zde můžete **válečné muzeum** a hřbitovy. Most z druhé světové války sem dnes přijíždějí obdivovat tisíce turistů z celého světa.

Z přírodních krás stojí určitě ještě za zmínku nejstarší **národní park Khao Yai** v Thajsku založený v roce 1962 na území velkém 2168 km2. Tato chráněná přírodní rezervace zasahuje do čtyř provincií a nachází se v nadmořské výšce od 60 do 1400 metrů. Park se stal domovem pro volně žijící stáda slonů, tygrů, leopardů, jelenů a vzácného divokého skotu – gaurů. Park také protíná

množství docela špatně značených turistických stezek. Při putování parkem můžete narazit na některý z mnoha krásných vodopádů, které lákají ke koupání.

Provincie **Krabi** je vyhlášená svými překrásnými plážemi a nedotčenou krajinou s typickými skalními útvary. Kdysi malá rybářská osada Krabi je dnes příjemným městečkem, které vybízí k odpočinku a relaxaci. Je také vyhledávanou turistickou lokalitou a dopravním uzlem oblasti. Odtud se loděmi vyplouvá na okolní ostrovy. Nejdeme zde **národní park Than Bokkoroni**, kterým se klikatí několik řek a vytvářejí zde četné vodopády a rybníčky. Asi po 2 km dál od města Krabi se dostanete k překrásné **„Pláži řeky Devíti drahokamů“**, která patří do mořského **národního parku Noppharat Tara-Phi Phi**. Kousek dále najdeme tzv. **hřbitov mušlí**, který tvoří fosilie staré až 75 milionů let.

Příklad: Další ostrovy a každý jiný

Třetí největší ostrov Thajska **Ko Samui** byl po mnoho let cílem cestovatelů, kteří vyhledávali levné a jednoduché ubytování a svou oázu klidu. To se však v posledních letech změnilo, začala zde výstavba luxusních hotelů a areálů s bungalovy a tím byli tito nenároční turisté vytlačeni. Dnes je hlavním zdrojem příjmů místních obyvatel převážně cestovní ruch a pěstování kokosových palem. Pobřeží ostrova je lemováno plážemi, které doplňují krásné útesy a azurově modré moře. Mezi nejznámější pláže patří **Lamai, Chaweng, Bophut** a **Maenam**. Ostrov je také vyhledáván milovníky různých vodních sportů a potápěči. Nejvýznamnějším městem a také přístavem ostrova je město **Naton**. Pokud budete mít dost sladkého nicnedělání na pláži, můžete navštívit dva místní **vodopády Hin Lat a Na Muang**.
Ostrov **Ko Samet** je thajskou přírodní rezervací, která o víkendech láká velké množství turistů i místních obyvatel. Na tento 7 km dlouhý ostrov trvá cesta z pevniny jen půl hodiny. Místní překrásné pláže byly objeveny teprve před několika lety zvědavými turisty. Ostrov Ko Samet je nejvyhledávanější částí **národního parku**, ke kterému patří ještě také **ostrovy Khudi, Kham a Plai Tin**. Bylo zde vystaveno několik bungalovů, které si mohou turisté pronajmout. Jinak je zde nocování zakázáno. Přes den je ale ostrov doslova přeplněn turisty.
Ko Phi Phi je tvořeno dvěma ostrovy: **Ko Phi Phi Don** a **Ko Phi Phi Le**, které jsou dohromady součástí **mořského národního parku**. Větší ostrov Ko Phi Phi Don je obydlený a nabízí množství ubytovacích kapacit. Je zde také možnost sportovního vyžití jako například potápění, šnorchlování či kanoistika. Ostrůvek Ko Phi Phi Le je naopak neobydlený a nenajdete zde žádnou stavbu ani možnost ubytování. Zůstává tak chráněný před masovou turistikou. Na ostrůvku najdeme pouze obrovskou jeskyni poskytující útočiště pro vlaštovky, které zde třikrát do roka hnízdí.

Úkol k textu

Podívejte se na webové stránky Tourism Authority of Thailand (http://www.tourismthailand.org/campaign/en/) a vyhodnoťte propagační úroveň jejich stránek.

Závěrem je třeba zmínit ještě jednu důležitou věc a to je **bezpečnost**. Dá se říct, že Thajsko je poměrně bezpečnou zemí, přesto by si občané měli dávat pozor na pouliční zloděje, dodržovat určité zásady a nevystavovat se nebezpečným situacím. Ženy by se neměly pohybovat samy v noci ve městech a pokud bydlíte v horší čtvrti raději se zamykejte. V turistických lokalitách se vyskytují překupníci a různí dohazovači, kteří vám nabídnou přes ubytování, drahokamy až po prostitutky úplně všechno. Takovýmto lidem je dobré se vyhýbat. V případě potřeby nebo ohrožení se obraťte na thajskou policii. Je dobré se vyhýbat příhraničním oblastem, kde často dochází k bojům znesvářených kmenů. Velkou hrozbou v Thajsku je pěstování, dovoz a přechovávání drog. Vyhýbejte se lidem, kteří by s drogami mohli mít něco společného. Za manipulaci s drogami hrozí v Thajsku opravdu tvrdé tresty v desítkách let, doživotí i tresty smrti a zdejší vězení bývají označována jako nejhorší místa na zemi. Do styku s drogami se můžete dostat především v severním Thajsku, kde se dodnes pěstuje opium.

Úkol k textu

Zpracujte itinerář týdenního poznávacího zájezdu ve vybraném makroregionu Thajska.

Shrnutí kapitoly

- Jihovýchodní Asie je velmi heterogenní oblasti v politické, ekonomické i kulturní sféře
- Díky tomu se postupně všechny zdejší státy staly vyhledávanými destinacemi
- Rozvoj cestovního ruchu je však stále limitován zejména politickými, ale i ekonomickými faktory
- Nejlépe si v oblasti cestovního ruchu vedou Thajsko a Malajsie, které přijmou ročně více než 20 miliónů zahraničních turistů
- Malajsie sice přijímá již více turistů než Thajsko, z hlediska příjmů si však Thajsko stále udržuje prioritní postavení

- Silně zapojenou zemí do mezinárodního cestovního ruchu je i Singapur, četné výjezdy jeho obyvatel však vedou k zápornému saldu
- Zdaleka nevyužitý potenciál zatím mají Indonésie a Filipíny, které vykazují negativní finanční saldo z cestovního ruchu
- Zatím nedoceněnou zemí z hlediska mezinárodního cestovního ruchu zůstává Brunej
- Výraznou snahu o zvýšení návštěvnosti vykazují Vietnam, Laos a Kambodža – země experimentující se socialismem
- V posledních letech se také vláda Myanmaru snaží o větší otevřenost zahraničním turistům
- Obecně lze říci, že jihovýchodní Asie je z hlediska mezinárodního cestovního ruchu velmi perspektivním regionem
- Stává se rekreačním zázemím pro občany východoasijských zemí, lze však očekávat i vzestup návštěvnosti z Evropy a Severní Ameriky

Literatura

CIA (2011). *The World Factbook* [online]. Washington. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>.

NATION MASTER (2011). *NationMaster.com* [online]. Woolwich. Dostupné z: <http://www.nationmaster.com>.

WTTC (2011). *Travel & Tourism Economic Impact Country Reports* [online]. London: World Travel and Tourism Council. Dostupné z: <http://www.wttc.org/eng/Tourism_Research/Economic_Research/Country_Reports/>.

UNWTO (2010). *Yearbook of Tourism Statistics, Data 2004-2008.* Madrid: World Tourism Organization.

CAMBODIA (2012). Lonely Planet.

INDONESIA (2013). Lonely Planet.

LAOS (2010). Lonely Planet.

MALAYSIA, SINGAPORE & BRUNEI (2013). Lonely Planet.

MYANMAR /BURMA/ (2011). Lonely Planet.

PHILLIPINES (2012). Lonely Planet.

THAILAND (2012). Lonely Planet.

TIMOR-LESTE /EAST TIMOR/ (2011). Lonely Planet.

VIETNAM (2012). Lonely Planet.

4 Východní Asie

V této kapitole se dozvíte:

- Jaké předpoklady pro cestovní ruch existují na území Východní Asie a (přírodní, historicko-kulturní, ekonomické a politické)
- Které druhy cestovního ruchu mají v tomto regionu nejlepší předpoklady
- Které druhy cestovního ruchu se zde opravdu rozvinuly
- Které oblasti a destinace vybraných východoasijských zemí jsou z hlediska cestovního ruchu nejvýznamnější

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- Orientovat se v prostorovém rozmístění podmínek cestovního ruchu Východní Asie
- Zhodnotit význam cestovního ruchu pro jednotlivé státy

Klíčová slova kapitoly: Východní Asie, Čína, Mongolsko, Korea, Japonsko, Tchajwan, lokalizační faktory, realizační faktory, selektivní faktory.

Čas potřebný k prostudování učiva:
5+ 5 hodin (teorie + řešení úloh)

Průvodce studiem

Tato kapitola je zaměřena na nejhustěji osídlenou oblast světa. Východní Asie je současně obrovská svou rozlohou a specifická tím, že se zde zformovaly tzv. národní státy podobné těm v Evropě. Na rozdíl od ní zde přežil relikt 2. světové války v podobě rozdělení Korey na dva státní útvary, totéž lze říci o odděleném vývoji ostrova Tchajwan pod jménem Čínská republika oproti kontinentální Čínské lidové republiky. Rychlý ekonomický rozvoj východoasijských států (výjimkou je pouze „severní“ Korea – KLDR) se promítl i do jejich velmi širokého zapojení v rámci mezinárodního cestovního ruchu. A to nejen jako významné destinace a příjemci financí z turismu, ale také jako země, z nichž vyjíždějí milióny turistů do zahraničí, kde tvoří v mnoha zemích hlavní složku návštěvnosti. Jednoznačně nejnavštěvovanější zemí je ČLR, i když velký počet turistů je ovlivněn návštěvností z autonomních území Hongkong a Macao. Podrobněji si představíme nevýznamnější destinace nejlidnatějšího státu světa a i tak to bude jen zlomek toho, co Čína zahraničním turistům nabízí. Ostatní země budou představeny více či méně formou krátkých případových studií a příkladů v rámečcích, které budou zároveň prezentovat různé formy cestovního ruchu v regionu.

Východní Asií rozumíme region tvořený na pevnině Čínskou lidovou republikou s jejími autonomními teritorii Hongkongem a Macaem, Mongolskem, a korejskými státy: Korejskou lidově demokratickou republikou a Korejskou republikou (běžně označovanou jako Jižní Korea). K regionu patří i dva ostrovní státy: Japonsko a Čínská republika na Tchajwanu.

4.1. Podmínky a předpoklady cestovního ruchu ve Východní Asii

4.1.1. Lokalizační předpoklady

Přírodní poměry kontinentální Východní Asie jsou velmi rozmanité, vedle štítů velehor tu najdeme hluboké kotliny, rovinaté plošiny a dlouhá pohoří i rozsáhlé a úrodné nížiny. Povrch se stupňovitě svažuje od západu k východu, přičemž zde můžeme rozlišit čtyři výškové úrovně. Nejvýše vystupuje na jihozápadě Tibetská náhorní plošina. Pro svou průměrnou nadmořskou výšku, přesahující 4 tisíce metrů, je tato oblast často nazývána "Střechou světa" a na jihu ji lemuje dlouhé pásmo **Himálaje**, v níž nachází **Ču-mu-lang-ma** (Mount Everest, v Indii známá jako Sagarmatha), nejvyšší hora světa (8 848 m).

O stupeň níže jsou rozlehlé prostory **Vnitřního Mongolska** přesahující i do tzv. **Vnějšího Mongolska** s **pouští Gobi** a rozsáhlá **Tarimská pánev** s pouští **Taklamakan** vyplňující velkou část Ujgurské autonomní oblasti Sin-ťiang (Xinjiang). V průměru dosahují výše mezi 1-2000 metrů. Třetí stupeň s výškou 500-1 000 m začíná na linii, kterou vytváří pohoří **Velký Chinggan** a táhne se dalšími pásmy až na východní pobřeží. V tomto stupni se nalézají také **Severovýchodní, Severočínská a Jihočínská hornatina**, kde se střídají kopce s podhůřími. Směrem na východ se potom země svažuje k oceánu a vytváří přímořskou Velkou čínskou nížinu. Ani přilehlé vody Tichého oceánu nepřesahují hloubku 200 metrů.

Většina velkých řek pramení v oblasti Tibetské náhorní plošiny a s ohledem na prudký spád jsou mimořádně významné jako zdroj vodní energie. Řeka **Čhang-ťiang** známá na středním toku jako **Jang-c'-ťiang** (Dlouhá řeka), **Chuang-che** alias Žlutá řeka a **Si-ťiang** neboli Perlová řeka se vlévají se do Tichého oceánu, další významný tibetský tok známý pod indickým jménem Brahmaputra se vlévá do Indického oceánu. Ještě na čínském území, kde ji nazývají **Ja-lu-cang-pu-ťiang**, vytváří Velký kaňon, který je svou délkou cca 505 km a hloubkou 6 009 m největší na světě. Na středním a dolním toku Dlouhé řeky je teplé a vlhké podnebí s velkým množstvím vodních srážek a úrodná půda tak vytváří z této oblasti důležitý zemědělský region. Samotná řeka je současně důležitou dopravní tepnou, spojující západ země s východem. Na severovýchodě je největší řekou **Chej-lung-ťiang** (Amur) na hranicích Číny s Ruskem. Vedle tisíců přírodních toků se v Číně také nalézá člověkem vybudovaný proslulý Velký kanál, spojující severočínský Peking až s deltou Čchang-ťiangu..Velký kanál spojuje pět velkých řek a svou délkou je největší a zároveň i nejstarší vodní cestou na světě, vytvořenou člověkem.

.

Přírodní scenérie některých oblastí jsou skutečně nevídané a na kráse jim neubírá ani husté zalidnění spojené s intenzívním obdělávám půdy. V tomto směru je čínská krajina skutečně unikátní.

Příklad: Snová krajina řeky Li

Kýčovitá krajina s kopci bizarních tvarů, rýžová pole, pagody a klidně plynoucí řeka... Takto se nám často snaží vykreslit čínské filmy podobu nejlidnatější země světa. Jak už to tak bývá, realita se mnohdy od filmu docela zásadně liší. Ale v Guilinu se mu přinejmenším hodně přibližuje. Guilin je na čínské poměry maloměsto, které má necelé 1,4 milionu obyvatel. Leží na severovýchodě provincie Guangxi, nacházející se u hranic s Vietnamem na jihu země. Celá provincie je v rámci Číny a vůbec Asie v mnoha směrech unikátní, a to z kulturního i geologického hlediska. Do Guilinu proto přilétá každoročně mnoho turistů obdivovat okolí města, neboť zde najdete vskutku neobvyklé scenérie. Pokud znáte filmovou sérii Hvězdné války, možná si vzpomenete na zelenou planetu Kashyyyk a její obyvatele Wooki. Podivná krajina této fantastické planety má svůj reálný vzor – Guilin. Jedno z panoramat s řekou Li se rovněž dostalo na dvacetijüanovou bankovku. Zkrátka, v okolí Guilinu je toho hodně zajímavého k vidění, zejména podél již zmíněné řeky Li. K pozorování krajiny je nejlepší cesta výletní lodí po řece, kdy se vám před očima a objektivem fotoaparátu objevují úžasné pohledy. Lodí jezdí dostatek a plavbu si nemusíte rezervovat, stačí koupit lístky až na místě. Jedním z největších symbolů Guilinu, kromě pozoruhodně tvarovaných kopců porostlých šťavnatou zelení, je zvláštní skalní útvar zvaný **Elephant Trunk Hill**, čili „skála Sloního chobotu“ (kvůli svému tvaru, připomínajícímu slona pijícího z vody). Leží kousek za městem. O něco dále po řece najdete Pagoda Hill, strmý kopec se sedmipatrovou cihlovou pagodou z let 1368-1644 na vrcholu. Dalším oblíbeným cílem turistů je **Reed Flute Cave**, tedy „jeskyně Rákosové flétny“. Pravidelní návštěvníci Moravského krasu sice asi nebudou nijak ohromeni, i tak je však zajímavá nejen jeskyně, ale také čínské pojetí její prezentace s různobarevným osvětlením. Velmi malebné jsou terasy Longji, které už však leží poměrně daleko od města. Dle mnohých ovšem nabízejí jedny z nejkrásnějších scenerií na světě.

Většina východní Asie leží v mírném a subtropickém pásmu, nejjižnější oblasti zasahují do tropického pásma, velehorské oblasti na západě země mají vysokohorské podnebí. Určující vliv na podnebí má monzunová cirkulace.
Nejvyšší teploty se vyskytují v oblasti Turpanu, kde denní průměrná teplota přesahuje 40°C. V létě může teplota na poušti stoupnout až na 38°C a v noci klesnout na -34°C. Nejchladnější kraje leží na severu a severovýchodě. Trvání a ráz ročních období v jednotlivých částech regionu jsou rozdílné. Liší se množstvím srážek, jejichž převážnou část přinášejí letní monzuny. Toto nerovnoměrné množství srážek v průběhu roku způsobuje na jedné straně opakovaně záplavy, na druhé straně zase katastrofální sucha.

Japonsko je ostrovní země tvořená přibližně 3900 ostrovy, z nichž ale většina jsou jen malé ostrůvky. Proto je uváděno nejčastěji jeho pět hlavních ostrovů: **Hokkaidó, Honšú, Kjúšú, Šikoku a Okinawa**. Ostrovy jsou z 80% hornaté, přičemž povrch japonských ostrovů se vytvářel hlavně v třetihorách. Je tedy

geologicky velmi mladý a patří k tektonicky nejneklidnějším oblastem světa. Japonsko je proto často postihováno zemětřesením. Ročně je zaznamenáno asi 7-8 tisíc otřesů. Některé z nich jsou tak slabé, že je lidé sotva pocítí, ale jiné jsou tak silné, že způsobují vážné škody. Budovy se proto projektují tak, aby těmto otřesům odolaly. Se zemětřesením úzce souvisí sopečná činnost, která je také velmi silná. Proto jsou v některých horských oblastech přírodní horké prameny. Asi 67 japonských sopek je stále činných. Sopečná láva je však velmi úrodnou zemědělskou půdou, a proto lidé stále podstupují riziko a žijí v bezprostřední blízkosti vulkánů. Mezi vyhaslé sopky patří i hora **Fudži (3 776 m)**, která je nejvyšší horou Japonska a také jeho posvátný symbol.
Je jasné, že země, která je tvořena tolika ostrovy, má dlouhé pobřeží. Voda hraje velice důležitou roli v japonské krajině. Největším a nejznámějším je **jezero Biwa (674 km2)** a nejhlubším je **Tazawa** (423m). Turisticky známá jsou zejména jezera na úpatí hory Fudži. Dosti častá jsou také pobřežní jezera, laguny, oddělené od moře pobřežními nánosy. Japonské řeky jsou poměrně krátké a velká většina není splavná. Horský charakter řek skýtá možnosti pro vybudování vodních elektráren. Vzhledem k tání sněhu na horách a monzunovým dešťům mají řeky nejvíce vody na jaře. Nejdelší je **řeka Šinano** (369 km). Ostatní významnější řeky se vlévají do Tichého oceánu. Značně rozdílné klimatické a přírodní podmínky v jednotlivých částech souostroví učinily Japonsko domovem bohaté škály živočišných i rostlinných druhů. Vzhledem k hornatému charakteru země byla vždy značná část japonského území porostlá lesy, které se původně dělily do tří pásem; na ostrově Hokkaidó jsou ve vyšších polohách a při Ochotském moři domovem severské lesy připomínající sibiřskou tajgu, avšak na zbývající části tohoto ostrova i v severních a středních krajích ostrova Honšú převládají jehličnaté a smíšené lesy mírného pásma. Pro Kjúšú a Rjúkjú jsou typické lesy subtropické. Postupně byly lesy obnovovány uměle, což ovlivnilo jejich ráz, neboť při výsadbě se dávala přednost jehličnanům, zejména japonskému cypřiši. Na jižních ostrovech se daří rozmanitým druhům palem a subtropických i tropických rostlin a po celém souostroví roste mnoho druhů bambusu. V Japonsku zdomácněly rostliny, které sem byly dovezeny z Číny, především důležité kulturní plodiny jako rýže a čajovník, ale také květiny, například chryzantéma, narcis, pivoňka. Mimořádně hojná je mořská flóra i fauna. V pobřežních vodách se od nejstarších dob intenzívně lovily a těžily různé jedlé řasy, škeble, mušle, mořští krabi, chobotnice a nepřeberné bohatsví ryb.
Japonské ostrovy leží v cestě tropických bouří - tajfunů. Ty většinou přicházejí koncem léta nebo počátkem podzimu a způsobují záplavy, sesuvy půdy, škody na úrodě i domech. Na začátku léta přichází období dešťů , jenž také způsobují nemalé potíže. Klimatické podmínky jsou v Japonsku velmi složité a jsou způsobeny hornatostí japonských ostrovů a protáhlým tvarem hlavního souostroví. Rozdíly mezi klimatem najsevernějšího ostrova Hokkaidó, který má dlouhé zimy se spoustou sněhu, a nejjižnějšího souostroví Rjúkjú, které již leží v subtropickém pásmu. Japonsko má také časté zemětřesení,ročně jich registrují kolem pěti tisíc. Na klimatické podmínky mají zásadní vliv i mořské proudy. Sever ovlivňuje chladný proud Ojašio, který ochlazuje Hokkaidó a severní části ostrova Honšú. Jih otepluje proud Kurošio, který proudí od Tchaj-wanu. Mohutnější část proudí podél ostrova Honšú až nad oblast Tokia a menší část teče do Japonského moře. Teploty se v zimě pohybují mezi -9°C až +16°C (maxima až -40°C), zatímco letní teploty se pohybují v rozsahu od +20°C po

+30°C. Období dešťů trvá od poloviny června do první červencové dekády. Pak nastává vlhké a velmi horké léto. Pak přicházejí tajfuny. Po nich se vyčistí obloha a následuje příjemný podzim. Zima je chladná a vlhká.

Celá východní Asie je z hlediska historického a kulturního skutečně unikátním makroregionem světa. Čínské dějiny sahají až hluboko do 2. tisíciletí př.n.l., přičemž čínská státnost a kultura se ukázaly natolik silné, že přežily i ničivé vpády kočovných kmenů. Dějiny Číny prošly mnohými zvraty, v nichž se střídala období silného jednotného státu s obdobími rozpadu na více menších států. Původní jádro čínského státu leželo ve vnitrozemí v úrodném středním povodí Chuang-che, v němž také došlo k prvnímu sjednocení mnoha čínských států.

Příklad: Starověký unikát – terakotová armáda v Xianu

Xian má velmi bohatou historii, sahající od neolitu až do současnosti. Výrazné stopy tady zanechala dynastie Zhou (1045 – 256 př. n. l.), do níž patřil i první císař sjednocené Číny, Čchin Š'-chuang-ti (259 – 210 př. n. l.). Ten nechal vyrobit jednu z nejúžasnějších čínských kulturně-historických památek, tzv. „osmý div světa“ – slavnou Terakotovou armádu. Umístil ji krátce před smrtí do svého mauzolea východně od města. Přes tisíc let se mohli tomuto dílu obdivovat další generace, v 10. století ale oblast zpustla, zanesly ji nánosy spraše a císařovo mauzoleum a jeho armáda byly nalezeny v roce 1974 a staly se jednou z největších atrakcí v Číně vůbec. Město se mezitím značně rozrostlo, takže mauzoleum už neleží bokem, ale najdete jej na jednom z předměstí. Další příznivé období zažil Xian také v 7. až 10. století během dynastie Tang (618-907), kdy díky zmíněné Hedvábné stezce mimořádně vzkvétal. Mísilo se zde mnoho kultur, náboženství a různých vlivů, to vše ve víceméně pokojném a všeobecně prosperujícím soužití. V těch dobách město patřilo mezi nejvyspělejší a největší na světě. A možná, že s odhadovanými 2 miliony obyvatel bylo tehdy vůbec největší. Později však Číňané začali provádět něco, co bychom dnes nazvali „opatření pro ochranu domácího trhu“. K tomu přidali rasovou politiku, kdy někteří cizinci museli být zřetelně označeni a od roku 836 byl kontakt s cizinci zakázán úplně. Tím toto úspěšné období skončilo a nastal úpadek, který ještě prohloubilo zemětřesení roku 904. Většina obyvatel se odstěhovala a město zpustlo. Až v roce 1370, za dynastie Ming, byly postaveny nové hradby. Dochovaly se dodnes a patří mezi další významné památky města. S výškou 12 metrů a šířkou u základny 15 až 18 metrů byly sice mohutné, ale chránily město o rozloze pouhých 12 km2. Natolik se od zlatého věku smrsklo. Pestrá minulost po sobě v Xianu zanechala obrovské množství památek. Jsou zde doslova stovky hrobek, pohřebišť a mauzoleí několika vládnoucích dynastií, velké množství chrámů, soch a řada dalších pozoruhodností. Turisty přitahují buddhistické stavby, nazvané „pagoda Obrovské divoké husy“ (rok 652) a „pagoda Malé divoké husy“ (rok 709), stejně jako muslimská čtvrť se svou Velkou mešitou (7. století). Památek je však v samotném městě a v okolí tolik, že je zde nelze popsat.

Separátně od Číny se dlouho vyvíjely vzdálené Japonské ostrovy, ovšem po prvních kontaktech s kulturou pevninské Číny se do Japonska začaly šířit nejen čínské písmo, které si Japonci upravili pro svůj zcela odlišný jazyk, ale také čínská filozofie konfucionismu a později i buddhismus, který nabyl v Číně formy, nazývané mahájána.

4.1.2. Selektivní předpoklady

Východní Asie je obývána jazykově velmi rozmanitými národy. V Číně dominují **Chanové**, jejichž jazyk patří do sinotibetské jazykové rodiny (do ní patří i tibetština), **Korejci a Japonci** tvoří jazykově specifické národy velmi vzdáleně příbuzné altajským národům, jejichž typickými představiteli jsou např. **Mongolové nebo Ujgurové**. Etnickou rozmanitost násobí i skutečnost, že nejen nejpočetnější národy, ale i řada menšinových národů používá vlastní graficky unikátní písmo. Jistým jednotícím prvkem v celé oblasti se stal **mahájánový buddhismus**, který se rozštěpil do desítek různých škol ovlivněných původními relígiemi zdejších národů – čínským **taoismem**, tibetským **bönismem**, japonským **šintoismem**, ale také korejským **muismem** nebo mongolským **šamanismem**. Všechna původní náboženství navíc koexistují i nadále s převažujícím buddhismem, ale také s importovaným **islámem** (zejména v severozápadní Číně) a **křesťanstvím** (zejména v jižní Koreji, kde je široce rozšířen protestantský presbyterianismus, ale také v ČLR, kde žije zhruba stomiliónová komunita křesťanů různých směrů). Náboženská architektura spolu s dalšími památkami tvoří velmi důležitou roli v zahraniční návštěvnosti. K tomu lze připočíst i řadu sakrálních přírodních objektů jakými jsou třeba hory.

Příklad: Posvátná hora Fudži

Na ostrově Honšú se západně od Tokia zvedá nejvyšší japonská hora Fudži, někdy též Fudžisan, vysoká 3776 metrů nad mořem. Dodnes je považována za stále aktivní sopku, avšak s malou pravděpodobností další erupce. Její zasněžený vrchol je typickou kulisou japonského hlavního města. Sopka Fudži poprvé vybuchla někdy před 8 až 10 tisíci lety, poslední zaznamenaná erupce se pak datuje do roku 1707. Během této erupce nazývané jako „Hóei“ nedošlo k výlevům lávy, ale k vyvržení obrovského množství vulkanického popela, který pokryl široké okolí sopky a zasáhl dokonce i téměř 100 km vzdálené město Edo (dnešní Tokio). Objem vyvrženého popela je odhadován na neuvěřitelných 800 000 000 m³. Při tomto posledním výbuchu sopky Fudži došlo ke zformování tří nových jícnů. Samotný výbuch však nebyl tím nejhorším, co oblast postihlo, erupce měla za následek velké usazování vulkanického popela, čímž se rozvodnila řeka Sakawa. Kvůli těmto usazeninám se na ní začaly vytvářet dočasné přehrady. Dne 8. srpna roku 1708 však průtrž mračen uvolnila velké množství popela a bahna, což způsobilo protržení hráze a voda zaplavila celou planinu Ašigara. Dnes tvoří horu téměř dokonalý kužel šedofialové barvy, který se svou zasněženou špičkou vypíná nad okolní vrchy a nízko plující mraky. Horní svahy jsou pokryty sopečným popelem, chybí zde jakákoliv zeleň či vodní toky. Obvod hory na úpatí je 125 km, samotný kráter má šířku kolem 700 metrů. V nejteplejším měsíci, tedy v srpnu se na zasněženém vrcholu pohybují teploty kolem 6 °C.

V dřívějších dobách byla Fudžisan posvátnou horou a směli ji zdolat jen kněží a poutníci – vyznavači šintoismu a buddhismu. Byla dokonce absolutně zapovězena ženám, ty dostaly povolení na ni vystoupat teprve v roce 1872. V současné době existuje dokonce náboženská sekta, která si říká „Společenství Fudži“. Ta vznikla v roce 1558 a je zasvěcena přímo a jenom této hoře. Dnes již poutníky svým počtem předčí rekreační horolezci z celého světa. Park kolem Fudži navštíví ročně desítky milionů turistů, stovky tisíc jich pak vystoupají na samotný vrchol sopky, kam vede šest upravených cest. Nejfrekventovanější to v okolí hory bývá v červenci a v srpnu, kdy jsou nejlepší podmínky pro výstup. V té době jsou zde otevřeny i početné turistické chaty. Výstup je však poměrně náročný, sopečná struska se pod nohama chová stejně jako písek. U některých lidí se navíc ve vyšších nadmořských výškách může objevit výšková nemoc, která se projeví zejména bolestmi hlavy, pocity na zvracení, nevolnostmi a špatným dýcháním. V takovém případě je nutné se okamžitě vydat na cestu zpět dolů. Je třeba myslet také na to, že na vrcholku je mnohem větší zima než na úpatí. Každý, kdo se během sezóny chystá zdolat vrchol Fudži, by měl být vybaven krémem na opalování, kloboukem, teplým svetrem, větrovkou, kvalitní turistickou obuví, baterkou a dostatečnou zásobou pitné vody. V okolí Fudži objevíte mnoho svatyní zvaných Sengen, které jsou zasvěceny božstvu hory Fudži. Tou hlavní je Fudži Jošida, která je jakousi tradiční základnou poutníků. Naleznete zde starobylé hostince a vodopády sloužící k očistě před výstupem. Jednu svatyni objevíte také na samotném vrcholku, kromě ní tam však na výletníky čeká meteorologická stanice, prodejna suvenýrových známek, pošta a dokonce i stánky s nudlemi pro hladové.

Ekonomická situace je v regionu velmi rozdílná. Nejbohatší je dlouhodobě Japonsko, jemuž se již hodně přiblížily jižní Korea a Tchajwan. V obrovské Číně existují velké regionální rozdíly. Zatímco Hongkong a Macao lze ekonomicky srovnat s Japonskem a mnohé pobřežní čínské provincie již přiblížily úrovni korejské a tchajwanské, vnitrozemí a zejména celá řídce osídlená západní část (Tibet a Ujguristán) mají k ekonomické rozvinutosti ještě hodně daleko. Stejně slabě rozvinuté zůstává Mongolsko a tristní situace panuje od počátku komunistického experimentu v KLDR.

Japonsko patří mezi hospodářsky nejvyspělejší země světa. Ačkoli má velmi omezené zásoby přírodních zdrojů, stalo se v průběhu svého poválečného vývoje hospodářsky silnou zemí s významným postavením ve světové ekonomice. Japonská ekonomika se vyznačuje vysokým stupněm modernizace a značným zastoupením výrobků s velkou mírou přidané hodnoty a nevýrobních služeb v celkové hospodářské produkci. Dalším jejím charakteristickým rysem je široké využívání moderních technologií a vysoká technologická a infrastrukturní vyspělost mnohých japonských podniků i velké části ekonomického systému země jako celku. Pro japonskou ekonomiku je též charakteristický stále značný vliv vlády a státních orgánů na řízení ekonomiky, významný podíl státních zakázek a odraz mnoha tradičních společenských přístupů a způsobů v užívaných metodách výroby i řízení.

V 50. a 60. letech zaznamenávalo Japonsko velmi dynamický hospodářský růst v průměru 10 % ročně. V 70. letech se hospodářský růst zpomalil na průměr 4,5 %, ale i tak rostla japonská ekonomika rychleji než ostatní průmyslově vyspělé země. V 80. letech se růst zpomalil na průměr 2,5 %. Posledním výrazným rokem ekonomického růstu byl rok 1988 s přírůstkem HDP 6,2 %. Od 90. let japonská ekonomika stagnuje. Japonsko se významnou měrou podílí na celkovém obratu světového obchodu. V dovozech dominují zejména suroviny. Skladba vývozů je velmi bohatá. Přestože je Japonsko známo jako významný světový vývozce, vývoj jeho ekonomiky je závislý na vývoji vnitřního trhu. Významný obchodní přebytek vznikl historicky nejen na základě obchodní dravosti japonských vývozců, ale i z důvodu silné ochranářské dovozní politiky uplatňované až do 90. let.

Na tvorbě japonského HDP se nejvýznamněji podílí terciární sféra (cca 70 %), což odpovídá statutu Japonska jako jedné z ekonomicky nejvyspělejších zemí světa. Průmyslová výroba se na tvorbě HDP podílí cca 28 %. Primární sféra (zemědělství, lesnictví a rybolov, těžba nerostných surovin) vytváří méně než 2 % HDP. Podíl zemědělství již po řadu let setrvává na zhruba stejné úrovni, která vyplývá z jeho strategického a sociálního významu.

Japonsko je zemí s relativně stabilní úrovní cenové hladiny a v mezinárodním srovnání zemí s nejvyšší cenovou úrovní spotřebitelských cen zboží a služeb na světě. Tokio a Ósaka patří tradičně k nejdražším městům světa s cenovou úrovní výrazně převyšující nejen průměr vyspělých zemí, ale i ostatní nadprůměrně drahé lokality. V souvislosti s recesí hospodářství v devadesátých letech vykazovala v posledním období japonská ekonomika tendenci k cenové deflaci, kterou vláda oficiálně přiznala v druhé polovině r. 2009. Japonským úřadům se nedaří deflaci čelit ani volnou monetární politikou.

Průmyslová výroba, resp. její rozvoj, byla základem japonského poválečného hospodářského zázraku. Od poloviny 70. let se však struktura japonské ekonomiky mění ve prospěch nevýrobních odvětví. I přes klesající podíl na tvorbě HDP však průmyslová výroba Japonska zaznamenávala tradičně vysoké tempo růstu. Toto tempo se zpomalilo v 90. letech zejména v důsledku rozsáhlé hospodářské recese, která postihla sekundární sféru národního hospodářství nejvíce. Od roku 2002 do současnosti průmyslová výroba roste průměrným tempem okolo 3,0 % ročně. Příznivý výsledek lze přičíst úspěšné restrukturalizaci podniků.

Pozitivní vývoj průmyslové produkce se přičítá těmto odvětvím: dopravní zařízení, elektronické součástky a zařízení, elektrostrojírenství a obecné strojírenství. V souvislosti s japonským průmyslem se často hovoří o jevu zvaném „vymílání“ (hollowing out), které je předmětem kritiky řady ekonomů (jde o přesun průmyslové výroby z Japonska do nákladově příznivějších zemí). Ti se obávají, že Japonsko nebude schopno dostatečně rychle uskutečnit potřebné strukturální reformy a úbytek pracovních míst způsobený „vymíláním“ výrazně zvýší nezaměstnanost v zemi. Přesun výroby do zahraničí se týká prakticky všech odvětví průmyslu. Zatímco v roce 1985 se pouze 4 % výroby japonských firem uskutečňovala v zahraničí, v roce 1995 to bylo 11,6 % a v roce 2005 již více než 20 %. Nejmenší podíl výroby v zahraničí trvale vykazuje

přesné strojírenství a potravinářský průmysl. Největší podíl výroby v zahraničí mají naopak japonští producenti v elektrotechnickém průmyslu a výroba dopravních prostředků a zařízení. V r. 2009 japonská výroba osobních automobilů v Číně poprvé předstihla výrobu japonských osobních automobilů ve Spojených státech. Nejčastější destinací přesunu výroby je Čína, následovaná zeměmi ASEAN.

Korejská republika patří mezi země s vyspělou tržní ekonomikou a od roku 1996 je členskou zemí OECD (u zemědělství a životního prostředí ji v té době byl ponechán status rozvojové země, na němž z důvodů čistě ekonomických KR důsledně trvá i v současnosti, kdy je tento statut vzhledem k síle korejské ekonomiky už zjevným anachronismem). Dosažená velikost domácího produktu ji řadí podle posledních dostupných informací za rok 2010 na 13. místo mezi největšími světovými ekonomikami a na 4. místo v Asii. Hospodářská struktura je dána poměrem podílu sektoru služeb 58,2 %, průmyslu 39,2 % a zemědělství 2,6 % na tvorbě HDP (r. 2010). Hospodářská situace země je dána historickým vývojem a specifickými přírodními podmínkami. Motorem korejské ekonomiky je bezesporu export a na druhém místě je domácí spotřeba. V řadě průmyslových odvětví, o které se export v současné době opírá, dosáhla KR špičkové světové úrovně, a to jak v objemu výroby, tak i v technologické vyspělosti. Slabinou korejské ekonomiky je její značná závislost na dovozu surovin a tím i citlivost na vývoj světových cen energetických surovin. Růst exportu je do značné míry ovlivněn konjunkturou na trzích hlavních obchodních partnerů (USA, EU, Čína, Japonsko) a rovněž vývojem světové ekonomiky.

Nosnými obory korejské ekonomiky jsou v posledním desetiletí obory: výroba paměťových čipů, LCD obrazovek a přístrojů mobilní komunikace – 1. místo na světě; výroba lodí – 2. místo na světě; výroba automobilů – 5. místo na světě; výroba železa a oceli – 6. místo na světě. Jako nové nosné obory, které se mají stát novými hnacími motory korejského exportu, byla vybrána atomová energie a zelené technologie. Výroba železa a oceli, podporována státem, se jako jedno ze stěžejních odvětví, stala hnací silou ekonomického rozvoje země 70. let.

V současné době působí v KR 5 automobilek: Největší korejskou automobilkou je Hyundai Motor. Druhou největší automobilkou je Kia Motors, dceřiná společnost Hyundai. Následuje Renault Samsung Motor. Další dva producenti GM Daewoo Auto & Technology Co. a Ssangyong Motor C. se potýkají s velkými problémy stejně jako jejich mateřské společnosti a čelí ukončení aktivit.

Podíl sektoru služeb na HDP od 70. let postupně vzrůstal z 34 % na 57,9 % v roce 2008. Nicméně, i přes tento růst, je KR na předposledním místě mezi zeměmi OECD, pokud jde o podíl služeb na tvorbě HDP. Charakter sektoru se radikálně změnil ze služeb typických pro zaostalou rozvojovou zemi na moderní služby v industriální společnosti. Hlavními nositeli růstu se staly finanční a pojišťovací služby, služby pro obchod a podnikání, telekomunikace a doprava. Přesto si korejská vláda uvědomuje rezervy v této oblasti a očekává, že dalším impulsem pro zlepšení sektoru služeb (hlavně ve finančním sektoru) by měla být připravovaná dohoda o volném obchodu mezi KR a USA a také EU.

V důsledku depreciace národní měny, zvyšující se životní úrovně i zdokonalující se sítě služeb výrazně vzrostl v roce 2008 aktivní turistický ruch. I přesto je ale bilance obchodu se službami neustále v červených číslech, a to platí i pro rok 2009, a to téměř 10 miliard USD. V roce 2008 deficit činil 9,2 miliardy USD. Korejská vláda se snaží tento nepříznivý stav zmírnit především propagací „zdravotní“ turistiky. Největší položkou jsou náklady na studium v zahraničí (3,9 mld. USD) a licenční poplatky (3,8 mld. USD).

Úkol

Zkuste na internetu zjistit, jak může občan Česka získat tchajwanské vízum.

4.1.3. Realizační předpoklady

Realizační předpoklady podmiňují míru využití lokalizačních faktorů. V zásadě lze říci, že Japonsko, Korea a Tchajwan mají velmi dobře vybudovanou nejen dopravní infrastrukturu, ale také širokou škálu ubytovacích zařízení, v nichž si mohou návštěvníci vybrat dle svých finančních možností. Pomineme-li specifika KLDR, o nichž bude krátce pojednáno dále, je velmi specifickou zemí také ČLR. Hustota a kvalita dopravní infrastruktury i ubytovacích kapacit a s nimi spojených služeb zřetelně odráží ekonomické regionální disproporce. Problémem Tibetu, Sin-ťiangu, ale také Mongolska je podobně jako ve Střední Asii zejména jejich **odlehlost a nevyhovující turistická infrastruktura**, i když ta se poměrně rychle zlepšuje. Turisté míří do těchto oblastí především letecky, novou možnost představuje i doprava železniční. Nejvýznamnější mezinárodní letiště se nacházejí v metropolích uvedených oblastí. Většímu rozvoji individuální turistiky brání **špatný stav silnic a veřejné dopravy, ale v rámci Číny i stále omezená možnost cestování do lokalit, které státní moc dosud neotevřela pro cizince**. Dalším infrastrukturním problémem celé oblasti je ubytování. Kvalita vesměs značně zaostává za standardem ve vyspělých zemí, přičemž kvalitní hotely ve velkých městech jsou zaměřeny především na **klientelu přijíždějící za obchodem a byznysem obecně**.

JAPONSKO

Mezinárodní cestovní ruch byl v Japonsku těžce postižen ničivým zemětřesení a pustošivým tsunami počátkem toku 2011. Za pouhé tři měsíce od ničivého zemětřesení z 11. března poklesl počet turistů o více než padesát procent. A v letních měsících to bylo o 36 procent méně oproti předcházejícímu roku. Japonská turistická agentura ohlásila, že v rámci obnovy cestovního ruchu po jaderné havárii ve Fukušimě uspořádá zajímavou akci. V r. 2012 tak mohlo Zemi vycházejícího slunce navštívit deset tisíc cizinců, kteří získali letenku zcela zdarma. Přihlásit se mohl kdokoliv přes internet a agentura vybrala účastníky programu, kteří pak museli o svých cestách referovat.

Vstupní branou do Japonska je hlavní město **Tokio**, resp. letiště v Naritě, vzdálené asi 60 km od metropole. Hlavní město Japonska je velkoměsto v pravém slova smyslu. Žije v něm více než 12 miliónů obyvatel, i s předměstími však okolo 40 miliónů a je tak největším hlavním městem na světě. Hlavním městem Japonska je ale Tokio teprve od roku 1868, kdy získalo i svoje nové jméno. Do té doby se jmenovalo **Edo**. Město leží na březích řeky Sumida u Tokijského zálivu ve Středním Honšú a v minulosti jej postihlo několik katastrof. V roce 1923 bylo Tokio takřka úplně zničeno během zemětřesení, velké škody utrpělo také během bombardování za 2. světové války. Současné město je rozděleno na tři části: sever a západ a střed. Srdce města představuje centrální Tokio, v jeho středu se nachází oblast **Ginza** s moderními galeriemi a obchodními domy jako je Micukoši, Wako, Hankju, Seibu či Asahi, který je tradiční prodejnou kimon. V centrálním Tokiu najdeme také nejvyšší dominantu města, **Tokijskou věž**, která dosahuje výšky 333 metrů a svou stavbou připomíná Eiffelovu věž v Paříži. Hlavní památkou je zde ale **Císařský palác**, ve kterém dodnes žije císař se svou rodinou. Severní Tokio zahrnují hlavní čtvrti Ueno a Asakusu. Čtvrti Ueno dominuje rozlehlý park, ve kterém se nachází **Národní muzeum** a **Muzeum Šitamači**. V Asakuse stojí chrám **Sensódži**, nejposvátnější a nejvelkolepější chrám v Tokiu, založený v roce 645. Západní Tokio představují dvě hlavní moderní čtvrti Sindžuku a Šibuja. Čtvrti Sindžuku dominuje dvojice mrakodrapů, kde sídlí městské úřady, Šibuja je pak čtvrtí módy. Hromadnou dopravu v Tokiu zajišťuje železniční trať Jamanote a metro. Tokio je skutečně město plné paradoxů, na jedné straně moderní budovy s nejdražšími reklamními plochami světa, na druhé straně klidné parky s chrámy a svatyněmi. Za návštěvu stojí určitě park **Jojogi (Yoyogi).** Je to japonská obdoba newyorského Central Parku, kde lze vidět začínající zpěváky a skupiny, tančícího Elvise *a lá* Japan, muže, co cvičí karate a jiné zajímavosti.

Japonsko není zemí, do níž se nejezdí turisté rekreovat v přímořských letoviscích, ale zemí, která nabízí množství kulturních památek a přírodních krás. S posvátnou horou Fudži jsme se seznámili již dříve, k dalším patří tři proslavené **japonské scenérie** (japonsky *Nihon sankei*), která by měl každý Japonec alespoň jednou v životě spatřit. Tento seznam je obvykle připisován učenci Hajaši Razanovi, který ho měl sestavit v roce 1643. Patří k nim třimísta na hlavním ostrově Honšú – **ostrovy Macušima** v prefektuře Mijagi na severovýchodě, **písčina Amanohašidate** v prefektuře Kjóto a **šintoistická svatyně Icukušima** v prefektuře Hirošima.

Macušina je skupina asi 260 ostrůvků a je po Fudži považována za nejkrásnější přírodní místo Japonska. Ostrůvky jsou porostlé borovicemi a odtud dostaly svůj název Macušima („Borovicové ostrovy“). Ostrůvky jsou rozesety v Macušimském zálivu a jejich pískovcové skály živly přetvořily v nejrůznější tvary, takže návštěvníci mohou proplouvat pod přírodními oblouky a kolem dalších nevšedních skalnatých útesů. Ve městě Macušima se nachází hezký **pavilon Kanrantei**. Do Macušimy lze dojet vlakem z hlavního města prefektury Sendai asi za 40 minut. Lepší je ale vystoupit v Šiogamě, ze které je možné udělat si hodinovou projížďku lodí po Macušimském zálivu.

Amanohašidate (japonsky „Most do nebe“) je písečná kosa dlouhá asi 3,5 km nacházející se v zálivu Wakasa a lze ji pěšky přejít z jednoho konce na druhý.

Nejlepší výhled na Amanohašidate je z kopců po obou stranách kosy. Doporučený způsob pohledu na *Most do nebe* je předklonit se zády ke kose a dívat se s hlavou mezi koleny, potom opravdu vypadá jako most vedoucí do nebe.

Svatyně Icukušima na pobřeží stejnojmenného ostrova leží na okraji města Hacukaiči. V roce 1996 byl chrámový komplex zanesen do Seznamu světového dědictví UNESCO. Japonská vláda označila některé budovy za japonský národní poklad. Svatyně má své kořeny už v 6. století, nynější vzhled ale pochází z roku 1168, kdy peníze na přestavbu poskytl císařský kancléř, generál Kijomori Taira. Svatyně stojí v zátoce na pylonech – obyčejným lidem totiž dříve nebylo povoleno vstoupit na půdu ostrova považovaného za posvátný a k svatyni se tak muselo připlouvat na člunech skrz předsunutou bránu „plovoucí na vodě“. Vedle chrámu je jeviště tradičního japonského divadla *nó*. Brána *torii* (tradiční japonská brána, kterou můžeme nejčastěji najít u vchodu do šintoistických svatyní) icukušimské svatyně je jednou z nejpopulárnějších turistických atrakcí Japonska. Jedná se o největší dřevěnou bránu v Japonsku. Pro zvýšení stability má ke svým sloupům přidány další 4 nohy. Brána vypadá jako by plula pouze za přílivu; při odlivu zůstává na suchu, obklopena blátem a lze k ní dojít „suchou“ nohou. Při odlivu je populární sběr korýšů v okolí brány. V noci je brána nasvícena silnými světly ze břehu. V září 2004 byla svatyně vážně poškozena tajfunem *Songda* (Nina). Dřevěné chodníky a střecha byly částečně zničeny, což vedlo k jejímu dočasnému uzavření. Dnes je již pro veřejnost znovu otevřena.

Město **Kjóto**, které má více než 1,5 milionu obyvatel, se nachází na Západním Honšú a je ze tří stran obklopeno horami. Bylo založeno v roce 794 a až do r. 1868 neslo pozici hlavního města Japonska. K povinné návštěvě by proto měl patřit **Císařský palác** (*Kjóto Gošo*), který stojí v **Císařském parku** (*Kjóto Gjoen*) v srdci města. Významnou památkou je dále **hrad Nidžó**, který nechal postavit vojenský vůdce, šógun Iejasu Tokugawa. V roce 1868 ho však zabral císař a právě na tomto hradě podepsal edikt rušící šógunát. Jedno z nejoblíbenějších míst v Kjótu představuje **Filozofova stezka**, která vede podél vodního kanálu spojujícího dva velké chrámy – **Nanzendži** a **Ginkakudži**. Úchvatným místem je **Zlatý pavilon** neboli **Kinkakudži**, jehož zlatá střecha se třpytí ve vodě jezera, na kterém je postaven, nebo **Sandžúsangendó** s tisíci a jednou sochou bohyně **Kannon**. Z Kjóta je možno se vypravit k bílému hradu **Himedžidžó**, podle většiny průvodců nejkrásnějšímu v celé zemi. Za zábavou se vyráží do čtvrti **Gion**, která je zároveň nejznámější čtvrtí gejš. Střed nákupní oblasti Kjóta pak tvoří křižovatka ulic Šidžó a Kawaramači, na které se nachází oblíbené obchodní domy Hankju a Takašimaja. Dopravu v Kjótu zajišťuje metro, vlaky a autobusy.

Hrad Himedži, nacházející se ve stejnojmenném městě, je největší a nejnavštěvovanější hrad v Japonsku. Říká se mu „Bílá volavka“, neboť hlavní věž s nabílenými zdmi připomíná ptáka mávajícího křídly těsně před tím, než vzlétne. Hrad stojí od roku 1333 a je zapsán na seznamu světového dědictví UNESCO. Celý komplex tvoří 83 budov, k prohlídce vybízí především hlavní věž, kterou nechal v roce 1609 postavit Ikeda Terumasa, čímž byla skromná vojenská pevnost přeměna v dnešní podobu velkolepého feudálního sídla. Za hradním areálem se nachází **Muzeum literatury** města Himedži a na nedalekém

kopci zvaném Šošazan se nachází buddhistické vzdělávací středisko a poutní cíl **Šošazen Enkjódži**. Hrad se nachází v prefektuře Hyogo (Hjógo), 1 kilometr severně od železniční stanice ve městě Himeji.

Město **Nara** na západě Honšú, bylo založeno roku 710 a bylo první císařskou metropolí Japonska. Ve starobylém městě dodnes najdeme jedny z nejvýznamnějších chrámů, svatyní a buddhistických uměleckých pokladů země. Západní strana města představuje jeho modernější část. Hned u železničního nádraží se nachází rušná tržnice a hlavní nákupní ulice Nary Sandžó-dóri. Historická Nara se nachází na východní straně dnešního města, v **Narském parku** o rozloze 526 hektarů je soustředěna většina zdejších chrámů. Po parku se toulají jelínci, kteří jsou chráněni jako poslové bohů. K významným památkám patří **Velká svatyně Kasuga**, známé šintoistické centrum, ve kterém je 3000 luceren. Slavný je také **chrám Kófukudži**, který byl založen již roku 669, a velký **chrámový komplex Tódaidži** s 16 metrů vysokou sochou Buddhovy inkarnace Vairóčany. Historické památky města je možné si prohlédnout také v **Narském národním muzeu**. Deset kilometrů jihozápadně od Nary se pak nachází **chrámový komplex Hórjúdži**, který je považován za kolébku japonského buddhismu a zahrnuje jedny z nejstarších dochovaných dřevěných staveb na světě.

Přímořské město **Kamakura** v prefektuře Kanagawa ve středním Honšú je městem chrámů, nachází se zde 19 šintoistických svatyní a 65 buddhistických chrámů včetně dvou nejstarších zenových klášterů v Japonsku. Nejslavnější památkou v Kamakuře je **Velký Buddha (Daibucu)**, stojící na nádvoří chrámu **Kotoku-in**. Přes třináct metrů vysoká socha Buddhy Amidy, která byla odlitá v roce 1252, se stala ikonou Japonska, po hoře Fudži je zřejmě druhým nejfotografovanějším místem Japonska. Nejstarším chrámem v Kamakuře je **chrám Sugimotodera**, který byl založen v roce 734. Na jihu města se nachází **pláž Juigahama**. Severní část města je zalesněná oblast a zahrnuje tři z takzvaných „pěti velkých“ zenových chrámů. Tím největším je **chrám Engakudži**, založený roku 1282, v jehož hlavní obřadní síni se návštěvníci mohou zúčastnit čajového obřadu. Do Kamakury lze dojet vlakem z Tokia, cesta trvá necelou hodinu.

Město **Nikkó** leží v horách prefektury Tochigi (Točigi) na severu Honšú a je známým náboženským centrem. Hlavním turistickým lákadlem je svatyně **Tóšógú**, mauzoleum slavného vojenského vládce Japonska Tokugawy Iejasua, zakladatele dynastie, která vládla zemi déle než 250 let. Mauzoleum nechal postavit Tokugawa Iemicu, Iejasuův vnuk, jako demonstraci bohatství a moci **rodu Tokugawů**. A to se mu podařilo. Tóšógú je společně s dalšími dvěma svatyněmi **Futarasan** a **Rinnódži** na seznamu světového dědictví UNESCO. Tóšógú zahrnuje neobvyklou pětipatrovou pagodu, posvátnou kašnu, několik působivých bran a samozřejmě Iejasuův hrob. Celý komplex se nachází v **národním parku Nikkó**, ve kterém dále najdeme nádherná jezera, vodopády (například 96 metrů vysoký **vodopád Kegon**) a horké prameny. V Nikkó se dále nachází pobočka botanické zahrady Tokijské univerzity a ještě jedno mauzoleum, **svatyně Taijúinbjó**, jež je hrobkou vnuka Iejacu, mocného třetího šóguna a je stejně úchvatná jako hrobka jeho děda.

Hirošima ležící v jižní části ostrova Honšú by se nejspíše nijak nelišila od ostatních japonských měst, kdyby zde na počátku srpna 1945 nevybuchla atomová bomba shozená americkým letectvem s cílem konečně zničit japonský odpor a ukončit Druhou světovou válku. Podobně jako koncentrační tábor v Osvětimi i hirošimský park **Heiwakóen** vypovídá o hrůzách druhé světové války.

Ostrov Kjúšú je nejjižnější z hlavních ostrovů Japonska. Jeho klíma je středomořské, na jižním výběžku ostrova až subtropické a krajinu Kjúšú charakterizuje sopečná činnost – **hora Aso** má přitom **největší sopečný jícen na světě**. Kjúšú patří k největším výrobcům keramiky a porcelánu na světě a návštěvníci ostrova si ze zdejších výrobků určitě odvezou něco na památku. Na ostrově se nachází mnoho lázeňských středisek, využívajících horké prameny vyvěrající ze země. Patrně nejrušnějším lázeňským střediskem v celém Japonsku je město Beppu. **Beppu** představuje úžasný a zábavní park, nejpopulárnější atrakcí jsou „pekelná jezírka“, mezi nimiž je například jezírko s bublajícím bahnem. Smutně nejproslulejším městem Kjúšú je ale **Nagasaki**. Většině starého města se však kupodivu podařilo přežít destrukci způsobenou atomovou bombou, která na něj byla svržena 9. srpna 1945. Asi nejnavštěvovanějším místem Nagasaki je **Mírový park**, věnovaný památce této tragédie. Za prohlídku stojí i **Muzeum atomové bomby**. Nagasaki vábí k návštěvě z mnoha důvodů, úchvatná je sama poloha města, leží v krásném zálivu. Na Kjúšú se lze dostat vlakem, trať **Sanjó Šinkansen** z Tokia vede pod Kanmonským průlivem, který Kjúšú odděluje od Západního Honšú.

Řídce osídlený **hornatý ostrov Hokkaidó** tvořící nejsevernější část Japonska žije úplně jiným tempem než zbytek země. Uprostřed ostrova se rozléhá největší **národní park Daisecuzan** (tj. "Velká sněhová hora") o rozloze 2309 km2. Národním parkem byl vyhlášen v roce 1934 a je tedy i jeden z nejstarších v Japonsku vůbec. Jeho severní části se familiárně přezdívá "Střecha Hokkaida". Přes několik komerčních a rekreačních zařízení na periferiích se Daisecuzan chlubí nejzachovalejší "divočinou" v Japonsku. Hory národního parku Daisecuzan, situovány na okraji vulkanické zóny Čišima, jsou téměř výhradně výsledkem erupční činnosti. Ačkoli nejvyšší vrcholky Daisecuzanu dosahují výšky pouze něco málo přes 2000 metrů, studené sibiřské větry zde vytvářejí alpskou zónu již ve výšce přibližně 1000 m, což je o poznání níže než třeba v severní Americe nebo Evropě. Dostupnější raritou Hokkaida je **jezero Notoro**, jež je ve skutečnosti lagunou Ochotského moře oddělenou písčitým pruhem je mělké a porostlé slanorožcem bylinným (*Salicornia herbacea*), který je většinu roku zelený, ale v září se promění do nachově červené barvy. Je to jediné místo v Japonsku, kde lze něco podobného najít a svou rozlohou je největším jezerem s touto vegetací. Rudé kolonie slanorožce přitahují kolony návštěvníků do městečka **Abaširi**. Ještě početnější zástupy se přijíždějí podívat také na moře zamrzlé. To ovšem o pár měsíců později. Pobřeží okolo Abaširi je nejjižnějším místem, kam se díky mořským proudům dostanou driftující ledovce. Z přístavu vyplouvá brázdit zamrzlé Ochotské moře ledoborec s důvěrně známým názvem Aurora. Toto jméno si však v našich končinách s poetikou jitřních červánků či polární záře asi nikdo nespojuje. Jižně od Abaširi leží na úpatí hor velké **jezero Kussaharo**, na jehož břehu vyvěrá horký pramen (*onsen*). Na severovýchodě Hokkaida potom vybíhá do moře **poloostrov Širetoko**, nejodlehlejší kout

Japonska. V jazyce Ainů to znamená **Konec světa**. Téměř celý výběžek je národním parkem s největším výskytem medvědů. Jedná se o významný příklad interakce mořských a pevninských ekosystémů, ovlivněných tvorbou sezónního mořského ledu v nejjižnější zeměpisné šířce na severní polokouli. Oblast je domovem mnoha mořských a suchozemských druhů, mnohé z nich jsou ohrožené nebo endemické. Význam má i pro migrující ptáky, lososovité ryby a mořské savce včetně lachtana ušatého a některých kytovců.

Před chvílí zmínění Ainuové jsou **původní obyvatelé Hokkaida**. Žijí také na Kurilských ostrovech, na Sachalinu a kdysi i na nejjižnějším cípu Kamčatky. V dnešní době už existuje jen hrstka stoprocentně „čistokrevných“ Ainů. **Padli za oběť netoleranci, rozpínavosti a agresi jak ruské, tak japonské.** Ainuové nemají mongoloidní znaky a jejich světlejší pleť, husté vlasy i vousy spíše poukazují na europoidní původ. Snad i proto byli ještě v nedávné době hodně diskriminováni. Ainuové jsou původně lovci a rybáři, mají svou kulturu i náboženství, které vychází z animismu. V minulosti se ke své národnosti téměř nehlásili, aby uchránili své děti od šikany ve škole. Dokonce ještě v devadesátých letech prohlásil japonský premiér, že jejich země je jednonárodnostní. Až v roce 2008 stát uznal Ainy původními obyvateli a ukončil diskriminaci už téměř vymizelého etnika a umožnil vybudování skanzenu, v němž se lze seznámit s historií a tradicemi Ainů.

KOREA

Korea se rozprostírá na jih od čínských hranic. Na jihu je oddělená od Japonska Korejským a Cušimským průlivem. V roce 1945 okupovaly Koreu ruské a americké jednotky. Rozdíly mezi Severní a Jižní Koreou vedly až ke korejské válce v letech 1950-1953. Od té doby existují dva oddělené státy. Většinu území vyplňují hory, přičemž horská pásma zabírají většinu střední části poloostrova. Významné nížiny jsou na západní straně. Korejský poloostrov má monzunové podnebí s teplými a vlhkými léty a suchými a chladnými zimami. V zimě sem vanou ledové větry z Asie a každoročně řeky zamrzají na 4 měsíce. V pozdním létě se čas od času objevují tajfuny. Asi 70 % poloostrova je zalesněno, na severu a ve vysokých polohách převažují lesy jehličnaté, které postupně nahrazují lesy smíšené a v nejnižších polohách a na jihu země již převládají lesy listnaté. Nejjižnější oblasti a ostrov Čedžu mají teplé subtropické podnebí.

Zatímco na jihu poloostrova se zformoval demokratický a ekonomicky velmi úspěšný stát (Korejská republika, neoficiálně Jižní Korea, korejsky *Hanguk*), jehož HDP ho řadí mezi 15 největších ekonomik světa, na severu zdejší komunisté vytvořili nejhrubší totalitní diktaturu světa. Nestyděli se přitom do oficiálního názvu státu zakomponovat slovo „demokratická“ (**Korejská lidově demokratická republika**, neoficiálně Severní Korea, korejsky *Čoson*), i když zde není po demokracii ani stopa. Rovněž ekonomicky je na tom KLDR velmi špatně a patří k nejchudším státům světa – lidé často umírají hladem, ale také na jiné formy strádání. Totalitní charakter státu samozřejmě neprospívá ani rozvoji cestovního ruchu. **Do země je vpuštěno každoročně jen pár desítek tisíc turistů, především z jihu poloostrova a Číny.** Z vyspělých států Evropy nebo Ameriky je návštěva umožněna jen **několika tisícům turistů**. Severokorejský

cestovní ruch je zcela pod kontrolou státu, resp. jeho policejních složek. Znamená to, že přijíždějící turisté nemají možnost volného pohybu po korejském území a to ani v místech ubytování. Toto opatření má především zabránit jakýmkoliv kontaktům s místními obyvateli. Pohyb turistů je proto přísně organizován pod dohledem průvodců, kteří mají striktně nařízeno, jaké informace mohou návštěvníkům předávat.

KLDR umožňuje vstup cizincům pouze do několika vybraných destinací. Jednou z nich je horský region **Kŭmgangsan,** který je součástí horského hřebetu Taebaek, který prochází celým východem Korejského poloostrova. Tato pohraniční oblast je ale známá především jako **Diamantové hory**. V r. 2002 byl tento region o rozloze 530 km2 vyčleněn z provincie Kangwon-do a spravován separátně jako **Kumgangsanský turistický region**. Pohoří skrývá množství buddhistických chrámů, pousteven, vodopádů, minerálních pramenů, malých lagun a malé muzeum. Mezi nejkrásnější laguny patří **Samil**, na níž jezdí i výletní lodě. Známými vodopády jsou **Kuryong** a **Pibong**. Jedním z nejzajímavějších zenových klášterů je klášter **Pyohon** z roku 670.

Hlavní město **Pchjongjang** (Pyongang) je exemplárním příkladem vládního systému prosazujícího vlastní představy o pokroku, disciplíně a blahobytu obyvatel. Nesetkáte se zde se smogem, zmatkem a hlukem jako v jiných asijských městech. Město je centrem politické, ekonomické, kulturní a výchovné propagandy, jejímž výsledkem jsou význačné stavby a monumenty, vybudované na počest Velkého vůdce Kima Ir-Sena, zakladatele zřejmě nejhoršího totalitního systému v dějinách lidstva. Jeho jménem je pojmenováno náměstí, stadion, univerzita a mnoho dalších objektů. Pchjongjang se rozkládá na březích široké a hluboké řeky Taedong, pramenící v pohoří Nangnim a přinášející vláhu zeleným parkům a ulicím města. Jedním z mnoha zajímavých míst jsou dvě zřídla vyvěrající do výšky 150 metrů. Výrazným a nepřehlédnutelným monumentem je **Věž ideologie čučche** – 170 metrů vysoká jehla na východním břehu řeky Taedong, na jejíž vrchol se můžete nechat vyvézt výtahem (čučche je oficiální ideologie státu, založená především na soběstačnosti a disciplíně). **Monument Arch of Triumph** stojí na místě, kde Kim Ir-sen pronesl svoji oslavnou řeč při příležitosti odchodu japonských vojsk. Bronzový **Paegas Chollima Statue** reprezentuje „rychlý pokrok socialistické výstavby“ po korejské válce. Návštěvníků je s pýchou prezentován i jeden z největších stadionů na světě, **stadion Kim Ir-sena** a na vrchu Mansudae **Museum korejské revoluce**. Na obrovském náměstí naproti Muzeu se tyčí 20 metrů vysoká **Bronzová socha Velkého vůdce** v nadživotní velikosti s pravou rukou vztyčenou k nebesům. Na druhé straně náměstí je **Velká lidová knihovna**, kde můžete spatřit masy studujících lidí skloněných nad knihami – samozřejmě jen těmi, které úřady oficiálně schválí jako „nezávadné“. Západní **předměstí Mangyeongdae**, též nazývané „Kolébka revoluce“, leží na soutoku řek Sunhwa a Taedong. Na tomto místě se narodil Kim Ir-sen a strávil zde své dětství. Jeho **starý dům a okolní zahrady byly přeměněny na svatyni**, ve které si jsou vystaveny fotografie jeho rodiny. Okolní piniový háj skrývá mohyly jeho příbuzných. Jihovýchodně stojí komplex **Taesongsan** s dominantní stavbou **Památníku revolučních obětí**, která je umístěna na kopci a pro Severokorejce přestavuje svaté místo, kam chodí pokládat kytice. Roku 1993 objevili archeologové hrobku **Tanguna**, zakladatele prvního korejského království, a i

když je Tangun považován historiky za mýtickou postavu, úřady přesto věří, že je hrobka pravá. Údajné Tangunovy kosti a kosti jeho ženy jsou uloženy v podzemní kobce blízko Pchjongjangu. Malé muzeum stojící u hrobky ukazuje artefakty z období jeho vlády.

Hora **Myohyangsan** je pro mnoho Korejců svatým místem díky legendě o Tangunovi. Místo nabízí nádhernou scenérii, přírodu, vodopády a staré buddhistické chrámy. Historicky důležitý je buddhistický chrámový komplex **Pohyon** postavený v r. 1044. V okolí stojí několik malých pagod a **Velká síň** se sochami Buddhy. Vápencová jeskyně **Kyongmun** měří 6 kilometrů a nabízí návštěvníkům velké a bizarní sluje s množstvím krápníků (stalaktitů).

Historicky významným městem je **Kaesong** jako dávné centrum dynastie Korjo, od níž je odvozován evropský název obou korejských států. Nachází se v něm **hrobka krále Kongmina** a jeho ženy (Kongmin byl 31. králem dynastie Korjo a panoval v letech 1352 – 1374). Hrobka je bohatě vyzdobena tradičním žulovým obložením a sochami. V historické části města se nachází množství tradičních staveb s klasickými střechami, ale také **padací most Sonjuk** z roku 1216 a naproti němu monument **Songin**, který oslavuje neokonfuciánského hrdinu Chong Mong-ju. Dále se dochovala brána ***Nammun*** ze 14. století a starý buddhistický zvon.

Jižní Korea je v současnosti již ekonomicky vyspělá a demokratická země otevřená zahraničním turistům. Z množství přírodních atraktivit lze zmínit **Národní park Soraksan, pláže Kundok** a **Yonghwa** na východním pobřeží, sopečný **ostrov Ullungdo** na východ od poloostrova nebo nádherný subtropický **ostrov Čedžu** ležící jižně od korejského pobřeží.

Čedžu leží zhruba 85 km od jižního pobřeží Jižní Koreje a jeho metropole nese stejné jméno. Ostrov vznikl vulkanickou činností teprve v době před 2 miliony let. S rozlohou 1 846 km² je Čedžu největším korejským ostrovem a navíc jedinou částí korejského území, která se už nalézá v subtropickém pásu. Díky tomu se zdejší krajina a flóra výrazně liší od pevninské. Uprostřed ostrova se nachází i nejvyšší hora Jižní Koreje, nečinná sopka **Halla resp. Halla-san** (1950 m) s velkým kráterem. Naposledy vybuchla v r. 1007. Část ostrova je dodnes pokryta lávou a právě zdejší tři lávové lokality (o celkové rozloze 18 846 ha) vynesly ostrovu zápis do Světového dědictví UNESCO v r. 2007. Součástí chráněného místa je také vulkanický kužel **Seongsan Ilchulbong** vyrůstající přímo z moře. Na ostrově se nachází mnoho úchvatných pláží, vodopádů, kráterových jezer a různých podivuhodných vulkanických jevů. Zmíněné lávové jeskynní tunely vznikly ochlazováním a tvrdnutím lávy na povrchu, zatímco pod povrchem dále tekla roztavená žhavá láva. Ostrov Čedžu je také oblíbeným místem pro svatební cesty mladých Korejců. Známým symbolem ostrova jsou postavičky tzv. harubangů, ochranných skřítků vysochaných z lávy.

Korea je však také zemí s bohatým kulturním dědictvím, v němž se mísí staré šamanistické tradice korejského muismu s importovaným buddhismem, taoismem či konfucionismem. První korejskou památkou zapsanou na Seznam světového dědictví se stal v roce 1995 komplex s poněkud komplikovaným názvem, jenž by se do češtiny dal přeložit jako **Chrám Haeinsa a Janggyeong**

Panjeon. Jedná se o buddhistický klášterní komplex založený již v 9. století. Je známý zejména tím, že se zde na dřevěných deskách uchovalo celé Buddhovo učení, korejsky psaná Tripitaka. Nechal ji zhotovit korejský král, když ve 13. století musel opustit zemi, kterou obsadila mongolská vojska. Autory vyrytých textů na celkem 70 000 zmíněných dřevěných deskách byli zdejší mniši.

Konfuciánská svatyně **Jongmyo** (Čongmjo) se součástí světového dědictví stala rovněž v roce 1995. V témže roce byly na Seznam UNESCO zapsány také jeskyně **Seokguram** (Sokkuram) a chrám **Bulguksa** (Pulguksa). Jedná se o buddhistický skalní chrám z poloviny 8. století, jehož hlavní atrakci představuje monumentální socha Buddhy hledící na Japonské moře (v Koreji ovšem nazývané jako moře Východní).

Hlavní město **Seoul (Soul)** se rozkládá na ploše 606 km2, ale žije tu více obyvatel než v Česku (v aglomeraci pak asi 15 mil.). Je to město kontrastů, kde se k nebi vypínají mnohapatrové výškové budovy vedle starých královských paláců či klášterů. Zároveň je Soul nejdůležitějším politickým, ekonomickým a vzdělávacím centrem. Sídlí tu nejen vláda, ale i většina prestižních univerzit, řídící centra prosperujících obrovských koncernů – čebolů a další. Hlavní tepnou či historickým centrem města je okolí 5 královských paláců, čtvrť **Insadong** a park Tapkol. Na ně dále navazuje **Čong-no** (Zvonová třída), trhy v okolí původních městských bran – **Tongdemun** (Velká východní brána) a **Namdemun** (Velká jižní brána). Další menší "centra" jsou v okolí všech větších univerzitních kampusů a neméně důležité jsou **třída Itewon** či čtvrť **Kangnam**, kde sídlí velké firmy a je přezdívaná „soulský Manhattan“.

Vzestup Seoulu se datuje do roku 1392, kdy se k moci dostala dynastie se k moci dostala dynastie Yi, která pak vládla až do japonské anexe roku 1910. Za její vlády vznikl **palácový komplex Gyeongboggung (Kjongbokkung)** vybudovaný králem Taejoem (Tchädžoem), na jehož území se nachází **Národní lidové muzeum**, zachycující historii a tradice Korejců. Další z paláců **Changgyeonggung (Čchangjonkkung)** postavený roku 1104, jenž sloužil jako letní sídlo dynastie Goryeo (Korjo). Král Taejo z dynastie Yi zde žil se svou rodinou, než byl dostavěn palác Gyeongbokgung. Třetím palácem je **Changgdoggung (Čchangdokkung)**, který je spojen tajnou stezkou se **Zakázanou zahradou Piwon**. Na nejvyšším místě Seoulu se nachází **park Namsan** s rozlehlou botanickou zahradou. Centrem parku je třetí nejvyšší věž na světě.

Příklad: Historie paláců

Kjongbokkung byl založen (1395) králem Tchädžoem hned po ustanovení nové dynastie a po přenesení hlavního města z Käsongu do Soulu. Sloužil jako sídlo korejských králů přibližně po dvě staletí a po dobu své největší slávy – do 16. století čítal na 500 budov. Palác byl však vypálen a téměř zničen během války s Japonskem nazývané imdžinská válka (podle roku Imdžin – 1592). Protože byl ze všech paláců používaných královskou rodinou poničen nejvíce, přemístilo se královské sídlo „dočasně“ do nedalekých paláců – Čchangdokkungu a Čchangjongungu. Ty byly sice také poničeny, ale záhy opět opraveny tak, aby mohly poskytnout přístřeší královské rodině.) Tehdy ješte asi nikdo netušil, že

Kjongbokkung bude čekat na opravu celá tři staletí. K jeho rekonstrukci došlo až v 19. století, v roce 1865, během vlády krále Kodžonga, resp. jeho otce Tewonguna. Tento počin měl ovšem též politický podtext. V 2. polovině 19. století byla v Koreji doba obrození a oprava paláce měla podpořit a stmelit korejské národní smýšlení. Podle královského výnosu byla vybírána speciální daň na opravu paláce a po třech letech horečnatých oprav byl palác opět zprovozněn a královská rodina se stěhovala zpět do svého původního sídla. Velkou ranou však byl čin Japonců, kteří v jedné z budov paláce zavraždili tehdejší královnu, manželku krále Kodžonga, Min (1985). Poté se tam ani král nemohl cítit v bezpečí, a tak se uchýlil na ruskou ambasádu. Palác byl tedy znovu bez krále. Poslední ranou byla léta japonské koloniálni správy, kdy z původních 330 budov byly téměř všechny zničeny či přemístěny, aby "nepřekážely" a zbytečně nepřipomínaly Korejcům jejich vlastní kulturu a historii. V areálu dnešního paláce jsou zachovány či zrekonstruovány nejdůležitější budovy – tedy hlavní vstupní brána – Kanghwamun, dále trůnní palác s rozlehlým nádvořím a sloupy, u kterých stáli jednotliví ministři během projednáváni státnických záležitostí. Dále je to několik pavilonů určených pro běžné využití a dvorský život. Mezi nimi je např. Pavilon vzdálených vůní uprostřed jezírka s lotosy, kamenná zahrada atd. Kromě těchto historických budov se v komplexu paláce Kjongbokkung nachází dvě muzea – Národní a Národní etnografické. V Národním muzeu jsou mimo jiné umístěny dva velké modely původního palácového areálu, resp. paláce po rekonstrukci z roku 1868 a po období japonské kolonie, tedy z druhé poloviny 40. let. Palác Čchangdokkung byl postaven v letech 1405–1412 a po imdžinské válce, kdy došlo k téměř úplnému zničení Kjongbokkungu, sloužil jako sídlo královské rodiny. Je zde zachován nejstarší kamenný most v Koreji (z roku 1411), stejně jako trůnní sál, královská kancelář a pavilon zvaný Naksondže, původně postavený a určený pro jednu z konkubín krále Hodžonga, posléze využívaný potomky královského rodu až do roku 1989. Hlavní atrakcí Čchangdokkungu je však Piwon – Tajná zahrada. Ta byla určena k rozjímání, studiu či skládání básní. Nachází se zde knihovna, lotosová jezírka či malé altánky, které přímo povzbuzují umělcovu mysl. Palác je dnes zařazen do seznamu Světového dědictví UNESCO. Čchangdokkung přímo sousedí s dalším palácem – Čchangjonggungem. I když tomu tak původně nebylo, jsou dnes oba areály propojeny palácovými zahradami. Také historie Čchangjonggungu sahá až do 15. století, avšak dnes je zde nejstarší zachovanou budovou trůnní sál z roku 1616. Tento palác je rozlohou nejmenší, zato se nachází v překrásné zahradě s jezírky. Ta jsou na místě původních rýžových polí, která byla také součástí paláce, aby králům připomínala spjatost dvora s životem poddaných. V období japonské okupace bylo s tímto komplexem taktéž velmi nešetrně zacházeno, část komplexu byla využívána jako zoo. Dnes jsou zřejmě nejzajímavější součástí zahrady pavilony, kde jsou uchovávány pohřební destičky králů a královen období Čoson. Hlavní budova byla původně postavena v roce 1395.

Vesnice **Pchanmundžom** vzdálená přibližně 55 km od Soulu je jediným místem v tzv. **Demilitarizovaném pásmu**, kam je povolen přístup návštěvníkům. Byla založena na hraniční 38. rovnoběžce v roce 1953 na konci korejské války. V modrých podlouhlých budovách OSN, které pomyslně dělí demarkační čára, ještě v současnosti probíhají mírová jednání. Je to místo, kde se lze dostat až na samou hranici s KLDR, a když průvodce dovolí, smí se projít okolo stolu, které

půlí mikrofony naznačující demarkační čáru, tedy pomyslně překročit 38. rovnoběžku. Pchanmundžom je možno navštívit pouze na objednávku, tyto akce organizuje americká armáda, která si z toho udělala poměrně výnosný byznys. Při přihlášení, které se zajišťuje dopředu, jsou podány podrobné instrukce týkající se předepsaného oblečení, zákazu fotografování, zákazu ušklíbání se na severokorejské vojáky apod.

Sokčcho je malé přístavní městečko na východním pobřeží, jedno z výchozích míst do **národního parku Soraksan**. Je to také místo, odkud vyplouvají výletní lodě do hor Kumgangsan v KLDR. Jsou zde typické „přístavní“ trhy s nejrůznějšími mořskými lahůdkami, rybářské lodě a poměrně vytížené pláže. Soraksan (Hory Bílých útesů) je národní park s údajně nejúžasnější horskou scenérií v Koreji. Je to místo žulových rozeklaných skal, malinkých vodopádů, horkých pramenů a klášterů, jejichž minulost sahá až do 9. století.

Kjongdžu se nachází v provincii Kjongsangpukto a od 2. poloviny 1. století př.n.l. bylo hlavním městem království Silla, ale skvělý věk Kjongdžu skončil založením nového státu – **Korjo** a následným přesunutím hlavního města do Kesongu. Počátkem 20. století začalo město opět „ožívat“, mnoho památek bylo opraveno či zrestaurováno. Dnes tvoří centrum města jakési muzeum pod širým nebem. Cesty vedou okolo parků s královskými hrobkami, jsou zde nejrůznější pagody, pavilony, sochy atd. Na východ od města se nacházejí kláštery zařazené do Světového dědictví UNESCO a stejně zajímavé jsou také okolní hory. Nejkrásnější z nich jsou **Namsan** neboli **Jižní hory**, které jsou plné nejrůznějších soch Buddhů vytesaných do skal či kamenů. Původně tato místa sloužila jako výletní destinace pro královskou rodinu, proto tam bylo zřízeno množství klášterů, pavilonů, pagod atd.

Vrcholem korejské chrámové architektury a skvostem mezi korejskými památkami je **klášterní komplex Pulguksa**, zapsaný do seznamu UNESCO. Do hlavního chrámu stoupají dvě schodiště zvaná „mosty“. Jejich smyslem je „přenést“ vstupujícího ze smrtelného světa do věčné Buddhovy země. Dalšími zajímavými prvky jsou dvě pagody (**Tapotchap a Sokkatchap**) stojící na hlavním nádvoří. Velmi cenný je také interiér hlavního chrámu, zdobený dřevořezy draků. Zapsán na seznam Světového dědictví UNESCO. Tam je zapsána i **jeskyně Sokkuram,** která sice není velká, ale cenná je její výzdoba. Uprostřed se nachází obrovské vyobrazení buddhy Šákjamuního, které je obklopeno více než třemi desítkami strážců a nižších božstev buddhistického pantheonu. Všechny tyto sochy jsou považovány za vrcholná umělecká díla. Buddha se dívá (i když dnes už to je jen stěží patrné) přes Východní moře a má pověst ochránce země.

Provincie Gangwon-do oplývá mnoha přírodními krásami, jejichž objevování lze kombinovat s návštěvami četných kulturních památek. Například při výstupu na **horu Samaksan** jsou to **chrámy Sangwonsa a Heungguhsa,** ale také třeba **vodopád Deungseonpokpo**. Sever provincie se vyznačuje množstvím pláží, které nejsou tolik zalidněné jako pláže na jihu. Pro **národní park Seoraksan** jsou typické vysoké hory, bujné lesy, vodopády a horké prameny nebo řeky plné obroušených valounů. Staré chrámy a poustevny mají kořeny až v období dynastie Silla. Místo bývá nejkrásnější během října, kdy listy na stromech hrají

podzimními barvami. Navštívit lze i další park **Naksan** známý díky **chrámu Naksana** a obrovské bílé **soše bohyně milosrdenství Gwaneumy**, která shlíží na moře z malého borovicemi zarostlého vrcholku. Samotný chrám byl postaven roku 671. Nejkrásnějším údolím celé Koreje je prý **Mureung**, při vstupu do něho stojí **chrám Gwaneumsa** a sedí **Zlatý Buddha**. Údolí vede na vrcholy **Cheongoksan** (1 404 m) a **Dutasan** (1 353 m), přičemž cesta přes údolí až na oba vrcholy se dá zvládnout za jeden den.

Park Taebaeksan je šestým nejvyšším pohořím Jižní Koreje, jeho dva nejvyšší vrcholy **Janggunbong** a **Munsubong** dosahují výšky 1 550 m. Pohoří je posvátné a zasvěcené šamanským rituálům, stejně jako **oltář Cheonjedan**. Při vstupu do údolí se prochází vesnicí **Danggol**, vstupní bránou do parku a magnetem pro poutníky díky posvátnému prameni zasvěcenému mýtickému předkovi Korejců Tangunovi (Dangunovi).

Další provincií lákající turisty je Gyeonsangbuk-do. V blízkosti města Daegu leží **park Palgongsan** a **chrám Dongwasa** se svou tisíciletou historií. Třicettři metrů vysoká kamenná **socha Buddhy Gatbawi** symbolizuje touhu po sjednocení Koreje. Socha slouží jako poutní místo a traduje se, že návštěvníkům splní jedno z jejich přání.

Ve městě **Gyeongju** v parku **Tumuli**, který se nachází v samotném centru města, leží 20 hrobek králů a členů jejich rodiny z dynastie Silla. **Hrobka Cheonmachong** je otevřená veřejnosti, aby si návštěvníci mohli prohlédnout, jakým způsobem byla zkonstruována. Hrobka byla postavena na konci 5. století a je 13 m vysoká a 40 m dlouhá. Zlatá koruna, náramky, nefritové ornamenty, zbraně a nádoby, které zde byly nalezeny, jsou vystaveny ve skleněných vitrínách uvnitř hrobky. Jihovýchodně od parku Tumuli stojí **kamenná observatoř** postavená mezi lety 632 – 646. Jejích 12 základních kamenů symbolizuje měsíce roku a stejně tak 30 nosných pilířů dny v měsíci. Při stavbě observatoře bylo použito 366 kamenů jako dní v roce. Město **Andong** leží v centru provincie a je známé do skály vytesanou sochou **Amitaba Buddhy** označovanou jako **Jebiwon**. Tělo a róba Buddhy jsou vytesány do 12 m vysoké skály, hlava a vlasy byly vytesány odděleně do dvou skal, hlava byla přidělána později.

Chrám Bogyeongsa se nachází 30 km od města **Pohangu** a je bránou do krásného údolí s 12 různě vysokými vodopády, mosty, poustevnami, stúpami a chrámy. První vodopád **Ssangsaengpokpo** měří jen 5 metrů, ale šestý v pořadí **Gwaneumpokpo** má impozantních 72 metrů a rozděluje se na dva vodopády, za kterými je ukryta jeskyně, sedmý vodopád **Yeonsanpokpo** je 30 m vysoký. Za nejkrásnější oblast centrální Koreje je považován **národní park Songnisan**, kde se nachází se jeden z největších a nejrozlehlejších chrámů v Koreji **Beopjusa**.

Provincie **Jižní Čolla** (Jeollanam-do) je proslavena sochou zlatého Buddhy zvanou **Daeungbojeon**, a dřevěnou pagodou **Palsangjeon,** obě z období dynastie Silla. Jedná se o nejvyšší sochou Buddhy v Koreji, která zde stála až do roku 1980. Dvacetsedm metrů vysoká socha **Maitraya Buddhy** dominovala chrámu. Její stavba trvala 30 let a dostavěna byla roku 1968, roku 1980 byla

zničena. V současné době zde stojí nová socha, vybudovaná ze 160 tun mosazi a vysoká 33 m, stavba byla dokončena v roce 1990 a zasvěcena světovému míru a sjednocení Koreje. Mezi další zajímavosti chrámu patří kamenné lucerny, sedící Buddha, obrovský zvon a obrovský železný kotel z roku 720. Kotel se používal pro přípravu rýže pro 3 000 mnichů žijících v klášteře.

Národní park Mudenngsan nabízí útočiště v klidných hájích na úpatí svých tisícimetrových vrcholků. Na svahu nejvyšší hory **Cheonwangbong** (1 187 m) stojí buddhistický **klášter Jeungsimsa**, obklopený čajovníkovou plantáží, která byla založena na konci 19. století umělcem Heo Baek-ryeonem (nazývaným Uijae) z dynastie Yi. Plantáž a okolní dvě továrny na výrobu čaje jsou vyhlášeny produkcí zeleného čaje.

Chrám Unjusaji se nachází 40 km jižně od **Gwangju** (Kwangdžu) a byl podle legendy obklopen tisíci pagodami a sochami Buddhů. Byly zde objeveny unikátní sochy z období dynastie Goryeo – dvojice Buddhů shlíží na dvojici pagod, legenda praví, že Buddhové a pagody byly postaveny za jednu noc. Jedním ze tří známých chrámů v **parku Jirisan** a jedním z nejstarších je Hwaeomsa, založený knězem Yongi roku 544 po Kr., když se vrátil z Číny. Chrám je zasvěcen Birojana Buddhovi, další nejznámější stavbou je třípatrová pagoda podpíraná 4 kamennými lvy – korejský nejstarší a největší maják. Věž **Gakgwangjeon**, vysoká 49 metrů a vystavěná z dřevěných pilířů, byla obklopena kamennými deskami se sútrou *Tripitaka*, vytvořenou za vlády dynastie Silla, desky byly zničeny během japonské invaze a jejich zbytky jsou nyní umístěny v chrámovém muzeu.

Vznik ***Daeungbojeon***, sochy zlatého Buddhy a ***Palsangjeon,*** dřevěné pětistřeché pagody, se datuje do období dynastie Silla. Místo proslulo nejvyšší sochou Buddhy v Korei a v celé severojižní Asii, která zde stála až do roku 1986. Dvacetsedm metrů vysoká socha ***Maitraya Buddhy*** dominovala chrámu. Její stavba trvala 30 let a dostavěna byla roku 1968, roku 1980 byla zničena.
V současné době zde stojí nová socha vybudovaná z 160 tun mosazi a vysoká 33 m, stavba byla dokončena v roce 1990 a zasvěcena světovému míru a sjednocení Koreje. Mezi další zajímavosti chrámu patří kamenné lucerny, sedící Buddha, obrovský zvon a obrovský železný kotel z roku 720 po Kr. Kotel se používal pro přípravu rýže pro 3 000 mnichů žijících v klášteře.

MONGOLSKO

Mongolsko je po Kazachstánu druhý **největší vnitrozemský stát světa**. Se svou rozlohou je 22krát větší než Česko a necelými 3 milióny obyvatel patří mezi nejřidčeji obydlené oblasti světa. Většinu území zabírají **náhorní plošiny s drsnou travnatou stepí**. V centrální části země se tyčí pohoří **Changaj**, z jihu sem z Číny zasahuje nehostinná poušť **Gobi**. V Mongolsku se nachází řada **bezodtokých slaných a sladkovodních jezer**. Nedotčená příroda**,** koně **a** pohostinnost jsou základními charakteristikami země. Cestování Mongolskem je však náročné**.** Existuje jen minimální infrastruktura, přírodní podmínky jsou drsné. Hlavním zdrojem obživy lidí, kteří žijí mimo jediné velké město Ulánbátar, je dodnes **kočovné pastevectví**. Velká část země má charakter

náhorní plošiny s průměrnou nadmořskou výškou přesahující 1 500 m; pouze 19 % rozlohy země se nachází pod úrovní 1 000 m. Nejnižším bodem je hladina jezera **Choch núr** (532 m) v nejseverovýchodnějším cípu země. Zatímco jihovýchod a jih Mongolska je jen mírně zvlněný, na severu a zejména na západě se zvedají vysoká pohoří **Východní Sajan, Changaj** a **Mongolský Altaj** (s nejvyšší horou země **Chüjtun** vysokou 4 374 m), rozčleněná hlubokými údolími. Na jihu Mongolska pak daleko k východu vybíhá o něco nižší pásmo **Gobijského Altaje**. Celý jih a jihovýchod Mongolska zaujímá nejsušší a nejnehostinější část země - poušť Gobi.

Mezi horami na západě se nachází celá řada velkých bezodtokých jezer; tato oblast bývá proto nazývána **Jezerní pánev**. Zde se prostírá největší mongolské jezero **Uvs núr** (3 350 km²), dále Char Us núr, Chjargas núr, Ačit núr aj. Další velké jezero, **Chövsgöl núr** (2 620 km²), leží na severu země. V kontrastu s jihem, postrádajícím stálé vodní toky, v severní části země existuje poměrně hustá říční síť. Největšími řekami jsou **Orchon** a **Selenga**, které odvádějí vodu do ruského jezera Bajkal, patří tedy k úmoří Arktického oceánu. Selenga je na dolejším toku při ruských hranicích dokonce využívána pro lodní dopravu. Východ země odvodňuje do čínského jezera Chu-lun a dále přes Amur do Tichého oceánu řeka **Cherlen.**

Ekonomika Mongolska se v současné době rychle rozvíjí. Skladba hrubého domácího produktu (HDP) je ovšem ještě ovlivněna tradičním velkým významem kočovného pastevectví pro značnou část obyvatelstva. Zemědělství včetně pastevectví má cca 18 % podíl na HDP, průmysl však prudce vyrostl na téměř 40 % a služby včetně státní administrativy, školství a kultury tvoří asi 42 %. To samozřejmě znamená, že Mongolsko je zemí rozvojovou, v níž má terciérní sektor ještě obrovské rezervy. A to se samozřejmě týká i cestovního ruchu. HDP v paritě kupní síly se oproti komunistickému období výrazně zvýšil a je na úrovni slaběji rozvinutých zemí Latinské Ameriky (cca 3 500 USD na obyvatele). Mongolsko je tedy doposud relativně chudá země, pod hranicí chudoby se nachází kolem třetiny obyvatel. Rychlý růst průmyslu však pozitivně ovlivňuje nízkou míru nezaměstnanosti (pod 3 %). Velmi důležitou složkou hospodářství je těžba nerostných surovin. V Mongolsku se nacházejí významná ložiska hnědého a černého uhlí, wolframu, mědi a zlata. Průmyslové státy se také zajímají o potenciál těžby kovů vzácných zemin, země má k dispozici rovněž naleziště ropy. Zemědělství, které zaměstnává relativně velkou část pracujících (12 %), je pro nedostatek orné půdy málo výkonné a část potravin se musí dovážet.

Mongolsko je pro svoji odlehlost navštěvováno spíše sporadicky a to především turisty hledající dobrodružství a přírodní krásy nacházející se mimo civilizaci. Země však je schopna nabídnout i řadu kulturních atraktivit spojených se specifickou historií Mongolů, národa, který dokázal ve 13. století vytvořit plošně nejrozsáhlejší impérium, aby po letech dominance a prosperity upadl takřka v zapomnění. Místa spojená s tradicemi se nacházejí v nevelkých městech, mezi nimiž výjimku tvoří hlavní město Ulánbátar – kulturní, hospodářské, obchodní i **politické centrum Mongolska.** Prezident země má svou rezidenci za městem pod posvátnou horou **Cecégün** (2256 m) v horách Bogd Úl. Vnitřek města je převážně tvořen sídlišti s panelovými domy, které nahradily historické budovy i

kláštery. Za centrem se rozkládají rozsáhlá jurtoviště. Ve městě se nachází **Muzeum dějin přírody** mimo jiné i se sbírkou dinosauřích koster, kterých bylo v Mongolsku nalezen bezpočet. Ve sbírce najdeme i úplnou kostru Tyrannosaura rex. Z historických budov je zde k vidění několik zbývajících buddhistických chrámových muzeí a funkční **Gandanský klášter** s asi 150 mnichy. Zimní palác **Bogd Khan** ze začátku 20. století, byl domovem osmého žijícího mongolského Buddhy a posledního mongolského vládce s titulem bogdgegén Jebtzuna Damby Hutagta VIII., dnes je zde muzeum. Ulánbátar je výchozím místem například k vesničce **Undur Dov**, okolo které je typická step s kočovníky, nebo ke **klášteru Manzushiri**.

Poušť Gobi tvoří z větší části vlastně suchá **polotravnatá step.** Poušť se rozkládá na úpatí Altajských hor v nadmořské výšce 1500 m. V roce 1975 zde byla vyhlášena Velká rezervace Gobi, která se stala čtvrtou největší přírodní rezervací na světě. Žijí zde **velbloudi** – je to nejsevernější místo, kde se velbloudi vyskytují (zhruba na úrovni Prahy), **bílí leopardi, ovce a gazely.** Uprostřed pouště se nachází městečko **Dalandzadgad**. Proslulé jsou písečné duny v délce 180 km mezi pohořím **Sevrei** a **Gov altajn Nuuru**, jež jsou známé díky zvláštnímu zvuku přesýpajícího se písku jako **Zpívající písky** (Chongorín Él). Na jihu pouště se nacházejí podivuhodné **Planoucí útesy** (Bajan-Dzag), jejichž název je odvozen ze zářivě červených pískovců hojně se nacházejících právě v této oblasti.

Dalšími zajímavými místy jsou Národní park Altaj-Tavanbogd, kde se nachází několik krásných jezer obklopených majestátními horami Syrgali, nebo Národní park Gorchi-Tereldž blízku Ulanbátaru, jenž nabízí spoustu krásných míst vhodných k pěší turistice, horolezectví nebo třeba i raftingu. Také Národní park jezero Chövsgöl núr, které slouží zejména jako zásobárna pitné vody, nabízí pěším turistům nádherné výhledy i krásné jeskyně. Je považováno za **nejčistší** jezero světa, známé také jako **Matka** či **Tmavomodrá perla.** Je 136 kilometrů dlouhé, 36 kilometrů široké a 262 metrů hluboké. Leží v nadmořské výšce okolo 1645 metrů, od ledna do dubna je zamrzlé. Vzniklo přibližně ve stejné době jako jezero Bajkal, rozlohou je téměř srovnatelné, avšak zdaleka ne tak hluboké. Na jihu jezera se nachází vesnička **Chatgal**, která byla dříve strategickým přístavem. Na jezeře jsou dva ostrovy, sloužící často jako základna rybářům. Odlehlý **klášter Baldan Baraaivan** v provincii Khentii, kdysi býval jedním ze tří nejrozsáhlejších klášterů – byl domovem pro cca 1500 mnichů. V roce 1930 byl vážně poškozen komunisty a dále téměř zničen ohněm v roce 1970. Dnes zde žije pouze jeden láma se svou rodinou. Při zvláštních příležitostech, svátcích, jako je například Mani Buteel festival ho sem přichází podporovat lámové z Ulaanbaataru i z jiných míst. Od roku 1998 Kulturní restaurátorský turistický projekt restauruje hlavní chrám. Dobrovolníci (turisté i místní lidé) přeměňují tento klášter opět na živé místo.

Klášter **Amarbayasgalant**, postavený mezi lety 1726 a 1736, byl také těžce poničen komunisty, nicméně větší část se zachovala. Bylo zničeno 10 ze 37 chrámů a soch. Od roku 1975 byl klášter opravován z fondu UNESCO až do jeho znovuotevření v roce 1990. V současnosti zde žije 30 mnichů ve věkovém rozmezí 7-90 let.

Dávnou slávu Čingischána a jeho říše připomíná jeho první hlavní město **Charchorin**, které však později upadlo. V 16. století zde byl na zbytcích města vystavěn první mongolský buddhistický lamaistický **klášter Erdene Zuu**, který byl také téměř zničen za dob komunismu. Tvořilo ho původně až 100 chrámů a přes 300 jurt a obývalo na 1000 mnichů. Dnes zbyly pouze 3 chrámy. Klášter je obehnán typickou zdí, po roce 1990 po pádu komunismu byl znovu otevřen a jeho památky, které byl uschovány v okolních horách nebo u místních lidí, byly dodány zpět.

Úkol k textu

Srovnejte rozdíly v přístupu k cestovnímu ruchu v Japonsku, Koreji, KLDR a Mongolsku.

4.2. Cestovní ruch v Číně – případová studie

Čínské hospodářství prodělalo během posledních 30 let přeměnu z centrálně plánované ekonomiky, která byla uzavřená mezinárodnímu obchodu, na tržní ekonomiku s velmi rychle rostoucím soukromým sektorem. Reformy byly započaty koncem 70. let minulého století nejprve v zemědělství a postupně docházelo také k liberalizaci cen, fiskální decentralizaci, zvýšení autonomie státních podniků a založení diverzifikovaného bankovního systému, rozvoji burzovního obchodu, velkému nárůstu nestátního sektoru a v neposlední řadě také otevření se zahraničnímu obchodu a investicím. Restrukturalizace ekonomiky přispěla k nebývalému růstu HDP, který se dlouhodobě pohyboval až do nedávné doby na úrovni cca **10 % ročně**. Čína se díky tomu stala druhou největší ekonomikou po USA, nicméně HDP na obyvatele je stále výrazně nižší než třeba v Turecku nebo Mexiku a odhaduje se, že zhruba 150 milionů Číňanů stále žije pod hranicí chudoby. **Ekonomický rozvoj Číny je navíc regionálně výrazně diferencovaný**, což souvisí se strategií rozvoje, v níž zhruba 25 let byl zásadní důraz kladen na rozvoj pobřežních provincií. V nich byl zaveden režim tzv. **otevřených přístavů a zvláštních ekonomických zón**, do nichž proudilo přes 80 % veškerých zahraničních investic. V poslední dekádě vláda cíleně směřuje zahraniční investice také do centrálních a severovýchodních provincií, zvýšené pozornosti se těší i západní autonomní oblasti Tibet a Sin-ťiang.
Spolu s regionální preferencí pobřežních oblastí se diferencovaně rozvíjel i sektorový přístup, v němž v první fázi dominovala snaha zlepšit situaci v zemědělství a vybudovat konkurenceschopnou průmyslovou základnu. Služby a s nimi spojený cestovní ruch zůstávaly první dekády v pozadí zájmu a jejich podíl na HDP se dokonce až donedávna snižoval ve prospěch průmyslového sektoru. Teprve v poslední dekádě se začíná situace měnit a zejména díky dynamickému rozvoji cestovního ruchu.

Moderní cestovní ruch se v Číně začal pomalu rozvíjet již počátkem 50. let. V roce 1954 byla založena organizace **Čínské mezinárodní cestovní služby**

(CITS - *China International Travel Servis*), s pobočkami především ve významných čínských městech (Peking, Šanghaj /Shanghai/ a Kanton /Guangzhou/). Příjezdy zahraničních turistů ale zůstávaly sporadické, vyjíždět mohly jen osoby přísně prověřené komunistickým režimem. Musíme si uvědomit, že ČLR procházela od konce 50. let zločinnými experimenty komunistického diktátora Mao Ce-tunga (politika tzv. „Velkého skoku“ nebo „Velká proletářská kulturní revoluce“), které měly za následek devastaci celé ekonomiky, smrt miliónů nevinných lidí a utrpení stamiliónů. Teprve reformy po Maově smrti, jejichž cílem bylo otevření se zahraničnímu kapitálu, nastartovalo v ČLR po r. 1978 rapidní vzestup ekonomiky spojený i s opatrným otevíráním hranic pro zahraniční turisty.

Čína na počátku 21. století zažívá nevídaný rozvoj mezinárodního cestovního ruch. Je to země, která od přelomu milénia vykazuje již více než 100 miliónů návštěvníku ročně, což je výrazně více, než vykazují dosud hlavní velmoci cestovního ruchu – Francie, Španělsko a Itálie. Tato impozantní čísla je ovšem nutno vnímat s velkou rezervou, protože ze 130 mil. návštěvníků v r. 2008 bylo přes **78 mil. z Hongkongu** (tedy přes 60%) a **23 mil. z Macaa** (téměř 18 %). Když to porovnáme s počtem obyvatel těchto dvou území, která jsou vlastně pod politickou jurisdikcí ČLR, je zřejmé, že vlastně každý jejich obyvatel navštíví ČLR více než desetkrát ročně. Což při rozměrech uvedených teritorií není nic divného. Ostatně většina obyvatel všech velkoměst kdekoliv ve světě cestuje mnohdy denně za hranice svého města. A zázemím Hongkongu i Macaa je právě území ČLR. Znamená to tedy, že téměř 80 % návštěvníků přijíždí do ČLR z těchto dvou oblastí. Odečteme-li tedy tyto turisty (většinou přijíždějících za byznysem), smrskne se počet **skutečných zahraničních návštěvníků pod 30 mil.**, což je jen o něco více než vykazuje Turecko. Ve srovnání s Japonskem (8,4 mil.), Koreou (6,9 mil.) a Tchajwanem (3,8 mil.) je to sice mnohem více, ale s ohledem na velikost a lidnatost ČLR se už 30 mil. turistů v ČLR nejeví tak impozantně. A v přepočtu zahraničních turistů na počet obyvatel zaujímá dokonce ČLR jedno z posledních míst na světě. Ustupuje v tomto ukazateli třeba i sousednímu Mongolsku s necelým 0,5 mil. turistů ročně.

Podíváme-li se na strukturu návštěvnosti ČLR „očištěnou“ od příjezdů z Hongkongu a Macaa, pak se na ní podílejí z poloviny turisté ze sousedních zemí – z **Tchajwanu (15 %), Koreje (13 %), Japonska (11 %) a Ruska (10 %).** Teprve na 5. místě jsou návštěvníci z **USA (6 %)**, podíly mezi **2-4 %** dosahují dále **Malajsie, Singapur, Filipíny, Vietnam a Mongolsko**, mezi 1-2 % Austrálie, Myanmar, Indonésie, Thajsko, Austrálie, Indie, Británie, Německo, Francie a Kanada. Znamená to, že cca **80 % skutečně zahraničních návštěvníků přijíždí do ČLR z asijských zemí**, na Evropu připadá jen asi desetina, podobně jako na celou Ameriku. Zajímavé je, že do ČLR jezdí každoročně přes 100 tisíc návštěvníků z KLDR (státem prověřené výpravy a obchodní cesty).

Dostat se jakožto zahraniční subjekt na čínský trh není z důvodu vysoké poptávky příliš jednoduché. V současné době má v Číně zastoupení pouze 9 Národních turistických organizací a to z těchto zemí: Austrálie, Japonska, Singapuru, Kanady, Rakouska, Německa, Švýcarska, Francie a Finska, přičemž

6 z nich má sídlo v Pekingu, další 3 v Šanghaji. Pro zřízení NTO je nutná žádost u **Čínské národní asociace cestovního ruchu** (CNTA - *China National Tourism Association*) a schvalovací proces trvá 6 měsíců až 1 rok. CNTA je vládní organizace odpovědná za cestovní ruch; spravuje celkem 13 zahraničních zastoupení a to v Japonsku (dvě), USA, Kanadě, Velké Británii, Španělsku, Francii, Švýcarsku, Německu, Singapuru, Austrálii a Hongkongu. V provinciích má své regionální pobočky, které však nejsou oprávněny jednat se zahraničím. Pobočky CNTA jsou označovány jako *China National Tourism Office* (CNTO). V r. 1999 byla založena Čínská turistická asociace nebo též **Čínská asociace cestovního ruchu** (CTA – *Chinese Tourism Association*) jako nezávislá polovládní asociace podřízená CNTA. Hlavními činnostmi jsou výzkum v oblasti cestovního ruchu, zlepšování kvality nabízených služeb, podpora zakládání lokálních organizací cestovního ruchu a členství ve UFTAA (Světové federaci subjektů v cestovním ruchu (UFTAA – *Universal Federation of Travel Agents Association*).

Čínská politika cestovního ruchu má základní znak v podporování domácího a příjezdového cestovního ruchu a naopak omezování výjezdového cestovního ruchu. I přesto se však možnost vycestování občanů Čínské republiky v poslední době výrazně zlepšila. O výjezdovém ruchu je možné mluvit až od roku 1990. Před tímto rokem byly oficiálně povoleny pouze cesty do Hongkongu a Macaa. Výjezdový ruch Číny je velmi striktně kontrolován dodnes, primární úlohu v tomto procesu zaujímá CNTA. Dle politiky této organizace mohou čínští občané cestovat jen do zemí, se kterými má Čína uzavřenou zvláštní dohodu (*Approved Destination Status Agreement* - ADSA). V únoru 2004 byla tato dohoda uzavřená s Evropskou unií.

Kontrolní otázka

Jaká je hierarchie administrativy cestovního ruchu v ČLR?

Koncem 70. let, kdy v Číně došlo k částečné liberalizaci v oblasti turismu, **nebyla Čína na příliv turistů kapacitně připravena**. V roce 1978 existovalo jenom 203 hotelů s celkovou kapacitou přes 76 tisíc lůžek. Z tohoto i tak nízkého počtu bylo jen asi 60 % určeno pro turisty. Za 20 let vzrost počet hotelů určených turistům 57 krát (na 7 035 v roce 1999). V roce 2003 již počet hotelů překročil hranici 10 tisíc s více než 800 tisíci lůžek, ve druhé dekádě tohoto století již je hotelů více než 15 tisíc a lůžek cca 1,5 miliónů.
Registraci pobytu provádějí hotely a ubytovací zařízení automaticky po předložení cestovního pasu s platným vízem. V případě ubytováni v čínské rodině je nutno se do 24 hodin od příjezdu zaregistrovat na policii. Při ubytování v odlehlých venkovských oblastech vzdálených od správního centra se lhůta prodlužuje na 72 hodin. V hotelích v menších městech se dosud nepřijímají kreditní karty. Mimoto se často požaduje platba předem, a to ve výši, která převyšuje náklady na ubytování. Přeplatek se ale při ukončení pobytu vrací.
Restaurace jsou zpravidla čisté, nicméně dorozumívání je obtížnější. Angličtina rozhodně není základní výbavou tamních číšníků. Večeře pro dva se dá ve slušné restauraci pořídit již od dvaceti dolarů. Spropitné se obvykle nedává. Běžné

oblečení se hodí i do drahých restaurací nebo na koncerty. Levně se lze najíst v rychlých občerstveních typu McDonald's, KFC či Pizza Hut nebo v místních jídelnách, kde lze získat tradiční čínské jídlo v cenové relaci zhruba 3 USD. V současnosti již v každé restauraci na požádaní dodávají příbor a není nutné se trápit s hůlkami. Tento trend se ale rozšířil teprve v 90. letech s nárůstem zahraniční klientely, nicméně v odlehlých či turisticky méně navštěvovaných oblastech je nutno poradit si s hůlkami.

Příklad: Čínská kuchyně jako lokalizační faktor

Čínská kuchyně je výrazná hlavně svým všestranným využitím. Používají se všechny části těla zvířat i rostlin, což může být překvapující, fantastické či nechutné a děsivé. Pro Evropana je jistě hodně nezvyklé, když dostane k hodování upraveného psa, opici nebo hada, stejně jako třeba polévku z vlaštovčích hnízd. Čína se může dělit na více oblastí a každá má jiný styl vaření. Na rozdíl od jiných kultur, Číňané věří, že příprava jídla je nejen řemeslo, ale i umění. V zásadě lze vymezit 4 velké specifické oblasti, v nichž však lze nalézt celou řadu subregionů s unikátními recepturami Kantonská kuchyně používá hodně masa a zeleniny. Rýže je základ a právě smažená rýže je kantonského původu. Mnoho jídel je v této oblasti připravováno velmi rychle, smažením. Dochucováni je zde jen lehké, ale sladké a kyselé pokrmy vznikaly právě tady. Severní kuchyně známá jako mandarinská má svoje centrum v Pekingu, ale její součástí je i mongolská kuchyně. Klima v této oblasti neumožňuje pěstování rýže a tak je zde běžná pšenice. Pšenice je v nudlích, palačinkách i knedlících. Chutě jsou zde více robustní se spoustou cibule, zelí, luštěnin, těstovin, tmavých sojových omáček a ústřicových omáček. V severní kuchyni je vydatná strava. Nejznámější jsou Peginská kachna, mongolský Hot Pot a mongolské hovězí. Východní kuchyně s jádrem v Šanghaji využívá kombinace pšenice a rýže jako základ. Rýžové a pšeničné nudle jsou velmi populární. Tato oblast má mnoho řek a vodních míst, takže ryby a mořské plody jsou v kuchyni velmi silně zastoupeny. Je zde i hlavní produkční oblast cukru, proto je zde používán více než v jiné části. Produkují se také tenké slané a sladké pečivo a šunky. Západní neboli sečuánská kuchyně se vyznačuje zejména používáním chilli papriček v mnoha pokrmech. Sečuánské pokrmy jsou často velmi pálivé, je ale také několik vyhlášených méně ostrých pokrmů. Proslulé jsou teplé a kyselé polévky. Otázka „Už jsi jedl?“ je běžný pozdrav mezi Číňany a dokládá význam jídla v místní kultuře. Země má jednu z nejlepších světových kuchyní, ať už jde o jídlo na uchvátaných čínských trzích, jejichž zkušenost si nemůžete nechat ujít, nebo o banket ve čtyřhvězdičkovém hotelu. Turista zajisté odejde uspokojen. Podstatnou součástí je i čaj, který Číňané začali pěstovat jako první. Umění spařování a pití čaje bylo populární už za doby dynastie Tchang.

4.2.1. Regionalizace cestovního ruchu v Číně

Čína se na rozdíl od minulosti snaží prezentovat ve světě jako ideální země pro turistiku téměř jakéhokoliv charakteru. Na druhé straně není cestovní ruch v ČLR vnímán jako ekonomický sektor, jemuž by se státní orgány věnovaly do té míry, aby pro jeho rozvoj vytvořily specifickou strategii. Nicméně strategie regionálního rozvoje zejména v sektoru dopravní infrastruktury s cestovním ruchem samozřejmě počítá. Jeho propagace a rozvoj je však v kompetenci provinčních a oblastních administrativ, které musí jednat v souladu s legislativou státu. Výjimku v tomto směru představují Hongkong a Macao, jejichž široká autonomie se vztahuje samozřejmě i na cestovní ruch.

Příklad: Hongkong

Jedno z nejlidnatějších a nejrušnějších měst světa, Hongkong, leží na pobřeží Jihočínského moře a bylo pod správou Velké Británie. Od roku 1997 však patří coby zvláštní administrativní zóna se značnou mírou autonomie k Čínské lidové republice. Jako multikulturní velkoměsto a jedno ze světových center bankovnictví má pochopitelně svým návštěvníkům co nabídnout, a proto je také jednou z nejoblíbenějších turistických destinací. Tomu odpovídá i ruch v Hongkongu – ranní relativně poklidnou atmosféru s postupujícím dnem střídá čím dál hustší doprava a ruch na ulicích, kde se proplétají masy turistů mezi „domorodci“. Město je především moderní metropolí s výškovými budovami a luxusními obchody, zároveň zde však najdete prastaré buddhistické chrámy či obrovské tržnice. Pakliže se nabažíte odpočinku, můžete vyrazit do ulic, které jsou plné barů a restaurací otevřených do pozdních nočních hodin, a to zejména na nábřeží, kde se koncentruje turistický ruch. Z místních atrakcí byste neměli opomenout navštívit **Oceánský park** s desítkami akvárií či **vrchol Victoria**, odkud se skýtá nádherný výhled na celé město (obzvláště nezapomenutelný je pohled na noční město). Lákavý je rovněž výlet na **ostrov Lantau**, kde najdete největší sochu Buddhy na světě, **Disneyland** a buddhistický park **Ngong Ping** s nádhernou čínskou architekturou. Hongkong je ideální turistickou destinací pro svou rušnou atmosféru, kombinaci starého a moderního i krásnou okolní přírodu. Hongkong není naštěstí jen les mrakodrapů a i když se to nemusí zdát, přes dvě třetiny celkové rozlohy Hongkongu zaujímají venkovské oblasti. Na poměrně malém území najdete **23 přírodních parků, mořské parky a další chráněné oblasti a rezervace**. Hongkong nabízí desítky kilometrů přírodních treků, výhledy na kopce pokryté zelení, vodopády nebo na krásné pobřeží a pláže. V tzv. Nových územích se nachází ekosystém chráněných mokřadů pojmenovaných **Wetland Park**. Hongkong je domovem stovek druhů ptáků, motýlů a nebo rostlinných druhů, z nichž některé jsou na seznamu ohrožených druhů. V Hongkongu byla poprvé nalezena a patří zde k endemickým tvorům malá žába s anglickým názvem Romer's Tree Frog, kterou najdete i na poštovní známce Hongkongu. V pobřežních vodách kolem Hongkongu lze zase spatřit chráněné čínské bílé delfíny.

I když jsou mrakodrapy pro většinu lidí asi jen horou z oceli, betonu a skla, každá z těchto budov je něčím zajímavá. Málokdo ví, že v Hongkongu je více mrakodrapů než v New Yorku. Pokud bereme v úvahu budovy se 14 a více

podlažími, napočítáme jich v Hongkongu o téměř 2000 více! **Two International Finance Centre** byla s výškou 415 m ještě nedávno nejvyšší budovou Hongkongu, ale již ji překonala v Kowloonu budova **International Commerce Centre** měřící 484 m, čímž se tato nová budova posunula na hongkongské první místo a 4. místo na světě. V této nové stavbě sídlí mj. i nejvýše položený hotel světa. **Bank of China** je čtvrtou nejvyšší budovou Hongkongu a svým provedením je z dálky snadno rozpoznatelná. Jako geometrická hříčka spojených hranolů, tvořících nakonec jeden důmyslný celek ze skla a oceli připomínající obrovský krystal, se i s anténou tyčí až do výšky 367 m.
HSBC Building je sídlem Hongkongské a Šanghajské banky a zároveň nejdražším mrakodrapem v Hongkongu. Náklady na jeho výstavbu přesáhly 670 miliónů USD. Při stavbě byly použity nejvyspělejší technologie, jako třeba vnější opěrný systém budovy. Ocelové prefabrikáty byly vyrobeny ve Velké Británii a poté dopraveny do Hongkongu. Unikátní je rovněž systém osvětlení uvnitř budovy, který využívá slunečního svitu. Strop atria je totiž vybaven systémem počítači řízených zrcadel, která odrážejí sluneční paprsky tak, aby byl v budově zajištěn dostatečný přísun světla.
Jardin House, dokončený v roce 1973, byl v té době nejvyšším mrakodrapem v Asii. Co je na této budově zajímavé, jsou jeho kruhová okna, kterých tu můžete napočítat celkem 1750. **The Center** je pátým nejvyšším mrakodrapem Hongkongu a je na něm nainstalováno množství neónového osvětlení, takže v noci krásně září a mění barvy. **Central Plaza** je třetí nejvyšší budovou Hongkongu a jednou z nejvyšších budov ze železobetonu na světě. V horních patrech mrakodrapu se nachází nejvýše položený kostel na světě (**Hong Kong City Church**) a na vrcholu věže jsou umístěny neónové hodiny, určující čas podle druhu barvy, kterou právě svítí. Na nábřeží je ještě několik věcí, která stojí za pozornost. Ve čtvrti Wan Chai je to moderní budova **Hong Kong Convention and Exhibition Centre** neboli místní konferenční a výstavní centrum. Kromě docela architektonicky zajímavé budovy centra se na přilehlém **Golden Bauhinia Square** uskutečnil v roce 1997 akt předání Hongkongu jako britské kolonie do čínských rukou. Místo vzniku připomíná obří zlatá skulptura květu bauhinie, národního symbolu Hongkongu. Kromě toho tu každé ráno kolem 8 hodiny slavnostně vztyčují čínskou a hongkongskou vlajku, která nese právě zmíněný stylizovaný květ bauhinie.
Nadvláda betonu je přímo uprostřed města přerušena trochou zeleně **Hongkongského parku**. Obklopeni stěnou z mrakodrapů se tu lze procházet kolem jezírek s rybami a vodními želvami, jsou tu fontány, krásné zahrady a dokonce vodopád. Dá se tu narazit i na nějaké to živé stvoření, vesměs na ptactvo a motýly. Součástí parku je i obrovská voliéra, kterou se dá procházet po visutých chodnících a kde je k vidění spousta ptáků, včetně papoušků.

Úkol k textu

Vyhledejte české cestovní kanceláře, které organizují zájezdy do Hongkongu a srovnejte jejich programy. Které atraktivity v nich nacházejí nejčastěji?

Zatímco Hongkong se stal hypermoderním městem zaplněným nepřeberným množstvím ekonomických aktivit, nedaleké Macao se vyvinulo poněkud jinak.

Ekonomicky zůstalo ve stínu Hongkongu, nicméně si našlo svoji specifickou platformu zábavního průmyslu, která je úzce propojena s cestovním ruchem.

Příklad: Macao – ráj hazardu

Macao neboli Aomen vzdálené asi hodinu plavby trajektem z Hongkongu, bývalo v minulosti portugalskou kolonií, ale v roce 1999 bylo předáno zpět Číně. Rozkládá se na poměrně malém území členitého poloostrova a ve světě má **pověst gamblerského ráje.** Macao je tvořeno poloostrovem, ostrůvky Taipa a Coloane a je omýváno vodami Jihočínského moře. Situováno je na jihozápadě Čínské lidové republiky, jejíž je také administrativní součástí. Macao se rozkládá na území o rozloze 23,5 km2 a má okolo půl milionu obyvatel, což z něj činí oblast s nejvyšší hustotou zalidnění na světě. Na historii i současném vzhledu Macaa se značnou měrou podepsali Portugalci, jejichž kolonií bylo po dlouhých 450 let. V roce 1986 došlo mezi Portugalskem a Čínou k dohodě, že od roku 1999 přejde pod suverenitu ČLR, ale s garancí široké autonomie na 50 let. I když je součástí Číny, má Macao tu výhodu, že pro návštěvu není nutné vyřizovat víza, ale postačí vám platný cestovní pas. Můžete jej tak navštívit kdykoliv se vám zamane. U ostrova Taipa bylo na moři vystavěno vlastní letiště, ale z Evropy sem žádné letecké spoje nelétají. Pohodlně, rychle a levně se však do Macaa dostanete z Malajsie, Thajska nebo Singapuru, lodí pak ze sousedního Hongkongu. Po příjezdu do Macaa je každý ohromen **kombinací hypermoderní architektury s portugalskou koloniální historií**. Hlavním lákadlem jsou však nepřetržitě otevřená **kasina**. S ročním obratem 15 miliard dolarů je herní průmysl v Macau čtyřikrát objemnější než v americkém Las Vegas. Právě zisky plynoucí z hazardních her a turistického ruchu udržují tuto oblast finančně nad vodou. Macao je již po několik let Mekkou gamblerů z nejrůznějších koutů světa. V roce 2002 došlo k uvolnění monopolu a tím byla odstartována budoucnost Macaa jako asijského Las Vegas. Za krále kasin je považován obchodní magnát Dr. Stanley Ho, který je jedním z nejbohatších asijských podnikatelů vůbec.

Kousek od centra Macaa narazíte na legendární **kasino Lisboa**, jehož interiér připomíná noční klub ze 70. let minulého století, ale i na kasina známých značek jako Sands, MGM nebo Wynns. Na ostrově Taipa bylo vybudováno obří kasino **Venetian**, které je přesnou kopií toho v Las Vegas. V noci oslňuje také monstrózní kasino s názvem **City of Dreams**. V místních kasinech si může zahrát každý, kdo má více jak 21 let a je vhodně oblečen (v žabkách a kraťasech vás dovnitř nepustí). V nabídce bývají nejrůznější rulety, poker, Texas Holdem Poker, black jack, keno, bakarat a další hazardní hry. Nechybí samozřejmě ani tisíce výherních automatů. Další možností, jak pokusit štěstěnu, je vsadit si na některý ze sportovních zápasů. Ač se to může zdát zvláštní, hraní v Macau je levnější než u nás. Nejlevnější hra na automatech vás vyjde v přepočtu na 2,5 halíře, ale hrát můžete samozřejmě i za mnohem vyšší částky. U stolů se hraje od 25 Kč za sázku, záleží ovšem na kasinu – některá mohou mít nejnižší vklad až desetinásobný. Existují také stoly pro náročné hráče, které mají vysoký limit. Ubytování ve velkých kasinech je dosti drahé, přesto o zákazníky nemají nouzi.

Macao však není jen hazard. Koho kasina nelákají, může volný čas v Macau strávit prohlídkou starého centra vystavěného v portugalském koloniálním stylu. Centrum je sice malé, ale krásné – bylo dokonce zapsáno na Seznam světového dědictví UNESCO. Při procházce ulicemi města si budete chvílemi připadat jako

někde v jižní Evropě a chvílemi zase jako v Číně. Právě tato unikátní kombinace dělá z Macaa lákavé místo pro návštěvu. V Macau se také nacházejí jedny z nejlepších hotelů světa, není se tak čemu divit, že se stalo oblíbenou destinací, kam jezdí novomanželé trávit své líbánky.
Macao však nabízí i spoustu historických zajímavostí. Asi nejvýznamnější památkou Macaa jsou ruiny kostela svatého Pavla – **Ruinas de São Paulo**. Tuto původně velkolepou katedrálu založili v 16. století jezuité, v roce 1835 však celá lehla popelem. Dochovat se z ní podařilo jen impozantní průčelí situované na vrcholku strmého schodiště. Přilehlé muzeum uchovává obrazy, relikvie a sochy z macajských kostelů. Na návrší byla v roce 1616 vystavěna pevnost **Fortaleza do Monte**, kterou dodnes obklopují mohutné hradby se starými děly. Ve svahu pod pevností se nyní nalézá **Muzeum Macaa** přibližující návštěvníkům život Portugalců a Číňanů, rozvoj Macaa a jeho jedinečné tradice. Dalším zajímavým muzeem, které je možné v Macau navštívit, je **Námořní muzeum**, umožňující nahlédnout do námořní minulosti země. K vidění jsou v něm modely čínských a portugalských lodí, rybářských člunů a mnoho dalšího. Za nejkrásnější chrám Macaa je považován **A-Ma Temple**, který je zároveň nejstarším čínským chrámem v oblasti. Tvoří jej několik svatyní z období dynastie Ming a celý komplex je každoročně v dubnu a květnu zaplavován davy poutníků. **Largo do Senado** (Senátní náměstí) je symbolickým srdcem Macaa a je ohraničeno množstvím honosných koloniálních budov, jako například Leal Senado, kde sídlí městská správa, nebo starý útulek pro sirotky a prostitutky s názvem **Santa Casa de Misericordia**. Zajímavá je dlažba náměstí tvořená nápadným vlnitým černobílým vzorem.
Nejvýraznější a nepřehlédnutelnou dominantou poloostrova je **Macajská věž**. Je vysoká 338 metrů a za dobrého počasí se z ní naskýtá jedinečná podívaná až na sousední hongkongské ostrovy. Návštěvu věže by však měli vynechat lidé trpící závratěmi, na vyhlídkové ochozy lidi prosklené výtahy. Milovníci golfu si užijí v **Macau Golf Clubu v hotelu Westin.**

Úkol k textu

Zkuste připravit propagační leták, kterým byste oslovili českého turistu, aby navštívil právě Macao.

4.2.2. Další rozvoj cestovního ruchu v Číně

Snad žádná jiná země na světě nemá tolik tváří jako Čína. Je rozsáhlou zemí, oplývající bezpočtem turistických atrakcí. Jádro státu tvoří východní část, v níž žije přes 90 % obyvatel země, západní oblasti Tibet a Sin-ťiang byly Čínou dobyty a kulturně se hodně odlišují. To však platí i o přírodním prostředí, protože západní oblasti jsou hornaté, často velmi suché s pouštěmi. Východní část se potom dělí na severní a jižní Čínu. Severní část je soustředěna kolem Žluté řeky a její metropolí je hlavní město Číny – **Peking** (Beijing). Jižní Čína je krajinou rýžových polí, terasovitých svahů a rolníků v širokých slaměných kloboucích. Centrem jižní Číny je **Kanton** (Guanzhou). Průmyslovým a obchodním centrem na rozhraní severu a jihu je přístavní město **Šanghaj**

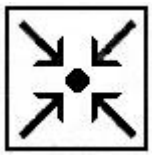

(Shanghai), které bývalo největším sídlem světa a v 19. století bylo nazýváno Čínskou Paříží či Královnou Orientu. Ve vnitrozemí střední Číny, v obrovské Sečuánské pánvi, vyrostl **Čunkin** (Chongqing) a stal se centrem širokého zázemí. Svým způsobem odlišným regionem je i severovýchod země, historické Mandžusko, jehož nepočetní obyvatelé ovládli v 17. století celou Čínu a jejich dynastie pak vládla až do r. 1912. Dnes je to především průmyslová oblast s množstvím velkoměst a již zcela počínštěná. Po celé Číně však s ohledem na velmi komplikovaný vývoj najdeme obrovské množství stavebních i jiných kulturních památek. Historické monumenty však mají i mnohem širší rozměry, mezi ně patří především jediná stavba vytvořená lidmi, kterou lze vidět i z vesmíru.

Příklad: Velká čínská zeď

Asi není třeba tuto velkolepou stavbu táhnoucí se cca 6 tisíc km a viditelnou z vesmíru představovat, je to národní symbol Číny. **Velká čínská zeď** se stavěla před dvěma tisíci lety a celý tento projekt trval sto let. Legenda vypravuje, že jednou z použitých surovin byly rovněž kosti zemřelých dělníků. Ve své podstatě neplnila svou hlavní úlohu nepřekonatelné obranné linie, nýbrž sloužila jako nadzemní dálnice k přepravě lidí a nákladu přes hornatý terén. První čínský císař sjednocené Číny Shihuang snil o největší stavbě vybudované člověkem a tisíce rolníků vynaložily nezměrné úsilí, aby ji postavily. V roce 214 př. n. l. poslal císař svého generála k severní hranici císařství s armádou 300 tisíc dělníků a bezpočtem politických vězňů, aby začal se stavbou soustavy opevnění. Stovky kilometrů opevnění postavily již dříve čínské nezávislé státy. Úkol generála císaře a jeho stavitelů spočíval v zesílení nebo opravě těchto staveb a vybudování dalších 800 kilometrů zdi, která by je spojila. Spekuluje se o důvodu této obrovské stavby. Po sjednocení Číny chtěl císař ochránit zemi před nájezdy severských kmenů, a tak postavil zeď táhnoucí se v tehdejší době přes 3000 km. Důvodem ale nebyla jen ochrana císařství od vstupu nepřátel do země, ale i ochrana země od „nepohodlných“ lidí. Lidí, kteří by v hlavním městě, mohli vyvolávat nepokoje proti spojení čínských států v císařství. Do stavitelských prací však nebyli začleněni jen političtí vězni a dobrovolníci, ale i obyčejní rolníci. Z každé pětičlenné rodiny museli odejít dva členové rodiny stavět zeď. Stavba pokračovala závratnou rychlostí a do horečnaté práce byly neustále nasazovány nové skupiny dělníků. Trestanci, odsouzení k těžké práci na zdi, museli pochodovat stovky kilometrů na sever v řetězech a železných obručích na krku, mnozí padli vyčerpáním ještě dřív, než ke zdi došli. Ti, kteří přežili, byli ubytováni v nevyhovujících táborech a museli dřít v žhnoucím slunci, na dešti, v krupobití a teplotách od 35 stupňů Celsia v létě až do minus 30 stupňů v zimě. Mnozí z těch, kdo zemřeli - vyčerpáním nebo nedostatkem jídla - byli vhozeni do příkopů, které sloužily jako základy, nebo byli pohřbeni ve zdi, aby působili jako strážní duchové proti démonům ze severu. Malta, která se používala, byla prý v některých úsecích tak tvrdá, že bylo nemožné zatlouci do ní hřebík.

Současná Čína se administrativně dělí na 22 provincií, 5 autonomních oblastí a 4 municipality a každá je něčím specifická. Jsou tu jedinečné historické lokality a nádherné přírodní scenérie - Velká čínská zeď, hlavní město Peking, Šanghaj, Hongkong, Xi´an s figurínami terakotové podzemní armády, Tibet, Daishan - posvátná hora, Turpan, Karakorum Highway. To jsou jen některé z mnoha

pamětihodností a krás, které návštěvníky přivítají v zemi s nezapomenutelnou a neopakovatelnou atmosférou.

V ČLR lze nalézt na pět desítek miliónových měst, přičemž takřka každé máq něco zajímavého. Podívejme se alespoň krátce na pár nejzajímavějších. Drtivá většina zahraničních turistů přiletí do hlavního města Pekingu, v jehož centru se rozkládá tzv. **Zakázané město,** jehož oficiální název zní **Palácové muzeum.** Jde o unikátní architektonický komplex, který je typickou ukázkou čínské císařské architektury. Zakázané město je vlastně označením pro císařský palác - **Gugong.** Zakázané město leží v bezprostředním sousedství s **náměstím Nebeského klidu - Jianmen**, které nechvalně proslulo krvavými zásahy vlády vůči studentským demonstracím v roce 1989. Tento ohromný palácový komplex je největším svého druhu na světě, rozkládá se na ploše 74 hektarů a má tvar obdélníku o rozměrech téměř 1 km x 750 metrů. Podél Zakázaného města se táhne desetimetrová zeď s obrannými věžemi a široký vodní příkop, který měl palác oddělit od ostatních částí města. Rozlehlý palác byl dostavěn v roce 1420 a stal se památníkem čínské dynastie Min. Svoji funkci plnil od poloviny 15. století do začátku 20. století. Po dobu zhruba 500 let se zde vystřídalo 24 čínských císařů. A proč se městu říká zakázané? V minulosti totiž nebylo přístupné obyčejným smrtelníkům, zdržovat se v něm mohl jen císař s doprovodem, tedy se služebnictvem, konkubínami a hosty. Pokud někdo tento zákaz porušil, byl bez milosti popraven. Zakázané město se podařilo dochovat ve velmi dobrém stavu. V roce 1949 bylo konečně plně zpřístupněno veřejnosti a roku 1987 došlo k zapsání tohoto komplexu na Seznam světového a kulturního dědictví UNESCO. Dnes patří mezi hlavní turistické atrakce Pekingu a je jedním z nejvíce navštěvovaných míst na světě.

Díky umístění ve středu Pekingu byl palác považován za střed vesmíru. Postaven byl tak, aby do posledního detailu splňoval principy yin a yang a symboliku tehdejší čínské kosmologie. Výstavba každé budovy měla svůj numerologický význam, čísla zde tedy hrála důležitou roli. V čínské kultuře je magickým číslem devítka, jelikož jde o nejvyšší jednocifernou lichou číslici. Ve veškerých detailech ve městě se tak vyskytuje číslo devět nebo jeho násobek. Celé město například čítá 9999 místností a dveře, jež byly určeny pro císaře, jsou zdobeny šťastným počtem 81 mosazných hřebů. Jedinou výjimkou je snad pouze síň nejvyšší harmonie, na jejíž střeše je znázorněno číslo deset. Městem prochází jakási pomyslná osa, na které byly vystavěny nejdůležitější budovy. Kolem ní pak bylo postaveno ohromné množství sálů a paláců pro ubytování a vzdělávání. Jsou uspořádány do bloků, ohraničeny zdmi a odděleny branami a ulicemi. Každá stavba ve městě má určitou barvu, která něco symbolizuje. Žlutá je barvou císařskou, proto mají všechny budovy žlutou střechu. Jedinou výjimkou je knihovna, která má střechu černou – černá barva totiž symbolizuje vodu a ochraňuje knihovnu před ohněm. Modrá barva symbolizuje nebe, zelená buddhistické chrámy a purpurová je barva ohně. Schodiště do chrámů a síní jsou z bílého mramoru.

Hlavní vstup do areálu je přes Vnější nádvoří, které je nejpůsobivější částí tohoto města ve městě. Nachází se zde **Polední brána**, ze které mohl císař sledovat vojenské přehlídky a obřady. Za ní následuje **brána Nejvyšší harmonie** a za ní ohromné nádvoří, které pojme až sto tisíc lidí. Na něm se

nachází vyvýšená **trojice síní – Dokonalé harmonie, Zachování harmonie** a **Nejvyšší harmonie**. Vchody do jednotlivých síní střeží dvojice čínských lvů. Samec tlapou přidržuje kouli a samice bývá znázorněna s mládětem. Síň Nejvyšší harmonie měla být nejvyšším bodem Pekingu a žádná jiná budova či strom v Zakázaném městě ji nesměla převyšovat. Sloužila k významným obřadům, jako bylo uvádění císaře na trůn, k přijímání návštěv a konání hostin. Uvnitř se pod barevným stropem nachází nádherně zdobený trůn. U schodiště před chrámem byly pro případ, že by došlo k požáru, umístěny bronzové kotle naplněné vodou z řeky zvané Zlaté vody. Ta teče ze západu na východ přes Zakázané město a překlenuje ji pět mostků představujících pět konfuciánských ctností. Další ochranou před požáry byly sošky střešních strážců, kterých byl vždy lichý počet. Střední rampa schodiště byla zdobená kamennými draky hrajícími si s perlami mezi oblaky a byla vyhrazena pro císaře.

Na východní straně Vnitřního nádvoří se nachází **palác Věčné harmonie**, kde jsou vystaveny nefritové výrobky, obrazy, emaily, starožitnosti a k vidění je zde také fascinující expozice hodin. Velká část západní strany Zakázaného města je pro veřejnost uzavřena, přístupné jsou jen síně nacházející se směrem na západ od hlavních vnitřních paláců. Jde například o **síň Zušlechťování mysli**, kde roku 1912 oficiálně abdikoval poslední císař mandžuské dynastie Aisin Gioro Puyi.

Na severní straně města se nachází malá **Císařská zahrada** a **brána Božské bojovnosti**, kterou se dostanete zpět do ulic Pekingu. Zahrada byla založena za vlády mingského císaře Yongleho a je poseta pavilony, chrámy a síněmi. K těm nejkrásnějším patří **pavilon Tisíce podzimů a Deseti tisíc pramenů** s kruhovou střechou. Uprostřed zahrady se nalézá **síň Císařského klidu**. Z vyhlídkového pavilonu se pak naskýtá pěkný výhled na zahrady, ale i dál na paláce.

Asi 120 km od Pekingu leží **Tianjin**, který je se svými téměř 10 miliony obyvatel čtvrtým největším městem Číny a také významným přístavem na břehu Pochajského zálivu Žlutého moře. Toto samosprávné město bývalo metropolí provincie Hebei a od roku 1858 sloužilo jako centrum obchodu se zahraničím. V minulosti se zde na nějakou dobu usadili Evropané, což se odráží na jeho vzhledu. Dnes je Tianjin unikátním místem s historickým přístavem a zajímavou architekturou. Právě v architektuře, která je jakýmsi dědictvím minulosti, tkví půvab města. Bývalé mocnosti v čele s Británií a Francií, po nichž následovalo Japonsko, Německo, Rakousko-Uhersko, Itálie a Rusko, zde vystavěly školy, banky a kostely. V současnosti se zde nacházejí celé čtvrti plné evropských staveb, které se mísí s tradičními čínskými budovami a vše společně vytváří opravdu zajímavou směsici.

Na severu města se lze projít **ulicí Staré kultury**, která je rekonstrukcí historické čínské ulice. Na ní stojí **chrám Tianhougong**, jež byl zasvěcený bohyni moře. Směrem na jihovýchod se poblíž Starého čínského města nachází **Konfuciův chrám**, který byl však během Kulturní revoluce značně poškozen. Teprve v roce 1993 se dočkal kompletní obnovy. Dá se říct, že město Tianjin je městem naprosto ojedinělým a nepodobá se mu žádné jiné město v zemi. V jeho ulicích najdeme italské, francouzské či německé restaurace, bez problémů si tedy lze na severu Číny pochutnat na pravé italské pizze. Tianjin je však také

vyhlášený svými čínskými specialitami – kdo má odvahu, může vyzkoušet tradiční pálivé nudle, polévku s krevetami nebo místní sójové mléko.

Na dalekém severovýchodě Číny se v blízkosti rozsáhlých subsibiřských plání rozkládá **Harbin**, který je hlavním městem provincie Heilongjiang. Město situované nedaleko hranic s Ruskem bylo vybudováno na konci 19. století a je na něm patrný spíše evropský než asijský styl. Právě proto bývá Harbin často nazýván **Paříží východu** nebo **Malou Moskvou**. Do doby, než bylo město ležící na řece Sungari propojeno Transmandžuskou železnicí s Vladivostokem a Dalianem (do r. 1905 pod ruskou správou a jménem Dalnij), bylo pouhou rybářskou vesnicí. Výstavba železnice měla za následek velký příliv ruských přistěhovalců. Ubytovány zde byly desítky tisíc ruských inženýrů, úředníků, vojáků a obchodníků s rodinami. Během rusko-japonské války r. 1905 byl Harbin hlavní základnou ruské armády a po říjnovém komunistickém převratu přišly do města další desetitisíce emigrantů z Ruska. Počet obyvatel zde velmi rychle stoupl, v Harbinu tehdy vznikla největší evropská komunita v Asii.

Ruský vliv je v tomto čínském městě patrný dodnes. Harbin připomínající výspu carského Ruska, se stal správním, hospodářským, kulturním a dopravním centrem severovýchodní Číny. V současnosti zde žijí asi 3 miliony obyvatel. Harbin je znám jako jedno z nejchladnějších míst v Číně, léta jsou zde poměrně příjemná, ale zimní teploty často klesají až pod -30°C. Tyto podmínky jsou ideální pro velkolepý každoročně pořádaný **Ledový festival**, na němž mohou návštěvníci obdivovat z ledu vyřezané pohádkové paláce, tyčící se pagody nebo ledovou sfingu. Přehlídka se vždy koná od 5. ledna do 25. února a každoročně přitahuje davy návštěvníků z Číny i zahraničí. Pokud jsou unaveni prohlížením soch, mohou se tu například svézt na ledové dráze nebo se zabavit dalšími atrakcemi. Bezesporu nejpozoruhodnější ruskou stavbou ve městě je **kostel sv. Sofie**. Byl postaven roku 1907 a je největším ruským pravoslavným kostelem na Dálném východě. Objekt byl vystavěn z červených cihel v byzantském stylu a dominuje mu modrozelená cibulová kupole. Uvnitř kostela sídlí **Centrum architektury a umění** a prohlédnout si zde lze také fotografickou expozici seznamující s ruskou působností v Harbinu.

Kdo se chce na severu Číny v létě pokochat nádhernými plážemi, musí navštívit přístav **Dalian** ležící na nejjižnějším výběžku severovýchodní Číny, poblíž špičky poloostrova Liaodong. Původně se na místě dnešního Dalianu rozkládala jen rybářská osada, ve které v roce 1898 Rusové založili přístav Dalnij. Od roku 1905 bylo město v držení Japonců, po 2. světové válce bylo znovu okupováno Rusy a teprve v roce 1955 se stalo součástí ČLR. Došlo zde k rozvoji těžkého průmyslu, jako je strojírenství, loďařství, textilní a chemický průmysl. I když je Dalian spíše průmyslovým městem, může se pochlubit i řadou chrámů a jiných památek. Většina turistů sem však přijíždí kvůli plážím a koupání ve Žlutém moři, skvělým restauracím nabízejícím pokrmy z darů moře, nákupům a pozoruhodné modernosti. V severovýchodním cípu Dalianského poloostrova se na ploše 450 hektarů rozléhá **park Donghai Gongyuan**, ke kterému patří 1200 metrů dlouhý úsek pobřeží. Park byl založen při příležitosti stého výročí vzniku Dalianu a je zajímavý hlavně působivými **sochami mořských živočichů v nadživotní velikosti**. Zdejší vody jsou sice vhodné na koupání, ale až do poloviny července jsou velmi chladné. Oblázkovou pláž v Donghai Gongyuan si

oblíbilo mnoho jak domácích tak i zahraničních návštěvníků. Ti si zde často staví i stany a užívají si pohody po celý den. Další pěknou zastávkou je turistická vyhlídková oblast **Tygří pláže** se zábavním parkem a akváriem. O několik kilometrů dále se nachází oblíbená oblast **Fujiazhuang** se stejnojmennou 550 metrů dlouhou písečnou pláží. Jde však o nejpřelidněnější pláž oblasti. Je zde tak těsno, že máte pocit, že mezi lidmi nepropadne ani špendlík. Najít na pláži volné místečko bývá během sezóny takřka nemožné. Lokalita je vyhlášená nejen hedvábným zlatým pískem, ale i průzračnou tyrkysovou vodou, pláž navíc obklopují krásné útesy, ostrůvky a lesy. Díky četným plážím byl **Dalian v roce 2006 dokonce vyhlášen jednou z nejlepších turistických destinací Číny**, společně s městy Hangzhou a Chengdu. Naposledy se však Dalian dostal na přední stránky světových médií v červenci 2010, kdy tu po výbuchu potrubí uniklo do oceánu velké množství ropy. Zasaženo bylo na 50 km2 pobřeží. O necelý měsíc později už se ale lidé v moři opět koupali, jako by se nic nestalo a pláže už jsou opět hlučné a přeplněné.

Zhruba v polovině čínského pobřeží, v deltě Changjiangu leží největší čínské město **Šanghaj**, ve kterém žije 23 milionů obyvatel a tento počet má neustále prudce stoupající tendenci. Ve skutečnosti toto moderní velkoměsto leží na soutoku řeky Huangpu a známé Dlouhé řeky, jen kousek od Jihočínského moře. I když Šanghaj nenabízí zdaleka tolik významných historických památek jako hlavní město, svůj půvab má určitě také. Šanghaj je významným hospodářským centrem Číny. S rostoucím obchodem roste i jeho mezinárodní postavení, a tak se od roku 2004 pyšní titulem největšího přístavu světa. Ale Šanghaj není městem pouze pro obchodníky. Mísí se zde kouzlo typických čínských uliček s majestátností honosných mrakodrapů, starobylé chrámy a meditační zahrady pak ostře kontrastují s komunistickou ideologií, které zde doposud, alespoň oficiálně, přetrvávají. To vše činí ze Šanghaje turisticky zajímavé a přitažlivé místo. Mezi nejnavštěvovanější místa patří **Chrám jadeitového Buddhy**. Na Evropana může tento krásný chrám se dvěma vzácnými plastikami a typickou buddhistickou výzdobou působit až poněkud kýčovitě. Přesto toto posvátné místo, prosycené vůní vonných tyčinek, zanechá snad v každém hluboký dojem. Odpočinout si pak lze ve vyhlášených zahradách **Yuyuan**. Tato oáza klidu a pohodové atmosféry byla založena již v 16. století a skrývá množství uměle vytvořených jezírek, romantických skalek, můstků a všudypřítomných altánků. Kdo si chce město prohlédnout z ptačí perspektivy, pak musí navštívit **Perlu Východu**. Tato 468 m vysoká věž je zároveň pátou nejvyšší budovou světa. Návštěvníci však mohou vyjet „pouze“ do výšky 350 m, ale i tak pohled na přelidněnou a živorodou Šanghaj rozhodně stojí za to.

Nedaleké město **Nanjing**, kterému dominují mohutné městské hradby, se stalo důležitým obchodním i kulturním centrem země. Vystavěno bylo na Dlouhé řece a dnes je hlavním městem provincie Jiangsu. Nanjing patří svou kulturou a historií mezi význačná čínská města. Jeho název znamená „jižní hlavní město“. Až do roku 220 n.l. bylo sídlem několika regionálních království a během několika následujících historických období sloužilo jako hlavní město země. V 19. století bylo rovněž hlavním městem povstaleckého Nebeského království velkého smíru a také metropolí první Čínské republiky za Sunjatsena. Dnes je rychle se rozvíjející centrem, kde žije více než 5 milionů obyvatel. Ze všech

čínských velkoměst je právě Nanjing (česky zvaný také Nanking) nejpřitažlivější.

Výraznou dominantou Nanjingu je **Konfuciův chrám Fuzimiao**, jehož dějiny sahají až do r. 1034, kdy byl vystavěn na místě původního starobylého chrámu z roku 390 n.l. Po dlouhá staletí byl chrám centrem konfuciánského učení, jeho síně ukrývají malé expozice lidového umění. Zajímavý je taktéž palác **Chaotiangong**, který v minulosti sloužil k uctívání předků a jako sídlo vzdělávání. Nyní zde sídlí Městské muzeum opatrující pozůstatky legendární porcelánové pagody, která byla zničena během tzv. taipingského povstání. Své jméno získala pagoda proto, že byla obložena bílými glazovanými cihlami. Na palácovém náměstí se denně pořádají **představení dvorských obřadů z doby Mingů.** Nad městem se zvedá **Purpurová hora** neboli **Zijinshan**, která obdržela jméno podle barvy svých skal. Toto malebné území pokrývají lesy a bambusové háje, mezi nimiž jsou roztroušeny vily a několik významných pamětihodností. Umístěno je zde **Sunjatsenovo mauzoleum i muzeum**, **mingská císařská hrobka** z roku 1405 nebo **chrámový komplex Linggusi** se síní bez trámů. Na vrchol Purpurové hory, odkud se naskýtá ohromující podívaná na město, lze vyjet lanovkou.

Na jihu Číny se nedaleko ústí Perlové řeky do oceánu rozkládá město **Kanton**, které je hlavním městem provincie Guangdong. Tento významný starobylý přístav, v jehož aglomeraci žije kolem 16 milionů obyvatel, je již od vlády dynastie Tang důležitým centrem obchodu. Díky obchodním stykům s téměř celou Asií se zde v minulosti usadila početná muslimská komunita. Dnes je Kanton pátým největším čínským městem, politickým, kulturním a ekonomickým centrem oblasti a proslavilo se také jako centrum vzdělanosti. I když má toto bohaté a rušné velkoměsto jen hrstku zajímavých památek, je vyhledávaným cílem turistů. Díky současnému rozvoji se zde podařilo zlepšit infrastrukturu, vznikly nové trasy metra a zrekonstruovaly se staré budovy. Prohlídka města většinou začíná na **trhu Qingping Shichang**, který je údajně největším a nejslavnějším trhem v celé Číně. Koupit zde lze snad vše – léky, koření, zeleninu, sušené potraviny, ryby, obilí, maso i živá zvířata, včetně psů, koček a bohužel i ohrožených druhů. Někteří turisté se tomuto trhu raději obloukem vyhýbají, protože jim nahání hrůzu, pro jiné je jeho návštěva zase nezapomenutelným vzrušujícím zážitkem.

Důležitým buddhistickým chrámem v Kantonu je **Hualinsi**, založený roku 526. Byl jednou z mnoha svatyní, které navštívil sám duchovní otec zenového buddhismu Bódhidarma. Impozantní je zejména hlavní síň vyzdobená 500 „luohany“ neboli „arbaty“, což jsou bytosti osvobozené z cyklu znovuzrození. Jeden z nich má na hlavě klobouk se širokou krempou – ten je údajně ztělesněním Marca Pola, Evropana, který pobýval delší čas u císařského dvora. V Kantonu však nejsou jen buddhistické stavby, ale např. i římskokatolický **kostel Nejsvětějšího srdce**, který byl postaven Francouzi v letech 1860-1880. Tento novogotický kostel zdobí dvojice věží tyčících se do výšky 58 metrů. Zvonice ukrývá čtyři bronzové zvony odlité ve Francii. Pozemek, na kterém byl svatostánek vystavěn, získala Francie jako kompenzaci za ztráty během druhé opiové války v 50. letech 19. století. Na území města se nachází i jedna z nejstarších mešit v Číně. **Mešitu Huaishengsi** nechal postavit v období dynastie

Tang Abú Vakkás – strýc proroka Mohameda, který se zasloužil o zavedení islámu do Číny. I přes četné rekonstrukce si mešita zachovala původní minaret a kamenné stély. Jednou z nejkrásnějších památek města je **Guangxiaosi** neboli **chrám Zářné synovské oddanosti**. Byl postaven během dynastie Han, na místě paláce posledního vládce království Nan Yue. Chrámem buddhistů se stal v 5. století a později jej navštívil sám Bódhidarma. Z původních objektů se do dnešní doby nepodařil dochovat bohužel ani jeden, vše, co zde dnes můžete vidět, pochází až z 19. století. Impozantní je pilířová hlavní síň s několika Buddhy, na níž se vyjímají tři staré pagody. Jedna z nich byla vztyčena v roce 676 a další dvě se datují do 10. století.

Mezi provinciemi ČLR má specifické postavení **Sichuan** (S´-čchuan, resp. Sečuán), která s 565 000 km2 patří nejen rozlohou k největším, ale počtem obyvatel (téměř 110 mil.) je nejlidnatější. A to z ní byla v roce 1997 vyčleněna samosprávná městská aglomerace Chongqing s téměř 30 mil. obyvateli. Na území Sečuánské pánve se již v 15. století př.n.l. rozkládala mocná civilizace, kterou o 600 let později vystřídala dvě nezávislá a soupeřící království. Tato království zde fungovala až do roku 316 př.n.l., kdy jejich existenci ukončila čínská dynastie Čchin. Oblast Sečuánu byla vždy předmětem sporů a nejrůznějších mocenských zájmů. Hlavním důvodem byla úrodná pánev, která je odpradávna zemědělsky velmi úrodná a již v minulosti dokázala uživit nejedno vojsko. Má také strategickou polohu obklopenou horami a jsou zde ukryta ložiska mnoha nerostných surovin. S modernizací oblasti začala již dynastie Čchin, když ve 3. století př.n.l. nechala na řece Minjiang vybudovat systém přehrad a kanálů. Tyto kanály měly sloužit jak civilním, tak i vojenským účelům. Hlavním úkolem této výstavby však bylo stabilizovat průtok řeky, aby nedocházelo k záplavám. Přehrady zajistily zvýšenou zemědělskou produkci. Dalším projektem dynastie Čchin byla stavba **Tujiangjenu**. Šlo o velké říční dílo, které v té době nemělo obdoby. Součástí plánu bylo také vytvoření umělého kanálu, který by odváděl část vody z řeky Minjiang do města Chengdu. Zrealizovat tento projekt bylo však velmi složité. Dělníci museli prokopávat hory na levém břehu řeky. V té době však ještě neznali výbušniny, proto si pomáhali tak, že horu nejdříve zahřáli a následně ji prudce zchladili, aby došlo k narušení a popraskání. Nakonec vše došlo ke zdárnému cíli a Tujiangjen funguje dodnes. Také díky tomuto projektu se Sečuán stal důležitou zemědělskou oblastí dynastie Čching.

Mezi hlavní zajímavosti provincie patří asi 3000 metrů vysoká hora **Emei**, která patří mezi čtyři nejvíce uctívané posvátné buddhistické hory v Číně. Na jejím úpatí vyrostla **řada klášterů a nedaleko nich socha obřího sedícího Buddhy**. Socha je vysoká 71 metrů, vytesaná v útesu a vypadá to, jakoby Buddha hleděl na horu Emei. Nachází se nad soutokem řek Minjiang a Daduhe. Její vznik se datuje do 8. století našeho letopočtu a odhaduje se, že její stavba trvala kolem devadesáti let. Jen pro představu: ušní boltec sochy měří 10 metrů a nehet malíčku je tak velký, že se na něm pohodlně usadí dospělý člověk. Celá tato oblast byla v roce 1996 zařazena na Seznam světového a kulturního dědictví UNESCO.

Dalším zajímavým místem provincie je **údolí Jiouchaigou** nacházející se na severu u hranic s provincií Gansu. Údolí leží v nadmořské výšce 2000 metrů a

rozkládá se na ploše asi 250 km2. Mezi jeho přednosti patří desítky průzračných jezer, kde se třpytí modrá a někdy až tyrkysově zelená voda. Jezera vznikla částečně činností ledovců a částečně činností tektonickou. Až do roku 1979 se v této unikátní lokalitě ve velkém těžilo dřevo, ale v roce 1982 byla oblast prohlášena národním parkem a od roku 1992 je zapsaná na Seznamu světového a kulturního dědictví UNESCO. Nejznámějším zvířetem provincie Sečuán je bezesporu **panda velká**. Na rozloze okolo 9500 km2 zde v rezervaci žije tento vzácný a ohrožený savec, který se stal také logem pro Světový fond na ochranu přírody (WWF). Ve volné přírodě dnes žije kolem 1600 pand velkých, z toho 300 právě v Sečuánu. Kvůli této jedinečné rezervaci bylo uzavřeno množství průmyslových podniků a asi 80 uhelných dolů, které byly hlavními znečišťovateli životního prostředí v oblasti. Aby měly pandy co nejlepší prostředí pro přežití, byla dokonce pozastavena plánovaná výstavba tří přehrad.

Nejmenší a současně jediná **ostrovní provincie Hainan** rozkládající se na ploše 34 tisíc km2 byla v minulosti administrativní součástí provincie Guangdong, dnes je však již samostatnou čínskou provincií a současně zvláštní ekonomickou zónou. Návštěvníci si zde mohou užívat relaxace na **bílých písčitých plážích**, koupat se v blankytně modrém Jihočínském moři nebo se vydat na exkurzi do kopcovitého zeleného vnitrozemí a kochat se tropickou květenou. Ostrov je jedinečný také svou bohatou historií, pozůstatky původní kultury Liů a různorodostí místního obyvatelstva. Celkově zde žije 37 etnických skupin používajících vlastní zvyky a tradice, což značně ovlivňuje místní kulturní rozmanitost. Díky izolované poloze ostrova zde příslušníci původního kmene Liů žili až do 30. let minulého století primitivním způsobem života lovců-sběračů a nebyli ovlivňováni moderní dobou. Již po mnoho let se ostrov snaží stát mezinárodním turistickým centrem, vyrostla zde proto zajímavá a vzkvétající letoviska, která návštěvníkům poskytují vše potřebné ke strávení pohodové dovolené. Až do poloviny 20. století byl však ostrov považován za místo, kam se posílali do vyhnanství nepohodlní lidé. Od roku 1988 se zde začalo ve velkém budovat, ale mnoho projektů se dosud nedočkalo svého dokončení. V současné době je Hainan tropickou „zahradou Číny“, jakýmsi prázdninovým rájem se stovkami hotelů a dvěma mezinárodními letišti.

Nejvyhledávanější je na Hainanu jeho jižní pobřeží s tropickými plážemi v blízkosti města **Sanya**. Sanya je hlavní turistickou oblastí, ale také nejjižnějším čínským městem a předním přístavem země. Nejrušnější je pláž **Dadonghai** lemovaná hotely, restauracemi, obchody a četnými zábavními zařízeními. Krásná široká pláže se táhne v délce 7 km podél zálivu **Yalongwan**. Její bělostný písek nádherně kontrastuje s azurově modrou vodou na jedné straně a s palmovou promenádou na straně druhé. Za návštěvu však stojí také **pláž Tianya Haijiao**, pro niž jsou typická skaliska, jejichž vyobrazení se dostalo dokonce i na čínskou bankovku. Přibližně 2 hodiny plavby je vzdálen ostrůvek **Ximaozhou**, který je doslova rájem pro milovníky potápění a šnorchlování. V posledních letech získal ostrov na prestiži tím, že se stal dějištěm každoroční volby Miss World. Ostrov je také vyhledávaným cílem golfistů, protože si zde mohou zahrát na některém z dvanácti kvalitních hřišť.

Na jihozápadě Číny najdeme hornatou provincii **Yunnan**, v níž dosud třetinu obyvatel tvoří minority hovořící tibetsko-barmskými, thajsko-kadajskými či

miao-jaoskými jazyky. Provincie je nesmírně bohatá na nerostné suroviny, ale zatím není zasažena průmyslovou činností v takové míře jako na pobřeží. Nádherné původní lesy jsou domovem i mnoha stovek druhů rhododendronů, jejichž koncentrace je zde unikátní. Výjimečná je však také kultura malých etnik, pro které byly zřízeny různé formy autonomie. Díky své izolovanosti si dosud uchovala značnou část své původní kultury.

Příklad: Lijiang – město Nasiů

Na jihozápadě Číny se v provincii Yunnan rozkládá krásné historické město Lijiang, které bylo v roce 1999 zařazeno na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO. Toto milionové město je jednou z nejturističtějších destinací v zemi, pyšní se totiž krásnými památkami, malebnými uličkami a atmosférou středověké Číny. V centru světové pozornosti se Lijiang ocitl v roce 1996, kdy jej postihlo silné zemětřesení, jež si vyžádalo životy 300 lidí. Z města tehdy zbyly jen trosky, díky finanční pomoci však mohlo být poměrně citlivě rekonstruováno. Vybudovány zde byly také četné hotely a letiště. Tři roky po katastrofě bylo město zapsáno na seznam organizace UNESCO. Obyvateli města jsou lidé národnosti Naší (Naxi), která čítá cca 300 tisíc členů. Jde o potomky tibetských kočovníků a Lijiang je jejich duchovním centrem. V náboženství Nasiů se prolíná taoismus s prvky tibetského lamaismu a starší animistickou vírou, v němž hlavním bohem je Sanduo, ochranný bůh války. Historické jádro Lijiangu se nazývá **Dayan** a leží v malebném údolí s impozantní kulisou hor. Je opravdu nádherné a poměrně rozlehlé, tvořeno uličkami lemovanými dřevěnými domky, kavárnami a dílnami řemeslníků. Dayan tak patří k nejpříjemnějším městským scenériím v celé rozlehlé Číně. Starobylé centrum je uzavřeno pro automobilovou dopravu. Pokud budete chtít uniknout davům turistů, budete se muset vnořit do bočních uliček, které obývají jen místní obyvatelé.
U vstupu do centra se nachází dvě vodní kola, která mají jen ozdobnou funkci. Významnou stavbou je **Kegongfang** s charakteristickou věží. Budova je středobodem oslav během **svátku Sanduo**, který se koná na počest ochranného božstva Nasiů. Jednou z nejkrásnějších ulic v Dayanu je **Mishi Xiang**, která se táhne podél vodního kanálu. Zdejší lidé se chodí napít z pramene, který se nachází před vegetariánskou restaurací Blue Page. O kulturu se ve městě stará **Nasijská kulturní akademie**, kde se pravidelně konají večerní představení nasijské hudby. Nejrušnějším místem je **Trhové náměstí Sifang Jie**, které je srdcem Lijiangu. Kromě davů turistů si zde můžete všimnout Nasiů hrajících karty, nebo probírajících dění ve městě. Na náměstí často sokolníci předvádějí své dravce. Historické jádro města je od města nového odděleno **Lvím kopcem Shizishan**. V novém městě, které bylo z větší části vybudováno po zemětřesení v roce 1996, se nachází většina hotelů a dalších turistických zařízení. Najdete zde však i několik památek. Na nejvyšším bodě Lijiangu například stojí 33 metrů vysoký **pavilon Wangulou**. Tato čtyřpodlažní stavba s mohutnými dřevěnými pilíři poskytuje jedinečný výhled na historické jádro města. Na jižním konci města stojí palác rodiny Mu, která městu vládla až do roku 1723. Její sídlo tvořila více než stovka budov. Na severním okraji města se rozkládá **park tůně Černého draka**, který je plný malebných zákoutí, jezírek s kapry a kulisu mu vytváří **Sněžná hora nefritového draka – Yulong Xueshan**. V jihozápadním cípu parku sídlí **Výzkumný ústav dongbaské kultury**. Tato akademická instituce si klade za cíl uchovat nasijskou kulturu. Studují zde dongbaští šamani,

kteří překládají nasijské náboženské texty. V severní části parku se od 70. let minulého století nachází řada síní pocházejících z nejrozlehlejšího lijiangského **kláštera Fuguosi**. Nejdominantnější je 20 metrová **síň Wufenglou** s trojitou střechou, která byla postavena v roce 1601. U severního vchodu do parku pak můžete navštívit **Muzeum nasijské kultury** vystavující nasijské oděvy a další zajímavé předměty spojené s touto národnostní menšinou. Krajina v okolí Lijiangu je dále posetá mnoha vesničkami Nasiů, z nichž mnohé se honosí zajímavými chrámy. Asi 10 kilometrů od Lijiangu se nachází **Baisha**, která byla kdysi hlavním městem království Naxiů. O jejím někdejším významu dnes svědčí jen dva velkolepé chrámy. První se nachází u vstupu do vesnice, ale nebyl opravován, proto jsou z něj dnes již trosky. Druhým chrámem je **Liulisi**, který se pyšní zachovalými freskami ze 14. století. Několik kilometrů na sever leží vesnička **Yulong** ukrývající **chrám Beiyuesi** zasvěcený ochrannému božstvu Sanduovi. O chrám se jedna a tatáž rodina stará už bezmála tisíc let.

Pro turisty jsou bezesporu atraktivní i autonomní oblasti s početnými minoritami – ve **Vnitřním Mongolsku** jsou to nejen Mongolové, ale třeba i Evenkové a Dahurové, v **Ujgurské AO Xinjiang** nejen Ujgurové, ale také Mongolové, Kazaši, Kyrgyzové, Tádžici ad., v **Chuejské AO Ningxia** potom Chuejové (tj. muslimové mluvící čínsky/chansky), v **Čuangské AO Guangxi** především thajští Čuangové a v **Tibetu** Tibeťané. Z nich především Tibet zůstává regionem, kam nelze cestovat zcela volně, ale jen se souhlasem úřadů. I když i ten už se dá někdy obejít…

Příklad: Tibet – cestování s problémy

Toto je informace pro turisty z roku 2004, kdy bylo velmi obtížné Tibet navštívit. Přečtěte si ji a vyhledejte na internetu, jaká je aktuální situace. Pro návštěvu Tibetu je nutné získat povolení (permit), individuální turistika není dovolena. Závisí na aktuální politické situaci, jestli se povede nebo nepovede proniknout do Tibetu bez povolení. Toto povolení je možné získat jak přímo v Číně, tak i na velvyslanectvích, ale je to velmi drahá záležitost (až několik stovek USD). Obecně se dá říct, že když se povede proniknout do Lhasy nebo do Žikace (Šikace), tak již povolení není potřebné, nikdo ho nežádá, do ostatních míst je vyžadováno. Oficiálně není potřeba povolení pro pobyt ve Lhase, Žikace (Šikace) a na pohyb po Friendship highway. Průnik do Tibetu je nutno zkusit, žádné zaručené informace předem nejsou směrodatné. Někomu se to může povést a dalšímu třeba již následující den na stejném místě nikoliv. V samotném Tibetu je možné získat tzv. Alien's Travel Permit, což je povolení pro určité místo v Public Security Bureau PSB ve Lhase, Žikace nebo několika dalších velkých městech. PSB je oddělení čínské policie a pracovníci PSB jsou velice nepřátelsky naladění proti turistům. Zde je také teoreticky možné získat prodloužení víza. Na jaře 2002 nebylo možné ve Lhase získat žádný permit pro individuálně cestující turisty, ani prodloužit vízum , obě operace musely provést cestovní kanceláře, což bylo drahé. Na PSB v Žikace bylo možné získat permit pro Gjance, Sakju a Friendship Highway do Nepálu. V Ali v západním Tibetu bylo možné po zaplacení poplatku získat permit pro oblast posvátné hory Kailás a jezera Manasaróvar a také prodloužení víza o jeden měsíc. Od podzimu 1997 je hraniční přechod Kodari - Zhangmu na nepálsko - tibetské hranici pro

individuální turisty uzavřen, příjezd do Tibetu přes tento hraniční přechod bez cestovní kanceláře je prakticky nemožný. V Káthmandú je možné si koupit za cca 200-300 USD (v závislosti na aktuální politické situaci a cestovní kanceláři) zájezd do Tibetu, který bude obsahovat pouze povolení a dopravu do Lhasy se kterým je pak možné nepálsko-tibetskou hranici překročit. Na silnici jsou tři policejní stanice (check point), kde se musí ukázat pas a permit. První je v městečku Ňalam asi 30 km od hranice, druhá se nachází na kilometru 5139 (staré značení kilometr 489) na tzv. Cestě přátelství (Friendship highway), která vede z Káthmandú do Lhasy před odbočkou do Šelkaru a třetí u Lhace na místě, kde se od silnice do Nepálu odpojuje silnice do západního Tibetu. Severní Čchingchajsko-tibetská silnice z Golmudu do Lhasy je průjezdná bez problému při použití „turistického autobusu“ CITS za cca 1500-2200 jüanů. Východní S'-čchuansko-tibetská silnice spojující Čcheng-tu se Lhasou a Jihovýchodní Jünnansko-tibetská silnice z Kchun-ninu do Lhasy jsou pro turisty zavřeny. Návštěva západního Tibetu (posvátné hory Kailás a jezera Manasaróvar) je v posledních letech nejschůdnější ze západu z Kašgaru, i když vzhledem k velkým vzdálenostem, problémům s policií a také s dopravou se nedoporučuje absolvovat ji lidem, kteří nemají zkušenosti s cestováním po Tibetu.

Cestovní ruch se však i v Tibetu dynamicky rozvíjí a počet turistů do této odlehlé země již před pár lety překročil miliónovou hranici, přičemž na zahraniční turisty připadá 10-15 %. Zvýšenou návštěvnost umožnila zejména výstavba moderní železnice, v plánu je však i modernizace letecké dopravy. Čína již založila nové aerolinky pro Tibet (Tibet Airlines) a jejich provoz je součástí plánu na rozvoj odlehlého regionu a zvýšení jeho příjmů. Aerolinky zatím létají jen mezi tibetskými letišti, jejichž počet se výrazně zvyšuje, a městy v sousedních provinciích. V budoucnosti se však plánují nejen lety do celé Číny, ale i do destinací v jižní a jihovýchodní Asii. Tibet Airlines kontroluje investiční firma provozovaná vládou tibetského autonomního regionu. Aerolinky mají k dispozici i letadlo Airbus A319, který je schopen létat i na letiště Bangda ležící 4334 metrů nad mořem. Bangda je nejvýše položeným komerčním letištěm na světě. Do pěti let by se podle tiskové agentury měla flotila aerolinek rozrůst na 20 letadel.

Čína chce do roku 2015 zvýšit počet turistů v Tibetu na 15 milionů. Vzniknout by tak mělo 300 tisíc pracovních míst. Tibetská ekonomika nyní roste rychleji než zbytek Číny, mimo jiné díky železnici do Lhasy a velkým těžebním projektům. Tyto projekty však rovněž přivedly do Tibetu více čínských přistěhovalců, což je hlavním cílem čínské vlády. Změnit postupně etnickou strukturu tak, aby se Tibeťané stali menšinou podobně jako se tomu již stalo v ostatních autonomních oblastech. Touto změnou se má zamezit snahám o odtržení od Číny a obnovení suverenity Tibetu zlikvidované v 50. letech komunistickým režimem.

Jedním z divů světa je v Tibetu **palác Potala** v hlavním městě **Lhasa**, kterému se říká „město bohů“. Letní sídlo dalajlámů má zvláštní název **Norbulinka**; odsud uprchl současný 14. dalajláma přes hory do indického exilu. Lhasa se nachází v údolí a zabírá přes 130 km2. Říká se, že kdo jednou viděl palác Potala, klenotnici náboženských, uměleckých a řemeslných skvostů, tak naprosto

propadne kouzlu architektury a nikdy na něj nezapomene. Sloužil jako zimní palác dalajlámy a dnes je využíván hlavně jako turistická atrakce. Při návštěvě Tibetu je cílem turistů i **skalní reliéf modrého Buddhy** z 11. století, **chrám Jokhang** s drahokamy zdobeným Buddhou nebo **posvátný poutní okruh Barkhor**.

Úkol k textu

Podívejte se na webové stránky Čínského tibetského turistického úřadu (http://www.xzta.gov.cn/yww/) a seznamte se s pravidly a politikou cestovního ruchu v Tibetu. Jak byste je vyhodnotili?

Otázky k zamyšlení

Je podle vás zřizování lyžařských středisek v Gruzii účelné? Kdo jsou podle vašeho názoru potenciální klienti těchto středisek?

4.2.3. TCHAJWAN – ČÍNSKÁ REPUBLIKA

Východně od čínského pobřeží se na ploše menší než polovina České republiky rozkládá ostrovní politický útvar, který není součástí Čínské lidové republiky, i když ona ho považuje za jednu ze svých provincií. Leží na obratníku raka, asi 120 km od pobřeží Číny a jeho břehy jsou omývány vodami Východočínského a Jihočínského moře. Jeho území je oficiálně spravováno vládou poválečné Čínské republiky, která prohrála v občanské válce s komunisty a musela z pevniny uprchnout na ostrov **Tchajwan** (v poslední době se stále častěji používá tvar **Taiwan** převzatý z čínského pchinjinu, tedy oficiálního mezinárodního přepisu čínštiny – je totiž stejný jako anglický tvar a díky tomu se celosvětově rozšířil; často se používá také tvar **Tchaj-wan** vycházející z oficiálního českého přepisu čínského jazyka, podobně však jako třeba v případě Hongkongu nebo u velkých měst – Šanghaj, Peking, Kanton aj. – se vžilo i české exonymum Tchajwan psané bez spojovníku).

I když je Tchajwan považován za čínské území, je velmi odlišný od kontinentální Číny. Portugalští objevitelé nazvali ostrov v roce 1544 Formosa, tedy Krásný ostrov a toto pojmenování si opravdu zaslouží. Na poměrně malém území se nachází obrovské množství přírodních krás. Najdete zde téměř čtyřtisícové vrcholy, divokou tropickou přírodu, sopky, jezera, soutěsky, termální prameny i letoviska a pláže teplého Pacifiku. Hory pokrývají téměř dvě třetiny ostrova a táhnou se od severu k jihu. Západní pobřeží je pak spíše nížinaté a najdete na něm hustě obydlené oblasti. Jelikož se Tchajwan nalézá v oblasti subtropů, panuje zde po většinu roku příjemné počasí. Jaro je teplé a

deštivé, léto slunečné s nejvyššími teplotami mezi 27°C a 35°C. Léto je však také obdobím tajfunů a nečekaných dešťů. Ideálním obdobím pro návštěvu ostrova je tak podzim, který je nejsušším obdobím v roce, a teploty jsou velmi příjemné. V zimě je zde chladno a vlhko, sníh však padá pouze ve vysokých horských oblastech.

Tchajwan představuje průmyslově vyspělou ekonomiku s kvalitními službami a výkonným zemědělství. Hlavními plodinami jsou rýže a cukrová třtina, velká je také produkce ovoce (citrusy, ananasy, banány). Přestože více než polovina ostrova je pokryta lesy, mnohé oblasti jsou pro těžbu nedostupné, a rovněž kvalita dřeva je nízká. V okolním moři se loví zejména tuňáci, na vývoz úhoři a různí měkkýši. Exportní význam má chov prasat, drůbeže a skotu. Výší HDP patří do 20 ekonomicky největších zemí, v přepočtu na obyvatele již předstihl řadu států EU a pouze jeho **nevyjasněný politický status** mu brání stát se plnoprávným členem OECD (má však pozorovatelský status). Nerostné zdroje jsou omezené. Těží se uhlí, stříbro, mramor a dolomit, na pobřeží se odpařuje sůl. Těží se malé množství ropy a zemního plynu, které se ovšem musí hlavně dovážet, jelikož celková spotřeba výrazně převyšuje těžbu. S rozvojem tchajwanské ekonomiky získávala na důležitosti kapitálově a technologicky náročná odvětví. Průmyslová výroba zaznamenává trvalý růst a přes 99 % exportu tvoří výrobky zpracovatelského průmyslu. K hlavním průmyslovým odvětvím na Tchajwanu patří především informační technologie, polovodiče (dva největší světoví výrobci čipů – Taiwan Semiconductor Manufacturing Company Ltd. - TSMC a United Manufacturing Corporation - UMC), výroba plochých obrazovek (druhé místo ve světě), komunikace, textilní průmysl, petrochemie (Formosa Plastics Group - FPG), výroba vozidel, biotechnologický a farmaceutický průmysl. Elektrotechnika a informační technologie s 35% podílem na celkovém výkonu průmyslu se staly hlavními nositeli průmyslového rozvoje a nahradily tak výrobu spotřebního zboží a textilní průmysl.

Původní obyvatelé Tchajwanu jsou **Austronésané**, jazykově příbuzní obyvatel Filipín, Indonésie a celé Oceánie. Příliv Číňanů z pevniny po nástupu dynastie Čching však vedl k jejich decimaci a vytlačení do hor na východní straně ostrova, kde jich dodnes přežilo přes 300 tisíc, což je ale jen něco málo přes 1 % ze všech obyvatel Tchajwanu. Většinu tvoří potomci imigrantů z pevniny, zejména z její jihovýchodní části. Moderní kultura Tchajwanu tak byla odvozená od kultury čínské, velký vliv na ní však mají také Japonsko a Amerika. Místní obyvatele je tak těžké zařadit do jedné národnostní skupiny. Žijí zde však lidé velmi přátelští, usměvaví, ochotní, milí a k turistům z Evropy nebo USA velmi pohostinní. Jsou také velmi pyšní na svou zem, která se může pochlubit jednou z nejdynamičtěji se rozvíjejících ekonomik na světě. Lidé zde jsou pilní, trpěliví a velmi pracovití, navenek však působí velmi skromně.

Hlavním městem Taiwanu je **Taipei** situovaný na severu ostrova. Ve správním systému Čínské republiky je označen za centrálně spravované město, kde žijí necelé 3 miliony obyvatel. Taipei je všeobecně považován za politické, obchodní a kulturní centrum ostrova. K hlavním odvětvím průmyslu patří hutnictví, výroba textilu, stavba lodí, motocyklů a elektronických zařízení. Město je poseto řadou turisticky zajímavých míst a střetávají se zde prastaré místní obřady a náboženství s nejmodernější současností.

Nepřehlédnutelnou dominantou Taipeie je druhá nejvyšší budova světa – **mrakodrap Taipei 101**. Budova byla postavena v roce 2004, tyčí se do výšky 509 metrů a najdete v ní nejrychlejší výtah na světě. Výtah dosahuje rychlosti 60,5 km za hodinu a na vrchol budovy vyletí za zhruba 40 sekund. Budova se svými 101 patry pojme do svých útrob obchody, fitcentra, kanceláře pro 10 tisíc zaměstnanců, tchajwanskou burzu a restauraci. V 91. poschodí této stavby se nachází venkovní rozhledna. Název Taipei 101 je poměrně jasný, málokdo však ví, že jde také o zkratku anglických slov **Technology, Art, Innovation, People, Environment a Industry**, tedy technologie, umění, inovace, člověk, příroda, průmysl. Číslovka 101 pak vyjadřuje počet podlaží. Inspirací pro konstrukci budovy byla tradiční rostlina vyskytující se v této oblasti, a tou je bambus.

Každý návštěvník Taipeie by měl zavítat do **Národního palácového muzea**, které bylo vystavěno v kopcích na severu města. Muzeum ukrývá největší sbírku čínského umění na světě. Prohlédnout si v něm můžete řadu uměleckých předmětů, soch, čínskou kaligrafii a porcelán. Předměty byly původně umístěny v Zakázaném městě v Pekingu, vláda prchající před náporem komunistické armády je ale stačila převézt sem. Úžasným zážitkem je návštěva čínského **chrámu Longshan**, který zastupuje jak buddhismus, tak i konfucianismus. Na přilehlém nočním trhu můžete ochutnat tchajwanské speciality, jako je třeba hadí maso, nakoupit suvenýry nebo oblečení. Nezapomeňte se vypravit také na **Náměstí svobody**, na němž najdete velkolepé **Národní divadlo**, **Národní koncertní síň** a **Čankajškův památník** postavený v klasickém čínském slohu. Čankajšek je uznávaným tchajwanským hrdinou, který s celou vládou a spoustou pokladů utekl z Číny před komunisty na Taiwan.

V Taipei najdete několik krásných udržovaných parků s palmami a jezírky. Největším z nich je **Da-an Park**, mnohem krásnější je však **Sun-Yat Sen Park** a **Peace Park**. V metropoli se nachází asi stovka všelijakých chrámů, které jsou většinou postaveny v tradičním čínském stylu, jde například o **Xing Haw Temple, Konfucius Temple** nebo **Dalongdong Baoan Temple**. Za návštěvu stojí také zajímavé **muzeum Lin An Tai Historical Home** umístěné ve zrekonstruovaném čínském domě z 15. století. Jde o muzeum, kde se mohou návštěvníci seznámit s taiwanskými zvyky, bydlením a tradicemi. Co možná návštěvníky překvapí, je skutečnost, že obyvatelé Taipeie si svého města váží, nikde totiž nejsou vidět posprejované stěny, odpadky, nic zničeného apod. Vše je krásně čisté a udržované.

Druhým největším městem na Taiwanu je **Kaohsiung**, kde žije kolem 1,5 milionu obyvatel. Toto město je turisticky atraktivní a proto také hojně navštěvované. Mezi významné památky patří **chrám TianHou**, buddhistický **klášter Fo-kwang Shan**, **jezero Cheng-Ching, Dračí a Tygří pagody** s výhledem na **umělé Lotosové jezero (Lianchi Tan)**. Nelze však také opomenout ani námořní přístav, který patří mezi čtyři největší na světě.

Asi 30 km od Taipeie se nachází **Národní park Yang Ming Shan,** kterému se přezdívá „Plíce Taipeie“. Jde o jakousi džungli plnou palem a vodopádů a také nejrůznějších živočichů. Početné zastoupení zde má především hmyz. V jižní části ostrova se rozkládá **Národní park Alishan**, který pod sebe zahrnuje nejznámější krajinnou oblast na Tchajwanu tvořenou pohořími Dawu, Jian, Zhu

a Ta. Nejvyšší vrcholek ční do výše 2663 metrů nad hladinou moře. Tato oblast je celosvětově vyhlášená díky nádherným přírodním scenériím. Prohlédnout si můžete čajové plantáže a továrnu na zpracování čaje. Na jihu najdete také **Národní park Kenting**, který se může pochlubit krásnými plážemi a velmi bohatou vegetací. Užívat si zde můžete koupání v tropickém moři s možností potápění u korálových útesů, či dalších vodních sportů. **Národní park Taroko** byl zařazen mezi "sedm zázraků Asie". Najdete zde největší turistické atrakce ostrova. Je možné podnikat pěší výlety kaňonem řeky s impozantními mramorovými útesy, najdete zde tajuplná údolí, vodní tunely, vodopády i horké prameny. K zajímavostem patří **Jezero Slunce a Měsíce** s krásnými chrámy. Na nejjižnějším cípu Tchajwanu, kterým je **mys Oluanpi** s majákem, se mísí vody Jihočínského moře a Tichého oceánu. Vyhlášen zde byl **Hengchuen Ocean Park** s největším akváriem v jihovýchodní Asii se žraloky velrybími.

Úkol k textu

- Vypracujte itinerář dvoutýdenního zájezdu na ostrov Tchajwan.

Shrnutí kapitoly

- Východní Asie je ekonomicky nejvyspělejší části Asie, což se pozitivně odráží i v rozvoji mezinárodního cestovního ruchu
- Výjimkou je KLDR, jejíž totalitní politický systém limituje rozvoj cestovního ruchu na minimum
- Mongolsko má sice velký zájem na rozvoji cestovního ruchu, jeho limity však představuje nevýhodná geografická poloha
- Mezinárodní cestovní ruch ve východní Asii je zatím nejvíce rozvinut v oblasti obchodního cestovního ruchu
- Rekreační formy se ovšem dynamicky rozvíjejí v souvislosti se změnou životního stylu obyvatel vyspělých států
- Japonsko bylo průkopníkem v masívního výjezdu svých občanů do zahraničí, který od konce 80. let následovali Korejci a Tchajwanci a od počátku 21. století i občané ČLR
- Obrovský nárůst aktivního cestovního ruchu zaznamenává ČLR, hlavní díl na tom mají ovšem příjezdy z Hongkongu a Macaa
- Vláda ČLR však prosazuje strategii dalšího rozvoje i z ostatních zemí východní Asie, Severní Ameriky a Evropy

Literatura

CIA (2011). *The World Factbook* [online]. Washington. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>.

NATION MASTER (2011). *NationMaster.com* [online]. Woolwich. Dostupné z: <http://www.nationmaster.com>.

WTTC (2011). *Travel & Tourism Economic Impact Country Reports* [online]. London: World Travel and Tourism Council. Dostupné z: <http://www.wttc.org/eng/Tourism_Research/Economic_Research/Country_Reports/>.

UNWTO (2010). *Yearbook of Tourism Statistics, Data 2004-2008.* Madrid: World Tourism Organization.

CHINA (2013). Lonely Planet.

HONGKONG (2013). Lonely Planet.

JAPAN (2012). Lonely Planet.

KOREA (2013). Lonely Planet.

MONGOLIA (2011). Lonely Planet.

TAIWAN (2011). Lonely Planet.

TIBET (2011). Lonely Planet.

5 Oceánie

V této kapitole se dozvíte:

- Jaké předpoklady pro cestovní ruch existují na území Oceánie (přírodní, historicko-kulturní, ekonomické a politické)
- Které druhy cestovního ruchu mají v tomto regionu nejlepší předpoklady
- Které druhy cestovního ruchu se zde opravdu rozvinuly
- Které oblasti a destinace vybraných východoasijských zemí jsou z hlediska cestovního ruchu nejvýznamnější

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- Orientovat se v prostorovém rozmístění podmínek cestovního ruchu Oceánie
- Zhodnotit význam cestovního ruchu pro jednotlivé státy

Klíčová slova kapitoly: Oceánie, Austrálie, Nový Zéland, Melanésie, Mikronésie, Polynésie, lokalizační faktory, realizační faktory, selektivní faktory.

Čas potřebný k prostudování učiva:
5 + 5 hodin (teorie + řešení úloh)

Průvodce studiem
Tato kapitola je zaměřena na teritoriálně nejroztříštěnější oblast světa. Oceánie je vymezena jako samostatný světadíl, jehož podstatnou část tvoří obrovský ostrov Austrálie, který je považován za specifický kontinent – odsud také starší pojmenování světadílu jako Austrálie a Oceánie. Oblast Oceánie je tvořena několika tisíci ostrovů, ostrůvků, útesů a skalisek rozprostřených mezi Austrálií, východní Asií a celou Amerikou. Pro jednotlivé části Oceánie se vžila geografická jména, která jim dali Evropané při svých objevných cestách. Největší ostrovy kontinentálního typu osídlené obyvateli velmi tmavé až černé pleti nazvali Melanésie (melanos je řecky černý), drobné ostrůvky v severozápadní části nazvali Mikronésie (mikro značí malý) a konečně rozsáhlou ostrovní oblast na východě Pacifiku byla pojmenována Polynésie (poly značí mnoho). Jejich obyvatele potom souborně nazývali Melanésany, Mikronésany a Polynésany. Protože obyvatelstvo v Austrálii a na Nové Guineji (zvané též Papua) bylo výrazně odlišné, nazvali je v Austrálii souhrnně jako Aboriginy (tj. domorodci (z angl. aborigin, česky se nepříliš úspěšně prosazuje etnonymum Austrálci) a na Nové Guineji jako Papuánce. Dnešní lingvistika všech pět etnonym již dávno překonala a zjistila, že po etnolingvistické stránce je obyvatelstvo Oceánie mnohem komplikovanější, tradiční názvy se však běžně používají jako souhrnná jména pro jednotlivé skupiny ostrovanů.

Oceánii v současné době tvoří 16 nezávislých států a 11 závislých území. Specifickou skupinu tvoří Austrálie a Nový Zéland (označovaných někdy společným jménem Australasie), kde původní obyvatele výrazně převýšili

přistěhovalci z Evropy. Nový Zéland je z důvodů původního polynéského obyvatelstva řazen k Polynésii, svoji politickou a ekonomickou strukturou však je i z hlediska cestovního ruchu velmi podobný Austrálii. Do Melanésie patří státy Papua-Nová Guinea, Šalomounovy ostrovy, Vanuatu, Fidži a Francií spravovaná Nová Kaledonie, do Mikronésie potom Palau, Marshallovy ostrovy, Federativní státy Mikronésie, Nauru, Kiribati a dvě území pod správou USA – Guam a Severní Mariany, a v Polynésii nezávislé státy Tuvalu, Samoa a Tonga, státy svobodně přidružené k Novému Zélandu – Cookovy ostrovy a Niue, francouzské državy Wallisovy ostrovy a Futuna a Francouzská Polynésie, jakož i Pitcairnovy ostrovy spravované Británií, Tokelau pod správou Nového Zélandu a Americká Samoa pod správou USA. Jejich součástí jsou na severovýchodě Havajské ostrovy a také trvale neobydlené atoly Wake, Midway a několik dalších nárokovaných republikou Kiribati. Nejvýchodnější Rapa Nui neboli Velikonoční ostrov je autonomní součástí Chile. Austrálie potom spravuje tři autonomní území: Norfolk východně od svého pobřeží a Vánoční ostrov a Kokosové ostrovy v Indickém oceánu, které jsou geograficky součástí Asie. K Oceánii, resp. Melanésii je na vlastní žádost přiřazován Východní Timor, který chce být zároveň označován i v mezinárodním styku svým originálním jménem Timor-Leste.

5.1. Podmínky a předpoklady cestovního ruchu v Oceánii

5.1.1. Lokalizační předpoklady

Austrálie se rozkládá na celém stejnojmenném kontinentě a na blízkém ostrově Tasmánie. Na západě je obklopena Indickým a na východě Tichým oceánem. Celková délka pobřeží je necelých 20 tisíc kilometrů. Povrch Austrálie je spíše jednotvárný, západní část pokrývá **Západoaustralská plošina**, která je vyschlá, bez řek a se solnými jezery. Nachází se tam **Velká písečná poušť** a **Velká Viktoriina poušť**. Na východě se plošina snižuje do **Středoaustralské nížiny**, jejíž severní část je pokryta tropickými pralesy a hustými krátkými řekami. Vnitrozemí nížiny je pustou oblastí s převážně vyschlými koryty řek (*creeky*), která se plní jen během občasných lijáků a ústí do **Eyerova jezera**, které je zároveň nejnižším bodem Austrálie a i jeho největším jezerem. Jižní část nížiny odvodňují řeky **Murray a Darling**. Východní pobřeží Austrálie vyplňují **Australské Alpy** s nejvyšší horou kontinentu **Mt. Kosciuszko** (2 228 m). Jejich východní strana je zalesněná a je to zároveň jediná vlhčí oblast Austrálie. Většina Austrálie se nachází v subtropickém suchém pásmu, srážky přinášejí nejčastěji větry z východu a zachycují je právě Australské Alpy, v nichž je také nejpříjemnější podnebí. Velká část území má průměrnou roční teplotu 20° C.

Severní Austrálie má tropické podnebí. Při pobřeží se nacházejí vlhké tropy s tropickými deštnými lesy, které do vnitrozemí přecházejí do střídavě vlhkých tropů se savanami. Jihovýchod patří k subtropům s převahou letních dešťů, jihozápadní cíp má středomořské klima. Se vzdáleností od východního pobřeží (převládají východní větry) se množství srážek rychle snižuje a rozsáhlé plochy Austrálie tvoří aridní oblasti, suché stepi přecházející do pouští a polopouští,

které zasahují až k pobřeží, což je způsobeno studeným mořským proudem. Značná aridita klimatu se projevuje i v nerozvinuté hydrografické síti.

Více než polovina území nemá odtok k moři. Četná koryta řek ve vnitrozemí jsou větší část roku bez vody a vžilo se pro ně anglické pojmenování *creek*. Vyvinutější říční síť je pouze na jihovýchodě. Jezer je poměrně málo a jsou převážně slaná. Obrovský význam mají zásoby podzemních vod z artézských pánví, které zabírají asi 1/3 kontinentu. Zvláštností Austrálie je tamní flora a fauna, odlišná od ostatních kontinentů. Je typická množstvím endemických druhů, nevyskytujících se jinde na světě (vačnatci jako **klokani, koala, vombat, ďábel** aj., tzv. ptakořitní savci – **ptakopysk a ježura**, pštrosovitý pták **emu** a řada dalších). Typickými australskými dřevinami je množství druhů **blahovičníků** (*Eucalyptus*) a specifické druhy jehličnanů připomínající středomořské cypřiše (rody *Callitris* a *Actinostrobus*). Velmi specifickou a na endemity bohatou flóru i faunu má Tasmánie.

Nový Zéland je poněkud izolován v jižní části Tichého oceánu a skládá se ze dvou hlavních ostrovů oddělených **Cookovým průlivem** (známých jednoduše jako **Severní ostrov a Jižní ostrov**) a četných menších ostrovů. Celková rozloha Nového Zélandu je 268 680 km², což je o trochu méně než má Japonsko a o něco více než Spojené království. Nejbližší pevninou je 2000 km vzdálená Austrálie. Na dvou hlavních ostrovech Nového Zélandu jsou všechna místa vzdálená maximálně 130 km od moře. Větry vanoucí od oceánu zde udržují mírné a vlhké podnebí s vydatnými srážkami na západním pobřeží. Na severu Nového Zélandu je horko a deštivo. Na jihu země a ve větších výškách je chladněji.

Severní ostrov má velice nepravidelné pobřeží s několika poloostrovy, které vybíhají do moře. Úrodné nížiny přecházejí v kopce lemované zátokami a písčitými plážemi. Uprostřed Severního ostrova se nachází aktivní vulkanická oblast se 4 živými sopkami. Je zde také mnoho bublajících horkých pramenů a gejzírů. Nejvyšším vrcholem Severního ostrova je sopka **Ruapehu** (2797 m). Zemětřesení nejsou ničím výjimečným, zřídkakdy však představují nebezpečí. Na jihu se vrchovin\ svažují a předcházejí v roviny a pobřežní nížiny. Kopec **Taumatawhakatangihangakoauauotamateaturipukakapikimaungahoronu-kupokaiwhenuakitanatahu** je zapsán v Guinnessově knize rekordů za svůj 85 písmen dlouhý název.

Jižnímu ostrovu, jejž od Severního odděluje 26 km široký Cookův průliv, dominují velehorské vrcholky **Jižních Alp** se sněžnými poli a ledovci. Nejvyšším vrcholem Jižního ostrova je **Mount Cook** (3754 m). Mnoho nádherných jezer, která leží v hustě zalesněných horských údolích, napájejí prudké řeky. Na východ od Alp se rozkládá úrodná **Canterburská nížina**, největší rovina na Novém Zélandu. Na samém jihu se do ostrovní půdy zařezávají v úzkých pruzích fjordy, jež skýtají překrásnou podívanou.

I Nový Zéland má velmi specifickou flóru a faunu bohatou na endemické druhy. Nejtypičtějším zástupcem je bezesporu nelétavý pták **kiwi** nebo reliktní plaz **haterie**. Obrovitého, až 3 m vysokého ptáka **moa** vyhubili pro maso domorodci ještě před příchodem Evropanů. V lesích roste celá řada endemických druhů

dřevin, z listnáčů jsou to zejména **pabuky** (*Nothofagus*), z jehličnanů různé druhy **podokarpovitých** (*Podocarpus, Darydium, Halocarpus,* exoticky vyhlížející druhy rodu *Phyllocladus* a další, mezi nimi i nejmenší jehličnatý keřík *Lepidothamnus*).

Melanésie zahrnuje na suroviny bohatý řetěz ostrovů od Timoru po Novou Kaledonii, místy s aktivní seismickou činností. Největší **Nová Guinea** je od Austrálie oddělena jen úzkým Torresovým průlivem. Střední část ostrova zabírá mohutná **Centrální vysočina**, v níž leží nejvyšší vrchol ostrova a celé Oceánie **Puncak Jaya** (též Nemangkawi, dříve niz. Carstensz Toppen) se 4884 m (v indonéské části ostrova). Menší pohoří se táhne i podél severního pobřeží, jinak je pobřeží převážně bažinaté s mangrovy. Mezi nejvýznamnější řeky patří **Sepik, Ramu** a **Fly**. Povrch ostrova pokrývají většinou tropické deštné lesy, v nichž žije obrovské množství druhů hmyzu, ale také zajímaví živočichové, např. **paježura**, pštrosovitý **kasuár** nebo velké množství **rajek**, jejichž samečci mají nádherně vybarvené peří. Díky vysokým nadmořským výškám se v horách vyskytuje i typická vertikální členitost, v níž lze najít i typické louky a některé vrcholy mají i sněžnou pokrývku.

Šalomounovy ostrovy zabírají většinu stejnojmenného souostroví (s výjimkou ostrovů **Bougainville a Buka** v severní části patřící k PNG), které je jedním z největších v celé Oceánii. Největším ostrovem je **Guadalcanal** (6740 km²), známý z bojů za II. světové války; dalšími významnými ostrovy jsou **Santa Isabel, Choiseul, Malaita, New Georgia a San Cristobal**. Na západ od ostrovů se rozkládá Šalomounovo moře.

Nevelký stát **Vanuatu** je tvořen souostrovím **Nové Hebridy**. Toto souostroví tvoří 83 ostrovů a ostrůvků, seskupených do tvaru písmene Y. Největšími ostrovy **Espiritu Santo a Malakula**. Pobřeží velké části ostrovů, které jsou sopečného původu, tvoří korálové útesy. Nejvyšším vrcholem země je Tabwemasana měřící 1 877 m, turisticky atraktivnější je však činná sopka **Mount Yasur** na malém ostrově **Tanna**.

Rozsáhlejší **Fidžijské souostroví** tvoří dva hlavní ostrovy **Vanua Levu** a **Viti Levu**, kolem nichž leží dalších více než 300 menších. Všechny jsou obklopeny ve větší či menší míře korálovými útesy a lagunami, které spolu s příjemným podnebím a centrální polohou v Pacifiku učinily z Fidži **významnou oblast cestovního ruchu Oceánie.**

Nová Kaledonie zaujímá skupinu ostrovů v jihovýchodní Melanésii, z nichž dominantní je **ostrov Nová Kaledonie**, nazývaný též **Grande Terre** (Velká země) se světově významnými zásobami niklové rudy, jejíž těžba a zpracování přilákaly množství přistěhovalců, zejména z Francie. Součástí tohoto francouzského území jsou i **Île des Pins** (tj. Ostrov jehličnanů, konkrétně araukárií) a ostrovy **Loyauté** (pojmenování po anglické lodi Loyalty, tj. věrnost, oddanost), kde dosud, na rozdíl od hlavního ostrova, převažuje původní obyvatelstvo.

Ostrovy Melanésie mají horké tropické podnebí, směrem k jihu však nabývá rysů subtropických. Vlhké období trvá 6-10 měsíců a roční úhrn srážek je 2000 až 3000 mm. Průměrné roční teploty se pohybují mezi 25-28 °C. V zimních měsících postihují souostroví silné uragány. Převážná část plochy ostrovů je porostlá bujným tropickým rostlinstvem, především hustými deštnými lesy. Zejména kaledonská příroda je především rájem pro každého botanika. V celé Nové Kaledonii bylo zatím popsáno 3344 druhů rostlin, z nichž přes 2 tisíce roste ve zdejších deštných pralesích, kterých ovšem v Kaledonii moc nezbylo. Odhaduje se, že kdysi pokrývaly pralesy 70% území Nové Kaledonie, zatímco dnes je to jen 22%. Člověk pralesy zničil především vypalováním (kvůli nové půdě), kácením dřeva a těžbou nerostných surovin. Jeden z nejvýznamnějších zbytků deštného pralesa se nachází v **národním parku Rivière Bleue** (Modrá řeka). **Až 82 % druhů novokaledonských rostlin jsou endemity**, které se nevyskytují nikde jinde na světě, jen na Nové Kaledonii, což je světový unikát. Je to výsledek poměrně dlouhého odloučení ostrova od okolních pevnin a ostrovů. Jen palem roste v Kaledonii 37 druhů. Řadí se do 16 rodů, z nichž 15 je endemických! Zatímco my máme spojené palmy především s pouštními oázami (palma datlová) či tichomořským pobřežím (palma kokosová), novokaledonské palmy rostou hlavně v pralese.

Ve zdejším pralese rostou i četné druhy masožravek. **Láčkovka** *Nepenthes viellardii* má veliké, až 20 centimetrů vysoké kalichy, na jejichž dně je tekutina, do které padá neopatrný hmyz. Jiná zdejší masožravka, **rosnatka** *Drosera neocaledonica*, je naopak droboučká rostlinka. Turisticky atraktivní jsou především dochované staré stromy. Symbolem parku jsou především **damaroně** zvané **kaori** (*Agathis lanceolata*). Největší z nich měří 40 metrů, obvod kmene má přes 9 metrů a jeho stáří se odhaduje na 1000 let. Vedle damaroní však endemičností vynikají jiné jehličnany a to zejména impozantní **blahočety** (*Araucaria*), ale i druhy nemající česká jména (*Retrophyllum*, *Neocallitropsis, Austrotaxus* a zejména jediný parazitický jehličnan světa *Parasitaxus usta*). Živočišstvo Nové Kaledonie je poněkud chudší než rostlinstvo. I mezi živočichy je ale zastoupeno množství endemitů. Žije zde například obrovský **holub goliáš** (*Ducula goliath*), největší holub světa, hnízdící na stromech, který může vážit až 830 gramů, nebo krásný **gekon** *Rhacodactylus ciliatus*. Pravým symbolem celé Nové Kaledonie je však **kagu chocholatý** (*Rhynochetos jubatus*). Patří k Nové Kaledonii stejně neodmyslitelně jako kiwi k Novému Zélandu. A stejně jako kiwi, i kagu je pták nelétavý. Ačkoliv má docela velká křídla, není schopen letu, protože to nepotřeboval – na ostrově nežili žádní predátoři.

Mikronésii tvoří několik rozsáhlých ostrovních skupin nazvaných po španělských vládcích **Mariany** a **Karolíny**, východně od nich potom leží dvě skupiny **Ralik a Ratak** tvořící **Marshallovy ostrovy**, a ještě východněji **Gilbertovy ostrovy** a **ostrovy Phoenix a Line** tvořící stát **Kiribati**. Zde také leží největší atol světa **Kiritimati**. V samotných Karolínách lze vymezit na západě **Palauské ostrovy** s největším ostrovem **Babelthuap** a nejlidnatějším ostrůvkem **Koror**, a dále skupiny **Yap, Chuuk, Pohnpei a Kosrae**, které tvoří **Mikronéskou federaci**. V řetězci **Marianských ostrovů** leží největší mikronéský ostrov **Guam**, menším a hlavním ostrovem Severních Marian je **Saipan**. Osamocený ostrov **Nauru** byl pokryt silnou vrstvou ptačího trusu (guana), který však již byl zcela odtěžen.

Mikronésii je možné navštívit kdykoliv během roku. Průměrná teplota je stabilních 27 °C. Pouze v období červenec-listopad je větší vlhkost. Panuje zde teplé tropické a vlhké podnebí, ovlivněné oceánem. V oblasti se nerozlišuje vysoká a nízká turistická sezóna. Průměrná vlhkost se pohybuje kolem 82 %, a i mezi červencem a říjnem, když prší nejvíce, je zde stále hodně slunce. Tajfuny jsou zde vzácné.

V západní části **Polynésie** leží **Samojské ostrovy**, přičemž dva největší **Upolu** a and **Savai'i** tvoří 99 % území nezávislé Samoy, zatímco menší **Tutuila** spolu s několika dalšími ostrůvky zůstávají pod správou USA. Souostroví **Tuvalu** tvoří 9 malých atolů, jejichž nadmořská výška nedosahuje ani 2 m, podobně jsou na tom 3 atoly **Tokelau**. **Wallisovy ostrovy** tvoří atol **Uvea**, který spolu s **Futunou** spravuje Francie, osamocený ostrůvek **Niue** je zvláštní tím, že jeho vnitřní laguna je již zcela zanesena nánosy. Království **Tonga** se skládá ze tří skupin sopečných a korálových ostrovů **Tongatapu, Ha'apai a Vava'u** a menších oddělených ostrovů na severu. **Cookovy ostrovy** tvoří 15 rozptýlených ostrovů, z nichž největší je sopečná **Rarotonga**. **Francouzskou Polynésii** tvoří 5 ostrovních skupin: **Ostrovy Společnosti**, v nichž leží i největší ostrov **Tahiti**, dále **Markéz**y, **Tubuai neboli Jižní ostrovy**, **Tuamotu** a **Gambierovy ostrovy**. Daleko na východě potom leží ostrov **Pitcairn**, který proslul jako útočiště pro vzbouřence z lodi Bounty, k němuž patří i větší, ale neobydlený a vzdálený ostrov **Henderson**.

Na ostrovech Polynésie vládne tropické klima, a proto je zde počasí celoročně teplé. Období lze rozdělit na dvě hlavní, a to období dešťů a období sucha. První výše zmíněná sezóna trvá v měsících listopad-duben, kdy spadne kolem ¾ ročních srážek. V období dešťů se vyskytují hojné a nepředvídatelné bouřky, vzduch je dusný a často je zataženo, vyskytují se i cyklóny. Průměrná teplota se pohybuje kolem 27-30 °C. Nejteplejšími měsíci jsou únor a březen. Opakem období dešťů je období sucha, které trvá od května do října. Jedná se o „polynéskou zimu“ a hlavní turistickou sezónu, kdy se teploty pohybují kolem 24-28 °C. Celoročně jsou výkyvy mezi noční a denní teplotou zcela minimální. Od června do listopadu se v okolních vodách dají pozorovat velryby.

Příklad: Bora Bora – polynéský ráj

Bora Bora je součástí souostroví Francouzské Polynésie. Nachází se 260 km severozápadně od ostrova Tahiti, v **souostroví Společnosti**. Tento ostrov vulkanického původu leží v jedné z nejkrásnějších lagun světa. Bohatá příroda a křišťálově modrá laguna zdobí ostrov již po staletí, stejně jako malé ostrůvky „**motu**“, jež jej kolem dokola obklopují. Bora Bora je starodávný název, který v místním jazyce znamená „prvorozený“. Toto jméno pochází z dávné polynéské legendy, v níž nejvyšší **bůh Taaroa** (jinde v Oceánii známý jako **Tangaroa**) vylovil z hlubokých vod oceánu jako první ostrov právě Bora Bora. Polynéští obyvatelé kolonizovali ostrov před 1100 lety a dodnes se na Bora Bora zachovalo několik starobylých religiózních staveb zvaných „**marae**“. V jednom z nich byly nalezeny dlaždice s vytesanými posvátnými mořskými želvami.
Prvním Evropanem na ostrově Bora Bora se stal roku 1722 holandský cestovatel Jacob Roggeveen. Kapitán James Cook objevil ostrov poprvé v roce 1769, ale

vylodil se na něm až v prosinci roku 1777. Během 2. světové války sloužil ostrov jako americká letecká a námořní základna, avšak dnes je Bora Bora stále vyhledávanějším cílem turistů z celého světa. Laguna nabízí neomezené množství aktivit. Mezi nejoblíbenější sportovní aktivity patří windsurfing, parasailling a šnorchlování. Díky hojnosti mořského světa patří potápění na ostrově Bora Bora na seznam vytoužených lokalit mnoha potápěčů. Nejlepší způsob k prozkoumání ostrova jsou procházky přírodou vedené průvodcem. Můžete si však také vypůjčit kolo, motorový člun, outrigger kánoe nebo si pronajmout soukromou helikoptéru.
Bohatý podmořský svět nejkrásnější laguny světa Bora Bora láká snad každého návštěvníka této destinace, v níž se potápění stalo jednou z nejoblíbenějších aktivit. Během potápění se zcela běžně setkáte s rejnoky či žraloky, kteří budou pokojně plavat kolem vás. Jednou z nejoblíbenějších podmořských aktivit se v poslední době stává právě krmení žraloků. Pokud nepatříte mezi fanoušky adrenalinových zážitků, můžete šnorchlovat v poklidné tyrkysové laguně a pozorovat život u korálových útesů, kde se obvykle prohání nespočetné množství tropických ryb. Další možností, jak probádat tamější průzračné moře, jsou výlety lodí s proskleným dnem.
V samotném srdci ostrova se tyčí nejvyšší hora **Otemanu** (727 metrů), která je dvojčetem legendární hory **Pahia**. Vylézt na horu Pahie je celkem obtížné a zabere minimálně 2 hodiny vyšplhat nahoru a dvě hodiny dolů. Cesta dále pokračuje podél krásnou přírodou, které dominují divoké orchideje. Zakrátko se rozprostře pohled do širokého okolí. Cesta dále vede k jeskyni a k ptačí rezervaci. V nejjižnější části ostrova **Matira Point** se nachází krásná laguna, která je však také hojně navštěvovaná turisty. Navštívíte-li majestátnou zátoku Povai, naskytne se vám překrásný výhled na vrchol Otemanu. Od ostrůvku **Toopua motu** pak zase spatříte tmavou siluetu legendárních ozvěnových skal „*Hiro´s bells*". Tato část západního pobřeží okolo **Vaitape** je nejrušnější a nejvíce osídlenou oblastí, s nejvíce hotely, sportovními a relaxačními aktivitami. **Motu Tapu** patří mezi nejvíce fotografované ostrovy v Jižním Tichomoří. Tento okouzlující ostrůvek, vzdálený jen několik metrů od hlavního ostrova Bora Bora je ideálním místem pro klidnou relaxaci a odpočinek.

Austrálie byla obydlena o mnoho dřív než Amerika původním obyvatelstvem negroidní rasy, tzv. **Aboriginy**, kteří byli vytlačeni hlavně do Severního teritoria. Austrálie byla objevena Evropany počátkem 17. století, ale k její kolonizaci došlo až koncem 18. století. Nejdříve sloužila Británii jako trestanecká kolonie, po objevu ložisek zlata sem proudili zlatokopové. Původních obyvatel tmavé pleti zde nyní žije pouze kolem 200 000, hlavně v odlehlých oblastech Západoaustralské tabule. Z 23 milionů obyvatel dnešní Austrálie tvoří **94% běloši evropského původu** (převážně z Británie a Irska), zbytek přistěhovalci z Asie, Afriky a Oceánie. Většina obyvatel Austrálie žije v klimaticky příznivějších oblastech v úzkém pruhu podél pobřeží na východě, jihovýchodě a jihozápadě (90%). Vysoký je stupeň urbanizace. Asi 95% obyvatel žije ve městech, 60% všech Australanů v pěti milionových velkoměstech. Největší je **Sydney** s téměř 4 miliony obyvatel, více než 3 miliony má **Melbourne** a více než 1 milion **Brisbane, Perth** a **Adelaide**.

Obyvatelstvo Nového Zélandu není tak koncentrováno do pobřežních oblastí jako v Austrálii, i stupeň urbanizace je o něco nižší (88 %). Také podíl

původních **Maorů** je vyšší než je tomu u Aboriginů (15 %), podíl obyvatel **evropského původu je 75 %**. Zbytek tvoří přistěhovalci, zejména z Polynésie a východní Asie. Maorština je plně rovnoprávná s angličtinou a používá se i jako edukační jazyk. Hlavním městem je **Wellington** ležící na jihu Severního ostrova trajektem spojený s Jižním ostrovem, ekonomickou metropolí je však **Auckland** s více než 1 mil. obyvatel. Jen o něco menší než Wellington je metropole Jižního ostrova **Christchurch**.

Papua-Nová Guinea je etnicky jedna z nejrozmanitějších zemí na celém světě, s více než 850 domorodými jazyky a se zachovanou tradiční společností. Tento jazykový chaos si vyžádal dorozumívací prostředek – stal se jím tzv. *tok pisin*, založený na zkomolené a zjednodušené (pidžinizované a kreolizované) angličtině. Druhým nejrozšířenějším jazykem je *hiri motu*, kterým se mluví v pobřežních oblastech a v hlavním městě **Port Moresby**. Jazyk je založen na bázi místní motuštiny. O něco méně diverzifikovaná je šalomounská populace, kde se také používá v běžném styku pidžinizovaný *solomon pijin*, avšak úředním a vyučovacím jazykem zůstává angličtina. Ta ostatně zůstává hlavním úředním jazykem i v PNG. Specifická je jazyková situace na Vanuatu, které bylo dříve pod společnou správou Británie a Francie. Angličtina a francouzština se proto staly úředními jazyky i po získání nezávislosti, spolu s nimi se však prosadila i místní pidžinizovaná angličtina zvaná *bislama*, která má splnit roli unifikačního „národního“ jazyka Vanuaťanů, kteří jsou jinak jazykově roztříštěny na více než stovku etnik.

Specifická situace se vytvořila na Nové Kaledonii. I zde žili původní obyvatelé v nezávislých kmenových komunitách tvořících téměř čtyři desítky etnik. Objev obrovského nerostného bohatství (niklu) a příliv dobrovolných i vynucených přistěhovalců (vězňové z Francie) postupně zredukoval podíl původních obyvatel na cca 40 %. Ti byli vyháněni ze svých tradičních sídlišť, aby udělali místo rozlehlým povrchovým dolům. Napjatá situace kulminovala roku 1878, kdy se vzbouřili proti koloniální správě. Boje trvaly 7 měsíců a v tomto období bylo zabito asi 1200 domorodců a několik set bělošských osadníků. Po potlačení vzpoury a následných represích se situace domorodců zhoršila ještě více. Ve druhé polovině 20. století se však začali aktivizovat, přes jazykovou různorodost přijali společné etnonymum **Kanakové** a usilovali o nezávislost. Francie proto přehodnotila svoji politiku, začala posilovat rozvoj kanackých jazyků a dnes se již všude rozšířily třeba dvojjazyčné nápisy označující obce nebo řeky. Francouzština však jednoznačně zůstává jediným celokaledonským úředním i edukačním jazykem. Přispívá k tomu i vysoká koncentrace obyvatel v metropoli **Nouméa** a její aglomeraci (přes 70 % populace). Zbytek žije v malých sídlech s max. 5 tisíci obyvateli rozptýleně po celém území. Vedle toho žije řada domorodých Kanaků v tzv. *tribu*, tedy „kmenech“, což jsou většinou menší rozptýlené vesničky domorodců, přičemž kmenové území zahrnuje i okolní venkov, takže někdy lze vidět ceduli s názvem kmene a vesnice není nikde v dohledu. Kanakové v *tribu* dodržují domorodé tradice, jinak si ovšem žijí také dobře díky vysokým sociálním dávkám, jimiž jsou de facto upláceni Francií, aby neusilovali o dekolonizaci. Na rozdíl od chudých, dominantně zemědělských populací v PNG, na Šalomounech a Vanuatu je novokaledonská populace nesrovnatelně bohatší. Souvisí to s rozsáhlými dotacemi z Francie a nastavení

vysoké cenové hladiny, která činí z Nové Kaledonie nejen pro turisty drahou zemi.

Specifická situace se vytvořila na Fidži. Zde nedošlo v průběhu vývoje k takové jazykové diverzifikaci jako v ostatních melanéských zemích. Jazykové dialekty zůstaly vzájemně velmi blízké a umožnily tak vytvoření jednotné spisovné fidžijštiny. Britská správa však počátkem 20. století iniciovala příliv indických pracovníků na třtinové plantáže a jejich potomci dnes tvoří necelou polovinu obyvatel Fidži. Tato skutečnost přispěla k tomu, že si významnou pozici udržela i angličtina, kterou preferuje i řada autochtonních Fidžijců. Původně nepřátelští a kanibalismu holdující Fidžijci od evropských misionářů přijali křesťanství, potomci Indů však zůstali věrni víře svých předků, především hinduismu, v malé míře i islámu a sikhismu.

Příklad: Kanibalismus – odvrácená tvář ráje

I když kanibalismus rozhodně není hezká tradice, byla praktikována na spoustě ostrovů Oceánie. Na Fidži byl velice intenzivně praktikován ještě v 19. století. Lidožroutství zde bylo tak rozšířeno, že evropský název pro ostrovy zněl - Kanibalské ostrovy. Lidožroutské praktiky tady probíhaly od pravěku až po polovinu 19. století a bylo nedílnou součástí života domorodých Fidžijců. Konzumací těla poraženého nepřítele dávala vítězná strana najevo svoji převahu a zároveň tímto aktem potupila nepřítele i jeho rodinu a kmen. Zajatci byli zabiti a jejich maso naporcováno, vařeno a nakonec snědeno, většinou během oslavy spojené s tancem mužů i žen. Často byli zajatci před smrtí mučeni, zaživa pečeni nebo nuceni se dívat, jak jsou části jejich těla pojídány. Náčelníci kmene, jejichž „božských“ rukou a rtů se nesměla potrava dotknout, používali speciální dlouhé vidličky, které dodnes připomínají tuto naštěstí již dávnou historii a jejich napodobeniny jsou žádanými suvenýry. Z tělesných pozůstatků nepřátel se vyráběly nejrůznější předměty. Z kostí vznikaly nejrůznější ozdoby – náhrdelníky, vlasové spony atd. Lebky byla často používány jako nádoby při ceremoniálu yaqona, tedy pití nápoje známého jinde jako kava. Při výrobě různých nástrojů byla používány zejména stehenní kosti. Někdy byly kosti snědených nepřátel rozvěšovány po stromech kolem vesnice.
Kolik lidí bylo v průběhu dějin snědeno se můžeme jen dohadovat. Přesto si díky jednomu pečlivému náčelníkovi můžeme udělat představu, kolik lidí za život mohl sníst významný představitel kmene. Náčelník Udreudre si od mládí vedl pečlivě „lidojedský deník“. Pokaždé, když zabil a snědl nepřítele, vhodil do zvláštní jamky jeden kámen. Po jeho smrti v roce 1849 byly kamínky sečteny a vyšlo neuvěřitelné číslo – 873. Jeho syn potvrdil přítomnému misionáři, že otec skutečně všechny nepřátele zkonzumoval a že dával přednost úpravě s trochou zeleniny. Při těchto historkám jistě běhá někomu mráz po zádech, ale není náhodou, že suvenýry připomínající „lidožroutské období“ patří k nejoblíbenějším mezi turisty navštěvujícími Fidži. Zajímavou aktualitou v této naštěstí dávno zapomenuté tradici je loňská omluva rodině anglického misionáře, jenž byl na ostrově sněden v roce 1867. Smíření mezi rodinou oběti, která na Fidži přijela, a domorodci proběhlo formou tradičního obřadu. Reverend Thomas Baker z Londýnské misionářské společnosti přijel na Fidži, aby tam pomohl lidem obrátit se na pravou víru. Osudnou chybu prý udělal,

když z hrobu jednoho z náčelníků kmene Navatusila vzal pramínek vlasů. Domorodci totiž věřili, že dotýkat se hlavy vůdce je neodpustitelný hřích. Nešťastná událost skončila uvařením a okamžitou konzumaci těla reverenda. Zkonzumováno bylo vše kromě reverendových bot, které byly uznány nepoživatelnými a jsou dodnes umístěny ve Fidžijském muzeu.

Díky tomu, že naprostá většina obyvatel je věřících, najdeme v každé vesnici kostel. Většinou se jedná o metodisty, kteří zde mají převahu. Existují však i kostely, kde se scházejí římští katolíci, adventisté, anglikáni nebo presbyteriáni. Křesťanství nahradilo náboženství původních domorodých obyvatel založené na kmenové hierarchii a uctívání rituálních předmětů. Jedním z nich byl posvátný *tabua* – vyrobený ze zubu vorvaně obrovského. Tento předmět byl ceněn pro své zvláštní kouzelné účinky a byl pokládán za nejvzácnější majetek i dar váženým hostům. Některé tradice dávného náboženství existují dnes na Fidži vedle křesťanství, především na vesnici.

Obyvatelstvo ve státech Mikronésie a Polynésie se etnolingvisticky podobá původním Fidžijcům – na jednotlivých ostrovech nebo souostrovích se zformovaly národní komunity, jejichž jazyk se pod vlivem misijní činnosti stal komunikativním a následně edukačním a úředním jazykem příslušného státu. Nicméně prakticky ve všech zemích pod správou Británie, Nového Zélandu, Austrálie nebo USA došlo i ke spontánnímu rozšíření angličtiny mezi vzdělanou elitou a její preferenci při vzdělávání a obchodní činnosti, k níž se přiřadil i cestovní ruch. Ve všech těchto zemích zůstává angličtina nejen hlavním úředním jazykem, ale také jazykem komunikace s turisty.

Na rozdíl od Melanésie mají polynéské i mikronéské společnosti dochované tradice vlastní státnosti, genealogie panovníků a kulturních tradic. Vše je nějakým způsobem využíváno i v cestovním ruchu. Specifické je království Tonga, kde původní panovnický rod přežil ve formě britského protektorátu i dlouhé koloniální období a představuje jedinou oceánickou monarchii i v současnosti. Podobně dokázaly přežít tři monarchie (Uvea, Sigave a Alo) i na Wallisových ostrovech a Futuně, i když dosud pod francouzskou správou. Monarchistické tradice jsou však dodnes živé i na Samoi, vzpomínky na ně lze nalézt i na Rarotonze v Cookových ostrovech, na Tahiti a dalších ostrovech Francouzské Polynésie, v Mikronésii na Yapu, Pohnpei či Kosrae. Nejčastějšími relikty předkřesťanské éry jsou ***marae*** – zbytky obřadních míst z kamenů, najdou se však i pozůstatky panovnických sídel.

Příklad: Nan Madol

Nan Madol je zničené město, které leží u východního pobřeží ostrova Pohnpei. Podle ústní tradice to byla metropole vládnoucí dynastie Saudeleurů do přelomu 15.-16. století. Město se skládá z řady malých umělých ostrovů propojeny sítí kanálů, přičemž centrum uzavřené kamennými zídkami zabírá plochu cca 1,5 km x 0,5 km a obsahuje téměř 100 umělých ostrůvků, částečně vybudovaných z kamene a částečně z korálů. Jméno **Nan Madol** znamená "prostor mezi" a je to zřejmě odkaz na kanály, které křižují ruiny a odváděly vodu při přílivu. Původní název zněl poněkud jinak – **Soun Nan-Leng** – ve výzamu „útes nebe“. Evropané ho začali nazývat také „Benátky Pacifiku“. Nan Madol byl ceremoniální a

politické sídlo Saudeleurů, kteří v době největšího rozkvětu vládli až 25 tisícům obyvatel. Archeologické nálezy však prokázaly stopy lidské činnosti již z období 1.-2. století n.l., přičemž některé základy byly postaveny v 8.-9. století. Dle odborníků však skutečná stavba města začala někdy mezi 12.-13. stoletím, což nejvíce odpovídá i genealogii Saudeleurů. Podle pohnpeiské tradice přišli stavitelé z východního atolu Kosrae, kde stavěli již předtím jiné kamenné město Lelu a zde využili svých znalostí a zkušeností ke stavbě mnohem působivějšího komplexu. Radiokarbonová metoda však prokázala, že Nan Mandol je starší než Lelu. Podobně jako Lelu však byl celý komplex vybudován především proto, aby oddělil místní aristokracii a kněží od prostých lidí. Jejich počet čítal několik stovek – město nikdy nemělo více než tisícovku obyvatel. Jednotlivé ostrůvky měly jasně vymezenou funkci – na některých se připravovalo jídlo, jinde se lisoval kokosový olej, na dalších se stavěly lodě nebo šily oděvy. Působivé jsou také hrobky panovnického rodu, jejichž zdi jsou silné 5,5-7,6 m a jsou od ostatních budov odděleny vysokými stěnami. Co je zvláštní, je absence zdrojů pitné vody, v okolí se ani neprováděla žádná zemědělská činnost, vše se muselo do města přinášet z vnitrozemí. Právě tato skutečnost zřejmě způsobila, že po svržení vládnosucí dynastie bylo město rychle opuštěno. Oblast časem zpustla a teprve r. 1985 bylo celé území prohlášeno národní kulturní památkou. Protože na Pohnpei nemíří masy turistů, je lokalita přístupná komukoliv po zaplacení malého poplatku. Nan Madol inspiroval několik autorů k napsání románů, jiné zase k teoriím, že se jedná o zbytky bájných pacifických zemí Lemurie nebo Mu, což jsou pacifické obdoby známější Atlantidy.

5.1.2. Selektivní předpoklady

Jak již bylo řečeno, ekonomicky se od většiny států Oceánie odlišují vyspělé státy Austrálie a Nový Zéland, jejichž obyvatelé se díky dobré ekonomické situaci i velmi aktivně zapojují do mezinárodního cestovního ruchu svými výjezdy. Rozvojová Oceánie je přirozeným rekreačním zázemím Australanů a Novozélanďanů, často však vyjíždějí i do asijských a amerických zemí, Evropa je navštěvována s ohledem na vzdálenost v menší míře.

Austrálie je ekonomicky vyspělý stát, s vysokou životní úrovní obyvatel. Ohromné nerostné bohatství je zatím využito jen zčásti. Země se výrazně podílí na světové těžbě černého uhlí, železné rudy, bauxitu, uranu, polymetalických rud (hlavně olova, zinku, mědi). Export surovin tvoří významnou složku vývozu. Austrálie má rozvinutý mnohostranný zpracovatelský průmysl soustředěný ve velkých městech. Významné postavení zaujímá australské zemědělství, které hraje důležitou roli v exportu zemědělských výrobků. Austrálie je významným světovým vývozcem pšenice. Jednoznačný primát má v chovu ovcí, v exportu vlny a skopového masa. Vysoké zemědělské produkce se dosahuje zejména díky značnému rozsahu orné půdy a pastvin, využití mechanizace i moderních technologií.

Australské hospodářství disponuje vyspělou strukturou služeb, které si zachovávají vysoký podíl na tvorbě HDP (73% v roce 2009). Vysokým podílem terciární sféry na HDP i jeho výší na obyvatele je Austrálie srovnatelná s ostatními zeměmi OECD. Ve službách je nyní zaměstnáno zhruba 75% veškerého práceschopného obyvatelstva. Mezi hlavní odvětví služeb patří

zejména cestovní ruch (jmenovitě za účelem vzdělání), doprava, velkoobchod, maloobchod a bankovnictví a pojišťovnictví. K tvorbě HDP a devizových zdrojů významně přispívá zejména vzdělávání, které obsadilo v žebříčku australského exportu za rok 2008/09 celkové čtvrté místo a první místo mezi službami s hodnotou 12,6 mld. AUD s meziročním nárůstem o 17%. Následuje cestovní ruch v celkovém objemu 11,8 mld. AUD a růstem o 7%. V odvětvích spojených s cestovním ruchem je zaměstnán přes 1 milion lidí (12,5% z celkového počtu práceschopného obyvatelstva). Ročně přijíždí téměř **6 mil. turistů**, nejvíce z **Nového Zélandu (20 %), z Velké Británie (12%), Japonska (10%), USA (8%), ČLR (6 %), Singapuru (5 %), Koreje (4 %), Malajsie, Německa a Hongkongu (po 3 %).** Mezi hlavní důvody pro cestu do Austrálie patří dovolená (50%), soukromé návštěvy (21%) a služební cesty (17%). Vyspělé jsou také odborné služby v oblasti právní, financí a obchodu.

Ve finančních a pojišťovacích službách je zaměstnáno téměř 400 tisíc lidí. Austrálie se stala obchodním centrem pro regionální zastoupení řady mezinárodních společností pro Austrálii, Nový Zéland, jihovýchodní Asii a Oceánii. Anglofonní, dvojjazyčná (vč. znalosti asijských jazyků), odborně kvalifikovaná pracovní síla, světová úroveň dopravního spojení a telekomunikací, nižší provozní náklady a příznivější životní podmínky než v asijských velkoměstech jsou základem úspěchu při získávání zahraničních investic do hlavních městských aglomerací. Na vysoké úrovni je také inženýrské poradenství nebo softwarové služby. Australský trh s informačními a komunikačními službami dosahuje až 100 mld. AUD. Přibližně 25 000 specializovaných firem zaměstnává 236 000 osob. Na vývozu profesionálních služeb se významně podílí vzdělávací odborné kurzy, jazykové kurzy a dlouhodobé studijní pobyty zahraničních studentů (do velké míry z asijských zemí) v hodnotě cca 3,5 mld. AUD ročně. Významným prvkem, který rapidně mění australské obchodní zvyklosti, je elektronický obchod (*e-commerce*). Australská vláda prostřednictvím Národního úřadu pro informační ekonomiku (NOIE) aktivně propaguje využívaní nových informačních technologií.

Služby patří mezi nejvyspělejší odvětví i v hospodářství **Nového Zélandu** a přispívají k tvorbě HDP podílem ve výši 70 % (především obchod, turistika, finanční služby, pojišťovnictví a doprava). Ve službách je zaměstnáno 78 % práceschopného obyvatelstva, a to zejména v maloobchodě, dopravě, v ubytovacích službách a ve veřejném stravování. Významný přínos pro hospodářství tedy představuje cestovní ruch, který patří k největším producentům devizových příjmů země a významně přispívá k platební bilanci NZ. Ročně přijíždí asi 2,5 mil. turistů, nejvíce **z Austrálie (40 %), Velké Británie (12 %), USA (9 %), ČLR** a **Japonska (po 5 %), z Koreje** a **Německa (po 3 %).** Z přibližně 70% se jedná o turistické pobyty. Nový Zéland je díky své relativně neporušené přírodě světově vyhledávanou turistickou destinací.

Z hlediska devizových příjmů má význam i vývoz odborných služeb (právní a účetní poradenství, inženýrské služby), vzdělávací kurzy, jazykové kurzy a letecký výcvik. Velmi vyspělá je oblast bankovních a finančních služeb, obchodních služeb a odborného poradenství. Uvádí se, že Nový Zéland má nejvyšší počet právníků a účetních na světě v poměru k počtu obyvatel. HDP na obyvatele je o něco nižší než v Austrálii, přesto i NZ patří mezi nejvyspělejší

státy. Průmysl však netvoří silnou složku HDP, zatímco zemědělství (především chov ovcí, pěstování ovoce) je nejen široce rozšířeno, ale roste také jeho význam pro cestovní ruch (agroturistika).

Melanéské státy patří mezi slabě rozvinuté státy, výjimkou je Nová Kaledonie, která díky dotacím z Francie má podstatně vyšší životní úroveň. Nejhůře je na tom Papua-Nová Guinea, jejíž obyvatelstvo na většině území je do ekonomického života zapojeno jen sporadicky. Podobná situace je i na Šalomounových ostrovech a Vanuatu. V důsledku rychlého rozvoje cestovního ruchu a zapojení do světového obchodu je mezi nezávislými státy relativně nejlépe rozvinutou zemí Fidži.

Fidži je převážně agrární rozvojovou zemí s bohatými přírodními zdroji a dobře rozvinutou infrastrukturou. Největší podíl na tvorbě HDP mají obchod a služby (63%), těžba nerostů a průmyslová výroba (18%), stavebnictví (6%), zemědělství, lesnictví a rybolov (14%). Exkluzivní námořní zóna země má rozlohu 1 260 000 km2. Hospodářství je do značné míry závislé na produkci a exportu cukru a na cestovním ruchu. Export cukru a rostoucí turistický ruch, s 500-600 tis. turisty ročně, jsou hlavními exportními položkami zahraničního obchodu. Dalšími významnými položkami vývozu jsou zlato, dřevo, textil a mořské produkty. K hlavním položkám dovozu patří stroje a dopravní zařízení, potraviny, paliva a chemické výrobky. Nejvýznamnějšími obchodními partnery Fidži jsou země regionu, zejména Austrálie, Nový Zéland a dále Velká Británie a Singapur. Dlouhodobým problémem ekonomiky jsou nízké investice a problematická vlastnická práva. Politické převraty na Fidži mají dopad rovněž na ekonomiku, jejíž výkon se v reakci na události podobného druhu zpravidla propadne a v dalším období roste pomaleji. Vláda se snaží postupně zlepšovat kvalitu sektoru služeb a vynakládat větší prostředky na zdravotnictví a školství. Určitým problémem v této oblasti je odliv relativně dobře kvalifikované pracovní síly do zahraničí.

Papua-Nová Guinea je země bohatě obdařená přírodními zdroji, jejichž těžba je ale omezena náročným terénem a vysokými náklady na budování příslušné infrastruktury. Zemědělství poskytuje živobytí pro 85 % obyvatelstva. Zásoby nerostných surovin včetně ropy, mědi a zlata přispívají dvěma třetinami k příjmům státního rozpočtu. Velká část obyvatel země závisí primárně na samozásobitelství. Mnoho kmenů v izolovaných oblastech hornatého vnitrozemí má malý vzájemný kontakt a téměř nulové styky s okolním světem. Žijí v nemonetarizované ekonomice a samozásobitelská zemědělská produkce je pro ně zdrojem živobytí.

Šalomounovy ostrovy jsou z hospodářského hlediska jednou z nejméně rozvinutých zemí světa. Ekonomika je založena na tržních principech, není však příliš výkonná. Hnací silou hospodářství je zemědělství, rybolov a těžba tropických dřevin. Přes poměrně rozsáhlé zásoby nerostných surovin (zlato, bauxit, fosfáty, měď, zinek) i dalšího přírodního bohatství (husté lesní porosty, bohaté mořské zdroje v relativně velké exkluzivní námořní zóně – 1 340 tis. km2, tropické klima příznivé pro zemědělskou výrobu) neumožňuje špatná infrastruktura jejich využití. Základním hospodářským odvětvím tak zůstává

zemědělství, které je zdrojem 45% HDP (dále služby 52% a průmysl 3%). Jistý potenciál země spočívá také v relativně velkém množství volné pracovní síly. Z průmyslové výroby je nejvýznamnější zpracování ryb, těžba a zpracování dřeva. Z dalších průmyslových odvětví stojí za zmínku pivovarnictví, zpracování tabáku, šití oděvů, zpracování skelných tkanin, stavba lodí a zpracování kůží. Pomalu se rozvíjí i těžba nerostných surovin, zejména zlata. Zemědělství produkuje palmový a kokosový olej, kopru, kakaové boby, pěstuje se zde dobytek. Celková délka silnic činí 2 100 km, z toho je 8% se zpevněným povrchem. Na ostrovech je 22 letišť s pravidelnou leteckou dopravou. Železnice zde zavedena není.

Vanuatu je rozvojovou zemí s relativně dobrou perspektivou dalšího ekonomického vývoje. HDP země vzrostl v roce 2007 o 6,8% a v roce 2008 o 6,6%. V roce 2008 tvořil HDP na hlavu 4 224 USD. Dominantním zdrojem tvorby HDP jsou služby (72%), následované zemědělskou výrobou (18%). Důležitý prvkem rozvoje ekonomiky na Vanutu je cestovní ruch, v němž nachází pracovní příležitost velké množství práceschopného obyvatelstva. Růst cestovního ruchu má významný vliv na vytváření pracovních příležitostí především pro mladou vanuatskou populaci (65% obyvatel je mladších 25 let). K podpoře cestovního ruchu přispívá významnou měrou letecká společnost Pacific Blue, jejíž vstup na trh v roce 2004 umožnil snížení cen letenek a následný nárůst počtu přijíždějících turistů. Na Vanutu přijíždějí převážně turisté z Austrálie a Nového Zélandu. Další růst cestovního ruchu podporují investice do stavby hotelů a turistických resortů. V roce 2009 však došlo k citelnému poklesu stavební výroby, co se projevilo na růstu nezaměstnanosti, snížení životní úrovně a nárůstu kriminality.

Nová Kaledonie je zemí, jejíž ekonomika stojí na třech pilířích – těžbě a zpracování niklové a chromové rudy, cestovní ruch a dotace z Francie. Povrchová těžba působí negativně na životní prostředí, faktem však je, že je prováděna citlivě a svým způsobem vytváří i specifickou atraktivitu cestovního ruchu tím, že v některých lokalitách vedou silnice přímo těžebním prostorem, který vytváří zajímavé scenérie. Metalurgická výroba však svými odpady výrazně narušuje v okolí kvalitu ovzduší. Zemědělská činnost je rozšířena slabě (chov skotu, pěstování ovoce a zeleniny), což je způsobeno tím, že většina půd je příliš nasycena sloučeninami niklu a chromu, čemuž se přizpůsobila místní flóra, ale nelze v nich pěstovat importované užitkové rostliny.

Mikronéské státy jsou malými ekonomikami, což je dáno jejich nepatrnými rozměry. Hospodářství **Mikronéské federace** je založeno na turistickém sektoru, částečně na zemědělství a na rybolovu. Vláda, která se spoléhá na finanční podporu ze strany USA, je také hlavním zaměstnavatelem pracovní síly. Dlouhodobé projekty pro klíčový sektor turistiky prožívají boom díky rozvíjejícímu se leteckému provozu v oblasti Pacifiku, rostoucímu bohatství východoasijských zemí a ochotě cizinců financovat projekty do infrastruktury, turistického průmyslu, výroby upomínkových předmětů, textilního průmyslu apod. Existuje zde potenciál pro rozvoj turistického průmyslu, ale velké vzdálenosti, nedostatek potřebných ubytovacích a jiných podmínek a omezená letecká doprava snižují možnosti rozvoje. Novelizovaná dohoda o volné asociaci s USA stanoví vyčlenění desítek miliónů USD formou roční pomoci až do roku

2023 a zároveň se vytváří nadační fond, do kterého přispívají jak USA tak FSM a ze kterého se ročně až do roku 2023 poskytují další finance na chod hospodářství. Střednědobý ekonomický výhled země je velice křehký a to nejen v důsledku snižování americké pomoci ale také v důsledku pomalého rozvoje soukromého sektoru. Geografická izolace a slabě rozvinutá infrastruktura zůstávají hlavními překážkami zajištění dlouhodobého růstu.

Marshallovy ostrovy jsou hospodářsky zcela závislé na Spojených státech. Bez amerických dotací, které v rámci Dohody o volném přidružení *(Compact of Free Association)* představují 60 % rozpočtu, se stát s nepatrnou rozlohou pevniny a omezenými přírodními zdroji neobejde. Velká část dotací směřuje na podporu zemědělství na odlehlejších ostrovech, aby se zabránilo jejich vylidnění a následnému přílivu obyvatel na již tak přelidněné atoly Majuro a Ebeye. Většina běžného zboží se musí dovážet – téměř polovina dovozu připadá na potraviny a pohonné hmoty. Hlavními vývozními produkty jsou ryby, kopra a palmový olej. Pro domácí spotřebu se také pěstují chlebovník, banány, taro a pandány. Velký význam pro rozvoj místního hospodářství má též americká vojenská základna na atolu Kwajalein, kde v posledních letech probíhají zkoušky systému protiraketové obrany. Protože k Marshallovým ostrovům přináleží i ohromné plochy oceánu, které zdejší rybáři nestačí využít, našla si místní vláda prodejem práv k rybolovu cizím zemím nezanedbatelný zdroj příjmů. V poslední době též roste počet námořních plavidel registrovaných pod vlajkou Marshallových ostrovů.

Palau je rozvojový stát, v němž 80 % HDP připadá na sektor služeb, se stále rostoucím podílem cestovního ruchu. Zhruba 30 % lidí zaměstnává stát, ostatní pracují v malých firmách. Ze zemědělských plodin se sklízí kokosové ořechy (kopra), maniok a tropické ovoce. Pro živočišnou výrobu je nejdůležitější rybolov. Na rozdíl od Marshallových ostrovů nebo Mikronésie nedostává Palau významnější dotace z USA.

Ty naopak zůstávají hlavním zdrojem příjmů **Severních Marian**. Tento volně přidružený stát USA se sice snažil od r. 1983 prosadit v produkci textilního zboží v tzv. sweatshopovém průmyslu (jde o továrny či manufaktury, ve kterých je vyráběno zboží od textilu až po elektroniku a to za podmínek porušujících jak zákonné, tak etické a morální normy; jsou to pracoviště, kde není dodržováno mezinárodně uznávané minimum standardů pracovních podmínek). Možnost volného přístupu vyrobeného zboží na trh USA přilákal desítky firem z Japonska, Koreje či Číny, přičemž bylo dovezeno několik tisíc asijských žen pracujících v nedůstojných podmínkách. Zvýšení minimální mzdy na úroveň USA v r. 2007 však vedly ke krach tohoto podnikání. Hlavním ekonomickým odvětvím se tak znovu staly služby a rychle se rozvíjející cestovní ruch, v němž hraje významnou roli i tzv. sexuální turistika, do níž vstoupila řada asijských žen propuštěných z textilních závodů. Zemědělství lze charakterizovat podobně jako v jiných mikronéských zemích.

Guam je nejen největší, ale i ekonomicky nejrozvinutější ostrov Mikronésie. Jako významná vojenská základna USA získaná na Španělsku r. 1898 těžila především z amerických dotací a poskytovaných služeb. Rozvinula se však i odvětví spotřebního průmyslu a především rafinerie dovážené ropy. Hlavní díl

na tvorbě HDP však mají služby rozvíjející se díky stále se zvyšující návštěvnosti ze států východní Asie.

Na malém ostrově **Nauru** byla téměř výlučným zdrojem tvorby HDP těžba fosfátů, menšinovým kontributorem též rybářství, avšak pouze formou prodeje práv na lov tuňáka Japonsku a Koreji – samotné Nauru lov neprovozuje. Zemědělství z důvodu těžby fosfátu neexistuje, Nauru je zcela závislé na dovozu z Austrálie. Nerozvinutý je i sektor služeb, Nauru se navštěvuje jen z pracovní povinnosti, má sice dva hotely z doby, kdy bylo regionálním střediskem byznysu, stejně jako státní pokladna však tato ubytovací zařízení s nostalgii vzpomínají na časy zašlé slávy.

Kiribati patří mezi nejméně rozvinuté země (LDC). Kopra, mořské řasy a ryby jsou prakticky jedinými výrobními a exportními komoditami. Hospodářství v uplynulých letech kolísalo. Ekonomický rozvoj je omezen nedostatkem kvalifikované pracovní síly, slabou infrastrukturou, obrovskými geografickými vzdálenostmi mezi jednotlivými ostrovy i vzdáleností od mezinárodních trhů. Turistika zabezpečuje zhruba 20 % HDP. Privátní a finanční sektor jsou v počátcích svého rozvoje, veřejný sektor poskytuje 2/3 všech pracovních příležitostí. Poloha u rovníku činí Kiribati atraktivní pro země s programy kosmického výzkumu. Mezi ekonomickými podmínkami na hlavním atolu Tarawa a vnějšími ostrovy Kiribati, kde si většina obyvatelstva zajišťuje obživu vlastními silami, existují velké rozdíly. Potřeba získání placené práce, vzdělání a lepší veřejné služby vede k přílivu obyvatelstva do metropole Bairiki a potenciálně může způsobit přelidnění ostrova Tarawa, kde je koncentrována téměř polovina veškerého obyvatelstva. Díky mladé populaci, kdy přes 40 % obyvatel je ve věku do 15 let, se v průběhu příští dekády očekává nárůst pracovní síly v zemi o polovinu.

Rozvojová Polynésie je podobně různorodá jako předcházející dvě oceánické oblasti. Z geografického a klimatického hlediska a vzhledem k absenci významných přírodních zdrojů je zde nejzranitelnější ekonomikou **Tuvalu**. Tuvalu patří dle klasifikace OSN mezi 48 nejméně rozvinutých zemí (LDC). Obyvatelé se živí především rybolovem a zpracováním kokosových ořechů; zvláštní příjem zajišťují námořníci na zahraničních lodích (v roce 2006 převody do Tuvalu činily 4 mil. USD) a dělníci ve fosfátových dolech v sousedních zemích, licence na rybolov a pronájem internetové domény "tv". Přírodní zdroje nemá Tuvalu žádné. Významný zdroj příjmů země tvoří donorský „*Tuvalu Trust Fund*“.

Podobné problémy řeší také miniaturní souostroví **Tokelau**, které navíc nemá letecké spojení se světem. Jen o něco lépe je na tom **Niue** a **Wallisovy ostrovy a Futuna**. Ve všech případech jsou tato území silně závislá na dotacích z mateřských zemí – Nového Zélandu a Francie. Jen širší zapojení **Cookových ostrovů** do mezinárodního cestovního ruchu zajišťuje obyvatelům jiný zdroj obživy než víceméně samozásobitelské zemědělství a rybolov. U všech čtyř území však dochází k odlivu původních obyvatel za prací na Nový Zéland, v případě Tokelauanů i na blízkou Samou, v případě Wallisanů a Futuňanů na Novou Kaledonii. Příjmy od nich jsou také významnou složkou HDP malých

ekonomik. To se týká i **Americké Samoy**, která se také rozvíjí jen díky dotacím z USA.

Významné dotace získává i **Francouzská Polynésie**, nicméně její ekonomika se dynamicky rozvíjí díky rozvoji cestovního ruchu. Rozvinuté je i pěstování perlorodek a produkce černých perel. Protože se tomuto oboru věnují i další země Oceánie (zejména Cookovy ostrovy a Marshallovy ostrovy), prožívá perlařství stagnaci. Francouzská Polynésie má díky husté síti letišť, která jsou vybudována již takřka na všech obydlených ostrovech, jakož i husté síti ubytovacích zařízení velmi dobré podmínky pro rozvoj cestovního ruchu. Zdejší hlavní město Papeete na ostrově Tahiti díky tomu vyrostlo do moderního města, jehož počet obyvatel dosahuje cca 150 tisíc. Nicméně určitým limitujícím faktorem dalšího rozvoje je vysoká cenová hladina na celém území Francouzské Polynésie, která je ještě vyšší než na Nové Kaledonii.

Ekonomika prvního nezávislého státu Oceánie **Samoy** je dosud málo výkonná. Je založena na zemědělství, přičemž hlavní ekonomickou aktivitou je samozásobitelské hospodářství. Nejdůležitějšími zemědělskými plodinami jsou kokosové ořechy, taro, banány, kakao a plody chlebovníku. Většinu potravin Samoa dováží. Exkluzivní námořní zóna státu je kvůli blízkosti hlavních ostrovů nejmenší mezi zeměmi Jižního Pacifiku (120 tis. km2). Hospodářský vývoj Samoy posledního období je typickým vývojem ostrovní země s nedostatečnou surovinovou základnou, nicméně OSN doporučila v roce 2007 povýšit Samou (od roku 2010) mezi tzv. „*Developing Countries*“. V zemi je nepříliš rozsáhlý lehký průmysl produkující pivo, cigarety, nealkoholické nápoje, hotová jídla a zmrzlinové výrobky. Na tvorbě HDP se z 50% podílí sektor služeb, zemědělství a rybolov 40%, průmyslová výroba 10%. Hospodářství Samoy je velmi citlivé na výkyvy světové ekonomiky a jeho příjmy jsou závislé na poptávce po exportních produktech. Státní rozpočet je trvale deficitní. Udržování infrastruktury země a fungování veřejných služeb jsou do značné míry financovány z pomoci poskytované ze zahraničí, především z Austrálie. Největším průmyslovým podnikem v zemi je japonský podnik Yazaki Samoa, vyrábějící elektrické komponenty pro motorová vozidla. Veškerá jeho produkce je vyvážena do Austrálie a představuje 85% hodnoty celkového samojského exportu do této země. Yazaki je zároveň největším zaměstnavatelem v zemi. Potravinářský průmysl produkuje kokosový olej, kopru a za zmínku stojí ještě zpracování ryb a výroba tradičního opojného polynéského nápoje kava. Nezanedbatelný je příjem od Samojců žijících v zahraničí, zejména na Novém Zélandu, v USA a v Austrálii. Úroveň poskytovaných služeb není prozatím obecně vysoká, nicméně s rozvíjejícím se cestovním ruchem se zvolna zlepšují i služby pro zahraniční turisty. Vládní politikou Samoy je však snaha o maximální zachování původního rázu života včetně tradic a národních zvyků, a proto probíhá přizpůsobování země potřebám cestovního ruchu pomaleji.

Tonga je zemí s malou otevřenou ekonomikou, mající omezený potenciál exportu. Dvě třetiny vývozu tvoří zemědělské produkty (ovocné šťávy, ryby, kokos, banány, vanilkové lusky). Důležitým zdrojem volně směnitelné měny je pro Tongu turistika. Pro zahraniční návštěvníky však Tonga dováží velké množství potravin, zejména z Nového Zélandu, což zvyšuje zdejší cenovou hladinu. Obchodní deficit je částečně kryt zahraniční pomocí a částečně z

podpory, kterou zasílá na souostroví tonžská komunita žijící v zahraničí (USA, Austrálie, Nový Zéland).

Otázky k zamyšlení

Které země rozvojové Oceánie jsou na turismu nejvíce závislé a které nejméně? Které země turistický potenciál příliš nevyužívají, ač mají dobré lokalizační předpoklady? Ve kterých zemích a jak může rozvoj cestovního ruchu snížit počet obyvatel žijících v chudobě?

5.1.3. Realizační předpoklady

Realizační předpoklady podmiňují míru využití lokalizačních faktorů a to se samozřejmě odráží i na míře návštěvnosti. Ubytovací kapacity a většinou i řídká a málo kvalitní dopravní infrastruktura limitují širší rozšíření cestovního ruchu v rozlehlých teritoriích zdejších států. Ostrovní státy se navíc potýkají s problémem územní roztříštěnosti, kterou lze překonat jen zahuštěním leteckých linek. Proto je i hlavním strategickým cílem vybudování nových letišť a zahuštění silniční sítě, k níž prakticky nikde neexistuje alternativa kvalitní a rychlé železniční dopravy, pro kterou jsou limitující orografické poměry a široké říční toky vyžadující náročné přemostění. To jsou samozřejmě i faktory ztěžující vybudování kvalitní silniční sítě.

Austrálie má i přes svou rozlohu velmi vyspělou infrastrukturu v letecké, silniční, železniční i námořní dopravě, telekomunikacích, energetice a vodohospodářství. V dopravě je zaměstnáno cca 600 tisíc lidí (tj. 4,8% z celkového počtu) a v telekomunikacích téměř čtvrt miliónů lidí (1,7%). Motivací vybudování vyspělé infrastruktury dopravy a telekomunikací byla nutnost překonávání velkých geografických vzdáleností. Námořní a letecká doprava patří k životně důležitým odvětvím australského hospodářství. V provozu je okolo 270 letišť a přes 700 registrovaných přistávacích ploch, na kterých operuje cca 200 místních i mezinárodních leteckých přepravců. Mezinárodní letiště jsou v Sydney, Melbourne, Brisbane, Perthu, Darwinu a v Cairnsu. V objemu námořní přepravy se Austrálie s více než 500 miliony tun řadí na 5. místo ve světě. Po moři se přepravuje 99% australského importu a přes 96% exportu. Hlavními komerčními přístavy jsou Melbourne, Sydney, Brisbane, Fremantle (Perth) a Adelaide.

Austrálie disponuje obstojnou silniční sítí, která je ze státních i federálních zdrojů postupně zdokonalována. Po silnici se dosud uskutečňuje většina vnitrostátní přepravy zboží. Všechny hlavní tahy a spojnice mezi nejdůležitějšími městy jsou zpevněné, přibývá rychlostních silnic a dálnic. Největší města Adelaide, Melbourne, Sydney a Brisbane však dosud nejsou propojena standardní čtyřproudou dálnicí. Místní komunikace, zejména ve vnitrozemí, jsou často nezpevněné, většinou však pravidelně a dobře udržované. V Austrálii je registrováno celkem téměř 14 milionů vozidel, jeden z nejvyšších

počtů na obyvatele na světě. Ve vnitrostátní nákladní přepravě je důležitá i železniční doprava, která je předmětem postupné privatizace a modernizace. Vládní program pro reformu v této oblasti byl představen v listopadu 1996. Celková délka železničních tratí se blíží 40 tisícům km. Železnice spojuje jižní produkční oblasti Austrálie se strategickým severem, odkud vede přímé a relativně krátké námořní spojení na asijská odbytiště. Tím se přeprava zemědělských produktů i minerálních surovin nepoměrně zrychlila a zefektivnila. Železniční přeprava osob skomírá vinou pomalé přepravní rychlosti (max. 80 km/h) a řídkosti spojů. Nicméně v roce 2002 byla vydána studie řešící možnosti propojení východního pobřeží rychlovlaky. K praktické realizaci však dosud nedošlo.

Doprava patří mezi hlavní pilíře ekonomické aktivity **Nového Zélandu**. Dopravní infrastruktura se opírá o dostatečnou a potřebám odpovídající síť silničních spojů, námořních a leteckých linek. Na Novém Zélandu je v současné době okolo 95 000 km silnic. Dálniční síť prakticky neexistuje. Silnice mezi jednotlivými městy jsou v naprosté většině dvouproudové s občasným třetím pruhem pro předjetí. Železniční doprava byla privatizována v roce 1992. Celková délka železničních tratí je více než 4 200 km. Všechny železnice mají úzký rozchod (1 067 mm). Vnitrostátní letecké spojení zajišťuje národní letecká společnost Air New Zealand, dále dceřiná společnost australského Qantasu pod názvem Qantas New Zealand a také některé menší lokální společnosti. Mezinárodní letecké spojení s Novým Zélandem udržuje 29 zahraničních leteckých společností. Na Novém Zélandu je 111 letišť, z toho 7 mezinárodní (Auckland, Christchurch, Dunedin, Hamilton, Palmerston North, Queenstown a Wellington) a registrováno je přes 3 500 letadel a 8 600 pilotů, což je jeden z nejvyšších počtů na obyvatele na světě. V mezinárodní dopravě zboží má dominantní postavení námořní doprava. Zhruba 85% novozélandského exportu podle hodnoty a 99,5% podle objemu je převáženo po moři. Mezi nejvyužívanější námořní přístavy patří Auckland, Christchurch, Dunedin, Tauranga a Wellington. Severní a Jižní ostrov spojuje pravidelná lodní doprava. Země disponuje vyspělou telekomunikační technikou zajišťující vynikající mezinárodní i vnitrostátní spojení. Nový Zéland bývá považován za jednu ze zemí s nejširší počítačovou sítí na světě. Po provedené deregulaci a privatizaci telekomunikací provozují pevné telefonní připojení společnosti Telecom New Zealand a TelstraClear, zatímco mobilními operátory jsou Telecom New Zealand a Vodafone. New Zealand Post patří se širokou škálou poštovních služeb a vynikající logistikou k nejvyspělejším poštám na světě.

Austrálie i Nový Zéland mají vedle dobře rozvinuté dopravní infrastruktuře i velmi hustou síť ubytovacích zařízení všech cenových skupin. To umožňuje příjezdy turistů z různých sociálních vrstev i věkových skupin. Zejména Nový Zéland má i relativně nízkou cenovou hladinu ubytování, stravování i veřejné dopravy a velmi dobře zajištěné služby, které umožňují komfortní cestování po celém území. Austrálie má s ohledem na rozlohu a velmi rozdílné přírodní podmínky na svém území přece jen poněkud omezenější možnosti cestování a je lepší využít služeb průvodců nebo přímo cestovních kanceláří.

Ostatní **rozvojové státy Oceánie**, mají vesměs velmi omezenou síť pozemní dopravy, železnice většinou absentují úplně. Pro cestovní ruch je zde především

důležitá co nejhustější síť leteckých linek. Např. Fidži má vedle sítě silnic (4 821 km) a železnic (595 km) k dispozici 13 letišť provozujících pravidelné letecké spojení. Letiště v Nadi je největší a nejvytíženější v celém Jižním Pacifiku, další mezinárodní letiště je přímo v hlavním městě Suva. V Suvě je také přístav s největším překladištěm zboží v oblasti. Velmi hustou sítí leteckých linek disponuje Francouzská Polynésie, ale také jiné souostrovní státy sázející na rozvoj cestovního ruchu – Cookovy ostrovy, Vanuatu, Nová Kaledonie, ale také třeba PNG, jejíž vnitrozemské oblasti jsou v mnoha případech dostupné len letecky. Rovněž četnost ubytovacích zařízení je přímo úměrná turistické návštěvnosti. Obecně lze říci, že malé státy Oceánie nemají zájem o masový příliv turistů cestujících s batohy a přespávajících v levných penzionech. Těch je k dispozici většinou velmi málo. Státy většinou sázejí na exotičnost svých destinací a podpořily výstavbu superluxusních a obecně drahých, ale dobře vybavených resortů, často na pilířích přímo v lagunách nebo na ostrůvcích dostupných jen motorovými čluny. I tato skutečnost přispívá k tomu, že návštěvnost většiny zemí není příliš vysoká, ale příjmy, včetně těch, které se vážou na stravování a nákup suvenýrů a jiného upomínkového zboží představují významnou složku při tvorbě HDP. Ostrovy Oceánie jsou také perfektním místem pro romantické líbánky či svatební obřady. Svatba na nich sice není mnohými státy uznávána za právoplatnou, přesto podobné symbolické obřady zažívají v posledních letech nebývalý boom.

AUSTRÁLIE

Samotná Austrálie svou velikostí předčí Evropu bez ruské části, ve srovnání s ní je však téměř liduprázdná. I tato skutečnost předurčila, že turisté přijíždějí především za rozmanitostí přírodních krás australské krajiny, jejichž návštěvy si doplní zhlédnutím architektonických a jiných kulturních zajímavostí ve městech. Kvalitní letecká síť umožňuje navštívit během krátké doby i několik vzájemně hodně vzdálených destinací, mnohé atraktivity však není možné vidět jinak než při namáhavých jízdách terénními auty nebo pomocí drahých vyhlídkových letů helikoptérou. Milovníci umění a kultury jistě ocení nabídku výstav a muzejní expozice v hlavním městě Austrálie **Canberra**, které je postaveno dle vizí amerického architekta Griffita. Navštívit tu lze i jediný parlament na světě, kde se lze procházet nad hlavami zákonodárců. Australské metropolitní území (ACT) se nachází v blízkosti **NP Sněžné hory**, patří k němu ale i vzdálené bělostné pláže s delfíny a velrybami v **Jarvis Bay**. Každé z federativních území je Austrálie je však dostatečně velké, aby v něm návštěvníci mohli strávit i několik týdnů a stejně nestihnou vidět všechno. V následujícím přehledu jsou proto představeny skutečně nejzajímavější lokality podle jednotlivých států.

Viktorie

Viktorie má na svém území nádherné a jedinečné výtvory člověka i přírody. Patří k nim především kosmopolitní **Melbourne** se skvělými restauracemi, elegantní módou a muzeem umění, okouzlující **Velká oceánská cesta s 12 apoštoly**, majestátní hory **Granpians,** divoký národní park **Wilsons Promotory**, tučňáci na ostrově **Phillip** nebo světoznámé vinice v **údolí Yarra**.

Melbourne je druhou největší australskou metropolí a také hlavním městem státu Victoria. Vedle svých bezmála 4 milionů obyvatel se pyšní především velmi uvolněným životním stylem, perfektními kulturními a nákupními možnostmi, a tak trochu i evropskou atmosférou. Nynější aglomerace byla založena Johnem Batmanem jako stanová osada ve třicátých letech 19. století na základě dodnes velmi diskutované „smlouvy“ s místními domorodými kmeny. V dalších několika desetiletích místo rapidně získávalo na vlivu, především díky velmi kvalitním a objemný zásobám zlata z nedalekých nalezišť. Na počátku 20. století byla načas tato sympatická metropole hlavním městem nově vzniklého „Australského svazu“ a do dnešní doby zůstává především kulturní a sportovní „mekkou“ pro všechny Australany. Najdete zde fungující tramvajovou síť, pouliční kavárny i umělce, široké ulice i evropské značky – to vše může nakonec vykrystalizovat v častý pocit, že Melbourne je mnohem evropštější než jeho „rival“ Sydney. Lze se vydat na plavbu po **řece Yarra**, obdivovat moderní a rozvernou architekturu bývalých doků, půjčit si kolo, posedávat na ulicích v místních kavárnách, zažít pulsující asijskou čtvrť v okolí ulice Lt. Bourke Street, projít si **Botanickou zahradu** i s kopií rodného domku mořeplavce Jamese Cooka, podívat se do okolí areálu tenisového svátku **Australian Open**, který tvoří srdce bývalého **komplexu olympijských sportovišť** z roku 1956, vydat se za tučňáky do vesničky **St. Kilda**, nakupovat v mnoha místních obchodních centrech, zažít atmosféru historického tržiště **Queen Victoria Market**, vnímat tísnivou atmosféru melbournské věznice, kde byl oběšen jeden z nejslavnějších australských „bushrangerů“ Ned Kelly, nebo shlédnout na město z nejvyšší vyhlídkové plošiny na jižní polokouli **Eureka Tower**.

Údolí řeky Yarra v jižním státě Victoria je již od roku 1838 proslulá produkcí velmi kvalitních vín. Tato vinařská oblast sice není ani nejstarší, ani největší, ale naopak je proslulá malými rodinnými vinařstvími produkujícími jakostní vína dlouhodobě vysoké kvality. Zdejší krajina vytváří zajímavou mozaiku – zdejších 70 vinařství je obklopeno nejen pravidelně uspořádanými viničními tratěmi, ale také bohatou zemědělskou krajinou, kopci s máslově žlutou trávou, pasoucími se stády krav i klokanů, malými zavlažovacími jezírky, která příjemně narušují ráz okolní žlutozelené vlnité krajiny. Oblast však nabízí také dva unikátní mikropivovary a přírodní park, který je domovem všech typických australských zvířat, od klokanů, přes koaly a ptakopysky až po vombaty.

Dvanáct apoštolů označuje světoznámou skalní formaci na jižním pobřeží Austrálie zapsanou na seznam světového dědictví UNESCO. Dvanáct apoštolů jako součást **Great Ocean Road** (Velké oceánské cesty) je perlou této scénické pobřežní silnice, která spojuje pulsující surfařské resorty, neprostupné národní parky, dlouhé pláže s jemným pískem i strhující skalní formace do jednoho hlubokého životního zážitku. Celá trasa měří zhruba 350 km, ale nejznámější skalní formace jsou blízko u sebe na zhruba 30kilometrové části tohoto pobřeží – i proto se jedná o velmi oblíbený jednodenní výlet z Melbourne. Během tohoto výletu si přijde na své doslova každý – originální sochařské výtvory změkčující průmyslový ráz **Geelongu**, hrdé majáky i telegrafní stanice, surfařské pláže s nejlepšími vlnami v Austrálii, pobřežní letoviska s apartmány a prvotřídními restauracemi, tradiční rodinná vinařství s malou, ale kvalitní produkcí, dramatické příběhy lodí ztroskotaných na **Pobřeží vraků**, nebo australské **muzeum vlny i námořnictví**. K dispozici jsou také vyhlídkové lety helikoptérou nad rozeklaným pobřežím.

Nový Jižní Wales

Nejstarší australský stát nabízí řadu velmi odlišných atraktivit - pulsující, kosmopolitní **Sydney**, čarokrásné **Modré hory**, bělostné pláže s delfíny v Jervis **Bay**, hippie atmosféra v surfařské „mekce“ **Byron Bay**, subtropické pralesy pohoří **Border Ranges**, nejvyšší australskou horu **Mt. Koscziusko ve Sněžných horách** nebo klenot panenské přírody ostrov **Lord Howe** daleko od pobřeží. A kdo chce strávit pohodovou dovolenou, může si zaletět na ostrov **Norfolk**, který je nazýván „Madeira Pacifiku“. Má navíc specifický autonomní status v rámci Austrálie, správa je však podřízena právě Novému Jižnímu Walesu.

Sydney je město, které má bohatou historii i přítomnost, je to multikulturní velkoměsto s celoročně příjemným podnebí, s temnou trestaneckou historií, v němž dominuje klenot moderní architektury **Sydney Opera House** i ohromující ocelový most **Sydney Harbour Bridge**. Další části rozmanitého obrazu představují vždyzelené botanické zahrady, bělostné pláže, perfektní možnosti volnočasových aktivit, největší rybí trh jižní polokoule, zrekonstruovaná moderní marína **Darling Harbour**, vyhlídková 300 metrů vysoká plošina **Sydney Tower**, vynikající muzea, galerie i spousta festivalů a akcí pod otevřeným nebem. Vše ještě rámuje nejstarší nákupní galerie Austrálie i blízkost nejstaršího australského národního parku **Sydney Harbour**. Příjemné seznámení se zátokou **Port Jackson** se naskýtá na palubě některého z místních trajektů, mířícího nejlépe na nedalekou pláž **Manly**. Půlhodinová jízda míjí všechny známé ikony a končí u vyhlášené surfařské pláže se spoustou galerií, obchůdků a pravou australskou „*no worries*“ atmosférou.

Modré hory (**Blue Mountains**) a **Katoomba** jsou oblastí nezvyklých přírodních krás kousek od Sydney a pro své přírodní dědictví byly zařazeny na seznam světového dědictví UNESCO. Většinu zdejšího národního parku vyplňují neprostupné kaňony a hluboké eukalyptové lesy – silnice ze Sydney horizontálně protíná celou oblast a dává možnost zažít to nejlepší během jediného dne. Modré hory dlouho odolávaly dobrodružným pokusům o jejich přechod až do roku 1813, kdy objevitelé Wentworth, Blaxland a Lawson následovali domorodé stezky, celou oblast kaňonů přešli od východu na západ a otevřeli tak západní pláně k zemědělství. Nejznámějším skalním útvarem jsou bezesporu **Tři sestry**, které podle domorodé legendy zaklel jejich otec, aby je uchránil před nebezpečím ze sousedního kmene. Když nebezpečí pominulo, nikdo už sestry z jejich podoby nevysvobodil, a tak do dnešního dne mlčky hledí do okolních kaňonů.

Queensland

Severovýchodní stát Austrálie má přezdávku "Sluneční stát" a lze zde najít bělostné pláže, tisíce tropických ostrůvků roztroušených podél **Velkého bariérového útesu**, pulsující noční život na **Gold Coast** a pláže plné surfařů, prozkoumat nejstarší deštný prales planety **Daintree**, unikátní faunu i flóru opuštěného poloostrova **Cape York**, největší písečný ostrov světa **Fraser** a opravdové australské vnitrozemí v okolí **Athertonu**.

Fraser Island je největší písečný ostrov světa, nacházející se u jižního pobřeží státu Queensland. Ostrov je vyhlášený především díky unikátní přírodě i originálnímu způsobu dopravy po ostrově. Je součástí světového přírodního dědictví UNESCO. Ostrov je pokryt subtropickým pralesem, obrovskými

jehličnany i eukalyptovými lesy. Na ostrově existuje také systém unikátních jezer s písečným podložím. Z fauny je tu především zastoupen divoký pes dingo, jehož místní kolonie patří ke geneticky nejčistším v Austrálii. Trpělivý pozorovatel zde také může spatřit ještěry, orly a v moři i fascinující medúzy. Fraser Island nabízí skutečné tropické safari. Na ostrově totiž nejsou žádné silnice, a tak se celou dobu jede v terénním voze ve volné přírodě. Při cestě lze zkoumat terénní stezky v pralese i na plážích, objevit vrak lodi Maheno, obdivovat pískovcové stěny i „*champagne pools*“, vychutnat si exotickou krajinu i odpočívat u kouzelných sladkovodních jezer uprostřed ostrova. Na ostrov denně jezdí několik trajektů, hlavní dopravní tepnou je ale pláž na východním pobřeží, která slouží nejen jako terénní dálnice, ale také jako přistávací plocha pro místní vyhlídková letadla. Kdo však chce na ostrově přenocovat, měl by si vyžádat od operátora přenosnou ledničku na potraviny a nápoje. Na ostrově jsou totiž velmi omezené možnosti stravování. Myslet je třeba i na dostatečné načerpání pohonných hmot.

Ostrovy Whitsundays jsou součástí **Velkého bariérového útesu**, největšího korálového útesu na světě a zdejší slavná pláž **Whiteheaven Beach** se svým bělostným odleskem je mnohdy označována jako nejkrásnější pláž světa. Ostrovy Whitsundays jsou souborem 74 ostrovů různých velikostí u centrálního pobřeží Queenslandu v Austrálii. Většina ostrovů je soustředěna v blízkosti ostrova Whitsunday, ovšem obchodní centrum se soustřeďuje kolem ostrova Hamilton. Název souostroví vznikl drobnou chybou mořeplavce Jamese Cooka, který věřil, že tato místa během své objevitelské mise míjel na Svatodušní neděli (a pojmenoval je Whitsundays). Nyní ale již víme, že díky existenci mezinárodní datové linie to bylo vlastně pondělí (Whitmonday). Ostrovy Whitsundays jsou nesmírně oblíbené mezi turisty, protože nabízejí nepřeberné možnosti ke šnorchlování a potápění. Každodenní plavby obvykle vyrážejí z oblasti Airlie Beach a často se jedná o jednodenní plavby, avšak výjimkou nejsou ani několikadenní potápěčské expedice se spaním na palubě moderního katamaranu. Romantickou alternativou jsou pronájmy jachet s kapitánem.

Kuranda je nevelkou vesničkou vtěsnanou mezi divoké svahy severního Queenslandu, zhruba hodinu jízdy od Cairns a nejen díky své poloze je oblíbeným námětem na jednodenní výlet. Počátky zdejší osady sahají do roku 1885, kdy se zde začal rozvíjet průmysl těžby dřeva, doplněný o hydroelektrárnu Barron Gorge v šedesátých letech 20. století. V současné době je ale toto místo vyhlášeno především díky historickým trhům, kde lze sehnat vše od opálů, přes sušené čajové lístky z nedalekého pralesa Daintree až po tradiční hudební nástroje domorodých obyvatel, tzv. ***didgeridoo***. Kuranda za svůj turistický potenciál vděčí především originálním přístupovým cestám. Zřejmě nejvyhlášenější způsob, jak se sem dostat, je využít **nejdelší lanovku světa** o celkové délce přes 7 kilometrů. Cesta začíná dole u pobřeží Tichého oceánu, kde lze mj. shlédnout vynikající domorodé představení **Tjapukai**. Poté již kabina stoupá na vrchol **Red Peak**, pokračuje dále přes vodopády **Barron Falls** (které v deštné sezóně bývají překvapivě mohutné), aby svou cestu zakončila o 331 metrů výše přímo uprostřed Kurandy. Oblíbenou aktivitou je také jízda historickým vlakem z **Cairns** po trase bývalé průmyslové železnice. Souprava cestou bravurně překonává několik terénních nerovností a strmých svahů, projíždí bujnou zelení okolního pralesa a pokud máte štěstí, můžete se kochat lokomotivou pomalovanou domorodými motivy.

Cairns je nevelké město tropické části státu Queensland. Obyvatelé města, založeného až v roce 1876 jako přístav pro nedaleká zlatá pole, se postupem času naučili perfektně využít jeho obrovský turistický potenciál. Město totiž leží v blízkosti dvou významných národních parků zapsaných na seznamu UNESCO a celá oblast se navíc celoročně těší tropickým teplotám i zájmu turistů z celého světa. K hlavním zážitkům bude jistě patřit relaxace v místní uměle vytvořené laguně (město totiž vlivem nepříliš lákavé barvy místního moře postrádá vlastní pláž), návštěva domorodých galerií, místního akvária s obyvateli zdejších tropických vod i nočního asijského tržiště nabízející nejen zboží, ale také autentickou asijskou kuchyni.
Brisbane je třetí největší město v Austrálii, správní středisko a zároveň největší město státu Queensland. Leží na východě, na řece Brisbane 20 km od ústí do moře. Roku 1824 zde byla založena trestanecká kolonie v Redcliffe. Hlavním městem Queenslandu se město stalo v roce 1859. V 80. letech 20. století začal prudký rozvoj města a dnes je Brisbane jedním z nejrychleji rostoucích měst v Austrálii. Brisbane je zároveň důležité průmyslové, finanční a dopravní středisko, ve městě se nachází námořní přístav a mezinárodní letiště.
Tropický prales **Daintree** je druhově nejstarší tropický deštný prales na světě a je rájem pro jednodenní turisty z Cairns, milovníky přírody, tropické zeleně, mangrovových porostů i obrovských krokodýlů. Prales skýtá útočiště pro spoustu unikátních druhů fauny a flóry včetně obrovských slanovodních krokodýlů. Tato neprostupná tropická zeleň je součástí mnohem většího komplexu, rozkládajícího se na 500 km pobřeží od **Townsville** až po **Cooktown.** Předchůdci místních ekosystémů byli již na prakontinentu Gondwana a stáří určitých části Daintree bylo vědci určeno na zhruba 130 mil. let. Dnes je toto místo nejen chráněnou oblastí, národním parkem a položkou na seznamu UNESCO, ale především historickým inkubátorem spousty dnešních australských druhů fauny a flóry. Oblast nabízí široké možnosti aktivit a vyplatí se věnovat jí alespoň jeden celý den. V nabídce je mnohé – plavba po krokodýlí řece, procházky v mangrovových porostech, pralesní cukrárna s vlastní zmrzlinou, čajové i kávové plantáže, koupání v azurové vodě sladkovodních říček i procházky uprostřed bujné zeleně, to vše korunováno bělostným mysem **Cape Tribulation** i odkrývání zajímavých spojitostí Cookovy plavby v roce 1770 s tímto regionem.

Severní teritorium
Řídce osídlená oblast má největší koncentraci Aboriginů, ale také překrásnou a drsnou přírodu - úchvatný monolit **Uluru**, 36 skalních hlav **Kata Tjuta**, majestátní **Královský kaňon**, hlavní město **Alice Springs**, **NP Kakadu** s exotickou faunou a flórou a nejstarší živoucí kulturou světa původních obyvatel, kanoing v soutěskách **Katherine Gorge** a multikulturní město **Darwin.**
Národní park Kakadu leží v oblasti **Top End**, jak se této části Austrálie často přezdívá. Oblast má vlivem dvou odlišným období velmi charakteristické kouzlo. Deštivá sezóna trvá od prosince do března a pravidelně Kakadu promění v močály a bažiny. Oproti tomu suchá část roku vábí hodně turistů, ale také probouzí život na zdejších planinách, náhorních plošinách, v jeskyních i deltách sladkovodních řek. Kakadu NP je úžasným rezervoárem života. V oblasti žijí stovky druhů ptáků, savců, tisíce druhů hmyzu, obávaní slanovodní krokodýli, a oblast je také vysněným rájem rybářů. Jelikož se jedná o místo jen pár desítek kilometrů jízdy od Darwinu, lze si půjčit auto a vydat se sem na vlastní pěst, či

využít služeb některého z mnoha místních operátorů, kteří nabízejí jedno- i několikadenní výlety po tomto národním parku. Milovníci domorodých kultur si zde přijdou na své – oblast skrývá jedny z nejstarších skalních maleb na Zemi, jež byly vytvářeny po tisíce let místními Aboriginy. V národním parku lze navštívit i několik míst, kde se natáčel slavný film Krokodýl Dundee. Jednou z nejpůsobivějších scenérií je oblast náhorní plošiny **Ubirr**. Nádherné výhledy na zatopené planiny lze vidět také v oblasti **Gunlom Falls** a **Katherine Gorge**.

Kings Canyon (též přezdívaný jako "australský Grand Canyon") je přírodní amfiteátr a výsledek eroze uprostřed nehostinné australské pouště, zhruba 350 kilometrů od Alice Springs. Kaňon leží uprostřed národního parku **Watarrka**, stranou od hlavní silnice Lasseter Highway, ale zajížďka k němu se určitě vyplatí. Příroda tu vytvořila unikátní amfiteátr, 100 metrů hlubokou průrvu uprostřed jinak rovinaté krajiny. V jeho svěžích zahradách přežívá více než 600 druhů flóry a fauny a jeho jezírka a tůně jsou důležitou zásobárnou sladké vody. Kaňon nabízí jednu z nejhezčích turistických stezek v celé Austrálii, zhruba tříhodinový trek po okraji kaňonu, s výhledy nejen do jeho hlubin, ale především do okolní podmanivé pouštní krajiny. Vidět lez výsledky přírodní eroze trvající milióny let – kolmé 100metrové pískovcové stěny ploché jako dálniční billboardy, zbarvené do odstínů máslově žluté až tmavě okrové, okolní skalní homole připomínající vosí hnízda, zelené ostrovy poskytující blahodárný stín a útočiště stovkám druhů okolní fauny a flory, nesmělé mostní konstrukce s příchutí prvních objevitelů, výhledy do krajiny a perfektní značení. Pro dobrodruhy je možnost vydat se do oblasti na terénních čtyřkolkách či velbloudech.

Alice Springs je tradiční centrum australské pouště a důležitá zastávka pro všechny, kteří cestují po australském vnitrozemí a městem navíc vede trasa legendárního vlaku **The Ghan**. Alice Springs je někdy titulováno jako hlavní město australského „*outbacku*“, což je do jisté míry dáno jeho polohou. Jedná se totiž o 28tisícovou oázu sevřenou uprostřed nehostinné pouště a rudých hradeb pohoří MacDonnell Ranges. Město začalo vznikat v druhé polovině 19. století jako důležitá zastávka velbloudích karavan a ostrov života na cestě telegrafního signálu z Adelaide do Darwinu. Dnes je z „Alice“ (jak ji místní zkráceně říkají) důležitá zastávka pro všechny, kteří cestují po australském vnitrozemí – město leží zhruba v polovině Stuart Highway, dálnice protínající australský kontinent severojižním směrem.

Uluru (dříve Ayers Rock) je jeden z největších monolitů na světě a bezpochyby nejznámější ikona australské pouště. Toto místo bylo zapsáno na seznam Světového dědictví UNESCO nejen pro své podmanivé přírodní krásy, ale i pro významnou spirituální hodnotu, kterou ji místní domorodí obyvatelé kmene Anangu v jejich systému hodnot zvaném „*tjukurpa*“ přikládají. Tento skalní obr, vystupující 348 metrů nad okolní rovinatou krajinu je tvořen pískovcovými vrstvami, které jsou pokryty tenkou vrstvou oxidů železa, což monolitu propůjčuje typickou rudou barvu. K dispozici je několik pěších vycházkových okruhů různé obtížnosti i s informačními tabulemi, nedaleké moderní kulturní centrum nabízí komplexní pohled do života a kultury domorodých obyvatel a velmi oblíbené je také pozorování východu a západu slunce. Uluru nabízí také populární „climb“, tedy výstup na vrchol, který je ale v rozporu s místními domorodými hodnotami. Daleko větším zážitkem může být grilování v okolní rudé poušti, nebo inspirativní prohlídka místní galerie prastarého umění.

Kata Tjuta (dříve The Olgas) je unikátní skalní komplex nedaleko monolitu Uluru uprostřed australské pouště. Kata Tjuta je komplexem 36 skalních dómů vystupujících zhruba 50 kilometrů západně od Uluru. Spolu s ním tvoří **NP Uluru-Kata Tjuta**. Zdejší skalní dómy vystupují ještě o 200 výškových metrů výše než Uluru a jsou tvořeny pevným materiálem slepeným z pískovce, bahna a na povrchu také oxidů železa, což jim propůjčuje typickou rudou barvu. Kata Tjuta je pro místní domorodé obyvatele svatyní, kde se dodnes odehrává spousta tajemných ceremonií, o nichž toho víme jen velmi málo. Od komplexu také vede několik odboček k domorodým rezervacím, kam je však bez povolení vstup zakázán. Na své si zde přijdou hlavně pěší turisti, jelikož skalním komplexem vede jedna z nejkrásnějších pěších stezek v Austrálii – stezka **Údolím větrů**, klikatící se mezi skalními dómy s výhledy nejen do okolní rudé krajiny, ale i roklin zarostlých poříčními eukalypty a na pohoří staré stovky miliónů let. Méně náročná alternativa se nabízí v oblasti **Walpa Gorge**. Navíc je v komplexu Kata Tjuta možno shlédnout působivý východ a západ slunce, a to při mnohem menším objemu turistů. Pro vytvoření skutečně komplexního obrazu o zdejší krajině je vhodné navštívit kulturní centrum u Uluru.

Západní Austrálie

Obrovská oblast zabírající celý západní cíp Austrálie nabízí velmi různorodou tvář - liduprázdné **pláže Indického oceánu**, hravé delfíny ve pobřežních vodách národního parku **Monkey Mia**, slavnou pláž z mušlí **Shell Beach**, romantickou vyjížďku na velbloudech na **Cable Beach**, jedinečné plavání s největší rybou světa žralokem velrybím, terénní stezku úchvatnou krajinou **Kimberley**, zapomenuté skalní útvary **Bungle Bungle**, majestátní stěny a vodopády NP **Karinjini** či vinařskou „mekku“ **Margaret River**.

Broome je město na severním pobřeží a jakkoli se z mapy může zdát izolované, má velmi příjemnou atmosféru a jeho okolí lemují překvapivé přírodní krásy. Během 80. let 19. století začal v městě vzkvétat průmysl lovu a zpracování perel – v tu dobu žilo ve městě více než 300 lovců perel, kteří společně s ostatními obyvateli produkovali více než 80% tehdejší světové produkce. Dnes je Broome velmi klidným městem s uvolněnou kosmopolitní atmosférou, širokými písečnými plážemi, příjemným podnebím i lákavým přírodním okolím, které stojí za návštěvu - od ptačí observatoře přes široké pláže s davy surfařů až po zkamenělé dinosauří tlapy. Kdo se vydá do Broome v září, může zažít vyhlášený festival perel „**Shinju Matsuri**“. Festival obvykle trvá zhruba týden, během kterého zažívá Broome divoké průvody, originální taneční vystoupení, bohatá kulturní představení i oslavu všeho, co se jen trochu týká lovu perel.

Kimberley je náhorní plošina pokrývající přes 400 000 čtverečních kilometrů nedotčené divočiny, savan, travnatých planin, rudých homolí i kaňonů a je domovem pouhých několika desítek tisíc obyvatel, z nichž navíc zhruba dvě třetiny tvoří domorodí Austrálci. Turistickou branou do oblasti je městečko Broome, ta pravá divočina se ovšem rozkládá mezi městy Derby a Wyndham, kudy vede legendární **Gibb River Road** přístupná jen pro vozidla s pohonem všech čtyř kol. Oblast je vyhlášena především svou nedotčenou divočinou, s kaňony, roklemi, rudými pilíři, soutěskami, skalními domorodými malbami i pravými dobytkářskými farmami. Součástí plošiny Kimberley je také pohoří **Bungle Bungle**, které je od roku 2003 díky své vyhlášené kráse součástí Světového dědictví UNESCO. Tisíce tygrovaných pískovcových dómů se jako gigantické včelí úly zvedají z pískovcové roviny, přičemž nechávají diváky

v němém úžasu. Na plošině Kimberley je také jeden z největších diamantových dolů na světě **Diamond Mine** u městečka Turkey Creek.
Perth je hlavním městem Západní Austrálie a někdy bývá označován také jako „**nejodlehlejší velkoměsto na světě**“, jelikož od nejbližšího hlavního města (Adelaide v Jižní Austrálii) ho dělí přes 2 600 kilometrů. Perth se rozkládá v ústí řeky **Swan River**, kam v roce 1829 se svou výpravou dorazil Charles Fremantle, aby položil základy místa, které se později stalo významnou trestaneckou osadou. K pozitivnímu a bouřlivému vývoji později přispěla nejen zlaté horečka, ale především nálezy bohatých nerostných ložisek. Dnešní obyvatelé i návštěvníci Perthu si užívají jak celoročně příjemného klimatu a klidné polohy u břehu Indického oceánu, tak i okolí plného vyhlášených přírodních atraktivit. Není proto divu, že Perth je jedním z nejčastějších cílů návštěvníků západního pobřeží Austrálie. Centrum Perthu nabízí široké možnosti vyžití a relaxace. Mezi nejčastější sporty zde patří jachting, surfing a vodní lyžování. Návštěvníci sem proto přijíždějí nejenom za odpočinkem a uvolněnou atmosférou, ale také za vodními sporty, futuristickou architekturou i fascinující trestaneckou historií.

Jižní Austrálie
Také Jižní Austrálie je proslulá svoji pestrou a divokou přírodou. Leží zde však i světově prosnulé vinice v údolí **Barrossa, Clare a McLaren**, magické opály podzemního města **Coober Peby**, divoká příroda ostrova **Kangaroo**, úchvatné vrcholky drsného vnitrozemí **Fliders Rangers s kráterem Wilpena Pounds**, slavná železniční cesta pouštním vlakem **Ghan.** Lákadlem jsou i bílí žraloci, kterých žije na zdejším pobřeží více než kdekoli jinde na světě. V cípu Eyrejského poloostrova je u **Dangerous Reef** světově nejvyhlášenější "rodiště" obávaných predátorů. Natáčely se zde i scény z **filmu Čelisti**.
Jedním ze zdejších zajímavých svátků je každoročně **Schutzenfest**. Jak název napovídá, jeho původ je německý. Slaví se v městečku **Hahndorf**, kam přišli pod vedením kapitána Hahna v roce 1839 pruští luteráni. Jižní Austrálii totiž na rozdíl od Nového jižního Walesu a Viktorie neosídlovali vězňové, ale svobodní farmáři, kteří zde dostali možnost zakoupit půdu. Mimo Angličanů jich byla velká část právě z Německa. Vláda Jižní Austrálie nebyla liberální jen co se náboženské svobody týkalo, ale jako první na světě zde mohly v roce 1894 volit a být voleny ženy do parlamentu. Jižně od Adelaide také vznikla první oficiální australská nudistická pláž.
Hlavní město **Adelaide** bylo založeno roku 1836 plukovníkem Williamem Lightem jako plánované město, které bylo předem detailně navrženo a byla pro ně vybrána nejvhodnější lokalita poblíž řeky Torrens. Hlavní město Jižní Austrálie nemůže konkurovat v přílivu kapitálu a přistěhovalců rychle se rozvíjejícím Sydney, Melbourne či Brisbane. Ani o to moc neusiluje, má jiné přednosti, kterých se snaží využít. Adelaide je poklidné - žádné dopravní kolapsy; má hodně evropský nádech - nežije zde tolik Asiatů; je hodně kulturní - je přece metropolí "**Festival State**" a krásná příroda není jen okolo města, ale i přímo v něm. Je ale také nazýváno „**městem kostelů**“, mezi nimiž ční věž **katedrály svatého Petra**. Z věže je krásný výhled na město a okolí, kde se na severovýchodě zvedají **Adelaide Hills**. Sníh byste na jeho svazích i uprostřed zimy hledali marně, přesto si v Adelaide mohou přijít na své i lyžaři. Na předměstí funguje v těchto končinách opravdu kuriózní zastřešená umělá sjezdovka. Kulturní tepnou města je tzv. **Severní terasa**, kde vedle sebe stojí mimo jiné univerzita, muzeum, sídlo vlády, kasino, historická nádražní budova a

především **futurologická stavba The Festival Centre**. V největším australském kulturním objektu se na přelomu března a dubna koná prestižní kulturní festival.
Údolí Barossa bylo osidlováno farmáři a řemeslníky ze Slezska, kteří sem utekli před náboženským pronásledováním. Propuštění angličtí trestanci začali rovněž zakládat farmy v tomto a vedlejším údolí, nyní známe jako **Eden Valley**. Po řadě experimentů s pěstováním různých plodin od lnu po tabák, osadníci zkusili pěstování hroznů a v roce 1840 bylo vyrobeno první Barossa Wine. Barossa Valley je jedním z několika australských vinařských regionů, kde vinařství má déle než 150letou nepřerušenou tradici. Mírné podnebí, vlhké, chladné zimy a teplé, suché léto spolu se sprašovou, propustnou půdou, dávají ideální vynikající podmínky pro růst hroznů.
Pohoří **Flinders Ranges** začíná 330 km severně od Adelaide, kousek za městem Port Augusta. Odtud se táhne až k solným jezerům v pouštích přes 800 km severněji. **Wilpena Pounds** je oválná hradba skal ostře se zvedajících z okolní krajiny do výšky přes 1000 metrů nad mořem uzavírající oblast přes 80 km2 bohatou na faunu, především ptactvo.
Neuvěřitelné **Coober Pedy** je město na severu Jižní Austrálie, ležící 846 km severním směrem od Adelaide na Stuart Highway. Žijí v něm asi 2 tisíce lidí včetně dvou stovek Aboriginů. Je označováno za „**hlavní město opálů**“, které se zde ve velkém množství těží. Turisty však láká svým nezvyklým vzhledem – díky podzemním domům, vybudovaným většinou v bývalých dolech z důvodu ukrytí se před celodenním žárem. Jméno města pochází z aboriginského názvu *kupa-piti*, což znamená „díra bílého muže“. Sotva lze na světě nalézt bizarnější místo. Nemají tu zeleň,a když přece nějaká vyraší zpravidla je rychle zahubena žárem a suchem. První strom ve městě byl vysvářen ze železného šrotu a dodnes stojí na vrcholu kopce nad městem. Dvě třetiny zdejších lidí tráví svůj život pod zemí A to doslova – nejenže pod povrchem pracují, ale v katakombách pod nehostinou pouští se také modlí, baví a dokonce tam i bydlí. Kdo se bude chtít ubytovat bude překvapen, když mu nabídnou podzemní kobky, a je jedno, zda to je nejlevnější postel v hostelu či drahý motelový pokoj. Ráno ale každý pochopí proč – teplota se rychle vyšplhá s blížícím se polednem k padesáti stupňům ve stínu. Jenže tady žádný stín není, s výjímkou podzemí. Je až strašidelné pomyslet na to, že takhle se dá vážně žít, není to rozhodně pro každého. Raritou je zdejší golfové hřiště – je zcela bez trávy a většinou se hraje v noci se světélkujícími míčky z důvodu nesnesitelných veder, které zde panují za denního světla. Město i jeho okolí jsou pro svou fotogeničnost vyhledávány filmaři. Ve městě samotném se odehrával děj filmu Opal Dream, jeho okolí zase posloužilo pro filmy Šílený Max a Dóm hromu, Rudá planeta, Dobrodružství Priscilly - královny pouště, Černočerná tma či Pozdrav od juggerů. Ve všech výše zmíněných snímcích si místní obyvatelé zahráli jako kompars.
Klokaní ostrov (Kangaroo Island) je po Tasmánii a Melville třetím největším ostrovem Austrálie. Od mysu Cape Jervis na pobřeží Jižní Austrálie je vzdálen přibližně 13 km. Je přibližně 145 km dlouhý a místy 60 km široký. Po obvodu má 450 km malebného a divokého pobřeží. Ostrov je vzdálen 120 km vzdušnou čarou od Adelaide a je vyhlášeným rekreačním rájem, hlavně pro milovníky přírody. V rámci zachování druhu byly na Klokaní ostrov r. 1923 vypuštěny **koaly**. Dnes jsou koaly rozšířeny po celém ostrově. Nemá zde přirozené predátory a nesužují ji nemoci a smrtící bakterie jako u pevninských koal. Koaly v hojné míře likvidují a ničí zdejší blahovičníky, a proto je jejich stav regulován. Odchycené kusy jsou přemisťovány do jiných částí Austrálie. V malé zátoce

Seal Bay, lemované strmými skalisky se nalézá útočiště lachtanů šedých. Ve zdejší kolonii našli ideální místo pro odchov svých mláďat. plachosti před návštěvníky a jsou velmi přítulná. Nedaleko **Pelican Bay** je ornitologická stanice. Celou jednu třetinu ostrova tvoří národní parky a chráněné rezervace. Je jich tu celkem 18, např. **Cape Gantheauma Conservation Park** – zóna divoké přírody s největším jezerem ostrova Murrays Lagoon. Je to oblast nízkých eukalyptových keřů poskytujících hnízdiště spoustě ptáků. V národních parcích žije spousta klokanů, klokánků, ale i ptakopysků či tučňáků. Zvířata zde pozbyla vší plachosti a nývštěvníci si je mohou prohlížet úplně zblízka.

Tasmánie

Tasmánie je nejmenším státem Austrálie, nicméně nabízí spoustu skvělých atraktivit. K nim patří především panenská příroda se spoustou endemických rostlin, horské treky na **Cradle Mountain**, úchvatná zátoka **Wineglass** v **národním parku Freycinet**, divoký **ostrov Bruny**, drsná příroda národního parku **Southwest** či **Russellovy vodopády** v **národním parku Mount Field**, ale také historická věznice **Port Arthur** nebo proslavené tasmánské sýry a Pinot Noir od českého vinaře Josefa Chromého.

Velmi vyhledávané jsou **Russell Falls a Horsehoe Falls** na východním okraji **NP Mount Field**. Poměrně dlouhá, klikatá a nijak pohodlná cesta pomezím jezer **Lake Gordon** a **Lake Peder** vede až ke **Gordon Dam** – největší přehradě na jižní polokouli. Blízká **Cradle Mountain** (1545 m), poskytuje možnost devítihodinové túru až na vrchol hory. Pochod je náročný, ale výhledy za pěkného počasí rozhodně stojí za to. Právě tady lze vystartovat na slavný **Overland Track**, který trvá pět až šest dnů, ale je to údajně jeden z nejkrásnějších treků na planetě vůbec. Je však pouze pro zdatné turisty, navíc v hlavní sezoně je potřeba si místo dopředu rezervovat, protože množství lidí, kteří si mohou tento zážitek dopřát, je omezené. Velkým zážitkem je také návštěva levandulových polí v **Bridestowe Estate** v oblasti Tamar nedaleko od Launcestonu. V oblasti je spousta farem, kde lze nakoupit lokální víno, sýry a užít si výhledů na nekonečná fialová levandulová pole, která kvetou v letních měsících mezi prosincem a lednem. Východnímu pobřeží jednoznačně dominuje **Bay of Fires** – krásné pláže s červenými skalami a **Freycent National Park**, kde se nachází slavné **Wineglass Bay**. V moři se koupat dá, ale voda je dost studená.

V metropoli **Hobartu** se doporučuje vylézt na **Mt. Wellington**, odkud je krásný výhled. Ostrov **Bruny** se rozkládá u jižního pobřeží Tasmánie a je pohodlným jednodenním výletem z Hobartu. Celý ostrov je místem vyhlášeným pro své přírodní krásy, a to nejen na pevnině, ale také v pobřežních vodách. Díky jeho poloze se zde v minulosti vystřídala velká spousta mořeplavců (Abel Tasman, James Cook, William Bligh, Bruni d´Entrecasteaux aj.), avšak dnes je místo velmi klidnou zemědělskou oázou lemovanou nádhernými scenériemi. Možná právě proto se zdejší zátoka **Adventure Bay** pyšní důležitým prvenstvím – v roce 1777 odsud byly do Evropy poprvé odeslány listy blahovičníků jako ukázka rozmanitosti zdejší přírody. Bruny Island je oblíbeným místem k pozorování velryb, a také tradičním domovem buřňáků i tučňáků nejmenších, jejichž hnízdiště lze pozorovat v úzké úžině cestou k bělostnému majáku na jižním pobřeží ostrova.

NOVÝ ZÉLAND

Většina území Nového Zélandu má mírné oceánské podnebí (na severu subtropické) s pravidelnými srážkami. Nejteplejší měsíce jsou prosinec, leden a únor. Nejstudenější jsou červen, červenec a srpen. V létě se průměrné maximální teploty pohybují mezi 20 až 30ºC a v zimě mezi 10 až 15ºC. Mimo velké vzdálenosti od Evropy není snad jediná věc, která by hovořila proti dovolené na Novém Zélandu. Po dlouhém letu čeká na návštěvníky země protinožců, která nabízí pestrou škálu přírodních zajímavostí, členité pobřeží s mnoha ostrovy, vysoké hory s nikdy netajícím sněhem, zelené kopce a louky se stády ovcí, termální gejzíry a koupaliště, sopky a jeskyně. Vyjma několika velkých měst plyne život na Novém Zélandu pomalu a díky tomu vychutná návštěvník krásy přírody jedné z nejpodivuhodnějších zemí.

Nový Zéland nebo také **Aotearoa**, jak říkají své zemi její původní maorští obyvatelé, v překladu znamená „země dlouhého bílého oblaku“. Sympatický pták kiwi - běžec s dlouhým zobákem je hlavním symbolem Nového Zélandu. Zažít ho ve volné přírodě je však považováno za štěstí, protože je to noční pták. Na jeho výskyt u cest upozorňují výstražné tabule s jeho vyobrazením. Šest známých druhů kiwi je však k vidění v zoo v Queenstownu. Návštěvníky jistě uchvátí také nádhera nedalekého **Fiordlandu**, kde nejsou žádné silnice, jen moře s velrybami (ze 76 známých druhů jich tu žije 34). Město **Queenstown** (maorsky Tahuna) ležící v srdci jeho jižní části přitahuje dobrodruhy a šílence ze všech zemí a má rozhodně co nabídnout - lyžování, snowboard (off-piste i na sjezdovkách) nebo heli-ski na sousedním **Coronet Peak** a na **Remarkables**, divokou vodu na kánoích a rafty, jetboat, paragliding, rogalo, tandemové seskoky padákem, golf, bungee jumping, koně, kola, off-roady, vodní skútry, lodě a parníky, prostě neuvěřitelná pestrost aktivit. Největší město Jižního ostrova **Christchurch** (maorsky *Ōtautahi*) nabízí velkou botanickou zahradu či nádhernou katedrálu v centru, současně však bývá, zejména v zimním období, sužován smogem. Krásou oplývá **Národní park Mount Aspiring,** který je součástí oblasti, známé pod maorským jménem **Te Wahipounamu**. Patří se svými 350 tisíci hektary mezi největší novozélandské parky. Rozprostírá se na jižním konci Jižních Alp. Od řeky Haast na severu po pohoří Humbolt Mountains na jižním konci. Široká údolí vytvořená ledovci oddělují vysoké horské hřebeny.

Nový Zéland přilákal svojí krásou i filmaře. Glenorchy je vesnička proslavená díky natáčení trilogie Pán Prstenů. Leží na konci jezera **Wakatipu** a přístupná je pouze po jediné silnici od města Queenstown. Je východiskem pro pár významných několikadenních túr. Je to již několik let co vypukla filmová mánie po uvedení prvního dílu Společenstvo prstenu zfilmované trilogie Pán prstenů. Mnoho čtenářů se konečně dočkalo zfilmování, naopak mnoho diváků prvního dílu se pustilo do čtení původní, půl století staré předlohy od J. R. Tolkiena.

Severní ostrov se od Jižního ostrova dost liší. Vstupní branou je Auckland rozkládající na úzké šíji mezi Indickým a Tichým oceánem. Město samotné se rozkládá na mnoha z vyhaslých sopek, které zřetelně vyčnívají z reliéfu země.

Známé je také pod jménem „Město plachet“ podle přístavů, kde v létě kotví nespočet plachetnic a jachet patřící místním obyvatelům. Krásný pohled na město a jeho okolí je z věže **Sky Tower**. Směrem na sever je oblíbenou atrakcí **90mílová pláž** (*Ninety Mile Beach*) na západním pobřeží, po níž jezdí vyhlídkové autobusy, protože auta mají na pláž vjezd zakázán.

Nejatraktivnější oblast Severní ostrova se však nachází v jeho centrální části s dosud velmi aktivní seizmickou i vulkanickou činností. Zde leží ohnisko, které se navenek projevuje v podobě tří impozantních sopek: **Tongariro**, **Ngauruhoe**, **Ruapehu** (tzv. Sopky velkého náčelníka). V jejich severním předpolí leží **jezero Taupo** a v jeho okolí tryskají ze země desítky gejzírů a horkých pramenů. Taupo je největší jezero Zélandu a současně největší kráterové jezero světa (616 km2). Většinou je jeho hladina klidná a průzračná, málokdy se nějak dramaticky zvlní. Neskutečná erupce otřásla celým ostrovem asi před 25 tisíci lety. Právě tehdy vznikl obrovský kráter, který později zaplnily vody Taupa. Dnes je Taupo a stejnojmenné město jedním z turistických center země a moderních aktivit od bungee jumpingu a parašutismu až po paragliding a vodní lyžování. Světovou proslulost však jezero získalo díky svým obrovským duhovým pstruhům. V čisté vodě Taupa se nezvykle rychle rozmnožili a dnes se tady každý rok koná světový pohár v chytání pstruhů.

Centrem sopečné oblasti je město **Rotorua**, které se se svým okolím stalo jedním z nejvyhledávanějších cílů v oblasti. Jelikož se Rotorua nachází v největší termální oblasti, přivítá vás nejdříve silný zápach sirovodíku linoucí se z puklin v zemi. Mnoho turistů s tímto zápachem připomínající zkažená vejce nejdříve bojuje, ale po čase jej většina lidí přestane vnímat a nakonec si na něj zvykne úplně. Lidé se totiž začnou soustředit na jiné atrakce, kterých zde opravdu není málo. Návštěvníky do Rotoruy lákají hlavně horké termální prameny s oblaky páry, bazény s léčivou minerální vodou, gejzíry a jezírka s bublajícím horkým bahnem. To vše je k vidění v parku **Kuirau** na západě města, odkud také přichází onen nepříjemný zápach. Pro návštěvníka je zajímavé, že se může kolem těchto atrakcí procházet v těsné blízkosti po lehce přístupných cestičkách. Kromě geotermální aktivity každého zaujme také malé akvárium s tropickými rybami, termální brouzdaliště, udržované zahrady a odpočívadla určená k piknikům.

Samotné **město Rotorua** bylo vystavěno na zlomu zemských desek v blízkosti stejnojmenného jezera. Název města je odvozen z maorského jazyka a dal by se přeložit jako „druhé jezero“. I když zde první evropští osadníci dorazili již v roce 1831, jsou zde stále silné maorské kořeny a také dnes je město významným centrem tohoto národa. Návštěvníci se tak mohou seznámit s maorským uměním, krásnou architekturou, písněmi a tancem. Až koncem 19. století město začalo prosperovat jako lázeňské a turistické středisko. Dnes má Rotorua okolo 70 tisíc obyvatel s vysokým podílem maorského nebo smíšeného obyvatelstva. Lidé se živí hlavně turistickým ruchem a jejich život už je značně ovlivněn západní civilizací. Rotorua je také rájem pro milovníky vodních sportů, provozovat zde mohou rybaření, plavání i vodní lyžování. V roce 2007 se zde dokonce konalo mistrovství světa ve vodním lyžování. Okolní hory jsou pak ideální pro horskou cyklistiku.

V Rotorui se nachází také množství architektonických památek, které jsou připomínkou koloniálního období. Městu dominuje lázeňská budova s **Rotorua Museum of Art and History** ležící v oblasti vládních zahrad. Muzeum uchovává velké množství maorských artefaktů. Lázeňství má ve městě dlouholetou tradici, již v roce 1903 vyšla vládní zpráva o léčivých vodách v Rotorua. Největší lázeňskou budovou je Bath House z roku 1908. V **Polynéských lázních** se teplota vody pohybuje mezi 33 a 43°C. K dispozici jsou zde 2 kyselé a zakalené prameny Radium a Priest a také alkalická voda Rachel, která je do lázní přiváděna z nedalekého zdroje.

Nejznámějším svatostánkem v Rotorua je **St. Faith´s Anglican Church**, jenž byl vystavěn v roce 1910 v tudorovském stylu. Je druhým kostelem, který vyrostl na břehu jezera, kde se pak následně začalo rozrůstat město. V interiéru kostela je bohatá maorská výzdoba s vyřezávanými ornamenty, vyplétanými nástěnnými panely a malovanými dřevěnými dekoracemi. Pozoruhodné je okno jedné boční kaple s pískovaným sklem zobrazujícím Krista kráčejícího po jezeře. Vedle kostela se nalézá několik hrobů, kde odpočívají i významné osobnosti spojené s dějinami města. Naproti kostelu stojí dům **Tamatekapua** z roku 1873, který je i dnes hlavním shromaždištěm členů kmene Arawa.

Mnoho těch nejlepších atrakcí Rotoruy je soustředěno mimo její centrum, hlavně v okolí hlavního **jezera Rotorua** a dalších asi desíti menších jezírek, které společně tvoří oblast zvanou **Rotorua Lakes**. Okolní kopcovitá krajina je porostlá buší, lesy a divokou flórou. Tento kraj je tak hojně vyhledáván milovníky pěší turistiky a jsou zde rovněž výborné podmínky pro táboření, rybolov a projížďky na člunech. Samotné jezero Rotorua je častým cílem milovníků kajakingu a windsurfingu, ale můžete se na něj vydat i na kolesovém parníku, vznášedlovém člunu nebo vodním skútru – záleží jen na vás, čemu dáváte přednost. Uprostřed jezera se vynořuje ostrůvek **Mokoia Island**, který je protkán 4 km turistických stezek a dokonce je na něm i termální bazén.

Kdo se chce pokochat výhledem na město a jezero, může se nechat vyvézt kabinovou lanovkou na vrchol hory **Mount Ngongotaha**, který dosahuje výšky 778 metrů nad mořem. A kdo má zájem o trochu adrenalinu, zpátky dolů se může vydat docela nezvyklým způsobem – na sáňkách po vyvýšené sáňkařské dráze. V **Rainbow Springs Parku** pak lze pozorovat nejrůznější novozélandské živočichy a na místní farmě se seznámit s tradičním zemědělstvím a životním stylem místních obyvatel. Zájemci mají možnost vyzkoušet si práci na farmě spojenou například s dojením krav nebo krmením jehňat. Při představení v **Agrodromu** je předváděno 19 místních plemen ovcí. Návštěvníci uvidí jejich stříhání i práci ovčáckého psa.

Při návštěvě Rotoruy nelze vynechat termální oblast **Whakarewarewa** nacházející se na jejím jižním okraji. Je tvořena dvěma samostatnými částmi. V **New Zealand Maori Arts and Crafts Institute** jsou k vidění maorské řezby, tkalcovské práce a pořádají se zde častá kulturní představení. Druhou částí je pak **Whakarewarewa Thermal Village**, kde si mohou návštěvníci prohlédnout shromažďovací dům, termální vřídlo, jezírko ke koupání a pohřebiště. Právě zde se také nachází gejzír **Pohutu**, který je nejvyšším gejzírem v oblasti a obvykle stříká 10 až 25 krát denně do výšky kolem 30 metrů. S touto termální oblastí

sousedí ještě víceúčelový lesní park s rozlohou 40 km2, kde rostou majestátní háje damaroní jižních zvaných kauri (*Agathis australis*). Místo je ideální pro příjemné procházky nebo i celodenní odpočinkové výlety.h

Melanésie

TIMOR-LESTE

Timor-Leste vznikl dekolonizací Portugalského Timoru. Tento proces však byl v r. 1975 přerušen indonéskou anexí, proti níž se obyvatelstvo aktivně postavilo. Během více než čtvrtstoletí zahynula asi čtvrtina obyvatel, s podporou OSN však země dosáhla v r. 2002 uznání své nezávislosti. Špatné vztahy s Indonésií však zůstávají trvalým problémem a Timor-Leste nechce být zařazován do asijského světadílu, ale žádá o zařazení do Oceánie.

Timor-Leste nepatří k turisticky vyhledávaným zemím, přesto může nabídnout zkušeným turistům pěkné pláže, koloniální města s portugalským nádechem i drsná pohoří a divoké vnitrozemí. Nejvíce turistů zatím navštěvuje okouzlující, ale současně ospalé **hlavní město Dili** na severním pobřeží ostrova s nádechem tropického portugalského města. Za návštěvu stojí **20 m vysoká socha Ježíše** stojící na zemském glóbu. Poskytuje pěkný výhled přes zátoku na metropoli. Velmi oblíbená je návštěva nejvyšší **hory Ramalau**. Hotel Dili pořádá vyhlídkové jízdy, fascinující je hlavně v noci. Pěkné bílé pláže a průhledně čistou vodu nabízí návštěva **ostrova Jaco**. Cesta z města Baucau (druhé největší město, poblíž Dili) je lemována rýžovými poli a je na ní možné zakoupit čerstvé ovoce mnohem levněji než v hlavním městě. Počet turistů ročně nepřesahuje 50 tisíc, přičemž přes **70 % jich přijíždí z Austrálie** a zbytek vesměs z blízkých zemí JV Asie. Cílem vlády je výrazně zvýšit počet příjezdů a diverzifikovat návštěvnost.

PAPUA-NOVÁ GUINEA (PNG)

Cestovní ruch v PNG není dosud příliš rozšířený. Ročně přijíždí jen něco přes 100 tisíc turistů, přičemž i tady tvoří rozhodující podíl **Australané (přes 50 %)**. Z ostatních zemí jsou nejvíce zastoupeny **Filipíny (7 %), USA, ČLR** a **Nový Zéland (po 5 %**), po 3-4 % přijíždí z Malajsie, Japonska a Británie. Vzhledem k nádhernému a náročnému terénu je zvláštní, že se pralesní treky na Papui nestaly tak vyhledávané a běžné, jako horské treky v Nepálu. Nejznámější pralesní stezkou je pověstný Kokoda trail, ale v celé zemi existují stovky jiných a krásných (a náročných) stezek. Mezi nejzajímavější patří stezka z **Lake Kopiago do Oksapminu**, dále trasa **Mt. Wilhelm-Madang** a **Wedau-Alotau**.

Papua-Nová Guinea je exotická země, jejíž obyvatelé mimo velká města nadále žijí rituálním tradičním životem. Ten, za současného používání tradičních oděvů navozuje pro návštěvníky z Evropy velice specifickou až tajuplnou kultovní atmosféru. Obyvatelé sice nejsou agresivní, rozhodně se však doporučuje cestovat do oblastí mimo města s místním průvodcem.

Velké naděje se vkládají do **potápění**, které je srovnáváno s potápěním v Karibiku nebo v Rudém moři. Nejznámějšími lokalitami jsou **Kavieng, Kimbe, Lae, Lorengau, Milne Bay, Port Moresby** a maličký **Wuvulu Island**. Co se týče koupání, je zde množství velmi hezkých pláží, které však nejsou zdaleka využity. Ráj pro válečné archeology a vrakové potápěče představuje **Hansa Bay**, záliv asi 200 kilometrů na sever od Madangu. Za války to byla japonská válečná základna, která byla americkým letectvem vygumována. V jejích mělkých vodách zůstalo potopeno na čtyřicet lodí a nespočetně letadel, které se staly domovem korálů, ryb a spousty dalších živočichů.

Ve většině zemí je hlavní destinací pro zahraniční turisty metropole. Tou je **Port Moresby**, přístav na jihovýchodním pobřeží u Papuánského zálivu. Mezi turistická lákadla patří budova parlamentu, **Národní muzeum** a **Umělecká galerie.** V galerii jsou vystaveny poutavé ukázky národní geografie, historie, kultury, flóry i fauny. Turisticky zajímavé je i **tržiště Gordons**, které je jednou z nejživějších částí města. **Vážným problémem je však kriminalita**. V Port Moresby se odehrávají únosy, násilná přepadení a mnoho dalších trestných činností, pročež je město považováno za nejhorší metropoli světa. Nedoporučuje se cestování do odlehlých oblastí.

Pro ty, kteří dají přednost rekreaci a uvolnění, je k dispozici **Idlerova pláž** východně od města. Krásné pláže jsou také na **ostrově Dango**, zajímavým místem v okolí jsou **divoké útesy Sinasi**. K návštěvě lze také doporučit **Národní park Varirata** a velkolepé **vodopády Rouna** severovýchodně od Port Moresby. Varirata je vůbec první národní park souostroví. Poskytuje bezpočet přírodních zajímavostí a dobře značených turistických stezek. Severně od hlavního města protéká **Hnědá řeka** (**Brown River**), jejíž břehy jsou jako stvořené pro koupání, relaxaci nebo rafting. Na místa těžkých bojů během II. světové války mezi Japonci a Američany se lze vydat po vycházkové trase Kokoda - 90kilometrový **Kokoda Trail** je nejpopulárnější trekovou stezkou na PNG. Je to drsný pralesní trek křížící ostré a velmi příkré hřbety (stejně jako mokré a bahnité strže) Owen Stanleyova pohoří. Zažít zde lze opravdové dobrodružství - dusné a horké počasí, pravidelný tropický slejvák, nepříjemný hmyz, velmi náročný terén s hlubokým broděním. Stezka byla původně (na konci 19. století) používána zlatokopy, směřujícími z Port Moresby na zlatonosná pole v okolí Kokody a Yody.

ŠALOMOUNOVY OSTROVY

Šalamounovy ostrovy jsou pevninské, sopečné i atolové ostrovy ležící v jihozápadní části Tichého oceánu. Skládají se asi z 990 ostrovů a korálových ostrůvků. Větší ostrovy jsou pokryty džunglí. Ostrovy jsou velmi bohaté na různé druhy živočichů a rostlin. Ostrovy jsou známé především jako krásné místo pro potápění, šnorchlování, surfování a rybaření, návštěvnost je však zatím velmi nízká, cca 20-30 tisíc turistů ročně. Z nich je téměř **50 % z Austrálie**, dále z **USA** a **Nového Zélandu (po 7 %), PNG** a **Fidži** (po 5-6 %) a po 3 % z Japonska, Vanuatu a Británie.

Honiara je metropolí ostrovů, není to však nijak zajímavé místo – turisté ho hodnotí jako prašné a unavené město. Ve městě se nachází budova parlamentu, **Národní museum**, **Kulturní centrum**, **Botanická zahrada** a **Chinatown**. Zajímavější jsou plavby okolo **Guadalcanalu** a ostatních ostrovů, které zahrnují zastávky na jednotlivých bojových polích Druhé světové války, v řezbářském centru **Betikama** a osadách **Alite** a **Laulasi** na ostrově **Malaita**, kde domorodci opracovávají mušle a vyrábějí z nich náhrdelníky, náramky, opasky a podobné věci.

VANUATU

Souostrovní republiku tvoří přes 80 ostrovů většinou sopečného či pevninského původu v oblasti tektonického neklidu. Na ostrovech se nacházejí aktivní sopky (k nejznámějším patří **Yasur** na ostrově **Tanna**), fumaroly a horké prameny. Zvláštností je sopka **Gaua** v Banksových ostrovech, jejíž kráter vyplňuje jezero **Letas**. Dřívější francouzsko-britské kondominium zvané Nové Hebridy si dodnes uchovalo svoji výlučnost a původní tradice. Vanuatu se rozkládá v oblasti, kde vládne vlhké tropické a rovníkové klima. Teplota se zde pohybuje mezi 22-27°C. Během období dešťů představují velké nebezpečí tajfuny. Okolní moře poskytuje mimořádné podmínky pro šnorchlování a potápění ke korálovým útesům. Na mořském dně se od II. světové války nachází mnoho vraků válečných lodí. Z dalších aktivit lze provozovat například trekking v džungli, sportovní rybaření, plachtění aj.

Obyvatelstvo Vanuatu je **jazykově nesmírně pestré – na cca 210 tisíc obyvatel připadá 105 různých jazyků**, což je světový unikát. Podobně jako na PNG i tady vznikl dorozumívací jazyk na bázi pidžinizované angličtiny zvaný **bislama**, na jehož bázi by se měl zformovat politický národ Vanuaťanů. Běžná je však i znalost angličtiny a francouzštiny, protože oba jazyky jsou edukačními již od základní školy. Vanuaťaté patří údajně mezi **nejšťastnější národy světa** (jiné zdroje toto prvenství přisuzují Bhútáncům). Lidé jsou usměvaví a příjemní a v mnoha lokalitách se stále dodržují tradiční zvyky, tance, obřady, oděvy aj. Některé rituály a obřady mohou vidět i cizinci. Typickými umělecko-řemeslnými výrobky jsou **dřevořezby, výrobky z korálu, sošky (duchů a předků), luky a šípy, tradiční oděvy, masky, hudební nástroje, košíky** aj.

Vanuatská vesnice má svůj řád, zvyky a všem svým obyvatelům poskytuje záruku solidní existence. Veškerou půdu lidé považují za společný majetek. A jsou neuvěřitelně pořádkumilovní a čistotní. Podlahy svých chýší neustále zametají a než vstoupí dovnitř, vždy si pečlivě umyjí nohy. Když návštěvník pozná upřímnou a přívětivou povahu Vanuaťanů, nechce se mu věřit, že tito lidé ještě v nedávné minulosti holdovali **kanibalismu**. O jejich divošských zvycích se však dochovalo mnoho nevyvratitelných dokumentů. Všeobecně se soudí, že na ostrovech jižního Pacifiku se pojídání lidského masa rozmohlo kvůli nedostatku lovné zvěře a hospodářských zvířat.

Cestovní ruch se poměrně rychle rozvíjí, k čemž přispěla především hustá síť leteckých linek spojující velké i menší ostrovy. Nevýhodou však je, že Vanuatu

neleží na hlavní trase mezi Asií a Novým Zélandem, a není ani napojeno na linky do USA. Nepřekvapuje proto, že ze zhruba 100 tisíc turistů ročně jich je cca **60 %** z **Austrálie**, **15 %** z **Nového Zélandu** a **11 %** z blízké **Nové Kaledonie**. Na Evropu připadá jen asi 5 % a na USA 2,5 %.

Vanuatu je nejen báječným místem pro odpočinek, ale také kolébkou bungee jumpingu. Od místních obyvatel ho odkoukali Novozélanďané, kteří tento adrenalinový sport rozšířili po světě. Původ má však na ostrově **Pentecost**. Jedná se o prastarou tradici, která je iniciačním rituálem pro mladé muže. Chlapec musí osvědčit svou odvahu skokem z věže, vysoké i 30 metrů, a to na liáně, kterou má upevněnou kolem kotníků, pak se stává mužem. Věže jsou dřevěné konstrukce z neotesaných kmenů a větví, často s více patry - nižší pro méně odvážné. Rituál se nazývá „***nagol***“ a dodnes s sebou nese jisté nebezpečí zranění nebo i úmrtí. Mnozí obyvatelé ho stále chápou jako obřad velmi mystický.

Metropole **Port Vila** na ostrově **Espiritu Santo** je nepříliš živé město se zajímavou **budovou parlamentu**, řadou **kostelů** patřících presbyteriánům, katolíkům či anglikánům, **Národním muzeem** nebo **Centrem melanéského umění**. Většina turistů z metropole vyráží do okolních vesnic, které pro ně připravují tradiční tance a rituály. Z ostatních ostrovů míří nejvíce turistů na Tannu, kde se tyčí nejpřístupnější aktivní sopka světa **Yasur**. Masy turistů směřují k jejímu vrcholu, kde dostanou možnost nahlédnout do kotlového kráteru s bublající lávou.

NOVÁ KALEDONIE

Cestovní ruch je stejně jako celé kaledonská ekonomika na vysoké úrovni. To samozřejmě značí i vysokou cenovou úroveň, která odrazuje méně movitou klientelu. Ročně sem přijíždí přes 100 tisíc turistů, přičemž rozhodující podíl přijíždí z **Francie (45 %),** z **Japonska (20 %)**, **Austrálie (15 %)** a **Nového Zélandu (8 %).**

Hlavní město **Nouméa** se rozprostírá na poloostrově v jihozápadníh části nejdůležitějšího ostrova **Grande Terre**. Nouméa je nejrušnějším přístavem a správním, hospodářským i turistickým centrem Nové Kaledonie. Nacházejí se zde překrásné pláže i interesantní budovy z koloniálního období, takže na své si zde přijdou jak milovníci odpočinkové dovolené na mořském břehu, tak zájemci o bližší poznání zajímavé historie obyvatel Nové Kaledonie. S melanéskou kulturou se lze seznámit především v **Muzeu Nové Kaledonie** a tradiční stavby původních obyvatel lze obdivovat v **Tjibaouvě kulturním centru** (*Centre culturel Tjibaou*), které se nachází necelých 10 kilometrů od centra města. **Námořní muzeum** zase představuje modely tradičních domorodých plavidel. Zajímavá je procházka po historickém centru, nacházejícím se podél přístavní promenády a ochutnávka chutné a zdravé ostrovní kuchyně v některé z restaurací. Nezapomenutelným zážitkem je i návštěva místních trhů. Nejvýznamnější sakrální stavbou je římskokatolická **katedrála svatého Josefa**, postavená na konci 19. století. Moře poblíž Noeméa je ideální k provozování windsurfingu i potápění a šnorchlování.

Z přírodních krás je nádherná laguna v okolí **Bourailu** jednou ze šesti zón, které jsou zapsány na Seznamu UNESCO pod souhrnným názvem **Laguny Kaledonie**. Těchto šest zón, zahrnujících okolní oceán i přilehlé pobřeží (kde kromě pláží najdeme i četné mangrovové porosty), pokrývá dohromady plochu kolem 16 000 km^2 a jedná se o potápěčský ráj, kde se prohání hejna žraloků, mořských želv, rejnoků, mant a jiných živočichů. Vesnice **Voh** je zase proslulá přírodním divem, který proslavil fotograf Yann Arthus-Bertrand svou slavnou knihu fotografií, snímaných převážně z letadla, případně z hor, rozhleden a jiných vysokých míst. Je jím zdejší slavné srdce, které vykouzlila sama příroda v místních mangrovových porostech. Část porostu, která je výrazně světlejší než okolí, skutečně zabírá plochu tvaru srdce. Tento přírodní úkaz je skutečně unikátem, avšak pravdou je, že vynikne především při pohledu z letadla.

V zázemí Nouméy na jihu ostrova se rozkládá již dříve zmíněný národní park Modré řeky. Jak název napovídá, rozkládá se kolem **Modré řeky** (*Rivière Bleue*), která se zde stéká s **Bílou řekou** (*Rivière Blanche*). Kolem soutoku obou řek se rozprostírá menší vodní nádrž Yaté, která celkem pokrývá (i za hranicemi parku) plochu 40 km^2. Zatímco voda v nádrži je krásně modrá a místy z ní trčí šedé skelety mrtvých stromů, okolní vegetace je zelená a půda zářivě oranžová, takže to dohromady vytváří svéráznou kompozici. Nádhernou přírodou jsou proslulé také **Îles Loyauté (Lifou, Maré, Ouvéa)** spojené pravidelným leteckými i lodními linkami s hlavním ostrovem. Lákadlem pro turisty jsou nejen nádherné pláže, ale i možnosti ubytování a stravování přímo u původních melanéských obyvatel.

FIDŽI

Fidži je menší souostroví ležící asi 2 000 km severně od Nového Zélandu. Dva největší ostrovy **Viti Levu** a **Vanua Levu** zaujímají 90 % země, zbývajících 10 % tvoří 330 ostrůvků. Větší ostrovy jsou vulkanického původu, několik menších je korálového původu. Fidži se pyšní jedinečnou přírodou, kterou si místní obyvatelé velice cení a s láskou o ni pečují. Díky tomu mohou návštěvníci pozorovat neskutečné množství barevných ryb a korálů, které jsou zde zachovány. Potápění a šnorchlování na Fidži patří mezi nejoblíbenější vodní sporty a uspokojí i velmi náročné zájemce. Spatříte zde vodní želvy, delfíny, rejnoky, malé žraloky, nespočet hvězdic a další exotické živočichy.

Kouzlo fidžijských ostrovů spočívá také v pozornosti místních obyvatel, kteří se návštěvníkům věnují s maximální péčí. I přes zahraniční vlivy si Fidžijci zachovali svoje starodávné zvyky a velmi pohodový styl života, tzv. „***Fiji time***“. Velkým zážitkem se tak pro návštěvníky jistě stane už milé přivítání na letišti květinovým věncem, návštěva tradiční vesnice nebo rituál opojného pepřovníkového nápoje „kava“, fidžijsky však nazývaného „**yaqona**“

Nejčastější slovo, které člověk na fidžijských ostrovech slyší, je "*bula*". Lidé ho na sebe pokřikují při každé příležitosti, nezřídka i z oken autobusů, dívají se navzájem do očí a široce se usmívají. Co to přesně znamenalo původně, nikdo pořádně neví. Význam dnes nejlépe lépe vystihují přídavná jména jako

přátelský, srdečný, milý, upřímný, resp. nejlépe ho lze vnímat jako upřímné „ahoj“. Indičtí přistěhovalci vtiskli městům zvláštní kolorit nejen svým tradičním odíváním, ale také hinduistickými chrámy a modlitebnami či zvláštně vonícími obchody a krámky. Přestože soužití původních Fidžijců a potomků indických přistěhovalců není bez problémů (zejména v mocensko-politické sféře) a k míšení dochází jen sporadicky, v praktickém životě spolu obě komunity nažívají přátelsky a každá si našla svoje hlavní ekonomické zázemí. Spojovacím prvkem se stala angličtina, kterou ovládají nejen mladí, ale i většina starší generace.

Ideální období k návštěvě je mezi květnem a říjnem, ale ani v ostatních měsících nemusí pršet, protože počasí na menších ostrovech bývá mnohem sušší než na hlavních ostrovech Viti Levu a Vanua Levu. Směřují sem především lidé, kteří milují moře, potápění, šnorchlování, surfing, jízdu na kanoích, jachting a řadu dalších vodních sportů. Podmínky zejména pro potápění jsou ty jedny z nejlepších na světě.

Na své si přijdou i milovníci slunění na plážích pokrytých oslnivě bílým pískem ve stínu palem a plavání v mělkých průzračných lagunách ve vodě teplé 25 až 28 stupňů po celý rok. Zkrátka nepřijdou ani milovníci historie, kteří mohou vyrazit na ostrov Ovalau do města Levuky, kde se zastavil čas v polovině 19. století nebo na další místa na ostrovech. Místní muzeum potom velmi sugestivně nabízí návštěvníkům nejen dřívější způsob života, ale i specifický vývoj, v němž náčelník malého ostrůvku Bau během několika let s podporou Evropanů ovládli celé souostroví a stal se prvním fidžijským králem jako Cacombau I.

Viti Levu - největší z Fidžijských ostrovů (Viti bylo Evropany zkomoleno na Fiji a tak to už zůstalo) s rozlohou 10 388 km2 je 146 km dlouhý a 106 km široký a nabízí řadu zajímavých výletů. Je to hornatý ostrov sopečného původu, nejvyšší vrchol **Mt. Victoria** měří 1 324 m. Střed ostrova je celkem hustě zalesněn. Většina obyvatel žije u pobřeží ve městě **Suva** - metropoli s cca 600 tisíci obyvateli, což je přes 75 % populace celého Fidži. Mezi další města ostrova patří **Lautoka** a **Nadi**, kde je umístěno mezinárodní letiště. V okolí jsou pěkné pláže s bílým pískem.

Ostrůvek **Matamanoa** ležící v souostroví Mamanuca je ostrov vzdálený od letiště 30 km. Na ostrov se dá dopravit helikoptérou nebo lodí. Tento kopcovitý ostrůvek obklopuje nádherná pláž. Svou polohou se ostrůvek doporučuje klientům, kteří chtějí prožít klidnou, pohodovou dovolenou. Soukromý ostrůvek **Tai** je vzdálený od letiště 35 km. I ten obklopuje krásná pláž s bílým pískem a tyrkysově modrým mořem a nachází se zde nejluxusnější resort Beachcomber Fiji.

Na Fidži, v pralesích ostrova Taveuni a Viti Levu se donedávna vyskytoval druhý **největší brouk světa – *Xixuthrus heyrovskyi***. Už v době svého objevení to byl nesmírně vzácný brouk a ve světových sbírkách je jich jen několik kusů. K jeho vymizení přispěli údajně samotní obyvatelé Fidži, kteří po zákazu a přísném stíhání lidojedství přešli na poměrně lehce dostupný zdroj masité stravy. Našli jej v tučných larvách těchto obrovských tesaříků. Patnáct centimetrů dlouhý tesařík je pojmenovaný na počest světově známého znalce tesaříků Dr.

Heyrovského, bratra Jaroslava Heyrovského – nositele Nobelovy ceny za chemii.

Cestovní ruch na Fidži je nejrozvinutější v celé rozvojové Oceánii. Ročně sem přijíždí cca 600 tisíc turistů, nejvíce z **Austrálie (42 %)**, z **Nového Zélandu (17 %)**, **USA (11 %), Británie (6 %), Japonska (4 %)** a **Kanady (3 %)**.

Suva je hlavním komerčním a politickým centrem země i rozvojové Oceánie. Ačkoliv je Suva obklopena mořem, nejbližší pláž je od města vzdálena 40 km. V samotném městě se nacházejí vládní budovy, ale i mnoho krásných budov z koloniálního období. V Suvě se nachází také hlavní campus **Jihopacifické univerzity**.

Historickou památkou číslo jedna na Fidži jsou **písečné duny Sigatoka,** které vznikly činností větru na pobřeží u delty řeky Sigatoka. Pás dun se táhne asi 5 km podél pobřeží a dosahují výšky kolem 20 metrů. Mají zvláštní šedohnědou barvu, protože jsou vytvořeny z naplaveného sedimentu přineseného řekou do moře a vlnami opět vyplaveného na pobřeží před miliony let. Jejich význam spočívá v tom, že se staly němými svědky dávné historie Fidži. Nacházejí se v nich předměty, které z této oblasti velké 650 hektarů tvoří archeologický ráj, v roce 1988 zahrnutý do fidžijského kulturního dědictví. Archeologové zde objevili lidské kosterní pozůstatky a úlomky keramiky **kultury Lapita**, která hrála hlavní úlohu v nejstarších dějinách Fidži. Tyto předměty se staly exponáty ve **Fidžijském muzeu** v hlavním městě.

Pevnost **Tavuni Hill** patří také k zajímavým památkám na Fidži. Byla postavena v roce 1788 nepřátelským kmenem z Tongy, odkud byly na Fidži pořádány nájezdy. V čele kmene stál náčelník Maile Latemai, který zde nechal vybudovat obranné opevnění kolem vesnice, aby mohl odrážet útoky místních kmenů. Ty se nakonec s přítomností vetřelců smířily a umožnily jim uzavírat sňatky s fidžijskými ženami i právo používat zdejší půdu. Opevněná vesnice se nachází na nádherném místě na kopci nad údolím řeky Sigatoka. Je odtud skutečně působivý výhled do údolí. Do dnešních dnů se zde zachovalo opevnění, zbytky terasových barikád, obřadní místo a popravčí kámen. Také příroda je tu nevšední, roste tu řada zvláště krásných starých stromů.

Katolická mise v Naiserelagi leží na pobřeží nádherného zálivu v nejsevernějším výběžku ostrova. Nachází se zde zajímavá historická památka – katolická mise z roku 1917. Mise leží na krásném místě a velmi působivá je její výzdoba počínaje **černým Ježíšem Kristem** a konče biblickými scénami zasazenými do fidžijského prostředí. Můžete zde tak vidět Fidžijce, jak přinášejí Kristovi květy, přivádějí dobytek a vzdávají se svých tradičních tabu (posvátných předmětů z vorvaních zubů). Rozhodně velmi neobvyklý je pohled na ukřižovaného Ježíše oblečeného v tradičním fidžijském oděvu *sulu*.

Další historickou zajímavostí je **Coral Coast Scenic Railway** – jediná železnice na Fidži sloužící k přepravě osob. Začíná u vchodu do resortu Shangri-La na ostrově **Yanuca** u pobřeží Viti Levu a vede až na Natadolskou pláž. Jezdí tu stará dieselová lokomotiva se soupravou, která dříve vozila cukrovou třtinu do továrny ve městě **Lautoka.** Trasu, která měří 14 km a vede po pobřeží

třtinovými plantážemi a lesy vláček zdolává tam a zpátky skoro 3 hodiny. V ceně jízdenky je zahrnut i oběd v **Natadole.**

Vanua Levu je druhým největším i nejlidnatějším ostrovem Fidži. Na rozdíl od Viti Levu má velmi členité pobřeží a je obklopen řadou malých ostrůvků. Nachází se tu množství malých zálivů, bujný porost deštného pralesa i háje kokosových palem. Většinu úrodné země zabírají třtinové plantáže na severozápadě ostrova. Díky tomu v této části převažuje obyvatelstvo indického původu. Nachází se tu i ekonomické centrum **Labasa**. Město leží na březích stejnojmenné řeky v hornaté části ostrova. Obchodním a průmyslovým centrem se stala díky pěstování cukrové třtiny. Místní cukrovar zpracovával již od roku 1894 třtinu vyprodukovanou v okolí města na surový cukr a melasu. Kdo chce poznat jak zpracovává cukrová třtina, může navštívit cukrovar, který se nachází necelé 2 km za městem. Exkurze se konají pouze v sezóně, kdy se zpracovává čerstvá úroda, tj. mezi červencem a prosincem.

Jihovýchod ostrova se zase může pyšnit nejnavštěvovanějším místem, hlavní turistickou destinací na ostrově, jíž je **Savusavu** ležící ve stejnojmenném zálivu. Oblast proslula nádhernými zálivy s porosty kokosových palem a bujnou vegetací. Obyvatelstvo je převážně fidžijského původu. Savusavu je druhým největším městem na ostrově, i když se počet jeho obyvatel pohybuje jen kolem 2 tisíc. Krásná příroda a azurové moře sem lákají stále více turistů. Lze se zde věnovat potápění, šnorchlování, surfování, jachtingu, vodnímu lyžování, jízdě na kajacích atd. Možný je i treking nebo jízda na horských kolech. Na své si přijdou i milovníci historie – nacházejí se tu zajímavé památky v Nabouwalu u Savusavu a ve Wasavule nedaleko Labasy. Infrastruktura na ostrově není tak rozvinutá jako na Viti Levu, ale rozhodně není problém dostat se do nejdůležitějších center na ostrově. Hlavní turistickou tepnou je silnice z Labasy do Savusavu, která vede hornatým vnitrozemím. Také doprava na ostrov je bez problémů zajišťována trajekty.

Nukubolu je součástí prvního fidžijského **národního parku Waisali**, který zahrnuje přilehlou oblast deštného pralesa. V Nukubolu jsou zbytky původní vesnice, která zanikla po připojení Fidži k britské koruně, kdy byla většina obyvatel povražděna ve válce mezi kmeny. Zajímavé jsou zejména zbytky staveb, které využívaly místní termální prameny.

Skupina 20 ostrovů sopečného původu nazývaná **Yasawské ostrovy** se táhne téměř v řadě za sebou jihozápadně od Viti Levu. Ostrovy jsou vzhledem ke svému původu velmi hornaté s členitým pobřežím. Od Viti Levu souostroví oddělují **Blighovy vody** (*Bligh Water*) – připomínka na skutečný příběh slavné vzpoury na lodi Bounty. Právě i touto částí Pacifiku se plavil kapitán Bligh poté, co jej vzbouřenci spolu s hrstkou jeho věrných posadili do člunu a poslali vstříc jisté smrti. Kapitán přežil a moře v těchto místech nese jeho jméno. Souostroví Yasawa patří spolu s blízkým souostrovím **Mamanuca** k turisticky nejoblíbenějším lokalitám na Fidži. Yasawské souostroví bývá také častou zastávkou okružních plaveb.

Exotický ráj nebo tropický zázrak je synonymem pro slovo Fidži. Není náhodou, že právě na **Yasawském souostroví** Brooke Shieldsová prožívala ztroskotání a

život uprostřed tropického ostrova ve **filmu Modrá laguna** a na ostrově Taveuni vznikalo pokračování tohoto slavného filmového díla. Ostrovy jsou mezi filmaři oblíbeny díky svojí skutečně nebývalé kráse, která evokuje představu exotiky a dobrodružství. I Tom Hanks zde bojoval s nádhernou, ale drsnou přírodou, ve filmu Trosečník.

Taveuni je třetím největším fidžijským ostrovem. Nachází se jen 9 km od ostrova Vanua Levu a žije zde okolo 12 tisíc obyvatel, převážně etnických Fidžijců, ale i míšenců a cizinců. Středem ostrova prochází horský hřbet, jehož součástí jsou dva nejvyšší vrcholky Fidži po Mt. Victorii na Viti Levu. Jedná se o **Mt. Uluigalau** (1241 m) a **Peak Des Voeux** (1195 m). Ostrov je díky dostatku vláhy velmi úrodný, i když pro zemědělské účely se dá využívat pouze pobřežní zóna. Velkou část ostrova pokrývá bujný deštný prales. Ostrov bývá označován jako **„Ostrov zahrad“**, protože je skutečným rájem exotické flory i fauny. Nádherné orchideje spolu s vzácnými rostlinami deštného pralesa sem lákají stále více turistů. Některé rostlinné druhy rostou pouze zde. Místní hory jsou také domovem nejvzácnější rostliny – **národní květiny Fidži** zvané **medinilla**. Její krvavě červené květy vznikly podle legendy ze slz malé holčičky, kterou vyhnala její matka z domova. Tato květina roste u jezera **Tagimoucia,** které vyplňuje kráter vyhaslé sopky. Ostrov je také proslulý velkou pestrostí ptačích druhů, jichž zde žije kolem stovky. Pláže na ostrově nepatří k nejkrásnějším, protože rozeklané pobřeží střídají jen malé pláže pokryté tmavým pískem sopečného původu. Nádherná pláž s bílým pískem zvaná **Prince Charles Beach** leží pouze poblíž **Matei**. Ostrov je proto ideálním místem především pro milovníky přírody a trekingu. Na své si ale přijdou i milovníci potápění, protože zdejší korálové útesy jsou velmi rozmanité a proslulé pestrostí tvarů i barev. Administrativním centrem ostrova je městečko **Waiyevo**, v jehož blízkosti prochází **180. poledník**, na což upozorňuje značka v místech, kudy poledník vede (cca 10 minut pěšky z města).

Fidži je nejen proslulé svou přírodou a kulturou místních Fidžijců. Najdeme tu však i kulturní památky, které jsou dílem indických přistěhovalců. Ti přinesli s sebou na Fidži hinduismus a ojediněle také islám a sikhismus. Na mnoha místech Fidži byly postaveny nádherné hinduistické chrámy, je zde i pár islámských mešit. Největší hinduistický chrám **Sri Siva Subramaniya** stojí v **Nadi** na západním pobřeží Viti Levu a je největším hinduistickým chrámem na jižní polokouli. Celý komplex je zasvěcen bohu Muruganovi, jehož socha, speciálně vyřezaná až v Indii, se nachází v hlavním chrámu. Základní kámen chrámu byl položen v roce 1976 a dostavěn byl o 10 let později.

Mikronésie

GUAM

Guam je nejjižnějším ostrovem v souostroví Mariany. Ostrov je vulkanického původu a je obklopen korálovými útesy. Na severu je hustě zalesněn a na jihozápadě najdeme nízkou pahorkatinu, v níž se nachází nejvyšší vrchol ostrova **Mount Lamlam** (406 m). Velkým turistickým lákadlem je blízký **Cocos Island**

s ideálními podmínkami pro potápění, šnorchlování a plavání. Nejzajímavějším objektem je vrak španělské lodi **Nuestra Seňora del Pilar**. Blízko ostrova Guam se nachází **Mariánský příkop**, místo s největší hloubkou na světě.

Dlouholetá americká správa ostrova se projevuje v poměrně vysoké životní úrovni obyvatel a širokém zapojení do mezinárodního cestovního ruchu. Guam je nejnavštěvovanější zemí celé rozvojové Oceánie s cca 1,2 mil. turistů ročně. Nejsou to však lidé z USA, jak by se dalo očekávat, ale především turisté z blízké východní Asie. Rozhodující podíl z nich přilétá z **Japonska (75 %)** a **Koreje (10 %)**, z **USA jen 5 %**, dále z Tchajwanu 2 %, podobně jako ze sousedních Severních Marian.

Guam je místo, kde lze najít mnoho krásných vodopádů a nádherných písčitých pláží. Mezi nejnavštěvovanější místa patří **vodopády Talofofo Falls** a také pláže s palmovými háji v Ritidian Point u města **Yigo**. Zdejší **Ritidian Point Beach** měří okolo 1500 metrů, kratší **Tarague Beach** má na délku zhruba 600 metrů. Vyhledávanou lokalitou je **Tumonský záliv** u města Tumon. Všechny pláže jsou vybaveny perfektními turistickými komplexy. Guam patří i mezi oblíbené potápěčské destinace. Tento ostrov je také bohatý na historické památky. Ty pocházejí jednak z dob španělské a americké nadvlády, ale také z doby původní ostrovní kultury, která je přítomná v tradicích místních obyvatel - **Čamorů**. Ti jsou známí svojí přátelskostí a vlídným vztahem k turistům.

Hagåtña je metropole Guamu ležící při ústí řeky Agana, na západním pobřeží ostrova. I přesto, že se jedná o **druhou nejmenší obec na ostrově**, tak je Hagåtña hlavním kulturním a obchodním centrem Guamu a sídlí zde vláda. Založena byla v roce 1668 Španěly, pod názvem **Agaña**, jako vůbec první sídlo v Pacifiku, kterou založili Evropané. Městečko má jen asi 1100 obyvatel a není ani rozlehlé, přesto nabízí několik zajímavých míst. Kdo chce vidět, jak vypadá klasická čamorská vesnice, nesmí si v hlavním městě nechat ujít návštěvu **Chamorro Village**, kde může ochutnat typická čamorská jídla, shlédnout tradiční taneční vystoupení a samozřejmě nakoupit spoustu suvenýrů. Zachované zbytky kamenných podstavců pod typická čamorská obydli zvané **latte** lze vidět v **Latte Stone Park** blízko historické katedrály **Dulce Nombre de Maria Cathedral Basilica** postavené již r. 1669.

SEVERNÍ MARIANY

Severní Mariany tvoří řetěz sopečných ostrovů, v jejichž vnitrozemí najdeme pahorkatinu, která je ideální pro pěší turistiku. Nejvyšším bodem je vrchol na ostrově **Agrihan** měřící 965 metrů. Souostroví je osídleno **Čamory**, kteří dali přednost volnému přidružení (podobnému jako má Portoriko v karibiku) k USA před úplnou nezávislostí. Vedlo je k tomu přesvědčení, že finanční dotace z USA povedou ke zvýšení životní úrovně na podobnou úroveň, jaké dosáhli jejich soukmenovci na Guamu..

Společenství Severních Marian (*Commonwealth of Northern Mariana Islands*) je tvořeno 16 ostrovy, z nichž je obydleno jen 5 (ale Agrihan a Alamagan mají

méně než 10 obyvatel). Největšími ostrovy jsou **Saipan**, **Tinian** a **Rota**, tvořící jižní skupinu ostrovů. Na Saipanu žije přes 90 % obyvatel. **Čamorové** dnes představují jen necelých 20 % všech obyvatel, protože téměř **60 % populace tvoří Asiati** (zejména Filipínci), většinou dočasně usídlení na základě pracovních kontraktů a přes 10 % přistěhovalci z jiných ostrovů Mikronésie. Počet obyvatel v posledních letech klesá, zejména v důsledku odlivu asijských pracovníků. Zajímavostí je, že na práci přijíždějí v mnohem větší míře ženy než muži. Díky tomu mají Severní Mariany jeden **světový primát – největší podíl žen na demografické struktuře**. Na 100 žen tu připadá jen 77 mužů. Tento stav vznikl tím, že zde existovaly desítky textilek a jiných firem na výrobu spotřebního zboží, kde pracovaly asijské ženy na základě kontraktů za minimální mzdu (viz pojednání v části lokalizační předpoklady).

Ostrovy se staly podobně jako Guam vyhledávanou destinací turistů z východní Asie, jichž ročně přijíždí kolem půl miliónu. Nejvíce z **Japonska (54 %**) a **Koreje (28 %),** dále z **USA (8 %) a** ČLR (7 %)**,** z Evropy jen asi 2 %. Cestovní ruch se takřka výlučně odehrává na třech jižních ostrovech, protože na neobydlené ostrovy je obtížné se dostat (jedině lodí nebo jachtou). Metropolí je vesnice **Capital Hill**, ale protože formálně je celý Saipan spravován jako jediná municipalita tvořená 31 vesnicemi (největší z nich **Garapan** má 3,5 tis. obyvatel), bývá jako metropole uváděn právě Saipan. V Garapanu byl vybudován **Paseo De Marianas**, populární turistická atrakce, stojí zde i několik architektonicky zajímavých kostelů, jako např. **Kristo Rai Church** a vedle něj soukromý **Chamorro House** s exponáty čamorské kultury. Nejmladší vesnice **Chalan Kanoa** byla vybudována u jediného jezera ostrovů **Susupe**. Prakticky v každé vesnici byly vybudovány hotely nejrůznějších kategorií a vybavení. Nejatraktivnější pláže jsou **Micro Beach**, **Lau Lau Bay Beach a Managaha**. Hojně navštěvované je také **Zoo Saipan** a četná golfová hřiště (např. **Kiingfisher**). Podobně i na ostrovech Tinian a Rota bylo na zdejších plážích vybudováno několik turistických komplexů. Na ostrově **Tinian** lze potom navštívit **Tagův dům** (**House of Taga**) ve vesnici **San Jose** jako připomínku legendárního vůdce a sjednotitele Čamorů Tagy.

Skutečných pamětihodností Severní Mariany příliš nemají. Jediná významnější se pojí s bitvou o Saipan, která byla součástí amerického postupu na japonské základny během druhé světové války v Pacifiku. Odehrála se na ostrově Saipan ve dnech 15. června až 9. července 1944. Před úplným obsazením ostrova se přes 10 000 japonských civilistů žijících na ostrově rozhodlo spáchat raději sebevraždu skokem z útesu, než se nechat zajmout. Po obsazení ostrova přeměnili Američané ostrov v leteckou základnu, ze které startovaly bombardéry B-29 k náletům na Japonsko. V Garapanu je na počest bitvy vybudován **American Memorial Park**.

PALAU

Palau leží v nejzápadnější části Mikronésie asi 500 km východně od Filipín. Souostroví tvoří cca **350 ostrovů a ostrůvků, obydleno je však jen 7 z nich**. Nejdůležitější jsou **Koror**, který je nejlidnatější (žije tu téměř 70 % populace), a **Babeldaob,** který je největší. Ostrovy leží v rozsáhlé laguně obklopené bariérovým útesem. Některé jsou sopečného původu, jiné jsou typické atoly

vytvořené z korálů. Ve zdejších vodách žije přes 1500 tropických druhů ryb a kolem 700 druhů korálů. Místo je považováno za jedno z nejkrásnějších potápěčských lokalit. Je jedním z posledních koutů světa, kde lze pozorovat **dugongy** alias kapustňáky, přezdívané též mořské panny, tisíce barevných korálových rybek a na souši husté porosty deštného pralesa. Na konce II. světové války zde probíhala pacifická část konfliktu. Mezi korálovými útesy je proto stále k vidění mnoho vraků lodí a bojových letadel.

Až do pozdního 18. století byli Palauané tetováni pro určení důležitosti ve vesnici. Muži nosili vlasy ve stažených drdolech a jejich vůdci náramek vyrobený z obratlů. Místy si Palauané stále udržují své tradice, i když často už je jen předvádějí turistům. K tradicím patří i specifické **skleněné peníze** zvané **udoud**. Jsou to vlastně pestrobarevné korálky navlékané na kokosové lýko. Pro Palauany dodnes představují historické udoudy velice ceněný majetek, turisté samozřejmě nakupují jen napodobeniny. A Palauané mají ještě jednu zvláštnost – **vlastní specifické náboženství** zvané **modekngei**. ***Ngara Modekngei*** (tj. sjednocené učení) je monoteistická víra založená kolem r. 1915 na Babeldoabu. Hlásí se k ní necelých 9 % Palauanů. Jedná se o synkretické náboženství tradiční palauské víry zachované v ústní tradici (*keskes*) s křesťanstvím. Věří v křesťanského boha a spasitele Ježíše Krista, ale také ve své tradiční bohyně. Vzniklo jako nenásilné protijaponské hnutí a jeho **cílem je uchovat tradiční kulturu a tradice**.

Palauská republika je jedním z nejmladších států světa. Ostrovy objevil v 16. století španělský mořeplavec Ruy Lopéz de Villalobos. Další dějiny byly společné s ostatními ostrovy Mikronésie, přičemž nezávislost Palau získalo až v roce 1994 a to ve formě federace 16 států, z nichž některé nemají ani 500 obyvatel. Cestovní ruch se poměrně rychle rozvíjí, ročně už přijíždí na ostrovy kolem 100 tisíc turistů, nejvíce z **Japonska (37 %), Tchajwanu (18 %), Koreje (16 %)** a **USA (13 %),** v menší míře z Filipín a Guamu (po 3 %).

Koror je největším městem Palau. Leží na stejnojmenném ostrově Koror a je spojen mosty s dvěma sousedními ostrovy – s **Ngerekebesangem**, na němž leží druhé největší sídlo v zemi Meyuns (má však jen asi 1 200 obyvatel), a s **Malakalem**, na kterém leží hlavní mezinárodní letiště. S japonskou podporou bylo vybudováno i spojení s Babeldaobem a nazváno **Most palausko-japonského přátelství**. Koror byl hlavním městem republiky Palau až do 7. října 2006, pak se jím stal nově vybudovaný **Ngerulmud**. Leží ve spolkovém státě Melekeok a má nejméně obyvatel ze všech hlavních měst světa (asi 100).

Ostrov **Babeldaob** je po Guamu druhým největším (313 km2) v celé Mikronésii. Je vulkanického původu, s vnitrozemím pokrytým tropickým pralesem a je poměrně řídce osídlen. Na pobřeží se střídají pásy bílých pláží s mangrovovými porosty. V severní části ostrova se nachází zajímavé **archeologické naleziště Badrulchau.** Je zde rozmístěno 37 kamenných monolitů, z nichž některé jsou téměř 5 tun těžké. V okolí se zachovaly zbytky terasovitých pyramid. Nejstarší ze staveb jsou datovány do roku 100 n.l. Většina ostrova je pokryta tropickou džunglí, ale pobřeží je pověstné nádhernými korálovými útesy a vynikajícími podmínkami pro šnorchlování a potápění. V oblasti jsou některá světoznámá potápěčská místa, například **Blue Corner** nebo **Ngemelis Wall**, kde z velmi

plytké vody náhle spadá kolmá stěna do hloubky až 300m. Bohatost podmořského života je zde mimořádná.

Pro potápěče je Palau skutečný ráj. V azurovém moři mají svůj domov desítky druhů žraloků – šedí útesoví, černoploutví, zebrovití, stříbrocípí aj. Vzácně se zde vyskytuje i kladivoun velký. V neposlední řadě je zde také světoznámé **Jellyfish Lake** (Jezero medúz) – uzavřená zátoka plná endemických medúz, které díky nepřítomnosti predátorů ztratily svojí obranou schopnost, a tak se jen tak bezstarostně přesouvají z jedné strany nádrže na druhou a vytvářejí tím nekonečný vesmír elegance a krásy.

Zajímavou raritou je jsou **Skalnaté ostrovy** (*Rock Islands*), palausky nazývané **Chelbacheb**, shluk vápencových a korálových skalisek porostlých bujnou vegetací, často vypadající jako houby nebo deštníky, čímž vytvářející mysteriózní scenérii. Je jich cca 250 na celkové rozloze 47 km², přičemž nejvyšší dosahuje výšky 207 m. Plavba mezi nimi patří k nezapomenutelným zážitkům.

MIKRONÉSIE (FSM)

Federativní státy Mikronésie se nacházejí na západě Tichého oceánu a tvoří je 4 federální státy – **Yap, Chuuk, Pohnpei** a **Kosrae**. Rozkládají se na vodní ploše přes 2 mil. km², ale rozloha pevniny činí jen 274 km². Mikronésie je federativní republikou, od r. 1990 suverénním státem ve volném společenství se Spojenými státy americkými. Jedná se o zemědělský stát, potenciálně významný je zde cestovní ruch. Pro Mikronésii je hlavním vývozním artiklem exotické ovoce a kokosové ořechy. Důležitou pozici má také rybolov. Archeologické nálezy naznačují, že Mikronésie byla osídlena před více než 4 tisíci lety. Původní decentralizovaný rodový systém se vyvinul v ekonomicky a nábožensky centralizované impérium se sídlem na ostrově Yap, které ovšem zaniklo ještě před příchodem prvních Evropanů. V 12. a 13. století zde existovala i jiná silná království, což dokazují ruiny sídla **Lelu** v Kosrae nebo záhadami opředený **Nan Madol** v laguně ostrova Pohnpei.

Pro Evropu objevili ostrovy Mikronésie Portugalci, ale v 16. století oblast ovládlo Španělsko. Ke skutečné kolonizaci však na většině ostrovů vůbec nedošlo, protože Španělům se ve srovnání s americkými koloniemi jevilo ostrovní území ekonomicky bezvýznamné. Po americko-španělské válce prodali proto v roce 1899 ostrovy Německu, které je začlenilo do své kolonie **Německá Nová Guinea**. Na počátku I. světové války Mikronésii obsadili **Japonci** a vytvořili zde prefekturu zvanou **Jižní moře (Nanjo-čo).** Japonci byli první, kdož zahájili masovou imigraci na ostrovy – postupně se tu přistěhovalo přes 50 tisíc Japonců, takřka všichni se však museli po porážce ve II. světové válce vystěhovat. Ostrovy poté obsadily USA a od roku 1949 byly pod správou OSN vykonávanou USA jako součást Poručenského území Tichomořské ostrovy.

Cestovní ruch je stále rozvinut na tak rozlehlé území velmi slabě. Ročně přijede jen asi **30 tisíc turistů**, z nichž nejvíce navštíví Pohnpei, méně Chuuk a Yap a nejméně Kosrae. Struktura návštěvnosti je poněkud jiná než v ostatních

mikronéských státech, protože nejvíce turistů přijíždí z **USA (34 %)**, **Japonska (12 %), Austrálie (10 %) Filipín (9 %)** a **ČLR (8 %).** Vyšší je zde podíl Evropanů (11 %). Hlavním cílem turistů jsou **pobytové zájezdy spojené s potápěním, šnorchlováním a poznáváním tradiční kultury, spojených s různými show tradičních tanců.** Každý z velkých ostrovů však má i svoje výrazná specifika.

Nízká návštěvnost je odrazem dosud **slabě vybudované infrastruktury**. Např. jediný systém autobusové dopravy funguje na ostrově Yap. Jen na ostrově Weno v Chuuku a na Yapu je k dispozici taxislužba. Na větších ostrovech je možné půjčit osobní automobil, **v zemi však neexistuje asistenční služba pro automobilisty**. Mimo města je navíc kvalita silnic většinou neuspokojivá a situace se zhoršuje po přívalových deštích. Nejobvyklejším způsobem cestování mezi ostrovy je rozšířený systém lodní dopravy. Letecká doprava mezi ostrovy sice také existuje, s ohledem na vzdálenosti a nízký počet zájemců je však velmi drahá.

Ostrov **Yap** je považován za jeden z nejkrásnějších a nejzajímavějších ostrůvků Mikronésie. Yap vyniká nejen svou specifickou kulturou, ale proslul také jako překrásná potápěčská lokalita. Místní podmořská fauna je naprosto unikátní a mezi potápěči celého světa je Yap velkým pojmem. Všech 130 ostrovů a atolů patřících k ostrovu Yap, je obklopeno průzračnými vodami s hojnou podmořskou faunou. Vzhledem ke své odlehlosti jsou na Yapu pouze **malé rodinné hotely a penziony** a je tu tak jedinečná příležitost poznat blahodárný klid tichomořského životního stylu. Symbolem ostrova Yap jsou veliké **kamenné mince**, které zde do dnešních dnů slouží jako platidlo (samozřejmě jen mezi domorodci). Nejsou to však mince v pravém slova smyslu, protože i ty nejmenší mají v průměru alespoň pár decimetrů, zatímco mnohé dosahovaly průměru 2-3 m (největší měří 3,6 m, je tlustý 0,5 m a váží 4 tuny). Domorodci je nazývají **rai** a velmi si jich cení. A není divu, vytesat ze skály takový peníz nebylo jednoduché. A navíc geologické složení ukázalo, že všechny **byly vytesány z kamene těženého na 500 km vzdálených ostrovech Palau.** Malé peníze mohli převážet na lodích spolu s potravinami, velké kladli na vory a při znalosti ročních větrů a proudů mohli vory s penězi spustit na vodu a čekat pár týdnů než je proudy donesly k Yapu. Že ne všechny našly svého majitele je takřka jisté. V hlavním městě Colonia lze nalézt několik zajímavých budov kostelů, nejkrásnější je však v Gagilu na severovýchodě země – jej jím pitoreskně vyzdobený kostel Sv. Josefa. Na severním ostrově **Maap** stojí za návštěvu **Bechyal Cultural Center**, v němž se lze seznámit s historickými tradicemi Yapanů. Výstup na nejvyšší horu Taabiywal je spíše pro zdatnější turisty. Někteří turisté se vydají také na vzdálenější atoly **Ulithi** a **Woleai**, kde žijí jazykově odlišná etnika.

Atol **Chuuk** (*chuuk* lze přeložit jako hora, ve starší transkripci se používalo jméno Truk) patří k velmi specifickým atolům. Již jeho rozměry cca 60 x 70 km ho řadí k **největším na světě**, přičemž korálová bariéra je velmi nízká, s tuctem hlubokých průlivů, a je na ní jen pár neobydlených ostrůvků. Naopak **ve vnitřní laguně zůstalo kolem 200 ostrovů a skalisek** jako pozůstatek staré sopky. Ty tvoří dvě skupiny – na západě laguny **Faichuk** (Wonei, Polle, Tol, Udot aj.), na východě **Nomoneas** (Weno, Tonowas, Fefani aj.). Díky hluboké laguně a její

dobré dostupnosti byl Chuuk za II. světové války **hlavní základnou japonského císařského námořnictva** v oblasti. V roce 1944 zde byly během spojenecké Operace Hailstone japonské síly zničeny. Na mořském dně od té doby leží řada vraků lodí a vojenské techniky, jež jsou velkou atrakcí pro zkušené potápěče. Uvádí se, že jde o jedno z **nejlepších míst pro potápění se k vrakům na světě**. Ostrov a současně i město **Weno** v chuucké laguně (dříve zváno Moen) je hlavním městem, komerčním centrem a domovem cca 16 tis. obyvatel. Weno nabízí nejkrásnější výhledy na lagunu a její tyrkysové vody z **Japonského majáku** nebo **hory Tonaachaw**. Ostrov je bohatý i na jeskynní útvary, které sloužily jako útočiště Japonců během 2. světové války.

Atol **Pohnpei** (dříve psáno Ponape) je největším, nejvyšším, nejzalidněnějším a nejrozvinutějším federálním státem Mikronésie, administrativně pod něj patří i několik dalších atolů, např. vzdálený **Kapingamarangi** osídlený Polynésany. Samotný atol Pohnpei je zároveň považován za jedno z turisticky nejatraktivnějších míst v zemi. Na Pohnpei leží proto i dnešní hlavní město Mikronéské federace **Palikir**, které má asi 5 tisíc obyvatel a je v něm zajímavá budova federálního parlamentu. Jen 5 km od Palikiru leží mnohem větší pohnpeiská metropole Kolonia, také s řadou zajímavých staveb. Největší pohnpeiskou atrakcí je ovšem archeologický monument **Nan Madol**, historické město, s nímž jste měli možnost se seznámit již v úvodní části. Přestože značná část pobřeží je porostlá mangrovy, najde se zde i spousta krásných pláží a míst k potápění. Pro pěší turistiku je atraktivní nejvyšší hora **Nahna Loud** (798 m), která je jedním z nejdeštivějších míst na světě. Díky tomu a prudkým srázům je jeho okolí plné vodopádů, z nichž největší mají i velké prohlubeniny vhodné ke koupání v osvěžující chladné vodě. Ty nejkrásnější byly vyhlášeny přírodními parky (**Keprohi, Liduduhniap, Sahwartik, Lehnpaipohn, Pahnsile, Pahn Takai** a **Nankewi**). Nároční turisté mohou zkusit treky do **Sokehských skal** (*Sokehs Rocks*).

Ostrov **Kosrae** (dříve Kusaie) je vulkanického původu, pokryt tropickým pralesem a obklopen plážemi, mangrovovými porosty a korálovými útesy. I zde jsou dobré podmínky pro šnorchlování a potápění, protože na útesech je velmi čilý podmořský život. V okolních vodách se mimo jiné vyskytují žraloci, manty a želvy. Na malém ostrově **Lelu**, který je spojen s Kosrae násypem a leží na severovýchodě laguny, jsou zbytky starého mikronéského osídlení a pohřebních mohyl z 13.-14. století. Vybudování města zřejmě souviselo se sociální stratifikací kosraeské společnosti čítající v době největšího rozmachu asi 6 tisíc lidí. Na nejvyšším stupni stát ***tokosra*** (král) a jeho rod, pod ním asi 20 vysokých velitelů (*mwetleum*) a pod nimi asi 50 nízkých šéfů (*mwetsuksuk*) s rodinami a zbytek tvořil prostý lid (*mwetsisrik*). Veškerou zemi vlastnili král a vysocí velitelé. Každý z nich vlastnil jistý díl (*facl*), na který dohlíželi nižší velitelé a pracovat na nich museli poddaní. Zřejmě snaha oddělit se od prostých lidí vedla k vybudování města na Lelu, v němž žila vysoká aristokracie, ale také vybraní poddaní jako služebnictvo, celkem asi 1500 lidí. Budovy byly dle hierarchie různě vysoké a vyzdobené. Zřejmě revolta a následný chaos vedly k opuštění města podobně jako v Nan Madolu. Dnešní metropole Kosrae **Tofol** leží na pobřeží oproti ostrůvku Lelu. Kromě několika pláží a míst k potápění na Kosrae mnoho atraktivních míst není. Výstup na nejvyšší vrchol **Finol Finkol** (512 m n.m.) není příliš náročný a otevírá se z něho krásný výhled na horskou scenérii

zvanou **Spící dáma** (*Sleeping Lady*). Na jihu lze potom navštívit některý ze tří velkých vodopádů (**Cascade Falls, Sipyen** a **Saolung**), na severu **Ptačí jeskyni** (*Bird cave*), v níž hnízdí tisíce ptáků,, na východě **Aquaculture Centrum**, v němž se lze seznámit, jak se v moři dá hospodařit), a na jihovýchodě potom u vesnice **Malem** lze obdivovat svérázné pobřeží plné skal a balvanů.

MARSHALLOVY OSTROVY

Marshallovy ostrovy se skládají z 29 atolů (složených z více než tisícovky ostrůvků) a 5 izolovaných ostrovů. Nejdůležitější atoly a ostrovy jsou zformovány do dvou hlavních skupin – souostroví **Ratak** a souostroví **Ralik** (což v překladu znamená „východ slunce“ a „západ slunce“). Většina obyvatel žije na atolu **Majuro**, kde se nachází také hlavní město. Přes 90 % obyvatel tvoří Marshallané, kteří ostrovy proslavili specifickými **navigačními mapami** zvanými **rebbelib**, vyráběnými z proutků a mušlí. Mušlemi zaznamenávali polohu atolů a různě ohnutými proutky směry a intenzitu pravidelných větrů a mořských proudů. Umění navigace již převzaly moderní systémy, ale rebbeliby zůstaly typickými suvenýry Marshallových ostrovů.

Všechny Marshallovy ostrovy jsou typické nízké korálové ostrovy s maximální výškou 2 metry nad mořem, s nádhernými bílými plážemi, kokosovými palmami a skvělými podmínkami pro potápění ke korálovým útesům. Nejvyšším bodem je bezejmenný vrchol na atolu Likiep měřící 10 metrů. Okolní vody jsou výborným místem pro **sportovní rybaření**, chytají se hlavně **mečouni** a **tuňáci**. Z období 2. světové války je v oblasti potopeno mnoho plavidel, potápění k vrakům je velkou atrakcí pro zkušené potápěče. Cestovní ruch však rozhodně není masovou záležitostí, protože ročně nepřijede ani 10 tisíc turistů. Nejvíce jich je z **Japonska (24 %)** a **USA (22 %)**, třetí zemí je sousední **Mikronésie (8 %)**, dále **Tchajwan (6 %)**, **Filipíny (4 %)** a **Austrálie (3 %)**. Na celou Evropu připadají také jen 3 %.

S ohledem na skutečnost, že každý atol představuje samostatnou municipalitu, tvořenou ale několika vesnicemi, je někdy udáváno jako hlavní město Majuro, jindy zase centrum vládních budov ležící na trojostrově **Dalap-Uliga-Darrit** atolu Majuro v souostroví Ratak. Je politickým i ekonomickým centrem Marshallových ostrovů, má také nejlepší infrastrukturu a nejvíce návštěvníků. Většina korálových ostrůvků v atolu má nádherné pláže a bujnou vegetaci. Téměř všude jsou výborné podmínky pro plavání, šnorchlování či potápění.

Většina dalších turisticky využívaných atolů však leží v souostroví Ralik. Atol **Wotho** je údajně nejkrásnější atol na světě. V období druhé světové války v oblasti probíhaly mohutné boje mezi Američany a Japonci. Z této doby jsou i mnohé válečné pozůstatky. Také v laguně ostrova **Kwajalein** jsou potopené japonské válečné lodě, u kwajaleinského ostrova **Ebeye** japonské letadlo a stará německá válečná loď. Tato atraktivní místa přitahují zkušené potápěče, nicméně Ebeye je pro přelidnění, nedostatek čisté vody a nepořádek nazýváno nelichotivě „pacifickým slumem“. Atol **Enewetak** byl použit pro testování jaderných zbraní. (1948-1962), Od roku 1980 je však již zcela bezpečný pro bydlení a stal se atrakcí i pro turisty.

Známější je ovšem atol **Bikini,** kde se ihned po válce, v roce 1946, testovaly účinky atomových bomb na vojenskou techniku. Poté, co byli místní obyvatelé přemístěni jinam, bylo zde v letech 1948 až 1958 provedeno 67 jaderných testů, včetně prvního výbuchu vodíkové bomby v roce 1952. Hmatatelnými důkazy testů jsou vraky letadlových lodí, křižníků, torpédoborců, ponorek a dalších plavidel v laguně nebo obrovský kráter Bravo. **Jaderné výbuchy měly velký dopad na geologii i životní prostředí atolu**, stejně jako na zdraví všech, kteří byli vystaveni jadernému záření. Dnes je ostrov symbolem úsvitu jaderné éry. Koncem minulého tisíciletí však byl atol otevřen pro potápění.

NAURU

Nauru je nejmenším ostrovním státem na světě. Ostrov, původně pokrytý fosfáty (guánem – zkrystalizovaným ptačím trusem), tvoří korálový vápenec, kolem kterého najdeme pásmo útesů. Kopce na ostrově dosahují výšek 65 metrů. Ačkoliv samotná plocha ostrova je pouhých 21 km2, jeho teritoriální vody dosahují rozlohy 180 000 km2. Na ostrově je díky blízkosti rovníku tropické mořské klima. Nauru bylo **od získání nezávislosti v roce 1968 zemí, která nepřijímala turisty**, tento stav se změnil až v 90. letech v souvislosti s docházejícími **zásobami fosfátů**. Bohužel ostrov nemá turistům v podstatě co nabídnout. Většina ostrova je pustá po vytěžení guana a pár kilometrů pláží jen těžko může konkurovat jiným ostrovům v Oceánii. V důsledku toho na ostrov přijede jen **2-3 tisíce turistů ročně**, přičemž větší část tvoří lidé, které na ostrov zavedly ekonomické zájmy, zbytek tvoří turisté, kteří hledají nějaká opuštěná místa. Nejvíce turistů přijíždí z **Austrálie (60 %)** a **Nového Zélandu (10 %),** zbytek jsou jednotlivci z nejrůznějších zemí. Sídlem vlády je **Yaren**, kde je k vidění pár vládních budov a kostely. Pro turisty existují pouze dva hotely. Větší **Menen** je ve vesnici **Anibare** u stejnojmenného zálivu a pláže, druhý je ve vesnici **Aiwo.** Lze konstatovat, že doba, kdy ostrov prosperoval díky těžbě fosfátů, je nenávratně u konce. V tu dobu se ostrov uzavřel světu, nevybudoval turistickou infrastrukturu a nyní sklízí trpké ovoce nezájmu. Životní úroveň obyvatel, která v době prosperity dosahovala úrovně ropných států, prudce klesla, zahraniční pracovníci z těžební firmy se vrátili domů a jen těžko lze předpokládat, že se na situaci něco změní.

KIRIBATI

Republika Kiribati se rozkládá mezi třemi časovými pásmy v Tichém oceánu. Všechny ostrovy jsou korálového původu s typickým kruhovým tvarem. Republiku tvoří tři hlavní souostroví: Phoenix, Gilbertovy ostrovy a Line Islands a osamocený ostrov **Banaba**. Tyto ostrovy a ostrůvky se táhnou od západu na východ v délce téměř 4000 km. Ostrovy jsou tropické s krásnými písečnými plážemi a porostlé kokosovými palmami a zdejší vody představují ráj pro potápěče. Největším atolem je **Kiritimati** (Vánoční ostrov) s rozlohou 642 km2. Podnebí je na ostrovech tropické s průměrnými teplotami okolo 30 stupňů km2. **Gilbertovy ostrovy** (kiribatsky Kiribati, čteno *kiribas* – je to vlastně

zkomolenina jména Gilbert) se skládají ze 16 atolových ostrovů, které leží 1 500 km severně od Fidži. Ostrovy **Phoenix** se skládají z 8 atolů a korálových ostrovů 1 800 km jihovýchodně od Gilbertových ostrovů. Nejsou obydleny a staly se mořskou rezervací. Ostrovy **Line** se skládají z 8 atolů a jsou vzdáleny 3 300 km od Gilbertových ostrovů.

Cestovní ruch je slabě rozvinut, ročně přijede jen okolo 4 tisíc turistů, nejvíce **z USA** a **Austrálie (po 23 %), z Nového Zélandu (7 %), Japonska (5 %) a z Británie (3 %)**. Je to dáno odlehlostí ostrovů, ale do značné míry i nezájmem vlády o masový rozvoj turismu, přestože tu lze nalézt pro jeho rozvoj stejné předpoklady jako v jiných částech Oceánie. Nejvíce turistů navštíví hlavní atol **Tarawa,** na němž leží i metropole **Bairiki** s malým kulturním centrem. Památná místa v Kiribati chybí a tak turisté většinou navštíví pár vesnic, shlédnou nějaké představení domorodých tradic, ale většinu času stráví na liduprázdných plážích, případně navštíví některé středisko, jako Itoningaina nebo Irekenrao, kde lze koupit umělecké suvenýry.

Pár stovek návštěvníků zavítá i na **Kiritimati** (vysloveno *kiritimas* je zase jen místní zkomolenina anglického *Christmas*). Leží na severu souostroví Line (přeložit lze jako linie, myšlena je pomyslná čára nulté rovnoběžky, tedy rovník). Jeho rozloha i s mělkou a místy jen zabahněnou lagunou je 642 km² a zabírá 70% celkové rozlohy Kiribati (na délku má asi 150 km). Ostrov pojmenoval kapitán James Cook ostrovem Vánočním, protože ho objevil na Štědrý den roku 1777. Byl neobydlený a první Polynésané sem byli usídleni Brity až r. 1882 pro sklizeň kokosových ořechů. Na rozdíl od jiných polynéských ostrovů, které se vylidňují, zde se od roku 1990 počet obyvatel více než zdvojnásobil (nyní asi 5 tisíc lidí ve 4 vesnicích).

Polynésie

TUVALU

Tuvalu patří k nejmenším státům na světě tvořeným 9 atoly, z nichž jeden je neobydlený (Tuvalu značí shluk osmi). Jsou to nízké ostrůvky s průměrnou nadmořskou výškou do 2 metrů, nejvyšší kopeček nepřesahuje 4 m). Hlavním ostrovem je **Funafuti**, na němž leží i metropole **Vaiaku**, kde se nacházejí vládní budovy i jediný tuvalský hotel. Podobně jako Kiribati i Tuvalu může turistům nabídnout vše k relaxaci u moře a civilizací takřka nedotčenou společnost. Nepatrné rozměry země a obtížná dostupnost (letecké spojení jen s Fidži, i když se uvažuje o obnovení letecké linky na Kiribati) však způsobují, že ročně sem přijede jen něco málo **přes 1 tisíc turistů**, přičemž mnozí přijíždějí spíše za obchodem. Nejvíce jich je **z Japonska a Fidži (po 20 %), Austrálie a Nového Zélandu (po 10 %) a z USA (5 %).** Evropané tvoří necelých 10 % návštěvníků. Někteří turisté přijíždějí i na svých jachtách, aby shlédli třeba místa, kde se rodí želvy, podívali se, jak žijí domorodci, případně si s nimi zahráli místní míčovou hru „***te ano***“.

SAMOA

Samojské ostrovy jsou jedním z center staré polynéské kultury, které oplývají přírodními krásami i pozoruhodnými legendami a tradicemi. Nezávislá Samoa se skládá ze dvou hlavních ostrovů – **Upolu** a **Savai'i** tvoří 96 % plochy země, a osmi malých ostrůvků (Manono, Apolima, Nuutele, Nuulua, Namua, Fanuatapu, Nuusafee a Nuulopa). Nejvyšším vrcholem je **Mauga Silisili** (1 858 m). Klima je vlhké a tropické, průměrná celoroční teplota je 26,5°C. Období dešťů trvá zhruba od listopadu do dubna. Samojské ostrovy vznikly vulkanickou činností, některé vulkány jsou dosud ještě činné. Samoa byla poprvé obydlena přibližně 1000 let př. n. l. V 19. století v rámci rozdělení vlivu připadla Německu, po 1. sv. válce Novému Zélandu. Samostatnost získala Samoa jako první v Oceánii v roce 1962 pod jménem Západní Samoa, adjektivum ve jméně však přestala časem používat v reakci na požadavek připojení východní, Americké Samoy).

Samoa, jako všechny ostatní ostrovy Pacifiku, je přímo stvořena k lenošení na pláži, koupání v moři, šnorchlování, potápění a pojídání kokosových ořechů, které lze levně koupit od někoho místního, nebo je lze sebrat přímo na pláži. S pohodovými a přátelskými ostrovany si lze takřka v každé vesnici zahrát „***kirikiti***“, což je místní, velmi oblíbená forma kriketu. Národním sportem je ovšem rugby. Atraktivní je také okružní jízda ostrovem. Jiná než okružní jízda ostatně není možná na Savai'i, protože silnice vede s malými odbočkami pouze podél pobřeží okolo ostrova, na Upolu se dá ostrov projet i napříč divokým vnitrozemím. Na vulkanickém ostrově Savai´i jsou výborné podmínky pro trekking. Lze projít lávovými poli, případně se pokusit vystoupit na některý z vulkánů. Za návštěvu stojí na východě Savai´i největší tichomořská starověká stavba, stupňovitá pyramida **Pulemelei**. Nejlepším obdobím pro návštěvu Samoy jsou měsíce květen - říjen, kdy klesá teplota a počet dešťových srážek. Samoa se nachází v oblasti se zvýšenou seizmickou aktivitou a v zemi se vyskytují zemětřesení. Během sezóny dešťů se mohou vyskytnout i velmi silné větry. V září se na Samoi koná kulturní událost roku - **festival Teuila.**

Hlavním městem státu je **Apia** na severu Upolu. Město je nejdůležitějším přístavem v zemi a jediné město. Ve městě se nachází budova parlamentu a historická observatoř, která je nyní meteorologickou stanicí. V roce 1983 byl vybudován nádherný kostel s názvem **Apia Samoa Temple**. V centru města se nachází věž s hodinami, která byla vybudována jako válečný památník. Milovníci dobrodružných románů **Roberta Louise Stevensona** si jistě nenechají ujít jeho muzeum na okraji města, za návštěvu určitě stojí také **baháistický chrám** s velkým parkem ležící dál ve vnitrozemí. Avšak v Apii i v některých vesnicích je třeba dbát zvýšené ostražitosti, vyhýbat se, a v žádném případě nekrmit toulavé psy. V přítomnosti jídla a při pocitu ohrožení se mohou stát agresivními.

Z Apie vede 65 km cesta k **vodopádům Fuipisia** přes průsmyk Mafa až k distriktu **Aleipata** – krajině, které dominují další vodopády (např. **Sopoaga**), sněhobílé pláže a tradiční ostrovní osady. Návštěva chráněného deštného pralesa na poloostrově **Tafua** je skvělým dobrodružstvím, při kterém lze vidět exotické ptactvo anebo kaloně. Zajímavá je i mořská rezervace **Palolo** nebo ostrov **Manono** na západ od Upolu, kde byla zavedena elektřina až v roce 1995 a lze tu nalézt opravdu autentickou Samou bez aut i kol, ale také bez toulavých psů.

Jiným atraktivním místem ve vnitrozemí je **O Le Pupu-pu´e National Park**. Právě tady lze nalézt ta nejhezčí místa, kde se lávová pole a hebké pláže dotýkají modrého moře z jedné a deštného pralesa z druhé strany.

AMERICKÁ SAMOA

Americká Samoa tvoří východní část Samojských ostrovů. Území není příliš navštěvovanou destinací, ročně tu přijede jen asi 25-30 tisíc návštěvníků, z nichž téměř **50 % jsou lidé ze sousední Samoy**, přijíždějící spíše za obchodem než za klasickou turistikou. Nejvíce skutečných turistů přijíždí z **USA (28 %)** a z **Nového Zélandu (13 %)**, ti často jen na krátkodobou návštěvu z pobytu v sousední Samoi. Americká Samoa totiž nemá nic výjimečného, co by neměly větší Samojské ostrovy. Jedinou výjimkou asi je zatopená sopečná kaldera **Pago Pago**, která se díky tomu stala **vynikající námořní základnou**, jednou z nejlepších v Pacifiku, protože zátoka je velmi hluboká a dobře chráněná. A to bylo hlavním důvodem amerického zájmu o malé ostrůvky. Na pobřeží zátoky leží i stejnojmenné **hlavní město Pago Pago**, avšak úřad vlády se nachází v sousední vesnici **Fagatogo**. Obě obce se nacházejí na největším ostrově **Tutuila**. Ostrovní vulkány naposledy zasoptily v roce 1911, přírodní scenérie s lávovými poli jsou proto hlavním lákadlem pro turisty. Ostrovy **Tutuila, Ta'u** a **Ofu** jsou chráněny jako národní park, ostrůvek **Aunu'u** je proslaven svým červeným pískem u sopečného jezírka **Pala** a nádhernou zátokou **Ma'ama'a**. Kdo chce vidět život samoánské vesnice může navštívit např. **Tulu, Utulei** nebo **Nuu'uli.**

TOKELAU

Tokelau je skupina tří tropických korálových atolů **Atafu, Nukunonu** a **Fakaofo,** na němž leží i stejnojmenné správní středisko celého území. Na žádném atolu není letiště a tak jsou ostrovy spojeny se světem pouze lodí ze Samoy a to jednou měsíčně. Turisté sem takřka nejezdí, příležitostně Tokelau navštěvují **obchodníci ze Samoy** uvedenou lodí nebo **jachtaři** z USA, Austrálie, Nového Zélandu či evropských zemí. Celkem jich za rok ale není ani stovka.

NIUE

Niue patří k největším korálovým ostrovům na světě o rozloze 259 km2. Je oválného tvaru, asi 18 km v průměru. Je plochý s nadmořskou výškou do 60 metrů, na mnoha místech s příkrými útesy a korálovou bariérou, která je přerušena jen na západním pobřeží, kde vyrostlo správní středisko **Alofi**, a na jihu u menší obce **Avatele**. Mezi zálivy, u nichž obě vesnice leží, vybíhá do moře útes **Halagigie** na poloostrově **TePā** (tj. nozdry velryby). V tomto prostoru také žije většina z 1 700 obyvatel ostrova. Pobřeží i povrch jsou na mnoha místech rozbrázděny do nádherných scenérií se spoustou malých jeskyní. Zajímavostí je, že na Niue se vyskytují půdy s **vysokou mírou přirozené**

radioaktivity. V r. 2005 geologové oznámili, že se zde nacházejí jedny z největších světových nalezišť uranu. Cestovní ruch je rozvinut velmi slabě, protože spojení se světem zajišťují pouze lety z Nového Zélandu jednou týdně při cestě na Cookovy ostrovy. Tomu odpovídá i návštěvnost **4-5 tisíc turistů ročně**, nejvíce z **Nového Zélandu (60 %), Austrálie (12 %)** a **USA (5 %)**. Na Evropany připadá necelých 10 %, z čehož čtvrtinu tvoří Britové. Ostrov přitom má co nabídnout. Vedle koupání na prázdných plážích samozřejmě potápění a šnorchlování, rybaření, pozorování velryb a delfínů, ale také procházky po útesech nebo prohlídky nádherných jeskyní s krápníkovými výzdobami na souši i ve vodě. Jediným památným místem je **Avaiki**, kde podle legendy přistáli prapředci Niueanů. Nejatraktivnější místo s křišťálově čistou vodou je zátoka **Limu** u vesnice **Namukulu**, protože se zde mísí sladká a slaná voda. Nádherné útesy se skalami zbarvenými do červena a do zelena jsou u vesnice **Tuapa**. Blízko Alofi se nachází nádherný skalnatý přirozený bazén **Vaila**, který slouží jako vstup do **Alofi North Marine Protected Area**.

TONGA

Souostroví Tonga se skládá ze 171 ostrovů na ploše 718 km2, z nichž je 45 obydlených. Tonga je **konstituční monarchií** s vlastní **dynastií Tupou** a je členem britského Commonwealthu. Ostrovy tvoří tři větší skupiny – od severu k jihu **Vava'u, Ha'apai** a **Tongatapu**, kromě toho existuje i pár osamocených atolů a malých skupinek ostrovů. Ostrovy Tonga jsou oblíbené především díky naprostému klidu a absence přelidněnosti a nočních klubů. Království Tonga se pyšní především nádhernými korálovými útesy a pěknými plážemi. Nabízí se zde mnoho různých aktivit jako je šnorchlování a potápění, jachting, mořské rybaření, surfing i trekking. Tonga dosud nepatří k hojně navštěvovaným zemím, ročně sem přijede jen asi **50 tisíc turistů**, nejvíce z **Nového Zélandu (46 %), Austrálie (23 %)** a **USA (12 %)**. Na Evropany připadá necelých 10 %.

Tongatapu je největší ostrov, není to však typický atol, ani korálový ostrov, ale tzv. **makatea** – plochý ostrov pokrytý tropickou vegetací. Leží zde hlavní město království **Nuku´alofa**, které patří mezi nejkrásnější tichomořská města. Ve městě jsou dva nádherné chrámy - **Bazilika sv. Antonína z Padovy** a **Katedrála Panny Marie**. Zajímavou budovou je i **Královský palác**, který má sice do evropských paláců daleko, nicméně je krásnou stavbou oplocenou a na hlavní bráně ozdobenou královským erbem. Na tržišti **Tamalahu** lze nakoupit některé tradiční výrobky, dřevořezby, rohože, tradiční tkaniny „**tapa**“ (netkané látky, které se vyrábějí z lýka některých stromů zplsťováním), košíky a další. Za zhlédnutí stojí i hřbitov, který vypadá zcela jinak než v Evropě – je vyzdoben nesmírně pestrými květinami, ale i látkovými, dřevěnými a jinými předměty.

Ve východní části ostrova se nachází nejvíce archeologických památek, jsou to především „***langi***“, kamenné hrobky a mohyly kmenových náčelníků a jejich rodin. Nachází se zde i národní historická památka, **Ha´amonga´a Maui Trilithon**, kamenná stavba z 11. století, podobná britskému Stonehenge. Je to stavba ze tří obřích korálových kusů o váze 40 tun ve tvaru brány, jakési kultovní místo s vazbou na letní slunovrat.

Na jižním pobřeží u **Houmy** lze vidět zvláštní přírodní jev. Mořský příboj zde vykotlal průduchy, které se při přílivu naplní mořskou vodou, která z nich pak jako gejzír tryská až 30 m vysoko. Místo se nazývá **Mapu'a 'a Vaca**, což značí „náčelníkova píšťala“ a jeho návštěva patří k nezapomenutelným zážitkům. To se týká i menších „gejzírů“, které se nacházejí na více místech. Tonga má i řadu chráněných území. Národní park **Tongan Wildlife Centre Bird Park** se zabývá ochranou ohrožených druhů ptáků. Je zde také tropická zahrada s léčivými i jedlými rostlinami. Přírodní rezervace **Ha´atafu Beach Reserve** ochraňuje 8 ha korálových útesů. Blízký ostrůvek **Eua** pokrývá **Eua National Park** a **Eua Plantation Forest**. Je zde civilizací nedotčená krajina se spoustou jeskyní a dalších krasových útvarů.

V centrálním sousostroví **Ha´apai** je nejnavštěvovanějším ostrovem **Lifuka** a její centrum **Pangai**. Tyto ostrovy, stejně jako další ostrovy severně od Tongatapu jsou dosud málo ovlivněny civilizací a všechny dary přírody zde lze užívat v opravdu nedotčeném prostředí. Skupinu **Vava'u** tvoří hornaté ostrovy sopečného původu se čtyřmi stále aktivními sopkami. Nejvyšší bod je na ostrově **Kao** 1030 m n. m. Všechny ostatní ostrovy jsou korálového původu, jsou ploché a mají nádherné pláže s bílým pískem. Na ostrovech žije množství ptactva a vyskytují se tam největší netopýři (*Pteropus*) na světě.

COOKOVY OSTROVY

Cookovy ostrovy jsou tvořeny 15 ostrovy, většinou atoly složenými ze stovek malých ostrůvků. Nad mořem ostrovy dohromady pokrývají plochu jen cca 240 km2, ale jsou rozprostřeny tak, že nakonec **zabírají více než 2 milióny km2** jihozápadního Pacifiku. Souostroví se dělí na dvě skupiny: **severní** (6 atolů - Manihiki, Nassau, Tongareva, Pukapuka, Rakahanga, Suwarrow) a **jižní** (atol Palmerston a ostrovy sopečného původu - Aitutaki, Atiu, Mangaia, Manuae, Mauke, Mitiaro, Rarotonga, Takutea). Většina obyvatel žije na jižních ostrovech. Některé ostrovy jsou velmi nízké a díky korálovým útesům těžko přístupné. Další jsou vysoké a porostlé hustou vegetací, v níž nechybí kokosové palmy a chlebovníky. Ve vodách některých ostrovů se na aquafarmách pěstují perlorodky produkující **černé perly**.

Prvními obyvateli Cookových ostrovů byli Polynésané, kteří se sem dostali během **velké polynéské migrace**, jež započala asi 1 500 let před Kristem. Prvními Evropany projíždějícími oblastí byli Španělé na přelomu 16. a 17. století. Dalším Evropanem byl až po více než 160 letech kapitán James Cook, po kterém jsou ostrovy pojmenovány, a brzy po něm kapitán Blight na lodi Bounty. Britský protektorát byl však vyhlášen až koncem 19. století, ale skutečnou administrativu vykonával Nový Zéland. V roce 1965 vyhlásily **Cookovy ostrovy nezávislost**, ale vláda požádala Nový Zéland, aby je zastupoval na mezinárodním poli. Jedná se o tzv. **volně přidružený stát k Novému Zélandu.** Cookské zákony jsou však na Novém Zélandu nezávislé a zákonná a výkonná moc nejsou ničím omezeny. Státní příslušnost Cookových ostrovů ale neexistuje, obyvatelé Cookových ostrovů jsou občané Nového Zélandu. Ostrovy se stále více zapojují do mezinárodního cestovního ruchu a ročně sem přijede okolo 100

tisíc turistů. Podstatnou část tvoří návštěvníci z **Nového Zélandu (65 %),** méně **z Austrálie (12 %)** a **Británie (8 %).** I další turisté jsou z anglofonních zemí: z USA (4 %) a Kanady (2 %). Z ostatních je nejvíce Němců (2,5 %).

Ostrov **Rarotonga** je vstupním místem na Cookovy ostrovy pro všechny, kdo přilétají letadlem. Odtud také lze využít leteckého spojení na dalších 14 atolů a ostrovů. Jsou zde nádherné pláže, křišťálově čistá voda a většina hotelů. Rarotonga je největší z Cookových ostrovů, ale zabírá plochu pouze 67 km2. Při letu k ostrovu se naskytne nádherný pohled na hornatou buš ve vnitrozemí, písčité pobřeží a velkolepé útesy obklopující celý ostrov. Rovná pobřežní silnice vybízí návštěvníky, aby si půjčili auto, skútr nebo kolo a udělali si okružní, 32 km dlouhou cestu kolem celého ostrova. Stará vnitrozemská cesta z korálů zvaná **Ara Metua** byla postavena již v 11. století. Z tohoto stavebního materiálu jsou postaveny i četné křesťanské kostely, náhrobní kameny a drobné architektonické prvky církevních i světských budov. Na Rarotonze se vyrábí také výborné pivo nazývané samozřejmě James Cook, vyrábějí se zde originální parfémy a likéry.

Rarotonga je pulsující centrum celého souostroví. Leží na ní hlavní město a sídlo vlády **Avarua**. Letiště je od hlavního města vzdáleno jen 4 kilometry. Ostrov je téměř celý obklopen korálovými útesy vhodnými pro potápění a šnorchlování nebo windsurfing. Populární jsou také vyjížďky lodí s proskleným dnem. Pro výlety na ostrově jsou nejvhodnějším dopravním prostředkem skútry, stejně tak si ale lze půjčit kola, motorky nebo džípy. Okružní jízdu po ostrově s vyhlídkami na útesy a lákavé bílé pláže lze podniknout po silnici **Ara Tapu**, která lemuje celou Rarotongu. Pro zájemce o vnitrozemí zarostlé papájovníky a banánovníky (obhospodařované domorodými farmáři) vede skrz ostrov silnice **Te Ara o Toi**.

Palmerston neboli **Pamati** je pravý korálový atol o rozloze necelé 3 km2, ležící asi 500 severozápadně od ostrova Rarotonga. Je to jediný opravdový atol ve skupině jižních Cookových ostrovů. Palmerston byl objeven kapitánem Jamesem Cookem r. 1774 během jeho druhé tichomořské plavby, ale Cook zde přistál až při své další plavbě, roku 1777. Ostrov byl tehdy neobydlen, ale bylo nalezeno 12 pravěkých hrobů svědčících o předchozím osídlení. Cook pojmenoval atol po tehdejším prvním lordu admirality, Palmerstonovi. Legendy však praví, že název ostrova zní **Avarau,** tj. 200 přístavů. Ostrované se živí pěstováním kokosů, základních plodin (taro, luštěniny) a rybolovem. Důležitým ekonomickým faktorem začíná být turistika – zejména jachtaři si ostrov velmi oblíbili. Ostrov je důležitým hnízdištěm mořských želv.

Aitutaki je označován jako poklad Pacifiku, protože je každoročním horkým kandidátem na vítěze v soutěži o nejkrásnější ostrov Tichomoří. Jedna z legend ostrovů říká, že nejvyšší bod Aitutaki, vrchol **Maungapu**, byl po vášnivém boji ukraden z Rarotongy. Obyvatelé Aitutaki za to musí být vděční, protože je z Maungapu krásný výhled na lagunu. Kombinace ostrovních pláží se zářivým bílým pískem a tyrkysové mořské vody je nezbytnou ingrediencí pro příjemně strávenou dovolenou. Pohled na jeho obrovskou trojúhelníkovou lagunu je nezapomenutelným zážitkem. Na Aitutaki je zatím jen málo turistů a život se zde podobá daleko víc tomu, jak to na pacifických ostrovech vypadalo před příchodem Evropanů.

Důležitým dědictvím Cookových ostrovů jsou festivaly. Největší oslavy se pořádají během dvou týdnů na přelomu července a srpna. Je to **Constitution Celebration** (slavnost ústavy), která 4. srpna 1965 zajistila ostrovům nezávislost. Populární je zejména **Dancer of the Year Competition** (Soutěž o tanečníka roku) na přelomu dubna a května. Mezi ostatní oslavy patří **Týdenní kulturní festival** v únoru nebo **Festival jídla** a **Květinový týden**, oba jsou pořádány v listopadu.

Třetí největší ostrov **Atiu** je sopečného původu. V jeho zalesněném vnitrozemí jsou početné jeskyně a skalní útvary. Turisté se často vydávají na pláž Orovaru, kde v roce 1777 přistál sám James Cook. Nejslavnější jeskyní na ostrově je pravděpodobně **Anatakitaki**, kde podle pověsti žili milenci Inutoto a Tangaroa – hlavní bůh Polynésanů zobrazovaný s obřím penisem. Jeho podoba je vyobrazena i na vzácné jednodolarové minci Cookových ostrovů. Jeskyně je plná stalagmitů i stalaktitů a svůj domov v ní má i vzácný endemický pták nazývaný **kopeka**. V pralesích Atiu ale létají i jiní exotičtí ptáci – bílý tavake, terej žlutonohý nebo pták bizarních tvarů fregata páskovaná.

Malý ostrov **Mitiaro** nadchne všechny, kteří by rádi strávili dovolenou na samotě. Není tak známý jako ostatní ostrovy, a proto je také málo navštěvovaný. S krásou si ale se svými sousedy příliš nezadá. Zdobí ho například dvě sladkovodní jezera **Rotonui** a **Rotoiti**, plná sladkovodních **úhořů**, kteří se na ostrově jedí jako delikatesa. Obyvatelé tu pěstují také **tiporo** – voňavý citrón.

WALLISOVY OSTROVY A FUTUNA

Jedná se o dvě skupiny tropických ostrovů, které jsou vulkanického původu. Zatímco u první skupiny tvořené jedním atolem se používá evropské jméno **Wallisovy ostrovy** (domorodci však používají jméno **Uvea**), druhá má domorodé jméno **Futuna**, ale je součástí skupiny nazývané **Hornovy ostrovy**. Obě skupiny ostrovů jsou od sebe vzdáleny 260 km. Blízko Futuny leží i velký, ale trvale neobydlený ostrov **Alofi**. Uvádí se, že jeho obyvatelé byli údajně snědeni kanibalskými lidmi z ostrova **Futuna** při útoku na ostrov v 19. století. Ostrov je v současné době neobydlen hlavně z nedostatku přírodních zdrojů vody na ostrově (udává se, že zde žijí 2 lidé). Ostrovy jsou spravovány Francií, ale formálně zde existují **3 domorodá království** s vlastními vládci – **Uvea** na Wallisových ostrovech, **Sigave** na západě Futuny a **Alo** na východě Futuny a Alofi.

Ostrovy leží stranou cestovního ruchu a počet návštěvníků ročně činí jen asi 4 tisíce turistů, hlavně **z Francie (75 %), Nové Kaledonie (15 %)** a **Fidži (5 %)**, což je dáno tím, že jen z Kaledonie a Fidži je letecké spojení. Většina turistů zůstává na **Uvei**, kde leží i správní centrum **Mata-Utu** s několika zajímavými budovami, mezi nimiž dominuje katolický kostel **Cathédrale Notre-Dame-de-l'Assomption de Matâ'Utu**. V blízkosti města se nachází **palác krále Uvey** a dvě významné archeologické lokality **Talietumu** a **Tonga Toto**. Zajímavé jsou výstupy na vyhaslou **sopku Lulu Fakahega**, nebo k sopečnému **jezeru Lalolalo** v kaldeře s nádhernou scenérií, nebo k méně působivému **jezeru Lanutavake**,

v němž se ovšem lze koupat. V laguně Uvey leží jachtaři oblíbený ostrůvek **Faioa** s výborným přístavem. Na **Futunu** jezdí turisté do dvou hotelů, z nichž lokalita **Somaloma** má krásné skalnaté pobřeží s malými plážemi. Ve vnitrozemí je lákavým místem pro výšlap hora **Puke**. Na **Alofi** se jezdí shlédnout **jeskynní komplex Loka**.

FRANCOUZSKÁ POLYNÉSIE

Francouzská Polynésie zahrnuje obrovské území o rozměrech asi 2000 km ze západu na východ (asi jako z Bretaně do Užhorodu) a 2400 km ze severu na jih (asi jako ze severního okraje Skandinávie do Prahy). Ostrovy jsou nádherné, je však potřeba říct, že pobyt zde patří k nejdražším na světě. Nejlevnější ubytování v 5* resortu zde může přijít i na 500 euro za noc. Přes svoji odlehlost a finanční náročnost patří oblast k nejlépe připraveným na turisty v celé Oceánii. Ročně sem přiletí asi **200 tisíc turistů**, nejvíce z **USA (28 %), Francie (22 %), Japonska (10 %), Itálie (7 %)** a **Austrálie (5 %)**.

Bezesporu nejnavštěvovanější jsou **Ostrovy Společnosti** nesprávně označované také jako Společenské ostrovy. Zde leží největší ostrov **Tahiti**, který ze vzduchu tvarem připomíná osmičku, kterou tvoří hlavní ostrov – **Tahiti Nui**, menší **Tahiti Iti** (*nui* značí velký, *iti* malý) a řada menších ostrůvků, takzvaných *motu*, v jejich bezprostředním okolí. Na nich jsou rozesety luxusní rezidence a romantické bungalovy na pláži nebo přímo nad vodní hladinou. Celková rozloha Tahiti činí 1 042 km2 s nejvyšší horou Orohena (2 241 m). Na severovýchodním pobřeží leží hlavní město **Papeete**, které je ekonomickým a politickým centrem země. Papeete se dříve označovalo jako „Las Vegas Pacifiku“. Na místní poměry je to skutečná metropole, ale ve skutečnosti má kolem 150 tisíc obyvatel různých národností. Vedle převažujících Tahiťanů zejména Francouze a Číňany, jakož i četné míšence. Toto pulsující a předražené město ožívá ve večerních hodinách, kdy většina obyvatel a turistů vyrazí do nočních podniků.

Ostrov Tahiti se tyčí nad Tichým oceánem, obklopen mohutným pohořím, uvnitř kterého se skrývají hluboká údolí, čisté průzračné říčky a honosné vodopády. V této oblasti je mnoho potápěčských center, vhodných pro začátečníky i pokročilé. Příznivce potápění a šnorchlování z celého světa každoročně vábí především průzračné mělké moře, prudké srázy, ponory k starodávným vrakům a korálovým útesům, u kterých se hemží hejna rozmanitých druhů korálových ryb. Na své si však přijdou i milovníci pozemních sportů. **Oliver Breaud International Golf Course Atimalbo** s parem 72 úderů je jediným golfovým hřištěm na Tahiti. Hřiště bylo vybudováno v šedesátých letech na bývalých bavlníkových plantážích a je specifické zejména vyšší trávou, která mnohem lépe odolává horku a působení slunce. Pro návštěvníky nabízí ostrov Tahiti výběr z neomezeného množství dalších aktivit, např. je tu ideální reliéf pro pěší turistiku. Skalnaté pobřeží na západní straně ostrova Tahiti nabízí okázalé výhledy a dlouhé černé písečné pláže s ideálními vlnami pro surfování. Ale lze také jen relaxovat v příjemném prostředí místních lázní či bazénů. Tahiti je proslulé i výlety džípem na horské vrcholy, které mají neuvěřitelné převýšení 0-2240 m.n.m. V jednom místě se dá dokonce vystoupat džípem až do výše 1950 m po velice strmých a úzkých stezkách. Tyto cesty jsou ale pouze pro

zkušené a otrlé řidiče, kteří se nebojí výšek. Pro jinak sportovně založené je tu vodní lyžování, parasailing, surfování, tenis či horská kola.

Blízká **Moorea** je země plná historie a legend. Ostrov je známý především **Cookovou zátokou** (domorodci zvanou **Paopao**), která je pojmenována po známém mořeplavci, který tu ovšem nikdy nezakotvil – k tomu si vybral sousední zátoku **Opunohu**. Obě poskytují pravý zážitek z pohledu na oceán a při krátkých zastávkách se lze kochat krásnými scenériemi a západy slunce. Hory, zálivy, tmavá voda odrážející stěny hor a bohatý podmořský život činí z Moorey velice atraktivní místo. I přístup je tu velice snadný, ostrov je dostupný po 30 minutové plavbě na katamaránu, který je sám o sobě také velikým zážitkem.

Huahine se odedávna přezdívalo „ostrov rebelů“. Místní obyvatelé se vždy odmítavě stavěli k jakýmkoliv změnám a tento postoj se projevuje i dnes v jejich náhledu na turisty a turismus obecně. Fungují tady jen tři hotely a pár penzionů, rozvoj dalších místní moc nechtějí. Huahine si tak drží autentický polynéský ráz a zároveň je pro cestovatele velkou výzvou. Huahine ve skutečnosti tvoří dva samostatné ostrůvky oddělené úzkým kanálem. Ten větší – **Huahine Nu**i – je rozvinutější, živější, ale zároveň i hlučnější. Naopak menší **Huahine Iti** je téměř neobydlený, ale zároveň naplno ukazuje, jak krásná příroda ve Francouzské Polynésii vlastně je. Uprostřed malé vesničky **Maeva** na ostrově Huahine se vine esovitě zahnutá říčka, která poskytuje skutečnou raritu – obří posvátné úhoře. Lze tu koupit kousky masa a sami si zkusit, jaké to je, když se dvou a půl metrové ryby třou o nohy a chňapou po mase z vašich rukou. Po krmení je možno navštívit třeba místní archeologické památky - marae. Celý ostrov je provoněný vanilkou, která se tady ve velkém pěstuje. Jsou tu i políčka s melouny, sady, kde místní pěstují grapefruity, a zapomenout by se nikdy nemělo ani na proslulé polynéské ananasy. Turisté mají samozřejmě často velkou chuť si zralé plody nenápadně utrhnout, ale místní si svou úrodu pečlivě hlídají. Velká část turistů vyráží do Francouzské Polynésie za potápěním a Huahine je podle odborníků ideální místo pro začátečníky. Nejsou tu žádné silné proudy a pod vodou nečíhají žádná velká nebezpečí. Nejlepším potápěčským centrem na Huahine je **Manaha Dive**. Leží na pláži, kterou lemují palmy a kde není problém při západu slunce uspořádat pravou polynéskou hostinu. Typickou místní specialitou je třeba tuňák v limetkové šťávě a s kokosovým mlékem. Sladkou tečkou na závěr bývá po´e, v písku pod žhavým popelem pečený pokrm z ovoce.

Dle expertů má nejkrásnější lagunu **Bora Bora**, kde vyrostla řada luxusních komplexů a s níž jste se mohli seznámit již v úvodu. Krásnou společnou lagunu mají i ostrovy **Raiatea** a **Tahaa**, oběma ostrovům však chybí větší písečné pláže. Turisté proto využívají možnosti trekingu nebo plaveb po laguně. I Raiatea je známá pěstováním vanilky a chovem perlorodek. Raiatea je v polynéské tradici známá jako starodávné centrum, z něhož byly vypravovány dálkové plavby, při nichž byly objeveny Havajské ostrovy, Rapa Nui i Nový Zéland.

Souostroví **Tuamotu**, které je tvořeno 1500 kilometrů dlouhým pásem 78 menších či větších atolů, je známé právě tím, že se zde vyskytují takřka výlučně staré klasické atoly tvořené různě tvarovanými prstenci z korálů. Mezi ně patří i

Rangiroa, která je druhým největším atolem světa. Rangiroa v překladu znamená „Dlouhá obloha“. Těžko říct jestli domorodce k názvu kdysi inspirovalo zářivě modré nebe, které tady po většinu roku je. Korálový prstenec atolu Rangiroa má délku zhruba 200 kilometrů a patří k nejnavštěvovanějším místům na exotickém Tuamotu. Není však kompaktní, ale řadou mělkých průlivů zvaných hoa je rozdělen na desítky větších či menších motu. K velkým lákadlům patří třeba pláž **Sables Roses** s růžovým pískem. Dostat se na ní je sice menší logistický oříšek, ale prožít na ní den rozhodně stojí za to. Dostupnější a nádherné jsou dvě malé laguny, vytvořené uvnitř motu. Podle barvy vody se nazývají **Modrá a Zelená laguna**. Raritou je pěstování vinné révy a výroba vína – Rangiroa je jediným atolem na světě, kde se tomu věnují.

Zbývající tři ostrovní skupiny – **Jižní ostrovy** známé také jako **Tubuai**, **Markézy** a **Gambierovy ostrovy** nazývané dle největšího ostrova také **Mangareva**, jsou navštěvovány jen sporadicky. Na vině je především velká vzdálenost od letiště na Tahiti. I proto se zde návštěvníci mohou seznámit s tradičním životem ostrovanů, málo dotčeným moderní civilizací.

PITCAIRNOVY OSTROVY

Britské zámořské území na východě Oceánie tvoří čtyři ostrovy, z nichž jen jediný je obydlen. Vlastní ostrov **Pitcairn** byl objeven 3. července 1767 posádkou britské lodi HMS Swallow, vedené kapitánem Philipem Carteretem (ačkoliv podle některých pramenů byl snad ostrov navštíven už Quirosem v roce 1606). Byl pojmenován po patnáctiletém poddůstojníku Robertu Pitcairnovi, který ostrov jako první zahlédl. V roce 1790 se na ostrově usadili **vzbouřenci z lodi Bounty**. Byli doprovázeni svými tahitskými společníky, z nichž někteří mohli být z Tahiti uneseni. Vzbouřenci po vylodění Bounty zapálili a její vrak je v zátoce **Bounty Bay** pod vodou stále viditelný. Vrak byl objeven v roce 1957 Luisem Mardenem. Ačkoliv osadníci byli schopni uživit se farmařením a rybařením, počáteční období bylo plné třenic mezi nimi. Alkoholismus, vraždy a nemoci stály život většiny mužů. Vzbouřenci John Adams a Ned Young se snažili vytvořit novou mírumilovnou společnost podle Bible, kterou zachránili z lodi – její obrázek spolu s kotvou z lodi Bounty je i ve znaku zámořského území. Ned Young posléze zemřel na zápal plic a když byla společnost na ostrově nalezena americkou lodí Topaz, John Adams byl za svoji účast na vzpouře omilostněn.

Ostrov se v roce 1838 stal britskou kolonií. V 50. letech 19. století osídlení přerostlo možnosti ostrova a jeho vůdci žádali Británii o pomoc. Vláda jim nabídla ostrov Norfolk a 3. května 1856 na něj odplulo 193 lidí. Avšak po 18 měsících na Norfolku se 17 osadníků vrátilo zpět na Pitcairn a o pět let později dalších 27. Největší počet obyvatel na Pitcairnu byl v roce 1937 – 233 obyvatel. Od té doby ostrov trpěl emigrací – především na Nový Zéland. Na Pitcairnu se pak počet obyvatel ustálil mezi 50-60 lidmi. Ostrov nemá pravidelné spojení se světem, příležitostně zde zastavují nákladní lodě nebo jachtaři. Počet návštěvníků tak nepřesahuje stovku ročně.

Úkol k textu

Analyzujte rozvojové státy a závislá území z hlediska návštěvnosti a pokuste se o nějakou typologii.

Shrnutí kapitoly

- Oceánie je atraktivní oblastí cestovního ruch zaměřenou na finančně lépe zajištěnou klientelu
- S ohledem na nevelké rozměry území většiny států sem nejezdí masy turistů, ale i jejich nižší počty mají význam z hlediska příjmů
- Austrálie a Nový Zéland naopak mají zájem na stále vyšším počtu turistů a jsou otevřené i méně solventním turistům
- Jejich nabídka atraktivit je zaměřena především na přírodu a kulturu původních obyvatel
- Doplňkovou roli představují moderní stavby a kultura většinového obyvatelstva
- Mezi rozvojovými státy a územími lze za země výrazně orientované na mezinárodní cestovní ruch označit Guam, Severní Mariany, Fidži a Francouzskou Polynésii, v menší míře potom Novou Kaledonii, Samou a Cookovy ostrovy
- Melanéské státy Papua-Nová Guinea a Šalomounovy ostrovy mají velký potenciál pro rozvoj cestovního ruchu, mají však slabě vybudovanou infrastrukturu
- Atolové státy Mikronésie a Polynésie mají zase omezený potenciál ve svých nepatrných rozměrech a malé nabídce atraktivit

Literatura

CIA (2011). *The World Factbook* [online]. Washington. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>.

NATION MASTER (2011). *NationMaster.com* [online]. Woolwich. Dostupné z: <http://www.nationmaster.com>.

WTTC (2011). *Travel & Tourism Economic Impact Country Reports* [online]. London: World Travel and Tourism Council. Dostupné z: <http://www.wttc.org/eng/Tourism_Research/Economic_Research/Country_Reports/>.

UNWTO (2010). *Yearbook of Tourism Statistics, Data 2004-2008.* Madrid: World Tourism Organization.

AUSTRALIA (2012). Lonely Planet.

FIJI (2012). Lonely Planet.

NEW ZEALAND (2012). Lonely Planet.

PAPUA NEW GUINEA & SOLOMON ISLANDS (2012). Lonely Planet.

RAROTONGA & COOK ISLANDS (2012). Lonely Planet.

SOUTH PACIFIC (2012). Lonely Planet.

TAHITI & FRENCH POLYNESIA (2012). Lonely Planet.